

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Diplomová práce

Bc. Kateřina Procházková

Historie běhu Běchovice – Praha

The athletic race Běchovice – Prague

Brandýs nad Labem 2018

vedoucí práce: doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

Poděkování

Za pomoc při přípravě své diplomové práce děkuji mým kolegům z Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu Národního muzea. Všichni mi trpělivě půjčovali knihy ze svých knihoven, vozili kartony a těžké kroniky Rudolfa Richtera z našich depozitářů v Terezíně a vůbec se nezlobili, že v kanceláři není k hnutí a některé knihy už půl roku nedostali vrácené. Za jejich podporu a trpělivost děkuji. Moje další poděkování směřuje k mojí rodině, která mě bezvýhradně podporovala, pomáhala mi s opravami poznámek pod čarou, lingvistickou a stylistickou stránkou věci. Za pomoc s formátováním patří dík mému příteli Janu Pančíkovi, který mě trpělivě učil vytvářet rejstříky, vysvětlil mi, jak se dá stránkovat až od třetí stránky a doladil mnohé, co já již nesvedla.

Hlavní poděkování jsem si nechala až nakonec. Obrovské díky patří vedoucí práce doc. PhDr. Ivaně Ebelové, CSc., která se se mnou na počátku pro téma práce správně nadchla a vedla mě celým nelehkým a zdlouhavým procesem sepisování diplomové práce. Vám všem ze srdce děkuji.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Brandýse nad Labem dne 30. 6. 2018

Bc. Kateřina Procházková

Abstrakt:

Práce se věnuje dějinám běhu Běchovice – Praha. Kromě stručného vhledu do vývoje atletiky a sportu u nás i ve světě, obsahuje především podrobnou historii běhu, vysvětlení toho, jak byl běh organizován, jak se měnila místa startů, příběhy jednotlivých ročníků a mnohé další. Následují medailonky osobností, které byly nebo jsou s během významně spojeny. Další rozsáhlá část pojednává o statistikách, kde jsou kromě samotných grafů i mnohá vysvětlení. Práci pak ozvlášťuje autentický rozhovor s pamětníkem a ředitelem Běchovického závodu Josefem Šamanem.

Klíčová slova: Závod, Běchovice – Praha, Atletika, Statistika, Rudolf Richter.

Abstract:

This diploma thesis concentrates on history of athletic race Běchovice – Prague. At the beginning there is a picture of how athletics and sport looked like in the Czech lands and all over the world at the end of the 19th century. The biggest part deals with the history of the athletic race, including organization of the race or stories of particular years. The next chapter contains sketches of famous people who were connected with the race. Then follows part which is focused on statistics. It contains charts itself and explanations. One of the prefixes is an interview with director of Běchovice, Josef Šaman.

Key words: Race, Běchovice – Prague, Athletics, Statistics, Rudolf Richter.

Obsah:

1. Úvod	9
2. Rozbor pramenů a literatury	11
2.1. Archivní prameny	11
2.2. Dobový tisk	12
2.3. Odborná literatura.....	12
3. Vývoj atletiky a sportu na sklonku 19. století.....	15
4. Dějiny běhu Běchovice – Praha.....	21
4.1. Počátky běhu Běchovice – Praha.....	21
4.1.1.1. První ročník 1897.....	22
4.1.2. Vývoj do roku 1902	23
4.1.3. Trochu jiný ročník 1902.....	25
4.2. Běchovice do první světové války	25
4.3. Běchovice za první světové války.....	30
4.4. Meziválečné Běchovice.....	35
4.5. Běchovice za druhé světové války.....	42
4.6. Od války k jubileu.....	45
4.7. Za lepšími zítřky.....	47
4.7.1. Padesátá léta.....	49
4.7.2. Šedesátá léta	55
4.7.3. Sedmdesátá léta.....	58
4.7.4. Osmdesátá léta	61
4.8. Moderní historie.....	64
5. Medailonky.....	72
5.1. Organizátoři	72
5.1.1. Rudolf Richter (7. dubna 1883 – 15. ledna 1962).....	72
5.1.2. Hubert Šulák (6. září 1906 – 18. dubna 1977)	74
5.1.3. Josef Šaman (24. května 1943)	74
5.2. Slavná jména mezi muži.....	75
5.2.1. Jakub Wolf (4. dubna 1877 – 15. června 1946)	75
5.2.2. Arnošt Nejedlý (22. května 1883–1917).....	76
5.2.3. Karel Nedobitý (13. srpna 1905 – 24. července 1986).....	77
5.2.4. Pavel Kantorek (8. února 1930)	78
5.2.5. Josef Tomáš (12. března 1934)	79
5.2.6. Václav Mládek (18. dubna 1942).....	79
5.2.7. Stanislav Hoffman (27. března 1943)	80
5.2.8. Vlastimil Zwiefelhofer (20. listopadu 1952).....	80
5.2.9. Lubomír Tesáček (9. února 1957 – 29. června 2011)	81
5.2.10. Róbert Štefko (28. května 1968)	82
5.3. Slavná jména mezi ženami	82
5.3.1. Ludmila Melicherová (6. června 1964).....	82
5.3.2. Petra Kamínková (19. ledna 1973).....	82
6. Grafy.....	84
6.1. Graf účasti	84
6.1.1. Počet přihlášek	85
6.1.2. Počet běžců na startu.....	86

6.1.3.	Počet běžců v cíli	93
6.1.4.	Počet běžců, kteří vzdali	94
6.2.	Startovné.....	97
6.3.	Kluby vítězů.....	101
6.4.	Vliv počasí na vítězný čas daného ročníku.....	103
7.	Závěr.....	108
8.	Seznam příloh	116

Seznam použitých zkratek:

A.C., AC – Athletic club (Atletický klub)

AFK – Amatérský fotbalový klub

AK – Atletický klub

ATK – Armádní tělovýchovný klub

ATVS – Archiv tělesné výchovy a sportu

č. – číslo

Č. A. A. U, ČAAU – Česká amatérská atletická unie

ČKD – Česko-moravská-Kolben-Daňek

ČSAAU – Československá atletická amatérská unie

Č. K. S., ČKS – Český klub sportovní

ČOS – Česká obec sokolská

ČR - Česká republika

Čs. – československý

ČSSR – Československá socialistická republika

ČSK – Český sportovní klub

ČSTV – Československý svaz tělesné výchovy a sportu

Dr. – doktor

IAAF – International Association of Athletics Federations (Mezinárodní atletický svaz)

Inv. č. – inventární číslo

K – koruna, měna za Rakouska – Uherska

ka. – karton

Kč – koruna česká

Kč – koruna československá

km – kilometr

ME – Mistrovství Evropy

MS – Mistrovství světa

M. U. C. – medicinae universae candidatus (kandidát všeobecného lékařství)

MUDr. – medicinae universiae doctor (doktor všeobecného lékařství)

NM – Národní muzeum

Pražská S – zkratka pro Spartu a Slávii Praha

PF Banská Bystrica – Klub Pedagogické fakulty v Banské Bystrici

RH – Rudá Hvězda

roč. – ročník

s. – strana

sign. – signatura

S. K., SK – Sportovní klub

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SVAZARM – Svaz pro spolupráci s armádou

SVTVS – Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport

TJ – Tělovýchovná jednota

TOZ – Tyršův odznak zdatnosti

viz – odkazuje na informaci, která může být nalezena na jiném místě v textu.

USK – Univerzitní sportovní klub

1. Úvod

Diplomová práce se zabývá především historií běhu Běchovice – Praha. Tento běh je obzvláště důležitý pro dějiny atletiky a sportu vůbec na našem území. Patří totiž mezi jeden z nejstarších atletických podniků a koná se bez jediného přerušení dodnes. Postupem času se stal závodem, jež je velkou ctí vyhrát a snad i díky dlouhé tradici je zapsán v povědomí nejširší veřejnosti.

V první části je věnován prostor vysvětlení podmínek, za jakých závod na konci 19. století vznikl. Úroveň sportu a atletiky tenkrát samozřejmě vůbec neodpovídala dnešním poměrům a je třeba na toto období nahlížet perspektivou a možnostmi dané doby, kdy mohly zasahovat do vývoje atletiky takové záležitosti, jako vytváření nadnárodních spolků, nebo pravidla o amatérismu.

Následuje nejrozsáhlejší část celé diplomové práce – ta rozebírá komplexní historii běhu od jeho úplně prvního ročníku až po současnost. Kromě příběhů z jednotlivých ročníků je kladen důraz na zmapování přesného místa, odkud se startovalo, změny v datech, kdy se Běchovice pořádaly, času, kdy byli závodníci vypuštěni do samotného závodu. Informuje také o pořadatelích, vývoji rekordu, počtu závodníků a mnohých další záležitostech, které s Běchovicemi velmi úzce souvisely na pozadí konkrétní doby, která samozřejmě na průběh a tvář celého běhu měla svůj nesmazatelný vliv.

Cílem této části práce je seznámit čtenáře s dílčími tématy, přinést základní náhled na problematiku a poskytnout vysvětlení, proč se některé záležitosti v daných ročnících vzájemně od sebe odlišovaly a jak se celkově vyvíjela historie nejstaršího nepřerušného závodu u nás.

Na tuto část plynule navazuje kapitola, která představuje běžce, běžkyně, ale i pořadatele. Ti mají samozřejmě na tom, že závod mohl vůbec proběhnout, nemalý podíl, proto je důležité si alespoň několik z nich připomenout. Běžecká jména zase napomáhala šířit slávu závodu Běchovice – Praha a ani bez nich by závod nemohl existovat.

Čtenáři tato kapitola přiblíží vítěze jednotlivých ročníků a snad i pomůže pochopit, kdo byli oni slavní vítězové a co je motivovalo, aby se do závodu hlásili opakovaně.

Další součástí jsou zpracované statistiky závodu. Zde se cílí především na počet účastníků. To jsou totiž čísla, která nám mohou pomoci pochopit, jak se měnila oblíbenost Běchovic u sportovců, kdy byla zlatá léta Běchovic a kdy se naopak Běchovicím nevedlo lehce. Jsou zde však mapovány i některé další dílčí statistiky, jako je například vývoj startovního, vliv počasí, nebo úspěšnost jednotlivých českých klubů v rámci vítězů a vítězek Běchovic. Bylo rozhodnuto zařadit statistiky do samostatné kategorie a ne je uvádět v celém textu. A to z důvodu, že grafy jsou obvykle komplexní za dlouhé období, často více než stoleté. To

znamená, že by se grafy těžko někam vsouvaly. Navíc tato kapitola ještě obsahuje rozsáhlá zamyšlení a vysvětlení jednotlivých grafů, která by celkový text, pojednávající o historii, roztrhala a mnohdy se chronologicky předbíhala.

Tato diplomová práce se uzavírá rozhovorem s pamětníkem a ředitelem Běchovic, panem Josefem Šamanem, který se podílí na přípravě Běchovic přes třicet pět let.

Je to kapitola, která má za úkol čtenáři osvětlit, jak je závod vnímám tím, kdo se pohybuje v samotném středu příprav. Ukazuje, s jakými různorodými překážkami se musí pořadatelé vypořádat, i co jim činí radost. Rozhovor proběhnul při jediném sezení v Nové budově Národního muzea 28. června 2018. I tak toho stihl pan Šaman převyprávět mnoho. Rozhovor je volně přepsán z důvodu větší čtivosti a není tedy přepsán přesně podle pravidel orální historie, i když snahou bylo zachovat co největší autenticitu vyřčeného.

Diplomová práce poskytuje komplexní vhled do dané problematiky a mapuje celou dobu trvání závodu. Kromě historických příběhů a dat obsahuje i statistickou část a část, která se zabývá orální historií. Proto poskytuje zajímavý pohled na náš nejstarší nepřerušovaný závod.

2. Rozbor pramenů a literatury

2.1. Archivní prameny

Tato diplomová práce vychází především z archivních materiálů. Všechny pocházejí ze sbírek Národního muzea, konkrétně z fondů Archivu tělesné výchovy a sportu. Výjimku tvoří fotografický materiál v přílohách z Fotoarchivu oddělení tělesné výchovy a sportu, který je také součástí Národního muzea.

Nedocenitelným pramenem je archiv, který vedl Rudolf Richter a celý je uložen v Národním muzeu. Zejména se jedná o tři pamětní knihy¹. Rudolf Richter zde zapisoval velice pečlivě, ročník po ročníku, jména všech účastníků i přihlášených, vždy zmínil, kdo nedokončil nebo byl diskvalifikován. Zároveň podával svědomitě informace o počasí i mimořádných záležitostech, které se k danému ročníku vázaly. Jakmile začalo vycházet více a více novinových článků, vlepoval je všechny Richter do knihy a ještě později doplňoval knihu také o fotografie k závodům. Knihy jsou ručně psané a to výhradně česky, někdy se objevují například vlepence propozice, které jsou tištěné.

Tyto knihy jsou zařazeny do fondu Rudolfa Richtera. Fond je zpracován, obsahuje 24 kartonů a jeden nezpracovaný karton přírůstků. Knihy jsou uloženy mimo kartony, proto citace neobsahují čísla kartonů, ale pouze signaturu, inventární číslo také není v inventáři uvedeno.² Orientace v knihách je však velmi usnadněna tím, že jsou zde veškeré zápisy chronologicky řazeny. Každý rok je uveden zvlášť a pak následují zápisy týkající se tohoto roku. Známe-li tedy rok, o kterém daná informace v práci hovoří, můžeme si snadno danou informaci dohledat a ověřit v knize.

Další velkou skupinou, odkud byly čerpány materiály, je sbírka Běchovice, která má 17 kartonů a je prozatím nezpracována. Materiály jsou v prozatím kartonech uloženy podle jednotlivých ročníků. Tyto kartony obsahují dějiny běhu od třicátých let po současnost. Je zde možné nalézt propozice závodů, výsledkové listiny, jednání ze schůzí, novinové články a mnohé další materiály, které byly věnovány muzeu především Richterovými pokračovateli. Jedná se o velmi různorodý materiál, který je tištěný, psaný na stroji i rukou, výhradním jazykem je čeština. Součástí sbírky jsou i nejrůznější plánky, náčrtky a poznámky.³

¹ NM, ATVS, fond Rudolfa Richtera, sign 7c11.

² SWIERCZEKOVÁ, Lucie, Průvodce po archivních fondech a sbírkách Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu Národního muzea, Praha 2007, s. 31.

³ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 1–17, bez inv. č.

2.2. Dobový tisk

Další rozsáhlou kategorií, odkud byly čerpány materiály, jsou nejrozličnější novinové články. Kniha Rudolfa Richtera podává představu, ve kterých periodikách mohly tyto články vycházet. Z počátku těchto periodik nebylo mnoho, ale postupem času, jak byly Běchovice stále oblíbenější, vycházely zprávy o běhu téměř všude. Novinové články byly získány buď ze sbírky Běchovice, uložené v Národním muzeu, jak již bylo zmiňováno výše, anebo dohledávány v Moravské zemské knihovně a Národní knihovně.

Tyto články jsou opět všechny psané v češtině a podávají zajímavé informace o průběhu závodu.

Čerpáno bylo z následujících periodik (jsou zmíněny veškeré modifikace názvu, tedy mohou být v seznamu stejná periodika pouze s jiným názvem – v závorce jsou uvedené roky, kdy pod daným názvem periodikum vycházelo, pokud v závorce roky chybí, nebylo je možné dohledat):

Národní listy (1861–1941), Sportovní obzor(1893–1897), Národní politika (1883–1945), Sport a hry (1902–1914), České slovo(1907–1914, 1918–1944), Právo lidu (1893–1948) , Sportsman (1919–1925), Sparta (1924–1928)⁴, Lidové noviny (1889–1945, 1948–1952, 1987–nyní), Lidové listy (1922–1945) , Rudé právo (1920–1990), A–Zet, Pražský večer (1935–1943), Naše cesta (1929–1933), Lidová demokracie (1945–1994), Svobodné slovo (1945–1993) , My 47 (1947), Mladá fronta (1945–1990) , Obrana Lidu (1947–1990), Praha, Československý sport (1953–1993), Práce, Svoboda, Zemědělské noviny (1964–1992).

Z šíře použitých periodik jasně plyne, že Běchovice byly natolik oblíbené, že alespoň krátké zprávy o nich vycházely téměř ve všech periodikách.

2.3. Odborná literatura

Literatury, která by pojednávala pouze o běhu Běchovice – Praha není příliš velké množství. Nějaké práce však vyšly, zde lze například uvést publikaci Vítězslavy Chrpové a Marka Waice.⁵ Opomenout také nelze dílo Miloše Bednáře, který je nynějším kronikářem běchovického běhu.⁶ Kromě toho ještě vyšlo několik publikací, které byly vydány při příležitosti některého běchovického výročí, například sedmdesátého pátého⁷, a také dílo vydané o deset let později.⁸ Poměrně zajímavá je práce Přemysla Dolenského, která velmi podrobně

⁴ Časopis Sparta vycházel již v letech 1921–1924, jako oficiální zpravodaj A. C. Sparta. Zde však bylo čerpáno z časopisu, který se sice jmenoval stejně, ale vydával jej F. Scheinost.

⁵ CHRPOVÁ, Vítězslava, WAIC, Marek, *Závod Praha - Běchovice 1897–1946*, Praha 1997.

⁶ BEDNÁŘ, Josef, *Běchovice, tradice, kult, i motivace*, European Science and Art publishing, 2011.

⁷ JANECKÝ, Alfréd, ŠULÁK, Hubert, *75. Běchovice, pomník naší atletické historie*, Praha 1972.

⁸ JERIE, Miloš, BOROVAN, Václav, *Nestárnoucí Běchovice, 85 let běžeckého závodu*, Praha 1983.

popisuje příběhy jednotlivých ročníků a je uložena v knihovně Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu ještě ve strojopisné verzi s několika dodatky, což je důvod, proč u knihy není uváděn rok a místo vydání.⁹ Tyto dokumenty jsou používány především v první části práce, kdy ještě nevycházelo takové množství novinových článků, avšak provázejí celou diplomovou práci.

V samém úvodu práce bylo využito také odborné literatury, která pojednává o historii sportu a atletiky, zejména na přelomu 19. a 20. století. Zde lze zmínit například práci Věry Olivové¹⁰, Pierra Bourdieu¹¹ nebo Jana Jirky¹². Práce posledního zmíněného autora, která se zabývá historií atletiky a obsahuje samostatnou kapitolu o běchovickém běhu, pak byla využita i v dalších kapitolách. Pro práci bylo využito také několik přehledových prací o atletice, v nichž se objevují kapitoly o Běchovicích, a proto mohly být tyto práce využity. Sem lze zařadit například poměrně nedávnou publikaci Herberta Slavíka a Michala Osoby¹³,

Zejména v kapitole statistické je pak využívána literatura, která sice nemá s během nic společného, ale věnuje se některým dílčím otázkám, jako například vývoji koruny. Toto téma je zde nezbytné, aby mohl být pochopen vývoj výše startovního. V této části práce bylo čerpáno například z díla Jiřího Šouši.¹⁴ V kapitole s medailonky jednotlivých sportovců byla velice užitečná příručka Alfréda Janeckého, Slavné postavy naší atletiky.¹⁵ Dále bylo využito poměrně velké množství encyklopedií a příruček, především se sportovní tematikou. Sem lze zařadit dílo Františka Koláře, které by se již brzy mělo dočkat reedice. V této práci však byl ještě použit výtisk z roku 1999.¹⁶ Dále příručka, která stručně popisuje jednotlivé sportovní pojmy od Beckmana¹⁷, podobně laděné české dílo od Ernesta Demetroviče a Miroslava Choutky.¹⁸ Dále encyklopedie Jaromíra Perútky¹⁹ a Jiřího Knapíka a Martina France²⁰. Důležitým zdrojem informací jak o jednotlivých osobnostech, tak i o dalších tématech týkajících se sportu, je Malá encyklopedie atletiky²¹ a od stejného autora pak přehledové dílko Kdo byl kdo v české atletice.²²

⁹ DOLENSKÝ, Přemysl, *Běchovice, Závod z nejslavnějších*.

¹⁰ OLIVOVÁ, Věra, *Odvěké kouzlo sportu*, Praha 1989.

¹¹ BOURDIEU, Pierre, *Sport and social class*, in: *Sport critical concept in Sociology*, London 2003.

¹² JIRKA, Jan, *Sto let královny*, Olomouc 1997.

¹³ SLAVÍK, Herbert, OSOBA, Michal, *120 let české atletiky*, Český atletický svaz 2016.

¹⁴ ŠOUŠA, Jiří, ŠŮLA, Jaroslav, *Peníze v proměnách moderní doby*, Praha-Pelhřimov 2006.

¹⁵ JANECKÝ, Alfréd, *Slavné postavy naší atletiky*, Praha 1946.

¹⁶ KOLÁŘ, František a kol., *Kdo byl kdo, naši olympionici*, Praha, 1999.

¹⁷ BECKMANN, Otto, *Beckmans Sport lexikon A-Z*, Leipzig 1933.

¹⁸ DEMETROVIČ, Ernest, CHOUTKA, Miroslav a kol., *Encyklopedie tělesné kultury a – o*, 1988.

¹⁹ PERÚTKA, Jaromír a kol., *Malá encyklopédia Tělesnej výchovy a sportu*, Bratislava, 1982.

²⁰ KNAPÍK, Jiří, FRANC, Martin a kol., *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*, svazek I., Praha 2011.

²¹ JIRKA, Jan, POPPER, Jan, a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, Praha 1990.

²² JIRKA, Jan, *Kdo byl kdo v české atletice*, Praha 2000.

Tato mozaika pramenů byla dále ještě doplněna některými elektronickými zdroji. Mezi nejdůležitější zdroje se sem řadí statistiky, které jsou uveřejněny na webových stránkách běchovického běhu²³, velmi užitečná byla také data o počasí ze stránek Českého hydrometeorologického ústavu.²⁴ Toto složení pramenů pak bylo doplněno několika články dohledatelnými na webu.

²³ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/> , [27. června 2018].

²⁴ Český hydrometeorologický ústav, dostupné z: <http://portal.chmi.cz/historicka-data/pocasi/praha-klementinum> , [14. dubna 2018].

3. Vývoj atletiky a sportu na sklonku 19. století

Pro pochopení toho, jak závod Běchovice vznikl, za jakých podmínek se vyvíjel, jaké typy sportovců tehdy existovaly, a dalších faktorů, které měly na tradiční běh vliv, je nutné popsat, jak se u nás i ve světě atletika a sport vyvíjely.

Potřeba hýbat se je každému lidskému jedinci vlastní. Bez pohybu bychom dlouho nepřežili. Poměrně dlouhou dobu však, pokud jde o široké vrstvy obyvatel, byla potřeba pohybu uspokojována pouze pracovní činností za účelem výdělků, a také chůzí, nikoliv rekreační, ale z prostého důvodu dostat se z místa na místo, jak běžný život nabízel. Výjimku samozřejmě tvoří starověk, kdy započala tradice olympijských her a myšlenka zdravého ducha a těla byla velmi uznávaná. Také obdiv lidského těla (a to především v dobré fyzické kondici) byl v Řecku velmi výrazným rysem, a proto bylo ve zdejší kultuře jen přirozené pěstovat sport.²⁵ V antice byla velice populární takzvaná kalokagathia. Snahou tedy bylo dosáhnout toho, aby člověk byl v souladu po fyzické, duševní a mravní stránce. Ve starověkém Řecku se tímto ideálem zabývala celá řada myslitelů, mezi nimi například Platon, Sokrates nebo Anyta. Mezi těmito vzdělanci rezonuje otázka, jak dosáhnout kalokagathie. Například podle Anyty je: „... *potřeba se jí učit (kalokagathii) od slušných Athéňanů a hlavně ne od sofistů*“. Oproti tomu Platon ve svých úvahách došel k tomu, že zdatní muži se takovými stávají božím údělem.²⁶

Sport ve smyslu, jak jej známe dnes, tedy pohyb za účelem nezištné zábavy „...*spojené s vynikajícím nějakým cvikem tělesným a provozované většinou pod širým nebem*...“²⁷, byl nejprve vyhrazen spíše vyšším vrstvám, které si například v Anglii již v dobách krále Jindřicha VIII. libovaly v tenisu, hrou šachy, šermu a v dalších oblíbených disciplínách. Oproti tomu běžný obyvatel království byl natolik vytížen svými pracovními povinnostmi, že mu na sport příliš mnoho času, a pravděpodobně ani sil po celodenním pachtění, nezbyvalo.

Za zakladatelku sportu považujeme Velkou Británii. Důležitým obdobím pro vznik mnoha druhů her a sportu (možná dokonce nejdůležitějším) je bezpochyby 18. a 19. století. Již v době předcházející však bylo upozorňováno na blahý účinek sportu pro lidské zdraví.²⁸ Dokonce sám Komenský napsal: „*Tělo necht' každodenní hýbání své má*“. Od prosazování předních myslitelů k dalšímu rozvoji sportu a tělovýchovy byl pak již jen malý krůček.²⁹

²⁵ OLIVOVÁ, Věra, *Odvěké kouzlo sportu*, Praha 1989, s. 10.

²⁶ FORMÁNKOVÁ, Kateřina, *Kalokagathia: fenomén tělesné výchovy?*, Praha 2011, s. 30.

²⁷ SCHLOSSAR, STAROWOLSKI, *Ottův slovník naučný*, díl XXIII., Praha 1905, s. 908.

²⁸ SLEPIČKOVÁ, Irena, SLEPIČKA, Pavel, *Kde hledat počátky moderního sportu?*, in: Geografické rozhledy, roč. XXI., č. 4, s. 2.

²⁹ SLEPIČKOVÁ, Irena, SLEPIČKA, Pavel, *Kde hledat počátky moderního sportu?*, in: Geografické rozhledy, roč. XXI., č. 4, s. 2.

Sport začínal být stále populárnější zejména u mužských zástupců šlechty. Pro ženy bylo typické trávit volný čas například malováním, vyšíváním, nebo hrou na některý hudební nástroj. Oproti tomu sport, který cvičil obratnost a měl povzbuzovat i odvalu, byl ideálním protipólem pro muže.³⁰

Do počátků rozšíření rekreačního sportování pak zasáhla neodmyslitelně průmyslová revoluce. Život obyčejných lidí se rapidně změnil. Stále více obyvatel se stěhovalo do měst za prací. Podmínky pro život tu zpočátku byly bídné, postupem času se však dělníci dokázali spojovat a postupně si vybojovat vyšší platy, lepší podmínky pro život a neposledně také kratší pracovní dobu. Díky tomu se objevil čas a prostor pro sportování širších vrstev obyvatelstva.³¹

Časem se také vytvářely určité fenomény se sportem spojené. Byly zakládány sportovní kluby, které sdružovaly sportovní nadšence, byť v počátcích nemívaly příliš mnoho členů. Sdružování postupně přerůstalo z lokální úrovně do národní a následně mezinárodní. Vznikaly tak jednotlivé celostátní sportovní akce a ligy. Roku 1894 byl založen mezinárodní olympijský výbor Pierrem Coubertinem, čímž byly položeny základy modernímu sportovnímu systému, který známe dnes.³²

Zajímavostí je, že od sportovních počátků se vytvářel okruh lidí, kteří sport sami aktivně neprovozovali, ale byli nadšenými diváky. Těchto diváků mohlo být i mnohonásobně více než samotných aktivních sportovců. A protože lidským povahám je vlastní být alespoň částečně součástí děje, společně s vývojem sportu se vyvíjelo i sázení na něj.³³

Dalším trendem, který je nepochybně nutné zmínit a na který lze v průběhu studia dějin sportu narazit nesčetněkrát, je souboj amatérismu a profesionalismu. Již od prvopočátků se vyvinuly dva proudy, tzv. gentlemanský, který provozovala především aristokracie, a která v žádném případě neočekávala nějaké hmotné odměny – to byli první amatéři. Oproti tomu někteří další sportovci se nechávali vlastně sponzorovat, aby se sportem mohli spojit i některé materiální požitky. Zvláště v 19. století byl amatérismus s profesionalismem v neustálém souboji. Pravidla, kdo je ještě amatér a kdo již profesionál se neustále více komplikovala a byla dováděna, zejména v Anglii, až k absurditám. Zde například učitelé tělovýchovy byli považováni za profesionály. Vrchol přišel, když začali být za profesionály považováni i pekaři nebo zedníci. To, že se živili fyzicky náročnou prací, jim prý dávalo výhodu před amatéry. Tato

³⁰ BOURDIEU, Pierre, *Sport and social class*, in: *Sport critical concept in Sociology*, London 2003, s. 290.

³¹ SLEPIČKOVÁ, I., SLEPIČKA, P., *Kde hledat počátky moderního sportu?*, in: *Geografické rozhledy*, roč. XXI., č. 4, s. 2.

³² KOLÁŘ, František a kol., *Kdo byl kdo, naši olympionici*, Praha, 1999, s. 11.

³³ SLEPIČKOVÁ, I., SLEPIČKA, P., *Kde hledat počátky moderního sportu?*, in: *Geografické rozhledy*, roč. XXI., č. 4, s. 3.

záležitost však měla svou důležitost a již v počátcích jednání MOV se řešilo, komu povolit vstup na hry a komu nikoliv. Nakonec byly Olympijské hry pořádány jako amatérské.³⁴

Tento boj mezi amatérismem a profesionalismem je poměrně zásadním rysem přelomu 19. a 20. století. Jak již bylo zmíněno výše, původně byl sport určen často pouze aristokratickým vrstvám, a především mužům. Mnozí aristokrati mohli velice těžko snášet, že je náhle začali porážet obyčejní pekaři, zedníci, dělníci a další fyzicky pracující. Ty aristokracie naprosto považovala pod svoji úroveň. Pracující lid měl samozřejmě

fyzickou výhodu. Díky tělesné námaze, která byla součástí jejich zaměstnání, si budovali „fyziku“ snadno a přirozeně. Oproti tomu byla zahálčivá vrchní třída poněkud zjemnělá, a proto paradoxně trochu v nevýhodě. Snadno se tedy stávalo, že výše postavená osoba dostala „na frak“ od obyčejného člověka. Tím musela hrdost vyšších vrstev značně trpět, i proto byla pravidla o amatérismu často až skoro absurdní. Co by člověk, zvláště má-li dostatečný vliv a prostředky, neudělal pro vlastní poraněnou pýchu. Dá se tedy uvažovat o tom, že i tyto sociální aspekty měly svůj vliv na tvoření pravidel o amatérismu. Tuto teorii podpořil i následující vývoj, kdy se od pravidel o amatérismu úplně upustilo, ale až v době, kdy šlechta přestala mít zásadní vliv ve společnosti.

Všechny tyto trendy se postupně šířily k nám do Čech, tzn., že i u nás postupně vznikalo prostředí vhodné pro pěstování nejrůznějších sportů. Obdobím opravdového sportovního „boomu“ je i v českých zemích druhá polovina 19. století, která je spjata s počátky tělovýchovné organizace Sokol.

Sokolové vycházeli z myšlenek Fridricha Ludwiga Jahna, jednalo se o spolek sdružující široké vrstvy obyvatelstva, které měly zájem zdokonalovat se v tělesných cvičeních. U jeho zrodu stáli Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Počet sokolských členů neustále narůstal a dá se říci, že až do jeho zrušení v roce 1948 to byl nejvýznamnější spolek zaměřený na tělovýchovu u nás.³⁵

Sokol nebyl jediným vlivným tělovýchovným spolkem této doby. Na přelomu 19. a 20. století vznikl také například Orel, katolicky orientovaná tělovýchovná organizace. V roce 1909 vznikla ústřední organizace spojením orelských jednot v Lišni, Zlíně, Brně a Vyškově. Jejich program byl vystavěn podle sokolského vzoru. Stejně jako Sokolové, kteří pomáhali při upevňování republiky po roce 1918, ani Orlové nemohli zůstat pozadu a působili především v problematičtějších oblastech v Maďarsku a na Slovensku, rozpuštěn pak byl po roce 1948.³⁶

³⁴ DOVALIL, Josef, *Amatérismus a profesionalismus*, dostupné z: http://www.olympic.cz/docs/osmus/amaterismus_a_profesionalismus.pdf, [15. června 2018].

³⁵ BECKMANN, Otto, *Beckmans Sport lexikon A-Z*, Leipzig 1933, s. 2070.

³⁶ DEMETROVIČ, Ernest, CHOUTKA, Miroslav a kol., *Encyklopedie tělesné kultury a – o*, s. 412.

To ale neznamená, že by u nás vznikaly pouze organizace, které se zabývaly cvičením a především gymnastikou, jako tomu bylo u sokolů a orlů. V druhé půli 19. století naopak vznikala celá řada menších sportovních klubů, které podporovaly nejrůznější sporty. Mezi oblíbené se záhy zařadila také atletika. Ta má velmi bohatou historii. Nalézt její úplně jasný prvopočátek není možné, mezi atletické disciplíny patří například běh. Lidé běhali od počátku věků, aby ulovili kořist, nebo sami unikli jinému dravci. V lovu má prvopočátek také další disciplína, a tou je hod oštěpem.³⁷ Máme doklady o tom, že jihoameričtí Indiáni či africké kmeny pořádali sportovní klání. Největším rozkvětem atletiky jako takové však nepochybně bylo založení antických olympijských her, při kterých právě atletické dovednosti byly důležitou součástí klání. Novodobé olympijské hry pak na tuto tradici již jen navázaly. Ale zmínky o sportu nechybějí ani ve středověku. Soutěže v běhu a skoku do dálky byly součástí lidových slavností. Přirozeně však nebyly tak dokonale organizované jako dnes, ale jednalo se spíše o živelnou zábavu. Dokonce se dochovala ve Zbraslavské kronice zmínka o běžeckém závodě mužů při korunovaci krále Václava II. v Praze.³⁸ Také Václav Březan nám zanechal zmínku o tzv. „házení toušem“. Touš bychom asi podle dnešních zvyklostí nazvali diskem. Toto závodění se mělo konat roku 1561 v rámci dalších radovánek, které pořádal Vilém z Rožmberka.³⁹

Nejdůležitějším obdobím pro rozvoj atletiky je stejně jako u mnohých dalších 19. století a opět v Anglii. Od poloviny 19. století se zde začínaly tvořit kroužky amatérů, často při nejrůznějších školách, a později byly zakládány i samostatné sportovní kluby. První závody se konaly roku 1845 na univerzitě v Etonu. Až do roku 1880 však existovala pravidla, kdo se mohl závodů zúčastnit. Závodníci mohli být pouze studenti, šlechtici a duševní pracovníci. Z Anglie se atletika začala šířit dál a v roce 1912 byla založena mezinárodní amatérská atletická federace (IAAF).⁴⁰ Mezinárodní ženský sportovní svaz byl sice založen až roku 1921, ale ženy se neorganizovaně zúčastňovaly nejrůznějších sportovních klání již v letech předešlých. Poprvé se mohly ženy zúčastnit olympijských her v roce 1928.⁴¹

Obliba atletiky se šířila i do našich zemí a za první atletické závody u nás považujeme Přebor Sokola pražského v běhu, skoku a hodu v roce 1867. Atletika byla sportem, který byl Sokoly podporován. K jejich činnosti patří stejně neodmyslitelně jako například gymnastika. Proto není výjimkou, že sokolské jednoty často pořádaly sokolské závody.⁴²

³⁷ OLIVOVÁ, Věra, *Odvěké kouzlo sportu*, s. 17.

³⁸ DEMETROVIČ, Ernest, CHOUTKA, Miroslav a kol., *Encyklopedie tělesné kultury a – o*, Praha 1988, s. 28.

³⁹ JIRKA, Jan, *Sto let královny*, Olomouc 1997, s. 20.

⁴⁰ JIRKA, Jan, POPPER, Jan, a kol., *Malá encyklopedie Atletiky*, Praha 1990, s. 20.

⁴¹ DEMETROVIČ, Ernest, CHOUTKA, Miroslav a kol., *Encyklopedie tělesné kultury a – o*, s. 28.

⁴² Tamtéž.

V Čechách měla atletika velkou tradici, zejména pokud jde o pořádání běžeckých závodů, a to již před uvedeným rokem 1867. Například již v roce 1473 bylo vydáno nařízení, že na jarmarcích v Tovačově budou konány také běžecké závody. Důvodem zde nebyla ani tak snaha o zlepšení zdravého životního stylu měšťanů, ale ryze finanční důvody. Závody byly oblíbenou kratochvílí, která mohla přilákat i množství lidí ze širokého okolí. Ti si pak samozřejmě rovnou na jarmarku vyřídili nákupy. Pro vítěze tenkrát byly sháněny ceny na účet měšťanů.⁴³

Tradice pořádání závodů pak pokračovala i ve stoletích následujících. Cílem závodů bylo často především pobavit běžné obyvatele. Proto se závody často neomezovaly na obyčejný běh, ale běh samotný byl často „vyšperkován“, aby bavit ještě více. Výjimkou nebyl třeba běh v brnění, v pytlích, v těžkých botách nebo na chůdách. Často museli běžci také za běhu strhnout přivázanou uzenuku, husu nebo jinou trofej. Prazvláštní kuriozitou byly běhy polonahých žen. Těch se většinou účastnily místní prostitutky. Takové běhy nebyly výjimkou např. v Německu, Nizozemí nebo v Itálii.⁴⁴

Kromě běžců kratochvilných existovali také běžci, kteří namáhali svá těla za odměnu pro své pány. Byli to takzvaní lauffři nebo běhouni (podle logiky 19. a počátku 20. století bychom je zařadili mezi profesionály a neumožnili jim start na olympiádě). Jejich úkolem bylo kromě doručování zpráv také běžet před kočárem s loučí a museli tedy být velmi rychlí, aby je povoz s koňmi nesmetl.⁴⁵

V 19. století se běžecké závody začaly pořádat za účelem určitého finančního zisku. Diváci byli ochotni něco zaplatiti, aby se mohli pobavit. Problém byl získat k takové akci povolení. Běžecké závody se u vyšších instancí příliš nesetkávaly s pochopením. Několik podniků však v 19. století úspěšně proběhlo, např. dva běhy, které organizoval Tomáš Červenomlýnský za dobročinným účelem. Výtěžek z akce šel na pomoc nevidomým. Povolení k běhu dostal dokonce i Josef Kirschbaum, kterému měl běh pomoci od dluhů. Běžel od Koňské brány do Říčán, a protože mu před ním jedoucí kočáry hnaly prach do obličeje, závod nedokončil a musela mu být poskytnuta pomoc. Takové podobné podniky se pořádaly po celé 19. století, avšak nutno podotknout, že šlo spíše o akce jedinců a nejednalo se o závody ve smyslu, jak je známe dnes. Běžec často ani s nikým nesoupeřil, ale už jen to, že běžel, byla v 19. století atrakce.⁴⁶

V poslední třetině 19. století začaly být zakládány, často spíše menší kluby, které se věnovaly určitým sportům. Ani atletické kluby nebyly výjimkou. Prvním atletickým klubem u

⁴³ JIRKA J., *Sto let královny*, s. 21.

⁴⁴ OLIVOVÁ, V., *Odvěké kouzlo sportu*, s. 21.

⁴⁵ JIRKA J., *Sto let královny*, s. 22.

⁴⁶ Tamtéž.

nás byl A. C. Praha, následovaný dalšími kluby, například: AC Humpolec, AC Královské Vinohrady, A. C. Sparta nebo AC Plzeň.⁴⁷ Také existovalo určité množství klubů, které se nevěnovaly pouze jedinému sportu, ale jejich záběr byl poněkud širší.⁴⁸ Sem můžeme zařadit i prvního pořadatele Běchovic, Č. K. S. Karlín, který se kromě atletiky věnoval i jízdě na kole.⁴⁹

Další oblíbenou atletickou disciplínou byla chůze. Jelikož nově založené kluby potřebovaly samy sebe nějakým způsobem prezentovat a nalákat další členy, rozhodl se nově založený klub AC Praha uspořádat chodecký závod Praha – Brandýs. Ten, ačkoliv měl několik výpadků, se chodí dodnes.⁵⁰ Podobné důvody vedly právě i zakladatele běchovického běhu k jeho založení.

Situace, kdy běžec byl naprosto nevídanou atrakcí, se pomalu měnila, začaly být pořádány nejrůznější závody přímo atletickými (nebo jinými) kluby. Tak třeba první závody publikované v tisku se konaly 5. května 1888 a jednalo se o závody na 200 metrů, kde se prý sešla hojná divácká účast. Téměř o měsíc později se konaly první atletické závody o mistra Čech na 200 kroků na Maninách. O rok později byly pořádány závody opět na Maninách na 100 a 1000 metrů. Nejrůznějších závodů (čtvrthodinka běhu, anglická míle atd.) tedy v závěru devadesátých let 19. století neustále utěšitelně přibývalo.⁵¹

Rok 1897, kdy se běžel první ročník Běchovic, je důležitý i pro vývoj celé atletiky u nás. Stejněho roku totiž byla založena ČAAU, do jejíhož čela usedl dr. J. Guth Jarkovský. Tato organizace prvních 14 let své existence nespojovala pouze atletické kluby, ale i všechny další, od roku 1911 se ČAAU stala již pouze atletickou zastřešující organizací.⁵²

Vývoj atletiky byl tedy v tomto období překotný a atletiku pěstovali především nadšenci a amatéři bez jakéhokoliv přístupu ke kvalitnímu vybavení. Prohlédneme-li si fotografie z prvních ročníků Běchovic, můžeme konstatovat, že sportovní obuv ani oblečení se nijak zvlášť nelišilo od volnočasového šatstva. Boty byly často těžké a pro běh naprosto nevhodné. O správné technice běhu zde bylo také málo informací, a tak si běžci nesprávným dýcháním nebo stylem běhu častokrát závod značně ztěžovali. Však také bylo častým důvodem vzdání závodu pro bolení břicha. Dnes už víme, že typické píchání v boku je způsobené právě nesprávným dýcháním! I přes všechny překážky se však našel dostatečný počet nadšenců, kteří

⁴⁷ Proč se píše někdy A. C. a někdy AC? U nás Neexistovala ustálená pravidla pro psaní názvů klubů. Tady jsou zmíněné oficiální názvy, jak se kluby doopravdy jmenovaly v té době, o které je řeč. Časem se to sjednotilo, ale minimálně do druhé světové války je to neustálené. Stejný problém je například s kluby, které měly v názvu Slávie/Slavia (tam se mohou objevovat i obě varianty současně).

⁴⁸ DEMETROVIČ, Ernest, CHOUTKA, Miroslav a kol., *Encyklopedie tělesné kultury a – o*, s. 28.

⁴⁹ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, fond Rudolf Richter, signatura 7c11, bez inventárního čísla (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁵⁰ Jirka J., *Sto let královny*, s. 27.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² DEMETROVIČ, Ernest, CHOUTKA, Miroslav a kol., *Encyklopedie tělesné kultury a – o*, s. 28.

královskou disciplínu rozvíjeli, a která se jen díky nim mohla vyvinout v atletiku, jak ji známe dnes.

4. Dějiny běhu Běchovice – Praha

4.1. Počátky běhu Běchovice – Praha

Počátky historie běhu Běchovice – Praha spadají do roku 1897. Tehdy se činovníci Českého sportovního klubu rozhodli, že je potřeba oživit jejich činnost a na rozdíl od roku předchozího uspořádat nějakou akci.⁵³ ČSK byl poměrně malým klubem a soustředil se především na běh a jízdu na velocipedu. Nebyl to klub s velkým počtem členů, ale to byl v této době málokterý klub. Netrval příliš dlouho, jelikož zanikl v roce 1902 sloučením s Českým klubem velocipedistů Karlín. Vznikl pak nový klub Český klub sportovní Karlín 1885.⁵⁴

Zakladatelem Českého sportovního klubu byl Maxmilián Švagrovský, který do Prahy přišel z Roudnice a v roce 1896 se rozhodl zde založit sportovní klub. Jeho vizí bylo, že tento klub bude všestranný a bude mít pobočky po celé republice. Kvůli pomalé činnosti výboru se však podařilo klub oficiálně založit až v březnu 1897. Sám Švagrovský však poté v klubu nijak nefiguroval, ani jako předseda, nebo obyčejný člen výboru.⁵⁵ Rozhodnutí nenechat se zvolit ani za člena výboru zdůvodnil tak, že obchodník se sportovními potřebami, jímž byl, nemá být vázán příslušností k žádnému klubu.⁵⁶

Když byl tedy klub založen, bylo rozhodnuto o pořádání dvou mistrovství. Jedno na 10 kilometrů na rovině a jedno na 3000 metrů do vrchu. Důležitými dvěma jmény pro běchovický běh jsou Josef Hlavsa a Jan Hrazdira. Ti naplánovali trasu z Běchovic na žižkovskou Ohradu a považujeme je tak za zakladatele běhu.⁵⁷ A jelikož to prý byli zdatní cyklisti, vsedli na svá kola a objížděli desetikilometrové úseky po silnicích vedoucích do Prahy.⁵⁸ Nakonec se rozhodli pro silnici vedoucí z Běchovic na Žižkov „... *jednak pro vhodný cíl a nepatrný počet osad na ní ležících, jednak i pro vhodné spojení vlakem ke startu.*“⁵⁹ Počátek závodu se v průběhu let trochu měnil. První závod startoval od železniční stanice Běchovice, tenkrát tedy ještě ne od legendárního milníku s číslem 13, ale od milníku 12.⁶⁰

⁵³ PETRŮ, Karel, *Jak vznikly „Běchovice“?*, in: Abeceda sportu, II. svazek, 1947, s. 3.

⁵⁴ Národní muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁵⁵ CHRPOVÁ, Vítězslava, WAIC, Marek, *Závod Praha - Běchovice 1897–1946*, Praha 1997, s. 6.

⁵⁶ JANECKÝ, Alfréd, ŠULÁK, Hubert, *75. Běchovice, Pomník naší atletické historie*, Praha 1971, s. 8.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ JERIE, Miloš, BORO VAN, Václav, *Nestárnoucí Běchovice, 85 let běžeckého závodu*, Praha 1983, s. 6–7.

⁵⁹ *První závod Běchovice: Vzpomínky starého sportovce*, in: Národní listy, 7. května 1911, č. 125, s. 17.

⁶⁰ JERIE, M., BORO VAN V., *Nestárnoucí Běchovice*, s. 6–7.

4.1.1.1. První ročník 1897

První závod o mistrovství Čech na 10 km se tedy konal 27. května 1897 ve tři hodiny odpoledne. Startovné činilo 4 K a mělo se posílat Josefu Hlavsovi do Karlína. Podle toho, v jakém pořadí došly přihlášky, byla také jednotlivým závodníkům přidělována startovní čísla. Nakonec se však ukázalo, že pro boj ve startovním polivzhledem k malému počtu účastníků nebyl prostor. Výbor měl také právo odmítnout závodníka bez udání důvodu. Všichni účastníci byli následně pozváni na slavnostní udílení cen v Restauraci pana Brejšky ve Spálené ulici od osmi hodin večer.

K prvnímu závodu se nakonec sešlo více členů organizačního výboru než samotných závodníků. Na pořádání závodu se totiž podílel vrchní rozhodčí (Karel Reisner), osm soudců (pp. Ant. Čurda, Augustin Jirout, Josef Hlavsa, Otokar Maleček, Otokar Krajíček, Ant. Posselt a Václav Rudl), startér (Jan Hrazdira), čtyři dozorčí dráhy (pp. Toužimský, Chaloupka, Hrubý a Kraus), zapisovatel (Jaroslav Dvořák) a dva měřiči času (pp. Karel Hrubý a Jan Hrazdira). Přítomen byl i předseda klubu Jaroslav Dvořák. Oproti tomu závodníků se sešlo pouze šest, ačkoliv přihlášených bylo původně osm.⁶¹ Na startovní čáru prvního závodu Běchovice – Praha tak nastoupili Ferenc Hron, Jakub Wolf⁶², Václav Horák, Karel Křížek, Antonín Koudelka, a Antonín Dobrý.⁶³

Ani první Běchovice se však nevyhnuly zmatkům a problémům, které se řešily na poslední chvíli. Při přípravě posledních materiálů (čísel pro závodníky, praporeček atd.), které dolad'ovali Hlavsa s Hrazdirou, si vzpomněli, že nezařídili tištěné programy pro diváky. Po delším dohadování se rozhodli, že programy prostě musí mít. Kde ale sehnat tiskaře v neděli, téměř v poledne? Hrazdira tedy vyrazil ke známému tiskaři, který mu chtěl vyhovět, ale neměl sazeče, jehož nebylo možné v neděli sehnat. Naštěstí Hrazdira strávil 6 měsíců v tiskárně boskovické a tak si programy nakonec vysázel sám. Cestou se mu při jízdě na kole zpět k Hlavsovi ještě podařilo programy ztratit, ale poctivý nálezce je naštěstí našel a vrátil. Programy pro diváky nakonec byly součástí již prvních Běchovic.⁶⁴

Závod to byl i navzdory nepočetnému startovnímu poli vskutku dramatický. Hlavním favoritem byl Ferenc Hron, který ovšem na takto dlouhou trať nikdy předtím netrénoval a nerozvrhl si správně tempo. Držel se sice po většinu závodu na špici, ale jeho tempo kolísalo, neustále zrychloval, pak se unavil a opět se propadl, načež opět zrychlil.⁶⁵ Nepomohlo ani

⁶¹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁶² Příloha č. 2.

⁶³ CHRPOVÁ V., WAIC M., *Závod Praha – Běchovice 1897–1946*, s. 8–9.

⁶⁴ *První závod Běchovice: Vzpomínky starého sportovce*, in: Národní listy, 7. května 1911, roč. 51, č. 125, s. 17.

⁶⁵ JANECKÝ A., ŠULÁK H., *75. Běchovice*, s. 10.

nadšené povzbuzování jeho přátel slovy „*Ferenc, hákni se*“.⁶⁶ Proto se nakonec dostal do vedení tehdy dvacetiletý mladík Jakub Wolf z Plzně. Ten se tak stal prvním vítězem závodu Běchovice – Praha v čase 39 minut a 3 vteřiny. Favorizovaný Hron pak nepochybně následkem nevyrovnaného tempa a „...*bolení žaludku úplně vzdáti se chtěl závodu, leč na domluvu přátel pokračoval v běhu až k samému cíli, pásku cílovou však nepřestoupil*.“⁶⁷ Tak psal o Hronově výkonu na prvních Běchovicích Sportovní obzor. Zda Hron opravdu vzdal těsně před cílem, je však otázkou, jisté je, že Hronův neúspěch byl překvapením a zklamáním téměř pro všechny jeho podporovatele. To, že závod nezvládl, se ale dalo očekávat, Hron byl zvyklý běhat anglickou míli, což je 1609 metrů, Běchovice mají 10 000 metrů, a proto možná byly pro Hrona prostě příliš dlouhé.⁶⁸

Druhým v pořadí se tak stal Josef Dobrý, také původem z Plzně. I třetí místo nebylo až do konce závodu jasně rozhodnuto. Dlouho to vypadalo, že si bronz odnese Karel Křížek. Ten však těsně před cílem omdlel, a toho využil Antonín Koudelka, který si tak doběhl pro třetí příčku.⁶⁹ Po závodě už jen zbývalo rozdat ceny v restauraci pana Brejšky, nicméně na poslední chvíli byl kvůli obsazenosti všech místností slavnostní ceremoniál z této restaurace přesunut do spolkové místnosti bývalé Heřmanovy kavárny v Karlíně.⁷⁰ Jakub Wolf, jako vítěz obdržel mistrovský odznak a Josef Dobrý a Antonín Koudelka si odnesli čestné stříbrné odznaky.⁷¹

4.1.2. Vývoj do roku 1902

Následující ročníky až do roku 1902 se nesly v podobném duchu. Běhalo pouze 8 a méně závodníků. Start byl umístěn příhodně naproti vlakovému nádraží Běchovice, kam si diváci z Prahy mohli pohodlně přijet vlakem. Končilo se na Ohradě. Každému závodě byli přítomni: vrchní rozhodčí, soudcové, startér, měřiči času a dozor na trati.

Co se v těchto letech měnilo, byl termín závodů. V roce 1898 ještě termín zůstal v květnu a konal se 19. května 1898 opět ve tři hodiny odpoledne. O rok později byl však závod přesunutý na podzim, konkrétně na 8. října 1899. Odsunutí termínu bylo způsobeno spory mezi ČKS a Č. A. A. U. ČKS měl totiž problém platit členské příspěvky v případě, že unie vytváří tak malou činnost, a proto z unie klub vystoupil. Č. A. A. U. si pak postavila hlavu a odmítla nechat startovat na Běchovicích kluby, jež nebyly její součástí. Jeden ze zakladatelů závodů

⁶⁶ *První závod Běchovice: Vzpomínky starého sportovce*, in: Národní listy, 7. května 1911, roč. 51, č. 125, s. 17.

⁶⁷ *Závod o mistrovství Čech*, in: Sportovní obzor, 15. června 1897, roč. 5, č. 5, s. 78.

⁶⁸ PETRŮ, Karel, *Jak vznikly Běchovice*, s. 7–8.

⁶⁹ *Závod o mistrovství Čech*, in: Sportovní obzor, 15. června 1897, roč. 5, č. 5, s. 78.

⁷⁰ JANECKÝ A., ŠULÁK H., *75. Běchovice*, s. 10.

⁷¹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

na to reagoval svou rezignací a do čela se dostal Karel Opatrný. Ačkoliv původně bylo rozhodnuto uspořádat Běchovice navzdory nesnázím, nakonec se podařilo domluvit se s unií a v srpnu se ČKS opět stal právoplatným členem unie. Běchovice tak s plnou účastí mohly proběhnout 8. října 1899.⁷² V roce 1900 se konání závodu opět posouvá a to na 17. června, stále ještě ve 3 hodiny odpoledne.⁷³ To však nebylo úplně šťastné řešení, jelikož Běchovice se tak kryly s dalšími mezinárodními závody a účast roku 1900 tak byla poměrně malá, a dokonce bez Wolfa, který se účastnil jiných závodů.⁷⁴ Ani datum dalšího ročníku nebylo zvoleno úplně důmyslně. Ročník 1901 se totiž konal 30. června tradičně ve tři hodiny odpoledne. Kvůli úmornému horku však většina závodníků vůbec nebyla schopna závod dokončit. Ze šesti startujících se k cíli dostali pouze dva závodníci.⁷⁵

Toto je tedy shrnutí několika málo let v počátcích závodu. Nemůžeme vynechat některé dílčí příhody a aféry z jednotlivých let. Například s rokem 1898 se pojí aféra se špatně změřeným časem. V pamětní knize, kterou vedl Rudolf Richter, je pod protokolem závodu připsána poznámka: „*Poněvadž se Ota Maleček k závodu nedostavil, měřil Otakar Krajíček sám. Při měření se však spletl o 10 minut, a tak XV. výborová schůze České Athletické Amatérské Unie dne 13. července 1898 opravila čas vítěze na 40 min a půl vteřiny.*“⁷⁶ Oproti tomu Karel Petrů ve své brožurce, věnované vzniku Běchovic, vysvětluje vznik přešlapu nikoliv chybou měřiče, dokonce považuje Krajíčkovu měření za přesné. Jako důkaz cituje několik novinových článků, které hovoří o „*špatném čase 51,00.2 min, který stojí daleko za loňským časem 39:03 minuty.*“ Petrů prohlašuje, že pokud by správný čas byl oněch opravených 40 minut, nedalo by se o něm přeci říct, že je daleko za časem z loňského roku, rozdíl by totiž činil jen necelé dvě minuty.⁷⁷ Dnes už všechny prameny shodně uvádí opravený čas 40 minut a půl vteřiny. I já se přikláním k této verzi, že Krajíček udělal chybu, neměl k ruce svého kolegu, a tak by ani nebylo divu. A noviny psaly o čase, který jim byl sdělen v cíli závodu, protože k opravě došlo až po vydání novin a nikdo se již nenamáhal někde vytisknout opravený čas.

Dalším příběhem roku 1898, který bychom měli zmínit, je podvádění běžce Františka Janduse z Českého klubu sportovního v Praze. Ten se, podle udání Emericha Frídy a Václava Smíška, nechal svézt část trati na voze. Tentýž kočí prý těmto dvěma pak také nabízel odvoz

⁷² JANECKÝ A., ŠULÁK H., 75. *Běchovice*, s. 10–11.

⁷³ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁷⁴ JANECKÝ A., ŠULÁK H., 75. *Běchovice*, s. 10–11.

⁷⁵ Národní politika, 2. června 1901, roč. 19, č. 180, s. 3.

⁷⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inventárního čísla (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁷⁷ PETRŮ, K., *Jak vznikly „Běchovice“*?, s. 9.

„aby se pánové tak nedřeli, že pán v bílém dressu se veze“. Nicméně se pro toto tvrzení nenašel žádný svědek, a tak pořadí zůstalo beze změny a bez diskvalifikace Františka Janduse.⁷⁸

Rok 1899 je slavný především tím, že to byl rok, kdy naposledy zvítězil Jakub Wolf, jenž do té doby neměl jediného pokořitele. V tomto roce se mu také podařilo překonat vlastní traťový rekord i navzdory velmi nepříznivým povětrnostním podmínkám. Je to konec jedné éry a konec 19. století. Století nové pak už začínal nový šampion.⁷⁹

Čtvrtého ročníku Běchovic v roce 1901 se poprvé v historii závodu zúčastnil i zahraniční závodník. Byl to Albala z rakouského klubu S. K. Victoria Vídeň. Přihlášen byl ještě F. Engländer z klubu First Vienna, ten se však pak ke startu již nedostavil.⁸⁰

4.1.3. Trochu jiný ročník 1902

Ročník 1902 se od všech předchozích i následujících ročníků poněkud lišil. Do roku 1949 bylo dokonce uváděno ve statistikách, že se závod vůbec nekonal. To však, jak vysvětluje Rudolf Richter v pamětní knize, nebyla tak docela pravda.

V roce 1902 se totiž ČKS sloučil s Českým klubem velocipedistů a vznikl tak úplně nový klub Český klub sportovní Karlín 1885. ČKS musel řešit sloučení, a tak na Běchovice již nezbyl žádný čas a nový klub byl taktéž zaneprázdněn. Proto bylo rozhodnuto nebrat si tento rok Běchovice na starost. Avšak v ČKS vznikla klika, která nesouhlasila se spojením s velocipedisty a scházela se v restauraci Divadla Uranie v Praze. Začali si říkat Sportovní Klub „Uranie“ a rozhodli se pod jménem tohoto spolku Běchovice provést. Ty se tedy konaly 15. června roku 1902 a zúčastnilo se jich 5 běžců, vítězem byl Antonín Šmucr⁸¹ v čase 39 minut. Až do roku 1949 nebyly tyto Běchovice mezi ostatní ročníky započítávány. Změnilo se to až 24. května 1949 na schůzi výboru Tělocvičné jednoty Sokol Karlín.^{82 83}

4.2. Běchovice do první světové války

Další období tedy již probíhalo pod taktovkou ČKS Karlín, 1885. Následující ročníky se vyznačovaly tím, že budily stále více pozornosti a věnovalo se jim i více prostoru v novinách a

⁷⁸ PETRŮ, K., *Jak vznikly „Běchovice“?*, s. 9.

⁷⁹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁸⁰ PETRŮ, K., *Jak vznikly „Běchovice“?*, s. 13.

⁸¹ Příloha č. 4.

⁸² V roce 1949 již byla v platnosti reorganizace sportovních spolků, proto již nemůžeme mluvit o Českém klubu sportovním Karlín 1885, ale podle sjednocené tělovýchovy o Tělocvičné jednotě Sokol Karlín.

⁸³ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

sportovních periodikách, ačkoliv startovní pole se nijak zvlášť nerozšiřovalo. V průběhu času také přibýly i další změny.

Zásadní změnou je ustálení termínu, kdy se mají Běchovice běhat. Od roku 1903 se tak Běchovice konaly celých dalších 41 let první květnovou nedělí. Čas startu také doznal ještě v předválečném období změn a to v roce 1905. Tehdy se namísto ve tři hodiny odpoledne běželo dopoledne. Důvodem byla zkušenost z předchozích ročníků, kdy běh komplikovalo úmorné vedro.⁸⁴

Další ze změn, které závod postupně provází, je místo startu. Začínalo se přímo naproti vlakovému nádraží, což bylo pro závodníky i běžce nesporně výhodné. Postupem času se start závodu přibližoval k obci Běchovice. Poté se posunul na okraj topolové aleje (kilometrovník 12,4, odkud se běželo například v roce 1903 i 1904), pak ještě o dvě stě metrů dál (startovalo se zde například v roce 1905)⁸⁵ a úplně nakonec se dostal ke kilometrovníku 13 (běží se od roku 1911), od kterého se běhá dodnes.⁸⁶

V čem se však do války téměř nic neměnilo (kromě rekordního ročníku 1914), byl počet běžců. Ten se pohyboval kolem deseti účastníků. Avšak popularita Běchovic jasně stoupala a s ním i počet účastníků – v roce 1914 jich nastoupilo na start závodu již 17.⁸⁷

Další poměrně neměnnou záležitostí je vzdávání se účastníků ještě před cílem, které bylo působeno nejčastěji horkem, žaludečními potížemi, nebo nedostatečným tréninkem. Do války vždy někdo ze závodníků vzdal, s výjimkou ročníků 1902⁸⁸, 1905 a 1907.⁸⁹

S rokem 1903 se pak pojí, kromě nového termínu, i několik zajímavých historek. První z nich je řevnivost mezi slavnými pražskými S, tedy AC Spartou a S. K. Slavií. Před Běchovickým závodem řešily tyto dva kluby spor ohledně přestupu Arnošta Nejedlyho ze Sparty do Slavie. Arnošt Nejedly⁹⁰ byl velmi úspěšným atletem na přelomu století a pak až do doby 1. světové války, viz. medailon v kapitole Medailonky. Nejedly totiž do Slavie přestoupil přes nevoli Sparty. Ta pak podala na Nejedlyho protest ohledně jeho startu v Běchovicích. Celý spor byl nakonec vyřešen smírným krokem Slavie, která Nejedlyho a svého dalšího závodníka nechala startovat „hors concours“, tedy bez nároku na odměnu.⁹¹

⁸⁴ JERIE, M., BORO VAN, V., *Nestárnoucí Běchovice*, s. 6.

⁸⁵ *Mistrovství Čech v silničním běhu na 10 km*, in: Sport a hry, 4. května 1904, roč. III., č. 13, s. 151–152.

⁸⁶ JERIE, M., BORO VAN, V., *Nestárnoucí Běchovice*, s. 7.

⁸⁷ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice 1897–1946*, s. 20.

⁸⁸ O tomto ročníku nemáme vyložené zprávy o tom, že by někdo vzdal, ale jak bude vysvětleno níže, je to ročník atypický, a proto je možné, že o vzdání se pouze chybí záznam.

⁸⁹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁹⁰ Příloha č. 5.

⁹¹ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice 1897–1946*, s. 19.

O tomto ročníku pak podávají poměrně rozsáhlou reportáž Sport a hry z roku 1903. I to je jedním ze znamení, že Běchovice si začínají získávat místo mezi laickou veřejností a stávají se společenskou událostí. Sport a hry mimo jiné informuje o problémech s počasím (opět horko), které způsobily, že z osmi startujících tři závodníci vůbec nebyli schopni závod dokončit. Dalším zádrhelem bylo již zmíněné „handrkování se“ o startu Nejedlého, a proto byl závod odstartován až v 15:30. Také tomuto ročníku se málem nevyhnulo zranění závodníků. Závod totiž na přelomu století neprobíhal tak, jak jsme zvyklí z dnešní doby. Tedy, že se na závod uzavrou silnice a závodníci se soustředí jen a jen na závod a nemusí sledovat provoz. Na druhou stranu silniční provoz byl v roce 1903 velmi mírný, a proto se nad jeho pozastavením ani neuvažovalo. Hned v úvodu závodu se tak potkal mlékařský vůz tažený koňmi se dvěma běžci. Koně se poplašili a vůz se na běžce málem překlopil. Nakonec se však všem podařilo vyváznout bez zranění.⁹² Pro Běchovický běh je to ročník velmi důležitý. V tomto roce se totiž mezi organizátory staví Rudolf Richter, který pak vedl historické záznamy, pomáhal s organizací a stal se tradičním startérem až do roku 1962⁹³

K roku 1904 se opět v periodiku Sport a hry objevuje zajímavá zmínka o fotografovi. Ten čekal na závodníky 100 metrů od startu, udělal několik záběrů, vzápětí dosprintoval ke svému „...vehiklu. Jeden skok do kočárku, druhý na motor, a mjíme skupinu několika Běchovických občanů i občanek...“. Fotograf tedy musel neustále běžce předjíždět, fotit a znovu předjíždět.⁹⁴ S rokem 1904 také nastává obrat mezi kluby, tímto rokem končí kralování⁹⁵ AC Sparty a situace se začíná obracet ve prospěch Slávie, která pak vyhrává až do roku 1907.⁹⁶ S. K. Slavie slaví v roce 1904 svůj první velký úspěch. Nejenže se vítězem stal její svěřenec Nejedlý, ale navíc zvládl zlomit Wolfův rekord ještě z minulého století, tedy z roku 1899.⁹⁷ Další zajímavostí roku 1904 je, že se mi povedlo v pamětní knize Rudolfa Richtera objevit první zmínku o závodním lékaři. V roce 1904 jím byl Dr. Jan Řepka.⁹⁸ Od tohoto roku se tak závodu zúčastnili většinou i dohlízející lékaři, nicméně ne po všechny roky se podařilo lékaře sehnat. Jindy nám o lékaři chybí záznam. Nevíme tedy, zda byl lékař přítomen, ale pouze se nedochovala

⁹² Mistrovství Čech na 10 km, in: Sport a hry, 6. května 1903, roč. II, č. 13, s. 98–99.

⁹³ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁹⁴ Mistrovství Čech v silničním běhu na 10 km, in: Sport a hry, 4. května 1904, roč. III, č. 13, s. 151–152.

⁹⁵ V roce 1903 vyhrál Antonín Šmucr z Deutscher Sport Club Prag. Spartánský závodník, však skončil na druhém místě, a tak nebyl propad tak katastrofální, jako v osudném roce 1904.

⁹⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

⁹⁷ Silniční mistrovství na 10 km. Běchovice – Praha, in: Sport a hry, 5. dubna 1905, roč. IV, č. 9, s. 100–101.

⁹⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

informace, nebo zda daný rok lékař chyběl úplně. S jistotou však například víme, že lékaře neměl závod v roce 1918, kdy nebylo „...možno žádného získati. Všichni na vojně“.⁹⁹

Za rok 1905 je snad jen třeba zmínit, že se ke startu dostavili pouze 4 závodníci. Účast tedy, i na Běchovici na počátku 20. století, byla neobvykle nízká.¹⁰⁰ Proč tomu však tenkrát tak bylo, je trochu záhadou. Možná tomu nahrávalo počasí, které bylo na počátek května velmi teplé. Teplota se toho dne vyšplhala na 25 stupňů¹⁰¹ a vládlo naprosté bezvětrí¹⁰². Tedy podmínky, ve kterých se těžko dýchá a běžce snadno může stihnout nevolnost způsobená horkem. Avšak musíme si uvědomit, že Běchovice byly v roce 1905 amatérským závodem, přijít tedy mohl na straně jedné kdokoli, na straně druhé případně také nikdo. Základna aktivních sportovců zatím byla spíše v počátcích a ještě nebyla plně rozvinuta. Navíc to byl teprve osmý ročník a Běchovice si zatím nestačily vydobýt své místo na slunci a nebyly ještě mezi běžci tolik oblíbené. Nahlédneme-li však do archivních materiálů, můžeme zjistit, že i přihlášky byly pouze čtyři. Z toho lze tedy vyvodit, že nízká účast asi nebyla způsobena počasím, ale spíše tím, že atleti prostě měli jiný program a na Běchovici nedorazili.

Roku 1906 byl opět zlomen rekord trati, a sice zásluhou Arnošta Nejedlyho, který tak překonal svůj vlastní rekord z roku 1904. Zlepšení bylo vskutku nevídané, svůj čas totiž zlepšil o 2 minuty a 11 vteřin. Na desetikilometrové trase to je jistě obdivuhodný výkon. Podle Národní Politiky běžel Nejedly dokonce tak rychle, že pouze tři doprovodní cyklisté a vůz s referentem mu dokázali stačit.¹⁰³

Další ročník¹⁰⁴ je spojený s legendární bitvou Arnošta Nejedlyho s Hermannem Müllerem z Berlína. Arnošt Nejedly chtěl tento závod vyhrát po čtvrté po sobě, jelikož to se do té doby zatím žádnému běžci nepovedlo. Avšak v hrdlořezském kopci mu docházely síly a nechal se předběhnout jak Müllerem, tak dokonce na kratičký okamžik Hegerem. V dalším stoupání však již Nejedly chytil tempo, oba své soupeře nechal za sebou a doběhl si pro své čtvrté a zároveň poslední vítězství v řadě.¹⁰⁵

Roku 1908 byl tedy Arnošt Nejedly poprvé poražen a to zahraničním závodníkem Paulem Nettlebeckem.¹⁰⁶ Je to poprvé a na několik desetiletí také naposled, kdy zvítězil cizinec.¹⁰⁷

⁹⁹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹⁰⁰ *Silniční mistrovství Čech v běhu na 10 km*, in: Národní listy, 8. května 1905, roč. 45, č. 125, s. 3.

¹⁰¹ Český hydrometeorologický ústav, dostupné z: <http://portal.chmi.cz/historicka-data/pocasi/praha-klementinum>, [14. dubna 2018].

¹⁰² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹⁰³ Národní listy, 9. dubna 1906, roč. 46, č. 98, s. 3.

¹⁰⁴ Příloha č. 6.

¹⁰⁵ *Běchovice – Ohrada*, in: Národní listy, 8. května, 1907, č. 126, s. 4.

¹⁰⁶ Přílohy č. 7 a 8.

¹⁰⁷ JERIE, M., BORO VAN, V., *Nestárnoucí Běchovice*, s. 12.

Závod roku 1908 je také spojen s čilým ruchem cyklistickým a automobilovým. Závodu se totiž zúčastnilo nejen asi padesát cyklistů, dva kočáry, ale i dva motocykly a čtyři doprovodné automobily. Mnozí závodníci si pak, včetně Nejedlého, stěžovali, že se nadýchali výfukových plynů a nemohli pak běžet s takovou lehkostí, nebo že jim překáželi někteří cyklisté. Tato svědectví svědčí o tom, že obliba běchovického běhu se zvyšovala a i diváků stále přibývalo. Roku 1908 jich prý bylo v cíli kolem jednoho tisíce.¹⁰⁸

Roku 1909 byl opět překonán dosavadní rekord, a to hned dvěma závodníky. Na prvním místě doběhl Antonín Dvořák¹⁰⁹ v čase 35:45 a vzápětí za ním Kejha mladší v čase 36:20, tedy stále o 9 vteřin lépe, než byl původní rekord.¹¹⁰ S tímto ročníkem se však pojí i několik nepříjemných záležitostí. První z nich je selhání startérové pistole.¹¹¹ Na podruhé však již startéru Richterovi pistole vystřelila, a tak byl problém poměrně snadno vyřešen. Mnohem horší byly nejasnosti okolo startu Antonína Dvořáka a Nejedlého, na ty byl ještě před startem podán protest. Nejedlému byl nakonec start zakázán, jelikož prý svým chováním odporoval amatérskému paragrafu a mělo mu být do budoucna již navždy zakázáno startovat na amatérských závodech, mezi které patřily i Běchovice. Avšak Dvořák podle výboru Č. A. A. U. vyhověl podmínkám a bylo mu dovoleno startovat. Nicméně po závodě opět protestoval pan Městecký, a tak byla předána stížnost k projednání Č. A. A. U. ještě dodatečně. Nakonec však Dvořák zůstal mezi vítězi a nebyl vyškrtnut.¹¹²

Rok 1910 je svázán s pořadatelskými problémy. U cílové pásky se shromáždilo velké množství diváků a běžci pak měli problém proplést se mezi nimi do cíle. Nadšený dav se neustále zužoval, až téměř nebylo možné hradbou těl proběhnout. To a silný protivítr byly důvody, proč Dvořák nezlomil svůj loňský rekord. Navíc, když začal sprintovat do cíle, musel prudce brzdít před opilým divákem, jenž mu vstoupil do cesty.¹¹³ Mezi závodníky se také překvapivě objevuje jméno známého vítěze Nejedlého, který byl nakonec vyloučen pouze na jeden rok a nyní se již mohl závodu zúčastnit. Díky špatně zvolené taktice však tentokrát doběhl až na páté příčce.¹¹⁴

I start v roce 1911 má své problémy s diváky v cíli. Řezníček, který dobíhal do cíle na třetím místě, byl tak zmaten diváky, kteří se objevovali na trati, že neproběhl uličkou pro závodníky,

¹⁰⁸ DOLENSKÝ, Přemysl, *Běchovice, Závod z nejslavnějších*, s. 27.

¹⁰⁹ Příloha č. 9.

¹¹⁰ *Mistrovství Čech v běhu silničním na 10 km. Běchovice – Ohrada*, in: Národní Politika, 3. května 1909, roč. 27, č. 121, s. 5.

¹¹¹ *Běchovice – Ohrada*, in: Národní listy, 3. května 1909, roč. 1909, č. 121, s. 3.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ *Běchovice*, in: Národní politika, 2. května 1910, roč. 28, č. 120, s. 5.

¹¹⁴ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

ale nějakou jinou. Jeho čas proto nemohl být změřen. Třetí místo mu však zůstalo i bez přesného času¹¹⁵, i když například Národní Politika referovala, že byl Řezníček diskvalifikován, nicméně dobový protokol hovoří jasně, Řezníček je zde zapsán na třetí pozici.^{116 117} Dalším zádrhelem bylo, že se část silnice zrovna šterkovala, a tak závodníci museli chvíli běžet příkopem anebo po poli.¹¹⁸ Další zajímavostí tohoto závodu bylo, že zde již jako veterán startoval Jenda Snopek, který startoval na prvních Běchovicích. Závod sice nedokončil, ale i tak podal skvělý výkon.¹¹⁹ Hlavní a velkou změnou bylo další posunutí startu, tentokrát k legendárnímu milníku s číslem 13, konec trasy se tak posunul k milníku 3.¹²⁰

V roce 1912 byl překonán rekord trati z roku 1909. Překonatelem byla senzace tohoto ročníku Vladimír Penc, který původně ani nebyl přihlášený a k běhu se přihlásil až na místě. Podařilo se mu předběhnout nejen favorita Slavíka¹²¹, ale stanovit nový rekord trati na 35:43,4.¹²²

I v roce 1913¹²³ byl závod poznamenán postihy některých závodníků, protože nesplňovali určité body v pravidlech o amatérismu. Nedostavil se tak k cíli například loňský vítěz Penc. To byla šance pro Slavíka pro obhajobu z roku 1911, kterou také bez problémů zužitkoval.¹²⁴

Další překonání rekordu přišlo již v roce 1914¹²⁵. Rekord zlomil Antonín Kejha¹²⁶ takzvaně „o parník“, vylepšil Pencův rekord o více než minutu. Nejnovějším rekordem se tak stal čas 34:25. Kromě rekordu trati byl také zlomen rekord v počtu závodníků. Ke startu se dostavilo dokonce 17 závodníků.¹²⁷

4.3. Běchovice za první světové války

S počátkem 1. světové války vyvstala před pořadateli otázka, zda Běchovice pořádat, či nikoliv. Nakonec se však organizátoři rozhodli Běchovice uspořádat válečným událostem navzdory. Situace nebyla vždy lehká, bylo málo organizátorů, běžců, lékařů i diváků, kteří

¹¹⁵ *Český silniční championát – Běchovice – Ohrada*, in: Pondělník českého slova, 8. května 1911, s. 6.

¹¹⁶ *Mistrovství Čech v běhu na 10 kilometrů Běchovice – Ohrada*, in: Národní Politika, 8. května 1911, roč. 29, č. 126, s. 6.

¹¹⁷ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹¹⁸ *Mistrovství Čech v běhu na 10 kilometrů Běchovice – Ohrada*, Národní Politika, 8. května 1911, roč. 29, č. 126, s. 6.

¹¹⁹ *Běchovice*, in: Národní Listy, 8. května 1911, roč. 51, č. 126, s. 2.

¹²⁰ DOLENSKÝ, P., *Běchovice*, s. 37.

¹²¹ Příloha č. 10.

¹²² *Klasický závod*, in: Sport a hry, 8. května 1912, roč. XI, č. 20, s. 222–223.

¹²³ Příloha č. 11.

¹²⁴ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřížek z pamětní knihy Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922: Právo Lidu, 2. května 1913, č. 119).

¹²⁵ Příloha č. 12.

¹²⁶ Příloha č. 13.

¹²⁷ *Závod v běhu na 10 km. Běchovice – Praha o mistrovství Čech*, in: Národní politika, 4. května 1914, roč. 32, č. 121, s. 5.

Příloha č. 14.

postupně mizeli na frontách, nebo jen prostě měli mnohem horší starosti než pořádání atletického závodu. Bývalí šampioni narukovali na frontu. Závodníci tak byli velice často mladíci, kteří pro svůj mladistvý věk ještě do války nemuseli. I tak se za války zrodilo mnoho příběhů, přátelství a nezapomenutelných chvil při konání běhu Běchovice Praha.¹²⁸

Válečné ročníky¹²⁹ se dále konaly v duchu předchozích tradic, tudíž v osvědčeném nedělním květnovém termínu. Po problémech s horkem v odpoledních hodinách, které nastávaly do roku 1906 (do tohoto roku se zahajoval závod ve tři hodiny odpoledne), se startovalo nyní již tradičně v devět hodin dopoledne. V devět hodin pak třesla pistole startéra Richtera vždy až do roku 1942. V roce 1943 byl pak čas posunut až na desátou hodinu. Startovalo se již od milníku s číslovkou 13.

Avšak válečné zápolení přece jen zanechalo své stopy i na slavném závodě. Byl problém sehnat dostatek motorizovaných vozidel, a tak většinou asistovali pouze cyklisté. Také závodní lékař nebyl často k dispozici. Pro rok 1915 se podařilo sehnat alespoň M. U. C. Jaroslava Dvořáka.¹³⁰ Další dva roky byla situace napravena a závodu byl přítomen lékař Josef Šmíd, oproti tomu v posledním válečném roce se Běchovice musely obejít bez lékaře úplně.¹³¹ A jak byl lékařský personál zajišťován? To bohužel dnes nedokážeme s jistotou určit. Z počátku veškerá organizace spočívala na bedrech Č. K. S., který pravděpodobně oslovil některého z lékařů, které osobně někdo z organizačních pracovníků znal. Někteří lékaři se při běhovickém běhu objevovali opakovaně a tak můžeme vyvozovat, že jejich účast na Běchovicích byla z určité části zapříčiněna zčásti jistě nadšením, které jsme mohli v začátcích závodu pozorovat u pořadatelského týmu poměrně často. MUDr. Václav Šimek se Běchovic zúčastnil nejméně osmnáctkrát, naposledy v roce 1935. Oproti tomu v roce 1920 byla lékařská služba zajištěna ambulancí sanitního oddělení s vojenským lékařem.¹³² Až do osmdesátých let si Běchovice vystačily maximálně se třemi lékaři. Pak se však začal velmi zvedat počet účastníků, a proto musela i lékařská služba být řešena poněkud jinak. Od osmdesátých let tedy dozor zajišťoval celý tým zdravotníků, kteří byli na Běchovice delegováni Zdravotnickou organizací hlavního města Prahy, řízenou Tělovýchovně-lékařským oddělením.¹³³

¹²⁸ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha Běchovice 1897–1946*, s. 22–23.

¹²⁹ Příloha č. 15.

¹³⁰ M. U. C. – titul, který směli používat studenti medicíny po dokončení 3. ročníku lékařských studií.

¹³¹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

Příloha č. 20.

¹³² DOLENSKÝ, P., s. 267.

¹³³ Tamtéž, s. 269.

Počet závodníků zpočátku nevypadal na obrovský propad, v roce 1915 startovalo ještě dvanáct závodníků¹³⁴, z toho devíti z nich byl změřen čas. V roce 1916 se jich však ke startu dostavilo pouze osm, sedm se probojovalo k cílové pásce.¹³⁵ Roku 1917 jsme mohli opět zaznamenat nárůst na šestnáct startujících, následujícího roku však následoval pokles na pouhých šest. Vidíme tedy, že válečná vřava si s počty závodníků nemilosrdně pohrávala a jejich počty byly na konci války mnohem nižší než před jejím počátkem.¹³⁶

Roku 1915 proběhl závod poměrně v poklidu. Běžce netrápilo úmorné vedro, ačkoliv se oproti předchozím dnům trochu oteplilo. Hned v úvodu závodu se ze startovního pole vydělil Bledý¹³⁷ a Mazanec, kteří ostatním závodníkům utekli a po celý závod se pak drželi na špici. Překvapením se stalo vzdání předchozího vítěze, Antonína Kejhy. Vítězem závodu se nakonec stal Josef Bledý v čase 37 minut a 47 sekund, který tak ještě dokázal o dvě minuty utéct Mazancovi.¹³⁸

Rok 1916 se, stejně jako rok předchozí, vyznačoval poměrně malou návštěvností. Ale vynahradil si to nadstandartním množstvím cyklistů, kteří závod doprovázeli.¹³⁹ Tento ročník se také netradičně lišil tím, že se zde neobjevil ani jeden závodník odvěkých rivalů Sparty a Slavie. V periodiku Právo lidu se dokonce můžeme dočíst, že Sparta ani nemohla žádného závodníka vyslat, jelikož byli všichni na vojně. Důvody Slavie jsou neznámé.¹⁴⁰ Tentokrát je rozuzlení závodu mnohem dramatičtější než předchozí ročník. Tři závodníci, Václav Hájek, Mazanec a Josef Satary, totiž běželi celý závod pospolu a o vítězi se rozhodlo až v cílové rovince. První místo nakonec vybojoval Hájek, následovaný Mazancem a trio uzavíral zkušený závodník Satary.¹⁴¹

Roku 1917 se mělo slavit, byl to totiž jubilejní XX. ročník Běchovic.¹⁴² Předchozího roku si organizátoři vysnili, že válka jistě již musí být u konce, a proto budou moci proběhnout bujaré oslavy. Nicméně válka stále ještě pokračovala. Navzdory jí byl o XX. ročník Běchovic mezi závodníky poměrně velký zájem. Závodníků se na start postavilo hned 14 a všichni také doběhli do cíle.¹⁴³ Dvacátý ročník však byl poznamenán nepřízní počasí, tentokrát ztěžoval

¹³⁴ Příloha č. 16.

¹³⁵ Příloha č. 18.

¹³⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹³⁷ Příloha č. 17.

¹³⁸ DOLENSKÝ, P, Běchovice, s. 50.

¹²³ Tamtéž, s. 51.

¹⁴⁰ Běchovice, in: Právo Lidu, 9. května 1916, s. 4.

¹⁴¹ XIX. Běchovice, in: Národní listy, 8. května 1916, roč. 56, č. 127, s. 3.

¹⁴² V roce 1917 se stále ještě ročník 1902 mezi ostatní nepočítal.

¹⁴³ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

závodníkům postup prudký protivítr, který jim navíc hnal do obličejů oblaka prachu.¹⁴⁴ I tento rok byl boj o první místo nadmíru dramatický. V čele závodu se po celou dobu držel Mazanec, nicméně před cílem jej nakonec předběhl Jirka Košvanec.¹⁴⁵ Ten běžel tento závod pod pseudonymem Carp, v některých statistikách tedy může být uveden jako vítěz Košvanec, v jiných Carp – je to však jeden a ten samý člověk, a proto se nejedná o chybu.¹⁴⁶

Rok 1918 byl rokem pro Běchovice kritickým, organizátoři totiž zbyli v důsledku válečných událostí (odchody na frontu, zranění, úmrtí atd.) pouze dva, automobil ani fiakr nebylo možné sehnat žádný a doprovod tak tvořilo pouze sedm cyklistů. Jak se vyjádřil autor článku v Národních listech: „... *půjde-li to tím tempem dále, budou napřesrok (Běchovice) snad opravdu nemožny.*“ Vítězem se roku 1918 stal předválečný šampion Antonín Kejha¹⁴⁷, který si udržoval slušný náskok již od počátku závodu. Naštěstí další rok již byl poválečný, a proto mohly Běchovice dále pokračovat bez úhony.¹⁴⁸

Válečné ročníky se tedy vyznačovaly značnými výkyvy v počtu závodníků, organizátorů, doprovodu a lékařů. Válka kladla před organizátory mnohé problémy. Ale naopak mohla dát zazářit novým tvářím, které měly šanci díky odchodu předchozích mistrů na frontu. Téměř veškeré články, které přinášely zprávy o válečných Běchovicích, zároveň zmiňovaly startéra Richtera a další organizátory. Ve většině článků jim bylo děkováno a bylichváleni, že vůbec jsou ochotni závod pořádat. Musíme si uvědomit, že válka mohla znamenat ukončení činnosti pro nejrůznější odvětví a často se tak skutečně dělo. Mnohé již zavedené závody, turnaje a další sportovní události se náhle nekonaly. Běchovice však vytrvaly a bez jediného zaváhání byly konány po celou dobu první světové války a za to si tehdejší organizátoři všechen ten obdiv a poděkování v novinách skutečně zasloužili.

¹⁴⁴ *Athletika*, in: Národní Politika, 7. května 1917, roč. 35, č. 124, s. 3.

¹⁴⁵ *Dvacáté Běchovice*, in: Národní listy, 7. května 1917, roč. 57, č. 124, s. 4.

¹⁴⁶ DOLENSKÝ, P., *Běchovice*, s. 58.

¹⁴⁷ Příloha č. 19.

¹⁴⁸ *XXI. Běchovice*, in: Národní listy, 7. května 1918, roč. 58, č. 102, s. 2.

Dosavadní mistři.

V. roce	Jméno závodníka.	Příslušnost klubová	V. čas.			
I. 1897	Volf Jakub	Athletic Club „Sparta“ v Praze	39	min.	03	~ st.
II. 1898	" "	" " " "	40	"	00 ¹ / ₅	"
III. 1899	" "	" " " "	38	"	54	~ "
IV. 1900	Spicka Kateř	" " " "	39	"	39 ⁴ / ₅	"
V. 1901	Sitzold Ludvík	" " " "	39	"	14	~ "
VI. 1902	Závod neporadán		~	~	~	~
VII. 1903	Smucr Antonín	Deutscher Sport Club Prag	40	"	00	~ "
VIII. 1904	Kjedlý Anuost	Sportovní Klub „Slavia“ v Praze	38	"	39 ³ / ₅	"
IX. 1905	" "	" " " "	39	"	00 ² / ₅	"
X. 1906	" "	" " " "	36	"	28	"
XI. 1907	" "	" " " "	37	"	44 ² / ₅	"
XII. 1908	Kettelbeck Paul	F. C. Charlottenburg Berlin	37	"	57 ³ / ₅	"
XIII. 1909	Dvořák Antonín	Athletic Club „Sparta“ v Praze	35	"	45 ¹ / ₅	"
XIV. 1910	" "	" " " "	36	"	01 ³ / ₅	"
XV. 1911	Slavík František	" " " "	35	"	50	~ "
XVI. 1912	Šenc Vladimír	Sportovní Klub „Slavia“ v Praze	35	"	43 ³ / ₅	"
XVII. 1913	Slavík František	Athletic Club „Sparta“ v Praze	36	"	41 ³ / ₅	"
XVIII. 1914	Kejha Antonín	Pedestriánský Sportovní Klub „Kral. Věchradý	34	"	25 ¹ / ₅	"
XIX. 1915	Bledý Josef	Sportovní Klub „Slavia“ v Praze	37	"	47	- "
XX. 1916	Hájek Václav	Pedestriánský Sportovní Klub „Kral. Věchradý	39	"	34	- "
XXI. 1917	Košvaňec Jindřich	Sportovní Klub „Slavia“ Praha	39	"	39 ³ / ₅	"
XXII. 1918	Kejha Antonín	Sportovní Klub „Sníchov“ v Praze	36	"	55 ² / ₅	"
XXIII. 1919	Rott Václav	" " " " " "	39	"	53 ³ / ₅	"
XXIV. 1920	Vokralík Václav	Athletic Club „Sparta“ v Praze	34	"	20	- "
XXV. 1921	Lehne Josef	" " " " " "	34	"	29 ¹ / ₅	"
1922	" "	" " " " " "	35	"	33	- "

¹⁴⁹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

4.4. Meziválečné Běchovice

První světová válka skončila na podzim roku 1918 a Běchovice se tak mohly těšit na nový vzestup. To se i skutečně stalo, v meziválečném období narůstal počet závodníků, diváků, doprovodných cyklistů i automobilů. To přinášelo nejen organizační problém. Avšak organizátoři stále v čele s neúnavným Rudolfem Richtermem se vždy poprali se všemi nástrahami a Běchovice tak pokračovaly bez jediného zaváhání i v době meziválečné.¹⁵⁰ Další novinkou tohoto období bylo přidání další kategorie, a to kategorie „starých účastníků“. Té se často zúčastnili bývalí vítězové, nebo i jen obyčejní běžci, pro které už nebylo nejdůležitějším posláním zlomit rekordy, ale spíše se potkat se starými známými a Běchovice si konečně v klidu užít. Poprvé běžela stará garda v roce 1922 a prvním vítězem se stal František Slavík s úctyhodným časem 40:30.¹⁵¹

Další důležitou obměnou byla obměna silnice. Novou silnici mohli závodníci využít poprvé v roce 1929. Do té doby silnice s kamenným podkladem, okrajovými chodníky a příkopy byla nahrazena silnicí betonovou.¹⁵² Jinak už byla trať, datum a čas konání ustáleny již v předchozím období. Další změna data přišla až za několik desítek let.

A nyní již k příběhům jednotlivých ročníků. První poválečný ročník (1919) se nesl ve znamení obnovení slávy běchovického běhu. Oproti válečným létům se sjelo obrovské množství cyklistů, doprovodných vozidel a nechyběl ani dohlížeč lékař.¹⁵³ Také diváci, z řad bývalých účastníků i obyčejných přihlížečích, se sešli ve velkém množství.¹⁵⁴ Ke startu se dostavilo 10 závodníků, devět z nich doběhlo do cíle.¹⁵⁵ Senzací 23. ročníku však nepochybně bylo vítězství Václava Rotta. Ten startoval již několikrát od roku 1911 a získal pěkné 6. a 4. místo, avšak v roce 1913 musel vzdát pro křeč a další čtyři ročníky se Běchovic vůbec nezúčastnil. V roce 1919 utekl úplně s přehledem všem svým protivníkům, ačkoliv vál mohutný vítr a závod tím byl ještě náročnější než obvykle. Doběhl v čase 39 min a 53 vteřin.¹⁵⁶

Roku 1920 byla Běchovicím poprvé dána k dispozici nemocniční ambulance s lékařskou asistencí. Kromě většího počtu lékařů se k závodu dostavilo také mnohem více závodníků – dokonce 37, kteří museli startovat ve dvou řadách.¹⁵⁷ I díky velmi pěknému počasí byl v tomto roce opět zlomen rekord trati. Novým rekordmanem se stal Václav Vohralík i přes to, že ve

¹⁵⁰ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha - Běchovice 1897–1946*, s. 24–25.

¹⁵¹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹⁵² JERIE, M., BORO VAN, V., *Nestárnoucí Běchovice*, s. 7.

¹⁵³ *Sportovní věstník – Běchovice*, in: Národní listy, 5. května 1919, roč. 59, č. 101, str. 2.

¹⁵⁴ *Běchovice*, in: Sportsman, 7. května 1919, s. 3.

¹⁵⁵ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹⁵⁶ DOLENSKÝ, P., *Běchovice*, s. 61.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 64.

druhé půli závodu nešťastně zakopl a upadl do příkopu.¹⁵⁸ Stávající předválečný rekord z roku 1914 překonal o 5,2 vteřiny.¹⁵⁹ Pěkné počasí si však vyžádalo i v roce 1920 svoji daň a dokonce 8 závodníků kvůli horku nedokončilo závod.¹⁶⁰

Další dva ročníky postupují ve stejném duchu, jako první poválečné ročníky. Obě tato mistrovství vyhrál stejný závodník, Josef Liehne.¹⁶¹ V roce 1921 měl den před závodem noční směnu. Ani to mu však nezabránilo trať si proběhnout ještě ráno před závodem a pak teprve vyrazit na závod a navíc jej i vyhrát.¹⁶²

Ročník 1922 vyhrál opět Liehne, ale my jej musíme zmínit kvůli jiným jménům. Celý ročník se totiž nesl ve znamení velké slávy. Nebylo divu, podle tehdejšího počítání, to byl totiž jubilejní 25. ročník.¹⁶³ ¹⁶⁴A to si nemohla nechat ujít stará garda, která se toho roku zúčastnila poprvé. Této kategorii se začalo přezdívat kategorie „starých pánů“. Neznamená to však, že to byli nějací kmeti, ale jejich věk už byl na závodníka, účastníčího se mistrovského závodu, přeci jen vysoký. Jejich časy, byly možná již pomalejší, ale nasazení nezměrné. V tomto ročníku se dostavilo na start dokonce 7 veteránů a všichni se dostali do cíle a to v časech od 40 minut a 30 vteřin po 56 minut a 31 vteřin. Kromě veteránů je nutné zmínit ještě jednu zajímavou osobnost s tímto ročníkem spojenou. Ministr zdravotnictví MUDr. Bohuslav Vrbenský vydal oficiální prohlášení, ve kterém oznámil, že „...převzal protektorát tohoto závodu.“¹⁶⁵

MUDr. Bohuslav Vrbenský byl poměrně výraznou postavou politiky první republiky, ale aktivní začal být již za Rakouska – Uherska. Již od roku 1907 působil v anarchistické Agitační komisi, jejímž cílem bylo bojovat proti iluzím o všeobecném hlasovacím právu. V průběhu první světové války, mezi léty 1914 a 1917 byl kvůli svým aktivitám zatčen a téměř celou válku tak prožil ve vězení. Po vzniku republiky pokračoval v politických aktivitách, kdy se jeho anarchističtí komunisté sloučili s národními socialisty v Československé straně socialistické. V letech 1918–1920 byl členem Revolučního národního shromáždění a v rozmezí let 1918–1919 byl třikrát ministrem. S anarchisty se nakonec v roce 1923 rozešel a založil Nezávislou socialistickou stranu. Podílel se na vydávání časopisu Socialista a v roce 1925 sloučil svou stranu s komunisty. Během druhé světové války odešel do moskevského exilu, kde byl stále

¹⁵⁸ JANECKÝ, A., ŠULÁK, H., 75. Běchovice, s. 19.

¹⁵⁹ DOLENSKÝ, P., Běchovice, s. 66.

¹⁶⁰ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹⁶¹ Příloha č. 21.

¹⁶² JANECKÝ, A., ŠULÁK, H., 75. Běchovice, s. 67.

¹⁶³ Tenkrát nezapočítávali běh z roku 1902, dnes je tedy závod z roku 1922 brán až jako 26.

¹⁶⁴ *Slavné jubileum Běchovic*, in: Národní listy, 8. května 1922, roč. 62, č. 125, s. 2.

Příloha č. 22.

¹⁶⁵ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

politicky aktivní a byl jmenován prezidentem Benešem členem Československé státní rady v Londýně. Politicky aktivní byl Vrbenský až do své smrti v Moskvě v roce 1944.¹⁶⁶ Stejným listem byla udělena Českému sportovnímu klubu Karlín 1885 čestná cena jako uznání za pořádání Běchovic.¹⁶⁷ Ani diváci se nenechávali zahanbit a jubilejních Běchovic se rozhodlo zúčastnit pět tisíc diváků.¹⁶⁸

Většina dobového tisku i pamětní kniha Rudolfa Richtera se shoduje, že v roce 1923¹⁶⁹ byla silnice vinou předchozího deště přímo ideálně měkká a naprosto bez prachu.¹⁷⁰ Závodníkům však běh ztěžovalo velké horko a možná i proto byl v tomto ročníku poměrně vysoký počet závodníků, kteří se nedostali až k cíli. Vítězem se stal hladce Vilém Šindler z A. C. Sparta za dohledu ministra železnic Jiřího Stříbrného.¹⁷¹

V roce 1924 si běžci vzpomněli na zemřelého zakladatele závodu Josefa Hlavsu a jeho památku uctili všichni závodníci černou páskou.¹⁷² S tímto ročníkem se také pojí nemilá událost diskvalifikace. Závodník Šindler úmyslně křížil dráhu Kucharskému, který se proti takovému jednání po závodě odvolal a rozhodčí Jirchovský mu dal za pravdu, protože sám byl svědkem incidentu.¹⁷³

Následující ročníky až do konce třicátých let se nesly ve znamení prosperity a stále větší oblíbenosti.¹⁷⁴ Na start se vždy postavilo více než padesát závodníků, i počty diváků neustále stoupaly. V roce 1925 zmiňuje Rudolf Richter, že diváků bylo osm tisíc.¹⁷⁵ Deník Pondělí si zase ve stejném roce stěžuje „...množství automobilů, kterým bylo dovoleno jeti se závodníky a které v počtu padesáti náležitě ztrpčily úkol startujících. Doufejme, že nebude vícekrát dávana takto příležitost majitelům aut, aby se svými novými vozy pochlubili.“¹⁷⁶ Na tomto příkladu tedy jasně vidíme, že divácká obliba Běchovic stále narůstala a závod se mohl stát i důležitou společenskou akcí.

¹⁶⁶ Bohuslav Vrbenský, in: Slovník českých filosofů, kolektiv autorů, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Brno 2018, dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/vrben.html>, [12. května 2018].

¹⁶⁷ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹⁶⁸ Běchovice 1922, in: Sportsman, 10. května 1922, s. 3.

¹⁶⁹ Příloha č. 23.

¹⁷⁰ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (novinový výstřižek v pamětní knize běhu Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937: Běchovice vyhrává Šindler, A.C. Sparta v čase 34:52,4, in: Pondělí, 7. května 1923).

NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922).

¹⁷¹ Běchovický šampionát XXVI., in: Sportsman, 9. května 1923, č. 220, s. 3.

¹⁷² Příloha č. 24.

¹⁷³ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937).

¹⁷⁴ Příloha č. 31.

¹⁷⁵ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937).

¹⁷⁶ XXVIII. Běchovice, in: Pondělí, 4. května 1925, s. 2.

V tomto období byl také dvakrát překonán rekord trati a to v roce 1927¹⁷⁷ Josefem Německým¹⁷⁸ v čase 33 minut a 46 vteřin, který sám ještě o rok později vylepšil časem 33 minut a 23 vteřin. Dalším slavným jménem, které je potřeba v tomto období zmínit, je nepochybně Karel Nedobitý¹⁷⁹, který sice rekord nikdy nepřekonal, ale Běchovice vyhrál hned třikrát v letech 1924, 1926 a 1929.¹⁸⁰ Klubem vítězů dvacátých let v Běchovicích je bezesporu A. C. Sparta, které se podařilo mezi léty 1920–1930 vyhrát sedmkrát, krátce byla Sparta střídána pouze Slavií a klubem AFK Kolín. V průběhu tohoto období také pokračuje tradice „starých“ účastníků Běchovic, ti vybíhali na trať o něco dříve před hlavní skupinou.¹⁸¹

Některé ročníky byly obzvláště povedené, pokud jde o starou gardu. Například v roce 1927 se zúčastnila taková slavná jména¹⁸², jako první vítěz Jakub Wolf, Matěj Špička¹⁸³, Josef Mazanec nebo Antonín Dvořák.¹⁸⁴ Naopak například o rok dřív přišel jediný veterán Špička, který tak vybíhal na trať úplně osamocen.¹⁸⁵ V roce 1928 pak Rudolf Richter stál před problémem s oceněním za prolomení rekordu. V roce 1922 totiž profesor Pipal věnoval zlatou medaili pro toho, kdo zaběhne Běchovice v novém rekordu. To se povedlo až v roce 1927 Josefu Německému, a tak bylo třeba znovu nějakou medaili opatřit. Rudolf Richter tedy znovu napsal Profesoru Pipalovi do Ameriky a ten obratem slíbil zlatou medaili dodat.¹⁸⁶ Důležitá proměna trati proběhla v roce 1930, kdy byla silnice upravena a částečně betonována, tím se konečně závod zbavil tolik nenáviděného prachu.¹⁸⁷

Ve třicátých letech přibývaly stížnosti na nekvalitní povrch vozovky na části trati. Běchovice se však stále držely svých zaběhnutých tradic, startovalo se první květnovou nedělí v devět hodin dopoledne¹⁸⁸ s jedinou výjimkou v roce 1936, kdy byl start posunut již na závěr dubna proto, aby se Běchovice podřídily olympijskému snažení. U startu nikdy nechyběl startér Rudolf Richter, vždy připravený vypustit závodníky od patníku s číslovkou 13. A to i přesto, že v roce 1936 musel podstoupit operaci. Přijel tedy pouze odstartovat závod, poté se

¹⁷⁷ Příloha č. 25 a 26.

¹⁷⁸ Příloha č. 28.

¹⁷⁹ Příloha č. 30.

¹⁸⁰ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, bez inv. č., sign. 7c11, (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937).

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Příloha č. 27.

¹⁸³ Příloha č. 3.

¹⁸⁴ XXX. Běchovice, in: Ráno. Pondělník Národních listů, 16. května 1927, roč. 67, č. 20, s. 3.

¹⁸⁵ 29. Běchovice a 16. vítězství černého „S“, in: Sparta, ročník II., č. 19, s. 3.

¹⁸⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937).

Příloha č. 29.

¹⁸⁷ XXXIII. Běchovice, in: Ráno. Pondělník Národních listů, 2. května 1927, roč. 67, č. 18, s. 1.

¹⁸⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937).

samotného závodu již nezúčastnil a okamžitě po jeho odstartování se vrátil do nemocnice. Počet závodníků se v této době ustálil asi na padesáti, kromě o něco vyšší účasti v roce 1937 (tehdy startovalo sedmdesát osm běžců). Rekord trati byl ve třicátých letech zlomen hned třikrát, a to v roce 1934 Josefem Koščákem¹⁸⁹, v roce 1935 po heroickém souboji Koščáka s Josefem Hronem, kdy nakonec byl úspěšnější Hron.¹⁹⁰ V roce 1937 byl rekord překonán Josefem Huškem¹⁹¹. Od roku 1937 činil rekord trati pouhých 31 minut a 44 vteřin, tedy čas o 8 minut lepší než nejlepší čas závodníka prvních Běchovic.¹⁹² Od roku 1934 se závod konal i pro týmy. Prvním vítězným týmem se stal tým Slavia Praha s Koščákem v čele.¹⁹³

Rok 1937 byl výjimečný¹⁹⁴ hned z několika důvodů. Prvním byla oslava čtyřicátého výročí, druhým bylo překonání rekordu o neuvěřitelných 52 vteřin Josefem Huškem. K prolomení rekordu nepochybně napomohlo příjemné počasí, minimum prachu, vítr, který výjimečně vál běžcům do zad a nepochybně i skvělá Huškova forma.¹⁹⁵ Závod to byl již dopředu hojně očekávaný, v dobovém tisku vycházelo velké množství vzpomínkových článků, článků o historii běhu a nechyběly ani spekulace, kdo by se měl stát letos šampionem. Jubilejní závod si nenechalo ujít 79 startujících závodníků, 21 starých účastníků a podle odhadů Rudolfa Richtera se shromáždilo neuvěřitelných 20 000 diváků.¹⁹⁶

Roku 1938 přichází změna při podávání přihlášek, nyní již nemůže startovat každý, kdo se přihlásí, ale pro účast je nutné vyhovět paragrafům o okrskových běžcích silničních.¹⁹⁷ To znamenalo zúčastnit se běhu Říp – Roudnice nebo mistrovství lesního běhu ve Zlíně.¹⁹⁸ K závodu se však i tak přihlásilo 51 závodníků, odstartovalo 40 a dva vzdali v průběhu trati.¹⁹⁹ Vítěz loňského ročníku se tentokrát nezúčastnil. Po dramatických změnách v čele závodu, kdy se vedoucí závodník Velký z čela skvěle rozběhnutého závodu propadl až na čtvrtou příčku, ale následně se opět vzchopil a skončil na třetí pozici. Vítězem se stal Pivoňka.²⁰⁰ Závod proběhl

¹⁸⁹ Příloha č. 32.

¹⁹⁰ *Ing. Hron, V. S., 38. vítězem Běchovic*, in: Národní politika, 6. května 1935, roč. LIII., č. 125, s. 4.

¹⁹¹ Příloha č. 34.

¹⁹² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937).

¹⁹³ *Rekordní Běchovice*, in: Lidové noviny, 7. května 1934, s. 6.

¹⁹⁴ Příloha č. 35 a 36.

¹⁹⁵ *Jubilejní Běchovice v novém rekordu*, in: Večerník Práva lidu, roč. 25, č. 102, s. 5.

¹⁹⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937).

¹⁹⁷ *Běchovický startér censuruje přihlášky*, in: Polední Národní politika, 7. května 1938, roč. 56, č. 125, s. 6.

¹⁹⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřižek v pamětní knize běhu Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1938–1947: *Běchovice Dobré a špatné*, in: Rudé Právo, 1. května 1938, č. 109).

¹⁹⁹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (Pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 19383 – 1947).

²⁰⁰ *Běchovice, Pivoňka mistrem ČSR - Krásný úspěch vítkovických železáren*, in: Lidové listy, 9. května 1938, roč. 78, č. 127, s. 7.

hladce, i když se objevily stížnosti na příliš velký počet automobilů a doprovázejících cyklistů.²⁰¹

Ročníkem 1938 končí meziválečné období, další ročník se konal v květnu roku 1939, tedy již v době Protektorátu Čechy a Morava. I když válka ještě oficiálně nevypukla, protektorát již byl realitou. Proto je další kapitola válečná popisována již od roku 1939 do roku 1944.

²⁰¹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřižek v pamětní knize Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1937 – 1948: *Běchovice Dobré a špatné*, in: Rudé Právo, 1. května 1938, č. 109).

Seznam vítězů.

Číslo	Rok	Jméno závodníka :	Příslušnost klubová :	Čas :
1.	1897.	<i>Wolf Jakub</i>	<i>Athletic Club Sparta Praha</i>	39 min 03 - vítěz
2.	1898.	<i>Wolf Jakub</i>	" " " "	40 " 08 ³ / ₁₀ "
3.	1899.	<i>Wolf Jakub</i>	" " " "	38 " 54 - "
4.	1900.	<i>Pricka Matyáš</i>	" " " "	39 " 39 ⁴ / ₁₀ "
5.	1901.	<i>Petzold Ludvík</i>	" " " "	39 " 14 - "
6.	1902.	<i>Smrček Antonín</i>	" " " "	39 " 00 - "
7.	1903.	<i>Smrček Antonín</i>	<i>Deutscher Sport Club Prag</i>	40 " 00 - "
8.	1904.	<i>Nejedlý Arnošt</i>	<i>Sportovní Klub Slavia Praha</i>	38 " 39 ⁶ / ₁₀ "
9.	1905.	<i>Nejedlý Arnošt</i>	" " " "	39 " 00 ⁴ / ₁₀ "
10.	1906.	<i>Nejedlý Arnošt</i>	" " " "	36 " 28 - "
11.	1907.	<i>Nejedlý Arnošt</i>	" " " "	37 " 44 ⁷ / ₁₀ "
12.	1908.	<i>Pettelbeck Paul</i>	<i>F. C. Charlottenburg Berlin</i>	37 " 57 ⁶ / ₁₀ "
13.	1909.	<i>Dvořák Antonín</i>	<i>Athletic Club Sparta Praha</i>	35 " 45 ⁸ / ₁₀ "
14.	1910.	<i>Dvořák Antonín</i>	" " " "	36 " 01 ⁷ / ₁₀ "
15.	1911.	<i>Flavík František</i>	" " " "	35 " 50 - "
16.	1912.	<i>Penc Vladimír</i>	<i>Sportovní Klub Slavia Praha</i>	35 " 43 ⁶ / ₁₀ "
17.	1913.	<i>Flavík František</i>	<i>Athletic Club Sparta Praha</i>	36 " 41 ⁶ / ₁₀ "
18.	1914.	<i>Kejha Antonín</i>	<i>Pedestrianský Sportovní Klub Kral. Vinohrady</i>	34 " 25 ² / ₁₀ "
19.	1915.	<i>Bledý Josef</i>	<i>Sportovní Klub Slavia Praha</i>	37 " 47 - "
20.	1916.	<i>Hájek Václav</i>	<i>Pedestrianský Sportovní Klub Kral. Vinohrady</i>	39 " 34 - "
21.	1917.	<i>Košvanec Jindřich</i>	<i>Sportovní Klub Slavia Praha</i>	39 " 39 ⁶ / ₁₀ "
22.	1918.	<i>Kejha Antonín</i>	<i>Sportovní Klub Smíchov Praha</i>	36 " 55 ⁴ / ₁₀ "
23.	1919.	<i>Rott Václav</i>	" " " "	39 " 53 ⁶ / ₁₀ "
24.	1920.	<i>Vokralík Václav</i>	<i>Athletic Club Sparta Praha</i>	34 " 20 - "
25.	1921.	<i>Lichne Josef</i>	" " " "	34 " 29 ² / ₁₀ "
26.	1922.	<i>Lichne Josef</i>	" " " "	35 " 33 - "
27.	1923.	<i>Šindler Vilém</i>	" " " "	34 " 52 ⁴ / ₁₀ "
28.	1924.	<i>Nedobitz Karel</i>	" " " "	36 " 26 ⁸ / ₁₀ "
29.	1925.	<i>Droзда Václav</i>	<i>Athletik Football Klub Kolín</i>	34 " 57 ⁴ / ₁₀ "
30.	1926.	<i>Nedobitz Karel</i>	<i>Athletic Club Sparta Praha</i>	34 " 34 ⁸ / ₁₀ "
31.	1927.	<i>Německý Josef</i>	<i>Sportovní Klub Slavia Praha</i>	33 " 46 ⁸ / ₁₀ "
32.	1928.	<i>Německý Josef</i>	" " " "	33 " 23 ⁶ / ₁₀ "
33.	1929.	<i>Nedobitz Karel</i>	<i>Athletic Club Sparta Praha</i>	34 " 42 ⁶ / ₁₀ "
34.	1930.	<i>Ledr Jaroslav</i>	<i>Athletik Football Klub Kolín</i>	34 " 06 ⁸ / ₁₀ "
35.	1931.	<i>Šlezáček Jan</i>	<i>Sportovní Klub Židenice-Karava</i>	33 " 36 ⁶ / ₁₀ "

²⁰² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

4.5. Běchovice za druhé světové války

Roku 1939 byl závod naplánován tradičně na první květnovou neděli. V té době však již Československo neexistovalo a na zlomku jeho bývalého území se rozkládal Protektorát Čechy a Morava. Tato správní změna přinesla i změnu v názvu samotného běhu. Zajímavostí je, že v prvním roce protektorátu ještě bylo na okresním úřadě v Říčanech žádáno o povolení běhu na deset kilometrů o Mistrovství Protektorátu²⁰³ Čech a Moravy.²⁰⁴ Že se jedná o Mistrovství Protektorátu, bylo vytištěno i na dochovaných propozicích a programu. Podle některých novinových článků se jednalo pouze o Mistrovství Čech a Moravy.²⁰⁵ Jiné články však slovo protektorát uvádí, například Lidové listy.²⁰⁶ V dalších letech se slovo protektorát již neobjevuje ani v propozicích, programu, ani člancích.²⁰⁷ Také v publikaci Závod Praha – Běchovice 1897–1946 je zmíněn název Mistrovství Čech a Moravy.²⁰⁸ Z toho lze vyvodit, že pořadatelům se podařilo vynechat nenáviděné slovo protektorát z názvu závodu, kam už později nebylo nikdy navraceno.

Kromě změny názvu se běh i v následujících válečných letech musel vypořádat s celou řadou problémů. Mnozí sportovci zahynuli v následku válečných událostí, nebo byli umístěni v koncentračních táborech. Automobily byly nedostatkovým zbožím, a proto běžce doprovázelo jen málo vozidel. Ani tyto překážky neodradily pořadatele od pořádání běhu a každý rok opět vybíhali sportovci na trať. V průběhu války se z Běchovic stal navíc jakýsi symbol češství a protestu proti okupantům.²⁰⁹

Roku 1939²¹⁰ s přehledem a bez dramatického boje zvítězil Ludvík Bombík²¹¹, který vyhrál již v roce 1936. Zúčastnilo se čtyřicet šest běžců a pouze jediný z nich závod vzdal. Noviny Národní politika také zhodnotily klady a zápory 42. ročníku. Bylo upozorňováno na to, že se účastní příliš velké množství doprovodných cyklistů a motorových vozidel a to v takovém počtu, že vedoucí závodník od kraje silnice ani není vidět, jak je doprovodem obklopen. Jako světlý moment se uvádí, že letos protijedoucí vozidla, pokud potkala tento hrozen, zastavila u kraje a nechala závodníky proběhnout. Toto dříve nebylo úplně běžné.²¹²

²⁰³ Příloha č. 39.

²⁰⁴ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (Pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1938 – 1947).

²⁰⁵ *Sokol Bombík vyhrál 42. Běchovice*, in: Národní Politika polední, 8. května 1939, roč. 57, č. 128, s. 4.

²⁰⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (novinový výstřižek v pamětní knize běhu Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1937 – 1948: *Běchovice po čtyřicáté druhé*, in: Pondělní lidové listy, roč. 20, č. 17).

²⁰⁷ NM, ATVS, sbírka Běchovice, karton č. 1., bez inv. č., (propozice, programy).

²⁰⁸ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Běchovice – Praha*, s. 26.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Příloha č. 37 a 38.

²¹¹ Příloha č. 33.

²¹² *Bombík staví domek, chystá svatbu a – vyhrává Běchovice*, in: Národní politika, 9. května 1939, roč. 57, č. 129, s. 12.

Roku 1940 čekaly opět pořadatele problémy s povolením běhu. Kromě Zemského úřadu v Praze si museli opatřit ještě povolení Oberlandrátu. Veškerá povolení byla nakonec získána. Vydání povolení se ale neobešlo bez určitých podmínek. Pořadatelé museli slíbit, že nijak nenaruší provoz na chodnících, budou se držet vpravo a několik dalších pořadatelských podmínek, včetně absolutní poslušnosti bezpečnostních orgánů.²¹³ Závod totiž byl stále složitější na organizaci. Běželo více běžců, ale hlavně byl závod stále populárnější mezi diváky. Těch se chodilo na Běchovice pobavit již velké množství v řádu tisíců přihlížejících. Mnohým nadšencům navíc nestačilo, najít si místo někde podél trasy, ale chtěli vidět celý průběh závodu a tak sedli na kola, nebo do automobilů (i když těch během války nebylo tolik) a doprovázeli závodníky po celé cestě. Navíc se silnice kvůli závodu neuzavírala, jako je tomu dnes, a tak zde překážel ještě běžný provoz. A to byl zřejmě důvod, proč se musela získat veškerá razítka a povolení. Nebyla to tedy německá „buzerace“, pořádkumilovnost a snaha závod přerušit (I když i k tomu došlo, ale až v roce 1944, viz níže). Větší administrativa byla způsobena spíše snahou o zajištění bezpečnosti celé akce a zvýšené byrokracie, která se ve společnosti projevovala. Tato nejrůznější povolení se na Běchovice musela u nejrůznějších úřadů shánět i po válce a ani dnes se to bez nich neobejde.

V roce 1940 tedy Václav Hošek²¹⁴ konečně setřásl smůlu a přestal být „věčně druhým“ mužem Běchovic a ve vypjatém závodě nakonec porazil Bombíka.²¹⁵ Bombík sám pak jakoby převzal štafetu smolného druhého místa a na Běchovicích získal již jen další druhé místo v roce 1942.²¹⁶

I pro konání dalšího ročníku se musela získat veškerá povolení, aby se vůbec mohl konat, což se pořadatelům bez velkých zádrhelů podařilo. Zářné vítězství si tohoto roku připsal Moravan Antonín Vaněk.²¹⁷ Kvůli letnímu času, zavedenému za 2. světové války, se objevili někteří nespokojenci, kteří tvrdili, že začátek závodu by měl být posunut až na desátou hodinu. Podle časopisu A-Zet však stejně nikdo nadšením nemůže dospat, proto byly tyto hlasy umlčeny a i nadále se tradičně startovalo v devět hodin dopoledne.²¹⁸

Čtyřicátý pátý ročník se nesl ve znamení oslav jubilea a možná i proto byla účast v závodě veliká. Na start se postavilo devadesát sedm závodníků, pouze dva závod nedokončili. Vítězem se stal Josef Hušek, druhým byl Bombík. Pro Bombíka to byly poslední Běchovice. Roku 1942

²¹³ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1938–1947).

²¹⁴ Příloha č. 40.

²¹⁵ „Smolař“ Hošek přece vyhrál Běchovice, in: Národní politika, 6. května 1940, roč. 58, č. 125, s. 3.

²¹⁶ DOLENSKÝ, P., Běchovice, s. 123.

²¹⁷ Neděle ve znamení sportovních úspěchů Moravy, in: Národní listy, roč. 1941, č. 18, s. 3.

²¹⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřižek v pamětní knize Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1937 – 1948: O Všem, in: A-Zet, 7. května 1941).

byl totiž poslán na práci do Německa, odkud třikrát utekl zpátky domů. Po prvních dvou útěcích byl vždy zadržen a strávil čas v různých vězeních. Po prvním pobytu ve vězení, než byl poslán zpět do Freiburgu, vážil pouhých 54 kilogramů. Naposledy byl již útěk úspěšný a než si pro Bombíka znovu přišlo gestapo, válka skončila. Po válce snad vinou podvýživy přišlo zranění lýtkového svalu a Bombík tak do bojů o prvenství na Běchovicích již nikdy nezasáhl.²¹⁹

Zhutnění atmosféry po atentátu na Heydricha také ilustruje skutečnost, že program byl vytištěn německo-česky. U dochovaných programů z předchozích válečných let se jednalo vždy o pouze české programy. I přesto se na start postavilo 88 závodníků, přičemž všichni i dosáhli cíle. Vítězem se stal Jan Haluza.²²⁰ Změnou, která nastala v tomto roce, je vyslyšení některých nespokojenců, kteří chtěli startovat až v 10:00 dopoledne.²²¹

Roku 1944 se nad Běchovicemi stahovaly mraky. Emmerich Vyskočil, který vedl policejní ředitelství a jehož povolení musel Rudolf Richter dostat, aby se závod mohl konat, byl proti závodu zaujatý a nechtěl povolení vydat. Nakonec se podařilo Rudolfovi Richterovi získat přimluvu na ministerstvu školství, a tak byl nakonec E. Vyskočil poražen a závod se mohl opět konat.²²² Díky odbojovým aktivitám Josefa Červeného a Václava Borovana měly tyto Běchovice trochu jinou atmosféru. Mládež dorazila v národních krojích a s hudebníky a dalšími příznivci šla vítat závodníky až k vlaku.²²³ Tohoto roku se dostavilo sto dva závodníků, všichni proběhli cílem a vítězem se podruhé za sebou stal Jan Haluza.²²⁴

V roce 1944 se konal poslední válečný závod. Následujícího roku 1945 by sice termín, vycházející tradičně na první květnovou neděli, připadl ještě do období druhé světové války, ale z důvodu pražského povstání a celkově i kvůli dramatickým událostem na sklonku války byl termín odložen až na září. Rokem 1944 tak končí více než čtyřicetileté období²²⁵, kdy se běhalo vždy první květnovou nedělí a začíná nové období tradičního konání závodů v září. Nový termín se nakonec ukázal jako velmi výhodný pro Běchovice. Již dříve si mnoho vytrvalců stěžovalo, že Běchovice hned na počátku sezóny je vyčerpávají a příprava na další závody je velmi těžká. Avšak v září již byla sezóna téměř u konce, a tak se na náročné Běchovice začali sjíždět další vytrvalci a maratonci, kteří ovládali Běchovice v průběhu padesátých let, jak bude popisováno v následujících kapitolách.

²¹⁹ DOLENSKÝ, P. *Běchovice*, s. 122-123.

²²⁰ *Běchovice „věčná událost“*, in: Pražský večer, 5. května 1943, č. 103, s. 4. Příloha č. 41.

²²¹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1938–1947).

²²² CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Běchovice – Praha*, s. 27.

²²³ JERIE, M., BORO VAN, V., *Nestárnoucí Běchovice*, s. 15.

²²⁴ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1938–1947).

²²⁵ Se dvěma výjimkami v letech 1906 a 1936, kdy se běželo již v dubnu.

I přes to, že válka kladla organizátorům do cesty mnohé nesnáze, Běchovický běh se konal i po všechna válečná léta, a to vždy první květnovou neděli. Nejprve se startovalo v devět, od roku 1944 v deset hodin. Počátek závodu byl u patníku s číslem 13 a konec u kilometrovníku s číslem tři na Ohradě. Závodníků se dostavilo na trať vždy mezi čtyřiceti šesti a sto dvěma, pouze ve dvou ročnících se objevili závodníci, kteří závod nedokončili. Traťový rekord nebyl zlomen ani jedinkrát a prozatím tedy zůstával platný rekord Josefa Huška z roku 1937.²²⁶

4.6. Od války k jubileu

Roku 1945 zaznamenaly Běchovice důležitou změnu. Tou bylo přesunutí termínu z tradičního prvního květnového víkendu na září. Důvody pro tuto změnu byly praktického rázu. Vzhledem k tomu, že Běchovice měly vyjít na 6. května, kdy ještě zuřilo pražské povstání a válka se blížila ke svému konci, nebylo možné závod pořádat. Silnice mezi Prahou a Běchovicemi byla totiž plná stahujících se německých vojsk a situace by tedy nemusela být bezpečná pro přihlížející ani sportovce. Proto bylo tedy rozhodnuto, že Běchovice se budou konat 28. září roku 1945. Ročník to byl i navzdory nepříjemnému větru velmi úspěšný. Na start se postavilo sto dvacet jedna běžců, což je největší počet v historii běchovického běhu. Vítězem se stal Emil Diringer ze Sparty.²²⁷ Kuriozitou tohoto ročníku je účast Matěje Špičky, který, ač mu tehdy bylo šedesát osm let, se vsadil s Rudolfem Richterem, že válka skončí na jaře. Protože prohrál, postavil se v září na startovní čáru.²²⁸ Běžel Běchovice společně s dalšími čtyřmi borci, kteří se přihlásili do kategorie veteránů.²²⁹ Tohoto roku byly také rozdány pamětní medaile všem účastníkům, jelikož ČKS Karlín slavil 60 let od založení.²³⁰

Na jaře 1946 zemřel první vítěz Běchovic, Jakub Wolf, proto se při tomto ročníku na něj vzpomínalo. Na start se postavilo sedmdesát sedm závodníků a pouze jeden vzdal. Oproti válečným letům se opět navýšil počet doprovodných vozidel a závod tedy opět nabíral dech po těžkých válečných časech. Velkým překvapením byl vítěz závodu Přemysl Dolenský²³¹, který běhal až do předchozího roku střední vzdálenosti. Dokonce ani nebyl včas na závod přihlášen,

²²⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1938–1947).

²²⁷ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (pamětní kniha závodu: Běchovice – Praha 1938–1947).

Příloha č. 42.

²²⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřižek v pamětní knize závodu Běchovice – Praha, 1938–1947: *Perličky ze 48. Běchovic*, in: Hlas – Moravská Ostrava, 1. října 1945).

²²⁹ DOLENSKÝ, P., Závod z nejslavnějších, s. 147.

²³⁰ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (novinový výstřižek: *Perličky ze 48. Běchovic*, in: Hlas – Moravská Ostrava, 1. října 1945).

²³¹ Příloha č. 43.

a tak není uveden v programu. Nakonec však utekl všem svým pronásledovatelům a stal se vítězem.²³²

Padesáté výročí běchovického běhu v roce 1947 se nemohlo opomenout a bylo třeba jej řádně oslavit.²³³ To si uvědomovali organizátoři i samotní závodníci. O jubilejních Běchovicích, jejichž termín zůstal stále v září, se mluvilo již dlouho před závodem. Kromě běžného závodu bylo ještě naplánováno v jeho předvečer položení základního kamene pomníku, který měl být na počest závodu vystaven.²³⁴

Celý den byl pojat velmi slavnostně, Běchovice byly pro tuto událost vyzdobeny. Jako první na start se postavili „staří“ účastníci Běchovic. Ti již neměli potřebu si něco dokazovat a jejich cílem nebylo se vzájemně porážet a předbíhat, ale trasu si pouze v přátelské atmosféře proběhli, každý dle svých možností. Bylo jich dvacet pět a všichni doběhli až do cíle. Nejstaršímu účastníkovi Honzátkovi bylo tehdy 72 let.

Po slavnostním projevu Rudolfa Richtera, který nezapomněl zmínit historii běhu, jeho zakladatele, ale také prezidenty Masaryka a Beneše, kteří byli velkými podporovateli sportu, zazněl výstřel z pistole. Závod začal a sto padesát čtyři běžců se vydalo na trať. To byla účast vsutku nevídaná.²³⁵

Vítězem 50. ročníku se stal po snad nejvyrovnanějším finiši v historii Běchovic Zabloudil²³⁶. Ten bojoval celý hrdlořezský kopec s obhájcem titulu Dolenským. Až za kopcem se dostal do vedení Zabloudil, v tu chvíli byl obklopen cyklisty a Dolenský se nemohl na něj opět dotáhnout, jelikož mu překáželi v cestě a ztrácel drahocenné vteřiny. Nakonec však zmobilizoval veškeré síly a dokázal se ještě v cílové rovině dostat na první místo. Cílová páska už byla v dohledu. A tehdy Dolenskému došly síly a do cíle nakonec vběhl jako první Zabloudil.²³⁷

Aby celková slavnostní atmosféra „kulatých“ Běchovic byla završena, dostal každý účastník plaketu, raženou zvláště k tomuto výročí.²³⁸

Celkový průběh oslav však nakonec nebyl tak růžový. Množství doprovodných vozidel a cyklistů roku 1947 překročilo únosnou mez, a dokonce začala rezonovat otázka, zda jsou

²³² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřížek: *Dolenský: Jak jsem vyhrál Běchovice*, in: Naše cesta, sportovní a tělovýchovný deník, č. 39).

²³³ Příloha č. 44 a 46.

²³⁴ *Pomozte vystavět památník pro slavné Běchovice*, in: Lidová demokracie, roč. III, č. 93, 20. dubna 1947, s. 8.

²³⁵ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha závodu: Běchovice – Praha 1938–1947, propozice závodu).

²³⁶ Příloha č. 45.

²³⁷ *Vítězem nový objev Zabloudil*, in: Svobodné slovo, roč. III, č. 228, 30. září 1947, s.8.

²³⁸ NM, ATVS, Sbírka Běchovice, ka. 1., bez inv. č., (oznámení ČKS Karlín k půlstoletém výročí).

Běchovice vůbec regulérní závod, když o vítězi může rozhodnout překážející cyklista. Organizátoři tedy nebyli za jubilejní ročník chváleni tolik, jako tomu bývalo doposud.²³⁹

4.7. Za lepšími zítřky

V době, kdy se blížil 52. ročník Běchovic, měl tento závod již dávno své pevné místo mezi ostatními závody a měl i širokou základnu podporovatelů. Není tedy divu, že v padesátých letech zajímalo širokou veřejnost zda, a kdy se Běchovic zúčastní naše největší vytrvalecká hvězda, Emil Zátopek. Ten však v rozhovoru pro Lidovou demokracii prohlásil, že „...*Možná i já jednou stanu na startu Běchovic, bude to však již v době, kdy nebudu mít před sebou cíle. Pak postoupím i já nelítostný boj s kilometry a pokusím se, abych překonal i Huškův výjimečně krásný čas na 10 km.*“ Emil Zátopek měl totiž pocit, že celá trať na dláždění ničí běžcovi nohy a kazí formu, proto se účasti v závodě zdráhal.²⁴⁰ Toto vyjádření samozřejmě rozvířilo vody české publicistiky a některé další noviny se k výroku okamžitě měly potřebu vyjádřit. Například Mladá fronta oponuje hned následujícího dne „...*Běchovice symbolizují vývoj lehké atletiky...*“ V článku je pak zdůrazňována sláva a tradice závodu a jakou ctí je zúčastnit se závodu. I kdyby závodník neměl vyhrát, je velkým úspěchem závodu se zúčastnit a dokončit jej.²⁴¹

K dvaapadesátému ročníku tedy i přes tvrdý odsudek Emila Zátopka nastoupilo sto tři závodníků z celkového počtu sto třiceti dvou přihlášených. Z oněch sto tří závodníků bylo dokonce třináct „starých“ účastníků. Kromě toho bylo přihlášeno také třináct mužstev. Jelikož v předchozích letech se neustále množily stížnosti na příliš hustý provoz doprovodných automobilů a cyklistů, rozhodli se pořadatelé situaci řešit. Tomu napomohlo i policejní nařízení o všeobecném omezení jízd aut. Automobily tedy byly před startem k dispozici tři. Jeden vůz byl naložen šatstvem a osobními věcmi závodníků a odjel směrem k cíli ještě před zahájením závodu. Další vůz využil rozhodčí a měřič času, posledním automobilem cestoval lékař, který byl připraven zasáhnout v případě potíží. Podle zápisu Rudolfa Richtera byl taktéž omezen počet doprovodných cyklistů.²⁴²

V roce 1948 byl pořádán závod pod hlavičkou Tělocvičné jednoty Sokol Karlín. To byl však stále starý známý Č. K. S. Karlín. V poválečném období totiž proběhlo několik změn, pokud jde o sportovní organizaci. Základ změn byl položen již v roce 1945, kdy se sešli zástupci Junáka a dalších tělovýchovných a sportovních organizací. Ti požadovali vytvoření jednotné

²³⁹ *Nepodařené Běchovice*, in: My 47, č. 40, 4. října 1947, s. 10.

²⁴⁰ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřižek v pamětní knize závodu Běchovice – Praha: Zátopek: „*Neschvaluji Běchovice*“, in: Lidová demokracie, 24. září 1948).

²⁴¹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový výstřižek v pamětní knize závodu Běchovice – Praha: Běchovice, in: Mladá fronta, sobota 25. září 1948).

²⁴² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu Běchovice – Praha).

tělovýchovné organizace. Tím vznikl Ústřední národní tělovýchovný výbor v čele s Antonínem Hřebíkem. Důležitou roli v tomto výboru hráli především Sokolové, ale také komunisté se snažili získat co největší vliv. Domluva různorodých spolků a tělovýchovných jednot však nebyla jednoduchá, a proto začal od 1. ledna 1946 Sokol svou činnost samostatně. Na podzim 1946 pak vznikl Československý tělovýchovný svaz, což však byla organizace spíše formální.²⁴³ Změny v organizaci nabraly na obrátkách právě v roce 1948. Ihned po převratu byla ustanovena Jednotná tělovýchovná organizace Sokol.²⁴⁴ A to byl důvod, proč se ČKS Karlín přejmenoval na Sokol Karlín.

Kvůli obavám z chladného rána bylo v roce 1948 rozhodnuto posunout start o hodinu a závodníci tak byli vypuštěni na trasu až v 11:00.²⁴⁵ Závod proběhl bez komplikací a skončil velkým vítězstvím Sparty. Na prvních třech pozicích se totiž umístili tři spart'anští běžci. První místo vyhrál překvapivě Jaroslav Šourek, který běžel Běchovice poprvé, a navíc mu tehdy bylo pouhých dvacet jedna let. I přes to zvítězil velmi dobrým časem, dokonce o minutu lepším, než byl čas předchozího ročníku.²⁴⁶

Tento ročník byl prvním, který byl pořádán po komunistickém převratu. Avšak Běchovice, stejně jako téměř vždy (kromě vášní v době konce druhé světové války) zůstávaly i v této době zaměřeny především na sport a politika stála poněkud stranou. Můžeme sice nalézt v několika člancích chvalozpěvy na příslušníky SNB a jejich příspěví k hladké organizaci.²⁴⁷ Nicméně jejich pomoc byla pravděpodobně dobře viditelná a účinná, proto se nemůžeme divit, že o nich dobový tisk psal. Následující ročník je zajímavý i proto, že se náhle změnilo číslování ročníků. Ačkoliv v roce 1948 se běžel jedenapadesátý ročník, v roce 1949 se uskutečnil ročník 53. Dne 24. května 1949 proběhla schůze tělocvičné jednoty Sokol Karlín, kde bylo rozhodnuto, že ročník 1902 bude zařazen mezi běžné ročníky Běchovic, proto se muselo číslování posunout. Od této chvíle se již o všech ročnících mluvilo a psalo s číslovkou o jedno posunutou. Tedy například, pokud se někdo chtěl vrátit k závodu z roku 1903, mluvilo se o něm jako o ročníku sedmém, a ne šestém, jak bylo zvykem do roku 1949.²⁴⁸

V tomto období mělo na Běchovice vliv několik tendencí, které nemůžeme pominout. Za prvé je to jednotná reorganizace tělovýchovných jednot, se kterou je spojeno přejmenování mnoha klubů. Například namísto Slavie bylo náhle Dynamo Slavie. Další otázkou bylo zapojení

²⁴³ PERÚTKA, Jaromír a kol., *Malá encyklopédia Tělesnej výchovy a sportu*, Bratislava 1982, s. 53.

²⁴⁴ BURIAN Michal, WAIC, Marek a kol., *Pod křídly Sokola*, Katalog k výstavě ke 150. výročí založení nejvýznamnější spolkové organizace v našich dějinách, Praha 2012, s. 73.

²⁴⁵ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha Běchovice – Praha).

²⁴⁶ Šourek ze Sparty vítězem 51. Běchovic, in: Obrana lidu, roč. II, č. 227, 28. září 1948, s. 6.

²⁴⁷ Tradice dodržena: Šourek vyhrál Běchovice, in: Mladá fronta, č. 227, 28. září 1948, s. 6.

Překvapení Běchovic – Šourek „S“, in: Lidová demokracie, roč. IV, č. 226, s. 6.

²⁴⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha Běchovice – Praha).

armádních celků. Právě poválečné období bylo typické budováním těchto celků a postupného vzrůstání jejich prestiže. Jak však referovalo i Rudé Právo, k 53. ročníku Běchovic nebyli vojáci připuštěni.²⁴⁹ Zakládání vojenských klubů bylo v této době celkem novinkou a nikdo si nebyl jistý, kam vojáky zařadit. Proto se objevila debata, jestli by vojáci měli nebo neměli startovat na mistrovských soutěžích. Toto dilema však bylo poměrně rychle vyřešeno a vojenské kluby, jako například DUKLA Praha se běžně veškerých závodů zúčastňovaly a jejich členové si připisovali nemalé úspěchy.

Samotný závod byl odstartován tradičně Rudolfem Richtermem v deset hodin. Oproti předchozím ročníkům se zúčastnil policejní vůz a rozhlasový vůz, který byl zapůjčen vydavatelstvím časopisu „Práce“.²⁵⁰ Kromě toho přiložili ruku k dílu i místní hasiči, kteří se pro tuto příležitost náramně vyparádili a oblékli slavnostní kroje.²⁵¹ Na start se postavilo šedesát šest závodníků z osmdesáti tří přihlášených a vítězem se stal opět vítěz předchozího ročníku, Jaroslav Šourek.²⁵² Kategorie starých pánů byla tohoto roku zrušena, nicméně 4 veteráni se stejně sešli na startovní čáře, a i když jim běh nikdo neodstartoval, vypustili se sami půl hodiny před hlavním závodem na trať.²⁵³

4.7.1. Padesátá léta

V padesátých letech závod pokračuje ve vytyčených kolejích.²⁵⁴ Startovalo se vždy od patníku s číslovkou 13 a cílem byl stále Žižkov. V první polovině padesátých let se startovalo vždy v neděli na konci září, ale v roce 1958 připadl start až na 26. října, v roce 1959 na 25. října. Do roku 1953 startovalo vždy sedmdesát a více závodníků. V následujících dvou letech přišel propad v počtu účastníků, a to na padesát čtyři a čtyřicet dva startujících.²⁵⁵ Tento propad byl způsoben omezením, které bylo přidáno do propozic. To umožňovalo v roce 1954 startovat pouze mistrům sportu a závodníkům I. až III. výkonnostní kategorie, kteří startovali v celostátním přeboru v přespolním běhu.²⁵⁶ Díky žádosti Rudolfa Richtera se pro příští rok povedlo omezení zmírnit tak, že již nebylo potřeba startovat v krajském přeboru v přespolním

²⁴⁹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign 7c11, bez inv. č., (novinový výstřížek v pamětní knize závodu Běchovice – Praha: *Kdo vyhraje 53. Běchovice?*, in: Rudé právo, neděle 25. září 1949).

²⁵⁰ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu Běchovice – Praha).

²⁵¹ JANECKÝ, A., ŠULÁK, H., 75. Běchovice, s. 20.

²⁵² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu Běchovice – Praha).

²⁵³ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign 7c11, bez inv. č. (novinový výstřížek v pamětní knize závodu Běchovice – Praha: *Šourek vítězem Běchovic*, in: Ruch, roč. IV, č. 38).

²⁵⁴ Příloha č. 48, 49, 50 a 51 a 60.

²⁵⁵ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

²⁵⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha, dopis Rudolfa Richtera Státnímu výboru pro tělesnou výchovu a sport v Praze).

běhu a také se mohli zúčastnit všichni běžci starší 41 let.²⁵⁷ Ve druhé půli daného desetiletí počty startujících kolísaly mezi osmdesáti sedmi a sto třiceti čtyřmi závodníky.²⁵⁸ Rekord byl v padesátých letech pokořen hned dvakrát, a to v roce 1955 Ivanem Ullspergrem, kterému se podařilo pokořit Josefa Huška po dlouhých osmnácti letech a snížit tak rekord trati na 31 minut a 7 vteřin. Sám byl překonán v roce 1958 Milošem Tomisem, který byl o dvě vteřiny rychlejší.²⁵⁹

Nicméně Běchovice se některým změnám nevyhnuly. V roce 1950 poprvé zmizela z pozvánky na Běchovice informace o tom, kolik má každý závodník zaplatit na startovním. Zároveň propozice jasně stanovily, kdo se může k závodu přihlásit: „...Závod je přístupný všem dospělým závodníkům Sokola, řádně registrovaným v ústředí lehké atletiky ČOS. Závodníci jsou povinni vykáztati se členským průkazem ČOS, registrační legitimací platnou pro rok 1950 a splněným TOZ.“²⁶⁰ Tedy doba, kdy se závodu mohl zúčastnit každý, kdo přišel ke startu a zaplatil poplatek, se stala minulostí.²⁶¹ Mezi tradice se také zařadil doprovod závodníků policejním vozem a případně ještě jedním dalším automobilem. Všichni ostatní automobilisté a cyklisté byli ze závodu vykázáni. Tedy další běžný fenomén Běchovic skončil v propadlišti dějin. Pro úspěšné pořádání to však bylo opatření nezbytné a bylo všeobecně kladně přijímáno.²⁶² Svoje místo na slunci si v padesátých letech také pozvolna vybojovali členové armádních klubů, kteří se již od roku 1950 mohli Běchovic zúčastnit. V tomto roce také ATK²⁶³ ovládl soutěž družstev.²⁶⁴

Mezi další změny padesátých let patří skladba závodníků. Zatímco v počátcích běhu se jej účastnili jen ti nejlepší z nejlepších, postupem času se tento trend začal proměňovat. Běchovický závod je velmi náročný nejen kvůli několika prudkým stoupáním, ale především z důvodu dlážděné a asfaltové cesty. V průběhu let čtyřicátých a pak hlavně v letech padesátých si vytrvalci pomalu začali uvědomovat, že takovýto povrch může jejich formě a zdravotní kondici velmi uškodit. Proto se často nejlepší sportovci rozhodovali Běchovice vůbec neběžet. V roce 1956 píše Obrana lidu, že: „...věkový průměr závodníků, pokud bychom jej zjišťovali, by se pohyboval určitě blíže ke čtyřicítce než ke dvacítce.“ Proto se na Běchovicích začali scházet

²⁵⁷ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha, dopis SVTVS Rudolfovi Richterovi).

²⁵⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ Tyršův odznak zdatnosti. V dalších letech už tato podmínka vyžadována nebyla.

²⁶¹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 1, bez. inv. č.

²⁶² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (pamětní kniha závodu Běchovice – Praha).

²⁶³ ATK – Armádní tělovýchovný klub, předchůdce Dukly.

²⁶⁴ *Liška vítězem 54. Běchovic*, in: Svobodné slovo, roč. VI, č. 226, 26. září 1950, s. 6. Příloha č. 47.

starší účastníci, kteří již na úspěchy na dráze nepomýšleli a mohli si ještě dobře změřit síly s ostatními a udržovat se díky Běchovicím ve formě.²⁶⁵

Bohužel v průběhu padesátých let ulpíval na závodě komunistický balast a propaganda. Například Pondělník informuje: „...Místní rozhlas vyhrával budovatelské písně...“.²⁶⁶ V oficiální konverzaci mezi Rudolfem Richterem a SVTVS²⁶⁷ se začínalo objevovat nevyhnutelné oslovení „Vážený soudruhu“. V oficiální korespondenci se měnil styl jednání s úřady a namísto uctivého vykání začalo být Rudolfu Richterovi tykáno, zatímco ten ve svých odpovědích vždy nadále vykal.²⁶⁸ Nicméně běchovický běh nebyl nikdy o politice, jak již bylo uvedeno výše. Snaha organizátorů byla vždy perfektně zorganizovat mistrovský závod tak, aby při něm nedošlo k žádným zraněním, naopak aby byly překonávány rekordy a sportovní zápolení probíhalo v duchu fair play. Možná proto se vždy Běchovice mlčky přizpůsobily a mohly být pořádány za jakéhokoliv režimu.

Další velkou změnou v průběhu padesátých let, se kterou se běh musel vyrovnávat, byla několikerá změna organizace tělovýchovy a sportu. Po již výše zmíněném zavedení Jednotné tělovýchovné organizace Sokol přišla další změna. Sokolové se totiž ještě v roce 1948 znelíbili režimu, jejich jasně protirežimní vystupování na XI. všesokolském sletu a heslo „Nikdo nesmí diktovat, koho máme milovat“, obrátilo režim proti nim.²⁶⁹ Následovalo postupné podřízení Sokola vedení komunistické straně. Více než 11 000 lidí bylo ze Sokola vyloučeno, byly zrušeny župy a nahrazeny sokolskými kraji a okresy, dokonce bylo zasahováno do stanov tak, aby lépe odpovídaly představám režimu. Postupně přestalo dávat smysl, aby jednotná tělovýchova nesla jméno Sokol. Proto byl v roce 1952 přijat zákon o organizaci Tělesné výchovy a sportu, který zároveň Sokol rušil. Tělovýchova byla řízena Státním výborem pro tělesnou výchovu a sport, což se však ukázalo jako nevyhovující, a proto byla roku 1957 zřízena nová zastřešující instituce, Československý svaz tělesné výchovy a sportu, který fungoval až do roku 1990.²⁷⁰ ČSTV byl oproti předchozím modifikacím dobře zvolený typ organizace. Spojoval v sobě totiž sokolskou tradici a zároveň se snažil vyrovnat sovětskému modelu, jehož úkolem bylo produkovat co nejvíce vrcholových sportovců. Po celou dobu své existence musela tato organizace vyvažovat mezi složkami rekreačního sportu a sportu vrcholového. Ale existovalo i několik dalších institucí, které měly na starosti dílčí úkoly. Sem můžeme zařadit

²⁶⁵ *Běchovice do sedmé desítky*, in: Obrana lidu, roč. XV, č. 239., 2. října 1956, s. 4.

²⁶⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č. (novinový článek v pamětní knize běhu Běchovice – Praha: *Mistrovský závod Běchovice – Praha zkouškou vůle vytrvalosti atletů*, in: Pondělník sportovní a zpravodajský list, roč. IV, číslo 37, 24. září. 1951).

²⁶⁷ SVTVS – Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport

²⁶⁸ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

²⁶⁹ BURIAN, M., WAIC, M. a kol., Pod křídly Sokola, s. 78..

²⁷⁰ Tamtéž.

například Fakultu tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy, která se starala o tělovýchovu na školách, Svazarm, který sdružoval branné sporty a ministerstvo národní obrany, pod které spadaly armádní sporty a tělesná výchova vojáků. Základní jednotkou ČSTV byly takzvané tělovýchovné jednoty. Ty byly zřizovány na základě územního nebo výrobního principu. Proto se často v názvech klubů objevovaly názvy některých výrobních podniků. Jako příklad můžeme uvést karlínský klub, který pořádal Běchovice a v názvu měl ČKD.²⁷¹

Tyto změny byly důvodem, proč se měnila hlavička pořadatele. Do roku 1950 to byl Sokol Karlín, od roku 1951 Sokol ČKD Dukla Praha Karlín, od roku 1953 Jednota Spartak Dukla Praha – Karlín a od roku 1956 již dokonce zmizel z protokolů název karlínského klubu docela a byl nahrazen Státním výborem pro tělovýchovu a sport v Praze.²⁷²

Zajímavý byl závod roku 1955. Počasí bylo přímo ideální. Ráno sice byla ještě mlha, ale před startem se vyjasnilo, bylo teplo, vítr nefoukal a vlhký vzduch se závodníkům výborně dýchal.²⁷³ Možná i díky skvělým podmínkám byl po osmnácti letech zlomen Huškův rekord. Postaral se o to Ivan Ullsperger, který byl o 37 sekund rychlejší.²⁷⁴ V roce 1955 se pořadatelům opět vymkla z ruky pořadatelská služba. Protože se nezúčastnil policejní vůz, opět na trať vyjelo množství automobilů a cyklistů, kteří závod komplikovali.²⁷⁵ Kromě toho také nevystřelila historická zbraň Rudolfa Richtera, a proto závodníci startovali pouze na klapnutí kohoutku.²⁷⁶ Navíc byli ještě diskvalifikováni dva běžci, Polštejnský a Knobloch, kteří nebojovali v závěru závodu.²⁷⁷ Ročník to byl tedy plný zvrátů. Na jednu stranu jej trápila nižší účast, došlo k diskvalifikaci, organizace pokulhávala, zbraň nevystřelila, přesto ale bylo dosaženo nového rekordu.

Nemůžeme také úplně vynechat zmínku o Běchovicích v roce 1956. Tehdy totiž Běchovice slavily své již šedesáté výročí. Organizátoři opět nezháleli a na Běchovice se pečlivě připravovali. Byl vytištěn mnohem rozsáhlejší program, kde kromě jmen dosavadních vítězů byly i příspěvky některých osobností, které měly k Běchovicím nějaký vztah. Na poslední stránku si diváci sami mohli do tabulky doplnit pořadí 60. ročníku Běhovic.²⁷⁸ O jubilejním ročníku bylo referováno jako o příjemné akci jak z hlediska počasí, tak i z hlediska pohodové sváteční atmosféry. V souvislosti s šedesátým ročníkem je opět zmiňováno, že „...*Pravda*, 60.

²⁷¹ KNAPÍK, Jiří, FRANC, Martin a kol., *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967*, svazek I., Praha 2011, s. 221.

²⁷² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

²⁷³ Tamtéž.

²⁷⁴ JERIE M., BORO VAN V., *Nestárnoucí Běchovice*, s. 17.

²⁷⁵ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (novinový článek v pamětní knize běhu Běchovice – Praha: *Běchovice: 1. Ullsperger*, in: *Večerní Praha*, roč. I, č. 1954).

²⁷⁶ *Ullspergerův husarský kousek na 59. Běchovicích*, in: *Svobodné slovo*, roč. XI, č. 227, 21. září 1955, s. 4.

²⁷⁷ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

²⁷⁸ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 1, bez inv. č.

*ročník závodu neměl na startu všechny naše nejlepší běžce, jak by si tento závod zaslouhoval. Převládali maratonci – startu se vyhnuli běžci na 5 a 10 km, kteří milují jen dráhu stadionů,...*²⁷⁹ Na tomto citátu z novin můžeme pozorovat, jak se pozice Běchovic od padesátých let postupně měnila. Od závodu nejlepších z nejlepších, kde se měřily síly na nejtěžším terénu, až najednou se z Běchovic stal závod spíše pro starší účastníky, kteří již nechtěli soutěžit na dráze. Vyhrát Běchovice však zůstávalo velkou ctí. Ani jubilejní ročník se také nemohl odehrát bez účasti starých pánů, opět přišel Mazanec, který poprvé běžel v roce 1915, tedy o téměř půlstoletí dříve. Mezi starými pány zvítězil František Paul v čase 42 minut a 41 sekund. Tedy výkonnostní posun oproti mužské kategorii zde byl velmi patrný, rozdíl oproti prvnímu Kantorkovi byl 11 minut.²⁸⁰

V roce 1958 odstartoval Rudolf Richter Běchovice po pětapadesáté. V tomto ročníku se navíc sešlo, zvláště srovnáme-li to s předchozími ročníky a s trendem upadající účasti špičkových vytrvalců, velké množství kvalitních běžců. To bylo dáno i tím, že termín byl odsunut až na říjen, kdy vytrvalcům končí sezóna, a proto se bez problémů mohli mnozí z nich zúčastnit.²⁸¹ Také byl zlomen traťový rekord Milošem Tomisem, který byl o dvě vteřiny rychlejší než Ivan Ullsperger.²⁸²

Běchovický běh tedy v padesátých letech pokračoval neochvějně dál, došlo k dílčím změnám, měnilo se například datum závodu. Také přišel strmý propad v počtu účastníků, Běchovice se musely vypořádat s trendem neúčasti vrcholových vytrvalců, přesto však zůstaly jednou z nejzajímavějších akcí atletické sezóny. Také organizace závodu byla stále složitější. Organizátoři se museli vypořádat se zhušťujícím se provozem, který závod komplikoval, a proto někdy docházelo k nepříjemným situacím při střetu s vozidly. Také běžci měli stále vyšší požadavky na servis. V Richterově seznamu, co vše se má připravit na Běchovice v roce 1958, můžeme mimo jiné nalézt „...*Vyjednat se školníkem na „Prahačce“ teplé koupele*“.²⁸³ Tedy problémy a různé kotrmelce stály v cestě pořadatelům neustále, většina však byla rychle vyřešena a Běchovice tak mohly svou existenci překlenout do let šedesátých.

²⁷⁹ *Slavné 60. Běchovice vyhrál Kantorek*, in: Lidová demokracie, s. 4.

²⁸⁰ *Kantorek vítězem 60. ročníku Běchovic*, in: Rudé právo, roč. 37, č. 274, 1. října 1956, nestránkováno.

²⁸¹ *Běchovice konečně přehlídkou nejlepších*, in: Československý sport, č. 214, 28. října 1958, s. 3.

²⁸² NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka.2, bez. inv. č.

²⁸³ Tamtéž.

Seznam vítězů.

Číslo	Prostředí	Jméno závodníka:	Příslušnost klubu:	V čas:		
				34	min	37 ² / ₁₀ sek
36.	1932.	Štok Jaroslav	Atletik. Fotbal. Klub Píloc	34	"	04 ⁷ / ₁₀ "
37.	1933.	Rozvoda Otakar	Sportovní Klub Slavia Praha	33	"	03 ⁷ / ₁₀ "
38.	1934.	Kosciak Josef	" " " "	32	"	32 ⁸ / ₁₀ "
39.	1935.	Ing Kron Josef	Vysokoskolský Sport Praha	34	"	18 ⁷ / ₁₀ "
40.	1936.	Bombík Ludvík	Čelovická jednota Sokol Olomouc	31	"	44 ² / ₁₀ "
41.	1937.	Kušek Josef	Čelovická jednota Sokol I Smíchov	33	"	29 ⁶ / ₁₀ "
42.	1938.	Pivonka Jan	Atletický klub Sparta Praha	33	"	31 ⁸ / ₁₀ "
43.	1939.	Bombík Ludvík	Čelovická jednota Sokol Olomouc	33	"	45 ² / ₁₀ "
44.	1940.	Košek Václav	Atletický klub Sparta Praha	34	"	18 - "
45.	1941.	Váňek Antonín	Sportovní klub Moravská Slavia	32	"	00 ⁶ / ₁₀ "
46.	1942.	Kušek Josef	Národní Sportovní klub Praha	32	"	47 ⁷ / ₁₀ "
47.	1943.	D ^r Haluza Jan	Sportovní klub Bata Zlín	33	"	21 ⁶ / ₁₀ "
48.	1944.	D ^r Haluza Jan	" " " "	34	"	10 - "
49.	1945.	Liringer Emil	Atletický klub Sparta Praha	33	"	32 ⁷ / ₁₀ "
50.	1946.	Dolenský Přemysl	A. F. K. Město bezpečnosti Praha	33	"	56 ² / ₁₀ "
51.	1947.	Zabloudil Karel	Sportovní klub Slavia Praha	32	"	56 ⁸ / ₁₀ "
52.	1948.	Šourek Jaroslav	Čelovická jednota Sokol Sparta Dubenec	32	"	11 ² / ₁₀ "
53.	1949.	Šourek Jaroslav	" " " "	32	"	58 ² / ₁₀ "
54.	1950.	Liska Jaroslav	Armádní čelovický klub Praha	32	"	25 ⁶ / ₁₀ "
55.	1951.	Herčík Miroslav	Sokol Sparta Č. K. D. Sokolovo Praha	34	"	22 ⁸ / ₁₀ "
56.	1952.	Šourek Jaroslav	Armádní čelovický klub Praha	32	"	28 ⁸ / ₁₀ "
57.	1953.	Liska Jaroslav	Čelovická jednota Dynamo Praha	33	"	24 ⁶ / ₁₀ "
58.	1954.	Kollex Jiří	Ústřední Dům Armády	31	"	07 ² / ₁₀ "
59.	1955.	Ullsperger Ivan	" " " "	31	"	34 - "
60.	1956.	D ^r Kantorek Pavel	Čelovická jednota Spartak Praha Sokolovo	32	"	45 ⁶ / ₁₀ "
61.	1957.	D ^r Kantorek Pavel	" " " "	31	"	05 ~ "
62.	1958.	Tomis Miloš	Čelovická jednota Dukla Praha	31	"	14 ⁷ / ₁₀ "
63.	1959.	Gräf Miro	Čelovická jednota Lokomotiva Zlín	31	"	41 ~ "
64.	1960.	Tomáš Josef	Čelovická jednota Spartak Hradec Králové	30	"	46 ⁶ / ₁₀ "
65.	1961.	D ^r Kantorek Pavel	Čelovická jednota Rudá hvězda Praha			
66.	1962.					
67.	1963.					
68.	1964.					

²⁸⁴ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

4.7.2. Šedesátá léta

Šedesátá léta²⁸⁵ obsahovala hned několik zlomových bodů a změn. Jiné věci zůstávaly neměnné. Velkou mezeru mezi pořadateli vytvořila v roce 1962 smrt Rudolfa Richtera²⁸⁶, který se na startovní čáru postavil poprvé již v roce 1903. Závodníky tedy vypustil do závodu devětapadesátkrát. Kromě své startérské pozice byl Rudolf Richter také nezapomenutelným kronikářem a organizátorem běchovického běhu.²⁸⁷

Co se neměnilo, byl termín Běchovic, který se v šedesátých letech držel v závěru října. Hodina startu závodu se však, zejména od roku 1963, různě posouvala. Protože startovalo více kategorií a závodníků bylo velké množství, nebylo možné, aby všichni vyběhli najednou. Proto byl start dělen a startovalo se obvykle od 9:00 do 10:15 nebo 11:00 v několika následujících vlnách.²⁸⁸

Trasa zůstávala také tradiční s výjimkou změny v roce 1967, kdy se opravovala ulice Koněvova, kde závod tradičně končil.²⁸⁹ Cíl byl proto přesunut do souběžné ulice V domově.²⁹⁰ Tato změna byla původně deklarována jako trvalá, což bylo přijímáno obecně s velkou nechutí. Panovaly obavy, že bude obtížné srovnávat časy předchozích ročníků, když závěr trasy je úplně jiný.²⁹¹ Dokonce se roku 1967 objevily hlasy, že nový rekord zůstal nezlomen především kvůli změně trasy. Nová trasa totiž v závěru měla dlouhé stoupání, které bylo mnohem náročnější než finiš na trase původní. Navíc Mládek byl pouze o osm vteřin za Tomášovým rekordem, možná by rekord opravdu zlomil, kdyby nedošlo k přeložení trasy. To se však již dnes nedozvíme.²⁹² Naštěstí se trasa Běchovic již dalšího roku vrátila na svoje původní místo.²⁹³

V roce 1960 byl také zlomen rekord v počtu účastníků. Na start se tehdy postavilo sto padesát pět startujících a o hodinu dříve vyběhlo ještě osmnáct starých účastníků, což dalo dohromady počet sto sedmdesát tři závodníků.²⁹⁴

Počet závodníků strmě stoupal i nadále, a tak v roce 1961 bylo přihlášených dokonce tři sta třicet dva běžců, startovalo dvě stě padesát tři a pouze jeden vzdal. Nejvyšší počet účastníků

²⁸⁵ Příloha č. 57.

²⁸⁶ Příloha č. 54.

²⁸⁷ In: Bibliografický slovník, Historický ústav Akademie věd, dostupné z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/RICHTER_Rudolf_7.4.1883-15.1.1962, [15. května 2018], dostupné pouze v elektronické verzi.

²⁸⁸ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 2–6, bez inv. č.

²⁸⁹ Příloha č. 55.

²⁹⁰ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 190.

²⁹¹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 5, (novinový výstřižek: *Běchovice jinde*).

²⁹² 71. *Běchovice: suverénní Mládek*, in: Československý sport, roč. XV, 23. října 1967, s. 1.

²⁹³ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 6, bez inv. č., (Zpráva pro sportovní redakci ČTK, 30. září 1968).

²⁹⁴ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 2, bez inv. č. (novinový článek: *Běchovice po 64.: Tomáš*, in: Lidová demokracie, roč. XVI, č. 264).

v uvolněných šedesátých letech byl v jubilejním ročníku roku 1966, kdy se na start ve všech kategoriích postavilo šest set třicet tři závodníků.²⁹⁵

Rekord trati byl zlomen roku 1961 Pavlem Kantorkem. Nový rekord trati byl 30:46,6.²⁹⁶ Následující tři borci však běželi tak dobře, že svým výkonem také původní rekord překonali.²⁹⁷ Zajímavostí je, že Kantorek do poslední chvíle závod běžet nechtěl, v pátek ještě ležel doma s angínou a jelikož se jeho stav ani v sobotu nelepšil, omluvil se ze závodu. Podle jeho slov však: „*Nedělní sluníčko mi však nedalo a šel jsem na start do Běchovic*“.²⁹⁸ Další útoky na zlomení rekordu byly podniknuty v následujících dvou letech. Roku 1962 se pod hranici 30 minut dostal Josef Tomáš, jenž znovu překonal rekord v roce 1963. To bylo velké překvapení. Závodu totiž vůbec nepřálo počasí. Byla mlha, chladno a naprosté bezvětrí. I přes tuto nepřízeň se však podařilo Tomášovi vyhrát a překonat svůj vlastní rekord z předchozího roku.²⁹⁹ Za zmínku snad ještě stojí, že se Josefu Tomášovi podařilo vyhrát Běchovice znovu ještě v roce 1965, i když už bez zlomení rekordu – bylo to jeho čtvrté běchovické vítězství.³⁰⁰

V průběhu šedesátých let se opět objevují stížnosti na provoz na trase závodu a objevují se hlasy, které žádají o úplné uzavření silnice. Lidová demokracie v roce 1960 psala: „*Jak by to bylo krásné, kdyby jednou do roka – v den pořádání slavného běchovického závodu byla silnice z Běchovic na Žižkov uzavřena...*“.³⁰¹ Na to si však Běchovice musely počkat až do roku 1966, kdy se podařilo za pomoci Veřejné bezpečnosti zlikvidovat veškerý provoz na trati.³⁰¹

Také další organizace začíná být stále složitější. Podle pokynů z roku 1961 víme, že kromě teplé koupele ve škole na Pražačce byl pro závodníky nachystán také teplý oběd v Radiopaláci na Vinohradech. Závodníci si také mohli zažádat o proplacení nákladů spojených s cestováním a nocleh jim byl zajištěn na Strahově.³⁰² Od roku 1961 také přestala stačit šatna v tradičním biografu a musela být přemístěna do sálu místní tělocvičny.³⁰³

Roku 1962 se tedy po padesáti devíti letech běžel závod bez startéra Richtera. Jeho místo zaujal Jaroslav Vykoupil.³⁰⁴ Organizačním srdcem, ředitelem závodu, se namísto Rudolfa Richtra stal Hubert Šulák.

Protože popularita Běchovic nadále rostla a přibývalo více a více kategorií, opět se měnily časy startů závodu tak, aby všechny kategorie mohly pohodlně odstartovat a nedocházelo

²⁹⁵ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 5, bez inv.č., (výsledková listina).

²⁹⁶ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 3, bez inv. č., (výsledková listina).

²⁹⁷ *Rekordní účast i výkony*, in: Večerní Praha, roč. VIII, č. 250, 23. října 1961, s. 4.

²⁹⁸ *Běchovický závod v plném lesku*, in: Lidová demokracie, roč. XVII, č. 258, 27. října 1961, s. 6.

²⁹⁹ *Rekord nevydržel: 1. Tomáš 29:43,4!*, in: Československý sport, roč. XI, č. 216, 29. října 1963, s. 1.

³⁰⁰ *Vítězství Tomášovy taktiky*, in: Lidová demokracie, roč. XXI, č. 303, 1. listopadu 1965, s. 4.

³⁰¹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 4, bez inv. č., (zápis z porady organizačního výboru).

³⁰² NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 3, bez inv. č., (pokyny).

³⁰³ *Běchovický rekord Kantorka*, in: Svobodné slovo, roč. XVII., číslo 255, 24. října 1961, s. 6.

³⁰⁴ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 3, bez inv. č., (rozpis).

k tlačenicím na startu.³⁰⁵ V 9:00 startovali závodníci starší 41 let (tito závodníci dříve vždy startovali před hlavní skupinou). V 9:40 kategorie bez limitu – sem spadali atleti, kteří nezaběhli požadované limity, ale chtěli si užít slavnostní atmosféry Běchovic. Byli to ti, kteří se nezapojovali do boje o mistrovský titul. A v 10:20 odstartovali mistrovští atleti. To byli atleti, kteří naopak o mistrovský titul stáli.³⁰⁶ Tímto způsobem pokračovaly starty i v dalších letech. V roce 1966 proběhl jubilejní 70. ročník. Kvůli obrovskému zájmu musel být start rozdělen na 6 různých skupin, přičemž první skupina startovala již v 8:00 a poslední až v 11:00. Kategorie to byly následující: 45–50 let, nad 50 let, kategorie příchozích, která byla rozdělena ještě na tři startovní vlny (19–24 let, 25–34 let, 33–44 let) a nakonec mistrovská kategorie.³⁰⁷ Jubilejní ročník byla velká sláva a tak není divu, že před pořadateli stály nelehké úkoly. Bylo třeba hlídat, aby do školy na Pražačce nebyli vpuštěni žádní rodinní příslušníci, naplánovat svoz zavazadel závodníků k cíli, aby si je tam mohli v klidu vyzvednout (tehdy se k tomu účelu již používaly autobusy), ubytování pro sto čtyři osoby v loděnici Bráníku a ve Sporthotelu a další podobné záležitosti. I přes organizační náročnost se však jubilejní ročník velmi povedl.³⁰⁸

Další novinkou při jubilejních Běchovicích bylo zavedení kategorie „Mladých Běchovic“, kterých se měly zúčastnit děti v žákovském věku. Z důvodu již tak velkého počtu účastníků bylo však rozhodnuto, že tento závod se bude pořádat vždy v neděli týden před hlavním závodem.³⁰⁹ Tato tradice se udržela a Mladé Běchovice se běhají dodnes.

Perličkou jubilejního 70. ročníku byla vytoužená účast Emila Zátopka³¹⁰, který v době své aktivní kariéry nikdy Běchovice neběžel. V roce 1966 konečně vyrazil do pole v kategorii do 45 let. Skončil na 3. místě, neboť v kategorii byli i mnohem mladší sportovci a sám závod okomentoval slovy: „Byla to šichta. Člověk by nevěřil, to je tak těžký závod. Jsem však rád, že jsem běžel a nebylo to naposledy.“³¹¹

V období šedesátých let se z Běchovic stává jakési slavnostní zakončení celé sezóny a to nejen atletické, ale zúčastňují se i sportovci, kteří se po zbytek roku věnují jiným sportům, např. veslaři, lyžaři, cyklisté.³¹² Tomu také odpovídá neustálé zvyšování návštěvnosti, především v kategorii sportovců, kteří nesplnili limit.

³⁰⁵ JIRKA, J., Sto let královny, s. 191.

³⁰⁶ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 3, bez inv. č., (pokyny).

³⁰⁷ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 4, bez inv. č., (zápis z porady k zajištění mistrovství ČSSR v běhu silničním Běchovice – Praha ze dne 4. 11. 1966).

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 5, bez inv. č., (zápis z porady organizačního výboru ze dne 4. 11. 1966).

³¹⁰ Příloha č. 56.

³¹¹ *Náš rozhovor s vítězem Běchovic V. Mládkem*, in: Práce, roč. XXII, č. 263, 24. října 1966, s. 4.

³¹² *Nejstarší běžecký závod*, in: Svobodné slovo, roč. XVII, č. 256, 25. října 1961, s. 4.

Jistě zajímavou kapitolou je účast zahraničních závodníků. V dobách před druhou světovou válkou byla jejich účast spíše výjimkou, ale například v roce 1908 byl dokonce vítězem Paul Nettleback z berlínského klubu F. C. Charlottenburg. Běhali také závodníci z Vídně, nebo Maďarska.³¹³ Situace se však již před válkou mění a zahraničních účastníků neustále ubývá, až se z Běchovic v průběhu 2. světové války stává ryze česká záležitost. V roce 1966 je však na předběžné schůzi rozhodnuto, že závod by měl opět mít mezinárodní účast.³¹⁴ Již v květnu 1966 uvedl deník Práce: „*Jubileum závodu, který by mohl mít světový zvuk... a proč jej nemá*“?³¹⁵ Tedy i na příkladu Běchovic můžeme zaznamenat postupné uvolňování režimu a touhu po zařazení do celého světa. Článek sice uvádí, že důvodem zahraniční neúčasti jsou nedostatky v organizaci, ale i tak z něj zaznívá drobná kritika, že se zahraniční sportovci nemohou Běchovic zúčastnit. Tyto hlasy však byly vyslyšeny až v roce 1970, kdy se zúčastnilo několik sportovců ze Švýcarska.³¹⁶ V následujících letech se však zahraniční sportovci opět neúčastnili, zlom přišel až po revoluci v roce 1989.

Seznam vítězů v šedesátých letech³¹⁷

1960	TOMÁŠ	Josef	Spartak Hr. Králové	31:41,00
1961	KANTOREK	Pavel	RH Praha	30:46,60
1962	TOMÁŠ	Josef	Spartak Hr. Králové	29:50,00
1963	TOMÁŠ	Josef	Spartak Hr. Králové	29:43,40
1964	BALŠÁNEK	Vladimír	Dukla Praha	31:21,40
1965	TOMÁŠ	Josef	TJ Dvůr Králové	31:34,80
1966	MLÁDEK	Václav	Secheza Lovosice	30:51,60
1967	MLÁDEK	Václav	Secheza Lovosice	29:51,80
1968	MLÁDEK	Václav	RH Praha	30:47,40
1969	PETR	Stanislav	RH Praha	30:25,40

4.7.3. Sedmdesátá léta³¹⁸

Pravděpodobně největší změnou let sedmdesátých byla změna v přístupu ke startování žen. Těm byl start na Běchovicích poměrně dlouhou dobu zapovězen. Pokus o start žen byl učiněn

³¹³ NM ATVS, sbírka Běchovice, ka. 2, bez inv. č., (seznam vítězů a vývoj rekordu).

³¹⁴ NM ATVS, sbírka Běchovice, ka. 5, bez inv. č., (zápis ze schůze organizačního výboru Běchovic ze dne 10. 2. 1966).

³¹⁵ *Před 70 lety se narodily Běchovice*, in: Práce, roč. XXII, č. 126, 26. května 1966, s. 6.

³¹⁶ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č., (startovní listina).

³¹⁷ BEDNÁŘ, Miloš, Statistiky, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. května 2018].

³¹⁸ Příloha č. 58, 59, 61, 62, 64, 65, 67 a 68.

již v roce 1967, kdy se dvě odvážlivky pokusily přihlásit. Start jim však nebyl povolen, protože „...běchovická trať není pro ženy vhodná a jednotlivé starty žen v zahraničí i třeba v běhu maratónském jsou skutečně jen výjimkou“.³¹⁹ Tento postoj se podařilo změnit poprvé v roce 1972. Tehdy se na start postavily čtyři odvážné ženy, které byly do závodu vypuštěny společně s mistrovskou kategorií mužů. První ženskou vítězkou se stala Helena Nerudová z Brandýsa nad Labem v čase 39, 34. Všechny čtyři závod také dokončily.³²⁰ O první účasti žen napsal deník práce: „...Mohou řídit letadla, létat do vesmíru, řídit dopravu, zastávat čelné funkce, proč by si tedy v rámci pokročilé emancipace nemohly zaběhnout z Běchovic do Prahy. Možná, že tak daleko si ani ženy emancipaci nepředstavovaly, ale v dnešním světě se nemůžete ničemu divit.... A měli jste vidět, jak si vedly. Nejedem muž musel kapitulovat...“.³²¹ Ženská účast tedy stále byla raritou a ženské účastnice velmi překvapily svým výkonem.³²² Avšak jejich účast stále nebyla stoprocentně oficiální. Roku 1973 se konaly Běchovice opět bez žen. Změna nastala o rok později, kdy byla vytvořena oficiální ženská kategorie. Tentokrát se jich do závodu přihlásilo již 26 a 21 z nich opravdu přišlo ke startu. Od tohoto roku se ženská kategorie stala běžnou součástí běchovického běhu.³²³

Také pořadatelství se v sedmdesátých letech poněkud proměnilo. Závod byl již velmi populární a zúčastňovala se ho i nejširší veřejnost. Na počátku sedmdesátých let se začala objevovat kritika ředitele Huberta Šuláka na jeho vedení.³²⁴ Od roku 1978 proto začala organizačně vypomáhat také Rudá Hvězda Praha.³²⁵

Tradiční den závodu, tedy neděle, byl několikrát změněn na sobotu a to v letech 1970, 1971 a 1973.³²⁶

Počet startujících i v následujících letech neustále stoupal. Závod byl čím dále populárnější zvláště v kategorii příchozích a mnoho závodníků bylo dopisováno na startovní listinu až na poslední chvíli před závodem. Rekord v účasti byl překonán hned v roce 1970.³²⁷ Opravdovou senzací v počtu závodníků však znamenal až následující ročník, kdy se ve všech kategoriích zúčastnilo tisíc dvě stě devatenáct závodníků a tisíc sto sedmdesát čtyři z nich se dostalo za cílovou pásku. Byl to první ročník, kdy se počet závodníků dostal nad magickou číslovku tisíc. Avšak i v dalších letech tento trend pokračoval a závodníků přicházelo stále více a sedmdesátá

³¹⁹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 5, bez inv. č., (novinový výstřižek: *Konec tradice Běchovic?*).

³²⁰ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č., (výsledková listina).

³²¹ *Už také ženy podlehly*, in: Pondělní práce, roč. XXVIII, č. 250, 23. října 1972, s. 6.

³²² Příloha č. 66 a 69.

³²³ *Běchovice opět rekordní*, in: Rudé právo, roč. 55, č. 243, 14. října 1974, s. 7.

³²⁴ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č. (novinový výstřižek: *Novináři, tak to natři nebo Běchovicům, co jim patří?*, in: Rudé právo).

³²⁵ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 191.

³²⁶ NM ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7-12, bez inv. č., (programy).

³²⁷ *Běžel poprvé a vyhrál*, in: Svoboda, roč. LXXIX, č. 253, 25. října 1970, s. 5.

léta lze označit za zlatá léta běchovického běhu.³²⁸ Na výsledkové listině z roku 1974 se můžeme dokonce dočíst, že počet závodníků stoupal i díky velké podpoře vlády a KSČ. Tedy i proto bylo možné závod tak velkých rozměrů pořádat. Získat všechna povolení pro závod, který byl podporován stranou, bylo jistě mnohem snazší. Z aktivit pořadatelů však i nadále vyplývá, že jim šlo především o uspořádání závodu a režimu se prostě podřídili, aniž by jej nějak aktivně podporovali nebo vychvalovali do nebes. Díky tomuto přístupu byl závod zachován a mohl pokračovat i v normalizačním období.³²⁹

Rekord trati byl překonán i v sedmdesátých letech. Roku 1973 se jej povedlo překonat hned třem běžcům. Nejrychlejším z nich byl Stanislav Hoffman s časem 29:24. V závěsu za ním dokončili závod Peter Suchán a Stanislav Petr.³³⁰ Ještě senzačnější bylo zlomení rekordu roku 1975 o neuvěřitelných 49 vteřin. Strůjcem rekordu byl student pedagogické fakulty Zweifelhofer.³³¹

75. výročí běchovického běhu pak byla velká událost. Byla vydána vzpomínková publikace a dokonce i série speciálních pohlednic. Kromě větrného počasí to byl ročník velmi povedený.³³²

Roku 1972 byl konečně odhalen památník Běchovic, jehož základní kámen byl položen již v roce 1947. Památník navrhli a vytesali akademičtí sochaři Heyduk a Radvan - jednalo se o plastiku šesti běžců v nadživotní velikosti.³³³

V roce 1977 opět přichází omezení podmínek startu. Protože předchozího roku bylo množství závodníků odvezeno kvůli nedostatečné přípravě přímo z trati rovnou do nemocnice, bylo rozhodnuto, že každý běžec musí mezi 1. červencem a 30. září naběhat tréninkově alespoň 200 kilometrů. Oddíl každého běžce měl za úkol své atlety kontrolovat a vystavit potvrzení.³³⁴

I v sedmdesátých letech si tedy závod pokračoval v zaběhnutých kolejích. Ze závodu, který býval pouze pro hrstku nejlepších atletů, se náhle stala masová záležitost a na start se stavěli i závodníci, kteří se atletice ve zbytku roku nevěnovali. Přibývaly nové a nové kategorie, tentokrát nejen věkové, ale běhaly už i ženy. Také mládež se dočkala svých Běchovic a mohla změřit své síly o týden dříve před hlavním závodem. Závod se stal jednou z nejpopulárnějších akcí roku a byl přenášen radiem a dokonce i živým televizním přenosem. Od svých počátků,

³²⁸ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č., (výsledky).

³²⁹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 9, bez inv. č., (výsledková listina).

³³⁰ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 8., bez inv. č. (výsledková listina).

³³¹ *Běchovice století*, in: Mladá fronta, roč. XXXI, č. 241, 13. října 1975, s. 6.

³³² NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č., (novinový výstřižek: *Závod, jaký nepamatuji*, in: Československý sport, roč. XIX, č. 248)

³³³ *Padesátý vítěz Běchovic: Zvoníček*, in: Lidová demokracie, roč. XXVIII, č. 250, 23. října 1972, s. 6.

³³⁴ *Běchovice pro zdraví, ne o zdraví*, in: Mladá fronta, roč. XXXIII, č. 163, 13. července 1977, s. 8.

kdy na startu bylo do deseti závodníků a pořadatelů téměř také tak, tedy závod ušel dalekou cestu.

Seznam vítězů v sedmdesátých letech³³⁵

1970	HOFFMAN	Stanislav	Dukla Praha	30:33,80
1971	PĚNKAVA	Pavel	RH Praha	31:48,20
1972	ZVONÍČEK	Martin	Slávia Praha	31:13,40
1973	HOFFMAN	Stanislav	Dukla Praha	29:24,20
1974	HOFFMAN	Stanislav	Dukla Praha	30:12,00
1975	ZWIEFELHOFFER	Vlastimil	Slávia VŠ Praha	28:35,20
1976	MORAVČÍK	Dušan	Dukla Praha	30:45,20
1977	HOFFMAN	Stanislav	Dukla Praha	30:13,20
1978	ZWIEFELHOFFER	Vlastimil	RH Praha	29:47,60
1979	ZWIEFELHOFFER	Vlastimil	RH Praha	30:23,60

Seznam vítězek v sedmdesátých letech³³⁶

1972	NERUDOVÁ	Helena	Slavia Brandýs n.L.	39:34,00
1973	---	---	---	---
1974	HONKOVÁ	Jarmila	Slavoj Bruntál	41:08,20
1975	BALCAROVÁ	Šárka	TJ Náchod	38:52,80
1976	SUDICKÁ	Božena	Spartak PS Přerov	39:38,00
1977	SUDICKÁ	Božena	LIAZ Jablonec n.N.	37:24,20
1978	LEDVINOVÁ	Helena	LIAZ Jablonec n.N.	36:20,60
1979	BALCAROVÁ	Šárka	Chemie Praha	37:04,60

4.7.4. Osmdesátá léta

V osmdesátých letech pokračoval závod hladce vpřed.³³⁷ Mezi změnami, které stojí za zmínku, lze zmínit změnu trasy, která nastala v osmdesátých letech hned třikrát, a to v letech 1984, 1986 a 1989. V roce 1984 měřil závod 10 090 m. Prodloužení mělo na starosti několik faktorů. Prvním z nich bylo postupné narůstání metrů při změnách pozemních komunikací. Navíc v roce 1984 byla trasa prodloužena o 14 metrů ve své první třetině kvůli stavebním

³³⁵ BEDNÁŘ, Miloš, Statistiky, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. května 2018].

³³⁶ Tamtéž.

³³⁷ Příloha č. 72, 74 a 75.

pracím.³³⁸ Roku 1986 se na trase opravoval jeden z mostů, a proto musel být závod prodloužen. Trasa tedy byla 10 072 metrů. V roce 1989 byla trasa zase kvůli snížené viditelnosti posunuta o 15 metrů blíže k Praze. Dnes závod měří 10 013 metrů.³³⁹

Od roku 1981 bylo již příliš složité evidovat veškeré došlé přihlášky, navíc stále pokračoval trend, že se stovky závodníků přihlásily, ale nedorazily, což zbytečně přidělávalo organizátorům práci. Proto bylo od roku 1981 možné hlásit se na místě a přihlášky se již do Běchovic předem neposílaly.³⁴⁰

Velkým tématem byl opět lékařský dohled. Zejména z důvodu velkého počtu startujících, z nichž někteří navíc běžně neběhali, bylo potřeba zajistit péči těm, kterým v průběhu závodu došly síly, nebo si způsobili nějaké zranění. V roce 1980 tak asistovalo 6 lékařů, 4 zdravotní sestry a Čs. červený kříž hlavního města Prahy navíc rozestavil kolem trati dalších 42 zdravotníků. Tento tým musel v roce 1980 zasahovat u 14 případů a jednou bylo dokonce nutné pacienta převézt do nemocnice. Z toho plyne, že lékařský doprovod byl opravdu potřeba a i nadále se s ním počítalo jako s nedílnou součástí.³⁴¹

Pořadatelé zůstávali i v průběhu osmdesátých let dva a nijak se neměnili. Pořadatelským tandemem byl tedy i nadále Sokol Běchovice a Rudá hvězda Praha. Jejich partnerství bylo poměrně plodné a obě jednoty si často dokázaly vyjít vstříc. Organizační schůze se scházely někdy v Běchovicích, jindy v Praze.³⁴²

V roce 1985 přibyla jako novinka další kategorie. Start byl umožněn kategorii juniorů a juniorek.³⁴³

V osmdesátých letech je nutno sledovat změny rekordů i v ženské kategorii. Fenomenální byla například v roce 1982 Melicherová³⁴⁴, která předchozí čas Balcarové překonala o neuvěřitelné tři minuty.³⁴⁵ Ženský rekord tak byl snížen na 34:45.³⁴⁶ Melicherová svůj vlastní rekord vylepšila znovu o dalších 57 sekund v roce 1984.³⁴⁷ Melicherovou můžeme označit vůbec za královnu Běchovic osmdesátých let, podařilo se jí zvítězit hned pětkrát.³⁴⁸ Tento

³³⁸ VITOUŠ, Pavel, *Jako loni a předloni: Tesáček*, in: Mladá fronta, roč. XL, č. 232, 1. Října 1984, s. 6.

³³⁹ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 190.

³⁴⁰ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 13, bez inv. č., (výsledková listina).

³⁴¹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 13, bez inv. č., (záznam z hodnotící schůze org. výboru závodu "Běchovice" ze dne 30. 10. 1980).

³⁴² NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 13, bez inv. č., (poznámky o jednání členů užšího org. výboru 85. "Běchovic" ze dne 23. 2. 1981).

³⁴³ *Běchovické tradice*, in: Večerní Praha, roč. XXXI, č. 188, 25. Září 1985, s. 8.

³⁴⁴ Příloha č. 70 a 73.

³⁴⁵ *Běchovice opět rekordní*, in: Práce, roč. XXXVIII, č. 241, 11. října 1982, s. 5.

³⁴⁶ *Běžecký svátek*, in: Zemědělské noviny, roč. XXXVIII, č. 241, 11. října 1982, s. 6.

³⁴⁷ *Starších víc než mladších*, in: Práce, roč. XL, č. 232, 1. října 1984, s. 5.

³⁴⁸ *Melicherová už popáté*, in: Rudé právo, roč. 69, č. 239, 10. říjen 1988, s. 7.

úctyhodný rekord byl pak překonán až Petrou Kamínkovou, která mezi léty 1999–2009 vyhrála jedenáctkrát v řadě.³⁴⁹

Mužský rekord nebyl překonán ani jednou. Rekord Zweifelhofera je nejlepším českým časem dodnes, překonán byl pouze v roce 1996 Keňanem Labanem Chagem časem 28:33, tedy o dvě vteřiny lepším časem, než byl ten z roku 1975.³⁵⁰

Také termín běhu se nám postupně posunoval od konce října až do září. Roku 1984 se tedy běželo již v závěru září, 29. září.³⁵¹ V tomto termínu, poslední zářijové neděli, se pak běhalo až do roku 1987. Roku 1988 byl termín opět posunut na říjen a běželo se 9. října.³⁵²

Počet startujících se v tomto období, po „boomu“ a prudkém nárůstu v desetiletím předcházejícím, neustále zvedal.³⁵³ Na start se stavělo přibližně kolem tří tisícovek mužů a cca sto padesát žen.

V letech osmdesátých stále platilo, že Běchovice byly velmi oblíbené i mezi staršími běžci. Mladých chodilo určitě více než v předchozím období, oproti tomu počty starších běžců byly stále stejně vysoké. Někteří běžci zvládli dokonce i padesát startů na Běchovicích. Mezi takové borce se řadí například Jaroslav Kočí, který se v roce 1985 mohl pochlubit padesátým pátým startem, nebo Josef Paul, který se na startovní čáru postavil padesátkrát.³⁵⁴

Zajímavý je 90. jubilejní ročník Běchovic v roce 1986. Na start se postavily mnohé známé osobnosti, například zpěvák Josef Zíma, nebo chodec Josef Doležal, jako zástupce rozhodčího se objevil Miroslav Doležal, herec Národního divadla nebo třeba Jaroslav Kočí, vytrvalec, který stál poprvé na startu již v roce 1925 a jehož specialitou bylo navíc běhání závodu v bačkorách. Hlavní senzací bylo však vítězství Tesáčka, kterému se to podařilo popáté v řadě a stal se tak prvním běžcem v historii Běchovic, který dokázal vyhrát závod pětkrát.³⁵⁵

³⁴⁹ BEDNÁŘ, Miloš, Statistiky, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. května 2018].

³⁵⁰ Tamtéž

³⁵¹ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 13, bez inv. č., (výsledková listina 1984).

³⁵² NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 13, bez inv. č., (rozpis).

³⁵³ *Běchovické tradice*, in: Večerní Praha, roč. XXXI, č. 188, 25. září 1985, s. 8.

³⁵⁴ *Rekordman na Běchovicích*, in: Rudé právo, roč. 66, č. 231, 1. října 1986, s. 8.

³⁵⁵ VITOUŠ, P., *Tesáčkův rekord: popáté!*, in: Mladá fronta, roč. XLII, č. 229, s. 6.

Seznam vítězů v osmdesátých letech³⁵⁶

1980	UVIZL	Ivan	TJ Vítkovice	29:47,60
1981	ZWIEFELHOFER	Vlastimil	VŠ Praha	30:28,00
1982	TESÁČEK	Lubomír	Dukla Praha	29:59,00
1983	TESÁČEK	Lubomír	Dukla Praha	31:51,00
1984	TESÁČEK	Lubomír	Dukla Praha	29:29,20
1985	TESÁČEK	Lubomír	Dukla Praha	29:46,00
1986	TESÁČEK	Lubomír	Dukla Praha	29:18,00
1987	UVIZL	Ivan	RH Praha	30:14,00
1988	PIPA	Petr	Sparta ČKD Praha	30:15,00
1989	UVIZL	Ivan	RH Praha	29:32,00

Seznam vítězek v osmdesátých letech^{357..}

1980	PAULŮ	Blanka	VŠ Praha	37:04,20
1981	BALCAROVÁ	Šárka	VŠ Praha	37:41,00
1982	MELICHEROVÁ	Ludmila	Slávia PF Ban.Bystrica	34:45,00
1983	MELICHEROVÁ	Ludmila	Slávia PF Ban.Bystrica	38:41,00
1984	MELICHEROVÁ	Ludmila	Slávia PF Ban.Bystrica	33:48,00
1985	URBANOVÁ	Jarmila	RH Praha	36:19,00
1986	MOČÁŘOVÁ	Alena	Slávia PF Ban.Bystrica	37:12,00
1987	MELICHEROVÁ	Ludmila	Slávia PF Ban.Bystrica	34:54,00
1988	MELICHEROVÁ	Ludmila	Slávia PF Ban.Bystrica	34:42,00
1989	STAROVSKÁ	Mária	Sparta ČKD Praha	34:33,00

4.8. Moderní historie

Po roce 1989 přišlo pro Běchovice období překotného vývoje a změn.³⁵⁸ Jelikož se změnila celková politická situace a sametovou revolucí se náhle úplně otočilo směřování státu, mělo to samozřejmě svůj vliv i na běžecký závod. Celkem logickou změnou byla účast zahraničních sportovců po otevření hranic. Stále však převažovali běžci československé národnosti. Jeden ze zahraničních běžců, Laban Chege také v roce 1996 dokázal překonat Zwiefelhoferův rekord z roku 1975 o necelé dvě vteřiny.³⁵⁹ Stejná situace nastala v témže roce i v kategorii žen. Tehdy Leah Malot z Keni zlomila rekord Ludmily Melicherové z roku 1984. Tento rekord byl pak

³⁵⁶ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. června 2018].

³⁵⁷ Tamtéž.

³⁵⁸ Příloha č. 76, 77 a 78.

³⁵⁹ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. června 2018].

znovu překonán v roce 2014 keňskou běžkyní Nancy Nzisou Wambua. Českou držitelkou rekordu se stala v roce 2015 Eva Vrabcová.

Kromě zlepšení rekordu do chodu závodu také zasáhl vývoj technologií, jenž ovlivnil nejeden faktor závodu. Například již od devadesátých let byly informace o závodu vyvěšovány na speciálním webu pro běchovický závod. Když doba trochu pokročila, bylo dokonce možné přihlašovat se k závodu elektronicky a ne v kanceláři, jak tomu bylo doposud. S vývojem elektronického bankovníctví bylo možné například v roce 2011 zaplatit startovné předem online převodem.³⁶⁰

Od devadesátých let se navíc opět mění pořadatel a nyní pořádá Běchovice Sdružení závodů Běchovic (organizují i Mladé Běchovice). Podle slov pana Šamana³⁶¹, ředitele závodu a dlouholetého organizátora, se však i nadále spolupracuje s pořadatelem v Běchovicích a do organizace se zapojuje mnoho dalších tradičních sil. Mezi takové patří například místní úřad v Běchovicích, nebo místní hasiči, kteří zapůjčují lavice a stany ke startu. Z jednotlivců lze zmínit třeba Františka Matouška, který se i ve svém úctyhodném věku osmdesáti let stále aktivně zapojuje do příprav nebo Andělku Bízkovou, hospodářku organizačního výboru. O lékařský dohled se stará Záchranná služba Praha ve spolupráci se soukromou zdravotnickou školou a zdravotnickou službou na Kladně, která dodává množství studentů, kteří jsou rozmístěni v krátkých intervalech na trati, aby mohla být případně lékařská pomoc poskytnuta co nejdříve. Další již tradiční spolupráce probíhala a stále probíhá s odborovým sdružením železničářů, kteří vždy zvou i zahraniční hosty, kteří se řadí mezi takzvané hobíky.³⁶³

Další technologické novinky samozřejmě také ovlivnily měření času závodníků. Protože již nebylo možné měřit čas prastarým strojem, u kterého seděl člověk, který manuálně zmáčkl tlačítko vždy, když proběhl závodník, musela se hledat nová řešení. Starý stroj již nevyhovoval především ve chvílích, kdy probíhalo větší množství závodníků. U startu navíc musela stát celá armáda rozhodčích, kteří si zapisovali pořadí běžců. Výsledné časy tak mohly být někdy ne zcela přesné. Proto se začalo hledat jiné řešení. Po několika neúspěšných pokusech, například s kamerou v cíli, se nakonec přikročilo k čipům, které jsou dnes běžnou součástí startovního čísla. Tento čip zaznamenává čas každého závodníka, navíc zaznamenává dva časy – jeden úřední (tedy oficiální čas závodu), druhé měření je čas, kdy závodník proběhne virtuální startovní čarou. Tento čas se měří proto, že na startu je obrovský zástup závodníků. Vypuštění

³⁶⁰ NM, ATVS, ka. 17, bez inv. č., (propozice, výsledkové listiny, letáky).

³⁶¹ Informace byla získána na základě rozhovoru s panem Šamanem, který se uskutečnil 28. června 2018 v Nové budově Národního muzea, viz. příloha č. 1.

³⁶³ Hobíci jsou v dnešní společnosti poměrně rozšíření. Nejsou to profesionální sportovci, ale zároveň danému sportu věnují více času, než člověk běžající pouze pro radost. Mohou například objíždět právě soutěže, kde jsou za první místa poskytovány finanční benefity, ze kterých by však vyžít nedokázali.

jsou sice všichni naráz, ale závodníkům ze zadnějších řad se změní čas, až když překročí startovní čáru, a tedy již mohou běžet, a ne v době, kdy jen stojí v řadě běžců a čekají, až budou moci vyběhnout.

Navíc se do pořádání konečně zapojil více Český atletický svaz³⁶⁴ a také se začala uplatňovat podpora sponzorů. Příliv peněz umožnil profesionálnější přípravu celého závodu. Již se například nemuselo tolik spoléhat na pomoc dobrovolníků, ale díky financím bylo možné najímat na některé práce firmy. Pokud jde o sponzory běchovického běhu, vystřídaly se například firmy jako ADIDAS, Coca-Cola a v posledních letech je sponzorem Česká spořitelna.³⁶⁵

Závod je nyní také propojen s charitativním projektem Atleti pomáhají, který získává finance pro dětské pacienty ve Fakultní nemocnici Motol.³⁶⁶

Bohužel se v tomto období Běchovicím nevyhnula ani tragédie. V roce 1994, podlehl přímo na trati srdeční slabosti Bořivoj Pojezný, tehdy mu bylo 64 let. Sice mu byla neprodleně poskytnuta pomoc jeho spoluběžcem Aloisem Lajčíkem, ani to však nepomohlo a přivolání zdravotníci tak již jen mohli konstatovat smrt. Toho roku bylo opravdu nepříjemné, dusné počasí, které mělo pravděpodobně na událost i svůj vliv. Takové události se mohou stát. A proto je velmi důležité, aby se běžci na tratích nepřepínali a radši závod vzdali, než aby znovu došlo k nějaké tragédii.³⁶⁷

K moderní historii snad zmíním pouze jeden raritní ročník, o němž mi vyprávěl pan Šaman.³⁶⁸ V roce 2002 zasáhla stoletá voda Stromovku, kde v klubu PSK Olymp Praha byla také základna organizátorů běchovického běhu. Nikdo nevěřil, že voda dosáhne do takových výšin, že bude až v prvním patře, avšak stalo se a škody byly nemalé. Kromě utopené kamery, počítačů, a nábytku přišlo ředitelství náhle hlavně o prostor, odkud by mohlo závod připravit. Chvíli to vypadalo, že snad Běchovice ani nebudou. Záchranou ruku však podala DUKLA Praha, která poskytla potřebné prostory a zázemí. Přípravy se mohly znovu rozjet v plném proudu. I když sám pan Šaman říká, že dodnes nechápe, jak to zvládli. Běchovice se však konaly i v tomto kritickém roce.

V nejnovějším období si tedy Běchovice ponechaly to, co bylo dobré – osvědčené datum v závěru září, trasu a hlavně nadšení organizátorů a účastníků, a změnilo to, co si doba a technické vymoženosti vyžadovaly. Ačkoliv v devadesátých letech počty účastníků neustále

³⁶⁴ SLAVÍK, Herbert, OSOBA, Michal, *120 let české atletiky*, Český atletický svaz 2016, s. 315.

³⁶⁵ NM, ATVS, ka. 17, bez inv. č., (propozice, výsledkové listiny, letáky).

³⁶⁶ SLAVÍK, Herbert, OSOBA, Michal, *120 let české atletiky*, s. 315.

³⁶⁷ BEDNÁŘ, Josef, *Běchovice, tradice, kult, i motivace*, European Science and Art publishing 2011, s. 116.

³⁶⁸ Rozhovor konaný osobně s panem Šamanem dne 28. června 2018 v Nové budově Národního muzea, viz. příloha č. 1.

klesaly, na přelomu tisíciletí se situace stabilizovala a v posledních letech už jsou běchovické počty opět srovnatelné se zlatými sedmdesátými a osmdesátými léty. Snad budou Běchovice stejně úspěšně pokračovat i nadále. Nejbližší ročník se bude konat 30. září 2018, snad vše proběhne alespoň tak úspěšně, jako v posledních sto jeden a dvaceti ročnících.

Seznam vítězů v nejnovější době 1. část ³⁶⁹

1990	PETRO	Róbert	Dukla Banská Bystrica	30:49,00
1991	ŠTEFKO	Róbert	Dukla Banská Bystrica	29:52,00
1992	ŠTEFKO	Róbert	Dukla Banská Bystrica	29:33,00
1993	KUČERA	Michal	PZO Zlatopramen	30:03,00
1994	PEŠAVA	Jan	LIAZ Jablonec n.N.	30:09,00
1995	ŠUBRT	Luboš	Dukla Praha	30:11,00
1996	CHEGE	Laban	Keňa	28:33,00
1997	PEŠAVA	Jan	Dukla Praha	28:59,00
1998	ŠTEFKO	Róbert	Slovensko	29:34,00
1999	ANTONĚNKO	Nikolaj	Ukrajina	30:17,00
2000	JANIŠEVSKÝ	Maxim	Ukrajina	30:12,00
2001	ŠTEFKO	Róbert	Slovensko	29:21,00
2002	VANKO	Miroslav	Slovensko	29:46,00
2003	ŠTEFKO	Róbert	Slovensko	29:34,00
2004	EZAYEDI	Ali Mabrouk	Libye - Puma team	30:39,00
2005	ŠTEFKO	Róbert	AK Kroměříž	30:00,00
2006	KREISINGER	Jan	AK Kroměříž	30:41,00
2007	SARWAT	Pascal	Tanzánie	31:01,00
2008	ŠTEFKO	Róbert	AK Kroměříž	31:21,00
2009	VAIL	Ryan-Patrick	USA	30:00,00
2010	KOCOUREK	Milan	AK Kroměříž	31:27,00
2011	SAWE	Elisha K.	Keňa	29:56,00

³⁶⁹ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. června 2018].

Seznam vítězů v nejnovější době 2. část ³⁷⁰

2012	KEMBOI	Samuel	Keňa	29:11,00
2013	MATVIČUK	Oleksandr	Ukrajina	29:41,00
2014	MAIYO	Hillary K.	Keňa	29:14,00
2015	ZEMANÍK	Jakub	SSK Vítkovice	30:50,00
2016	HOMOLÁČ	Jiří	AK Kroměříž	30:26,00
2017	ZEMANÍK	Jakub	SSK Vítkovice	30:46,00

Seznam vítězek v nejnovější době 1. část ³⁷¹

1990	JURKOVÁ	Iva	Slov.Slávia Uh.Hradiště	35:59,00
1991	STAROVSKÁ	Mária	VŠDS Žilina	34:49,00
1992	KUNČICKÁ	Věra	PSK Olymp Praha	35:57,00
1993	PETERKOVÁ	Alena	MBK Havířov	37:15,00
1994	ŠOURKOVÁ	Desana	Slavia Praha	35:28,00
1995	ŠOURKOVÁ	Desana	Slavia Praha	35:09,00
1996	MALOTOVÁ	Leah	Keňa	33:45,00
1997	KLIMEŠOVÁ	Jana	USK Praha	35:12,90
1998	VOLNÁ	Helena	SK Železářny Prostějov	34:45,00
1999	DRAJZAJTLOVÁ	Petra	AK Milo Olomouc	35:43,00
2000	DRAJZAJTLOVÁ	Petra	AK Milo Olomouc	35:16,00
2001	DRAJZAJTLOVÁ	Petra	AK Olomouc	35:05,00
2002	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	34:54,00
2003	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	34:34,00
2004	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	35:25,00
2005	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	34:44,00
2006	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	34:52,00
2007	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	35:28,00
2008	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	36:11,00
2009	KAMÍNKOVÁ	Petra	AK Olomouc	35:46,00
2010	SEKYROVÁ	Ivana	AK Sokolov	37:51,00
2011	SEKYROVÁ	Ivana	AK Sokolov	36:03,00

³⁷⁰ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. června 2018].

³⁷¹ Tamtéž.

Seznam vítězek v nejnovější době 2. část ³⁷²

2012	PREIBISCHOVÁ	Monika	AC Mar. Lázně	34:53,00
2013	CHEPKEMEI	Christine	Keňa	34:46,00
2014	WAMBUA	Nancy Nzisa	Keňa	33:18,00
2015	VRABCOVÁ	Eva	AK Olymp Brno	33:27,00
2016	VRZALOVÁ	Simona	SSK Vítkovice	34:20,00
2017	VRABCOVÁ	Eva	PSK Olymp Praha	34:05,00

Díky předchozí rozsáhlé kapitole tedy víme, jak závod postupně probíhal, jaké tendence se objevovaly, jaká jména do historie běhu zasáhla a jaký měl význam pro český sport a atletiku vůbec. Je zde tedy na místě ještě přidat několik zamyšlení, pro které nebyl prostor v souvislém vyprávění o historii.

První z daných témat, kterým bych se ještě velmi stručně chtěla věnovat, je otázka národnostní. A to zejména do konce druhé světové války. Víme, že v období po druhé světové válce nepřijížděli žádní cizinci, kromě několika málo výjimek, kdy byli pozvaní zahraniční hosté. Navíc po odsunu Němců, přestala tato otázka rezonovat v naší společnosti, a proto se jí vůbec věnovat nebudu. Naopak v počátcích závodu je tato otázka mnohem naléhavější. Z vývoje monarchie a následně samostatné Československé republiky jasné vyplývá, že národností otázka zde rezonovala a byla poměrně dost důležitá. Třenice, zejména mezi Čechy a Němci nebyly žádnou výjimkou. Proto si myslím, že musely někdy proběhnout nějaké dohady i v rámci závodu. Avšak informace o těchto záležitostech se mi vůbec nikde nepodařilo dohledat. Veškeré články a publikace referují především o sportovních úspěších, o počasí, o zdatnosti pořadatelů, o dílčích příbězích, ale nikdy o nějakých národnostních neshodách. Veškeré propagační materiály jsou tištěny česky (kromě doby druhé světové války), což naznačuje, že se jednalo spíše o českou akci. Navíc Rudolf Richter zapisoval některá německá jména v počeštělé verzi. Například jméno prvního vítěze Jakuba Wolfa, se v pamětní knize objevuje s jednojitým V. Proto je velmi těžké určit, zda se Němci zúčastňovali. Startovní listina nám zde není vůbec nápomocna. Nikde však nebylo psáno, že by se nesměli zúčastňovat zahraniční sportovci, nebo například právě čeští Němci žijící v Praze o okolí. K tomu jistě, zejména v počátcích závodu, také docházelo. Jediným prokazatelným ročníkem, kde

³⁷² BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. června 2018].

národnostní bouře hrály prim, je rok 1944. V závěru války byl odpor k okupantům obrovský a tehdy přišla mládež na protest v krojích, a dokonce se zpívaly národní písně. Z hlediska národnostní historie se však jedná o ojedinělý záznam. Dle dostupných materiálů u Běchovic, jak již bylo několikrát zmíněno, šlo především o to, aby celý podnik dobře dopadl, nikdo se nezranil nebo byl zlomen rekord. Někaké národnostní otázky šly po většinu časem úplně stranou. V počátcích závodu to jistě bylo způsobeno tím, že závodníků chodilo málo, a nepůsobilo by dobře, kdyby se soupeřilo ještě v rámci národnostních menšin. Svůj vliv nepochybně měl i duch fair play, který klade důraz na to, že záležitosti národností se nemají řešit. Tato otázka byla znovu obnovena po revoluci, kdy začínali jezdit zahraniční sportovci. Dle slov pana Šamana se našim sportovcům příliš nelíbilo, že se zúčastňují tito závodníci, zejména proto, že byli výkonostně lepší.³⁷³ V posledních letech se však situace opět uklidňuje, rozdíl se smazávají a v posledních ročnících opět vyhrávala česká jména.

Dalším tématem, které stojí za zmínku, je účast žen. Poprvé mohly běžet až v roce 1973. Vezmeme-li v úvahu, že se mohly zúčastňovat nejrůznějších atletických disciplín na olympiádě již ve dvacátých letech 20. století, působí jejich účast na Běchovicích velmi opožděně. Na druhou stranu marathonský běh běžely ženy poprvé až na Olympiádě v Los Angeles v roce 1984. Kámen úrazu tedy spíše spočíval v tom, že ženy byly považovány za příliš slabé, aby mohly běhat vytrvalostní závody. Účast žen na tak náročném závodě byla tedy v sedmdesátých letech považována za skandální. Ale ženská emancipace šla stále vpřed a v této době bylo jen otázkou času, kdy se ženy také zapojí. I když to samozřejmě neměly vůbec lehké. Běchovice byly považovány za mužskou záležitost, protože jsou dostatečně tvrdí na to, aby těžký závod zvládli. Není divu, že se zpočátku zdráhali mezi sebe ženy vpustit. Co kdyby se ukázalo, že jsou mnohem tvrdší než sami muži? To by žádnému mužskému egu dobře nedělalo. Avšak pokrok nikdo nezastaví, a tak se ženská kategorie stala součástí Běchovic. A jejich účast vzbuzovala údiv. První články svorně referují o tom, jak skvěle ženy běžely a že snad zaslouží ještě větší obdiv než muži. Odpůrci jejich účasti tedy věděli, proč ženy do závodu nepouštět.

Poslední zamyšlení se bude věnovat teorii toho, jak se vůbec Běchovicím podařilo přežít veškeré kotrmelce 20. století, když ostatním sportovním akcím se to většinou nepodařilo. Podle mého názoru nese hlavní podíl na této úctyhodné tradici Rudolf Richter. Ten v první řadě volal po tom, aby závod pokračoval v roce 1903, kdy se objevila otázka, jestli závod znovu pořádat. Předchozí rok proběhl neoficiálně a bez vlivu Č.K.S. Karlín a nad Běchovicemi visela otázka, o další existenci závodu. Uvědomíme-li si, že v předchozích letech přišlo na start vždy pouze

³⁷³ Rozhovor konaný osobně s panem Šamanem dne 28. června 2018 v Nové budově Národního muzea, viz. příloha č. 1.

kolem pěti běžců a objevovaly se stížnosti na horko a na nevhodnost vozovky, není divu, že se objevily pochybnosti, zda od pořádání závodu neupustit. Tehdy Rudolf Richter zachránil závod poprvé. Následovalo několik poklidných let, kdy běh pomalu nabíral dech, ale stále to byl celkem mladý závod, který se nemohl opírat o dlouhou tradici, a sportování samotné nebylo tolik rozšířené. Pak narušila poklidný vývoj první světová válka. Před organizátory opět stálo rozhodnutí, zda závod uspořádat, či nikoliv. Rozhodnutí to jistě nebylo snadné. Na počátku války si však pravděpodobně nikdo neuvědomoval, jak dlouhý a příšerný konflikt stál před nimi, proto nebylo zpočátku tolik pochybností a závod byl uspořádán téměř bez problémů. Kritickým rokem byl poslední rok války, tehdy byla již velmi výrazně poznamenána základna běžců i organizátorů. Závod se nakonec přeci jen uskutečnil, i když to s ním vypadalo bledě. Zásahu na tom opět měl organizační tým v čele s Rudolfem Richterem. Rudolf Richter měl totiž schopnost úspěšně vyjednávat s úřady, vždy jednal slušně, mile, ale hlavně vytrvale. Tuto svoji schopnost využil v době druhé světové války, kdy opět přišly komplikace, a ke konci války se nad Běchovicemi stahovala mračna. Rudolf Richter neúnavně obepisoval příslušné protektorátní orgány, až povolení k pořádání nakonec získal. Ani po válce však nepřišlo klidnější období, převrat a nový režim vyvolával spoustu otázek, jak to s Běchovicemi bude. Rudolf Richter opět dokázal zařídit pokračování běhu. Jeho smrtí Běchovice přišly o skvělého organizátora a opět se objevila otázka, jak dál. Naštěstí oťež převzali nový zdatný organizátor Hubert Šulák, který Běchovice provedl dalším desetiletím. Pořádání dalších ročníků se již, podle mě, povedlo hlavně proto, že se Běchovice mohly opřít o více než šedesátiletou historii bez přerušení, a to už je odkaz, který stojí za to chránit. V lidské povaze je přímo zapsáno podobné věci chránit. Proto se Běchovice konaly již každý rok. I když se někdy objevovaly těžkosti, žádný organizátor nechtěl mít na svědomí to, že by Běchovice byly přerušeny v období jeho funkce. Snad již bude tato myšlenka na paměti stále a Běchovice budou i nadále proplouvat historií bez přestávky.

5. Medailonky

Tato kapitola je dělena na tři podkapitoly, které se pak ještě dále dělí podle jednotlivých jmen. Protože práce výše zmapovala dějiny běhu a statistické údaje níže, je načas doplnit i několik lidských příběhů. Medailonky v první části zahrnují stručné informace o osobnostech, které se neproslavily svými sportovními úspěchy, ale tím, že se díky nim Běchovice každý rok uskutečnily. Jedná se o osobnosti, kterým vděčíme za mnohé, ačkoliv mnohdy jsme jejich jména nikdy neslyšeli. Druhá skupina popisuje atlety, kteří vítězili opakovaně, a proto si zaslouží, aby zde bylo jejich jméno ještě jednou zmíněno. A protože od sedmdesátých let běhaly i ženy, bylo vybráno i několik z nich, aby svými životními a sportovními příběhy obohatily tuto práci. Největším problémem bylo vybrat, které osobnosti budou zmíněny a které nikoliv. V rámci této práce jsem se nakonec rozhodla u běžců a běžkyň vybrat ty, kteří vyhráli nejméně třikrát. Neznamená to tedy, že s Běchovicemi nebyly spojené i další důležité osobnosti. Kvůli zachování rozsahu práce jsou však zmíněna pouze následující jména.

5.1. Organizátoři

5.1.1. Rudolf Richter³⁷⁴ (7. dubna 1883³⁷⁵ – 15. ledna 1962³⁷⁶)

Jen těžko bychom mohli vynechat osobnost, která pro Běchovice snad i dýchala. Slavný startér vypouštěl závodníky na trať po neuvěřitelných 58 let, ze startovní pistole tedy vystřelil 59 krát. To je jistě úctyhodný výkon. Avšak Rudolf Richter nebyl pouze startér a nebyl srdcem pouze Běchovic.³⁷⁷

Už jako malý kluk, na konci devatenáctého století chodil rád jako divák na závody „běhounů“, jak se tenkrát říkalo běžeckým závodům.³⁷⁸ U jeho diváckého okouzlení nezůstalo a Rudolf se již v šestnácti letech stal členem A. C. Sparta. Tento klub jej pak provázal až do smrti. V jeho barvách se účastnil nesčetných závodů, například závodu v chůzi Praha – Mníšek, nebo atletických závodů ve sprintu, skocích a chůzi.³⁷⁹

Na přelomu století začal Rudolf Richter pěstovat další sportovní vášeň. Tou se stala jízda na kole. Poté, co dokončil obchodní akademii, podařilo se mu ušetřit na první jízdní kolo.³⁸⁰ Vstoupil do cyklistického klubu Č. K. S. Karlín, který jak známo organizoval Běchovický závod. Právě Rudolf Richter byl tím hlasem, který volal po jeho obnovení v roce 1903 (závod

³⁷⁴ Příloha č. 22, 50 a 54.

³⁷⁵ JIRKA J., *Sto let královny*, s. 144.

³⁷⁶ Tamtéž, s. 146.

³⁷⁷ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 466.

³⁷⁸ JANECKÝ, Alfréd, *Slavné postavy naší atletiky*, Praha 1946, s. 59.

³⁷⁹ Tamtéž, s. 61.

³⁸⁰ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 146.

z roku 1902 se tehdy ještě nepočítal). Kromě Běchovic se však pravidelně zúčastňoval například cyklistického závodu Praha – Mochov – Praha na 40 km.³⁸¹ Tohoto závodu se zúčastňoval stejně pečlivě jako Běchovic, buď jako účastník nebo organizátor. Kromě toho také působil od roku 1909 až do roku 1939 v České ústřední jednotě velocipedistů. ³⁸² Aby neměl činností spojených s cyklistikou málo, působil také několik let jako redaktor časopisu „Cyklista“.³⁸³

Rudolf Richter však byl velmi všestranným sportovcem, což nebylo na přelomu 19. a 20. století takovou výjimkou. Stále však zůstává hodno obdivu, že se navíc ještě věnoval fotbalu a pozemnímu hokeji.³⁸⁴

Další oblastí, kde Rudolf Richter působil, je český olympismus. Rudolf Richter byl v roce 1912 kapitánem cyklistického družstva, které se zúčastnilo olympijských her ve Stockholmu.³⁸⁵

Od roku 1919 pak působil navíc ještě jako pokladník Českého výboru pro olympijské hry, kam jej přizval Dr. Guth Jarkovský. Členem byl však již od roku 1910. I zde působil dlouhá léta (do roku 1951)³⁸⁶ a podílel se na tom, že naši sportovci mohli na olympijské hry vyjíždět.³⁸⁷

Na národní úrovni byl také jednou z postav na ústředí Č. A. A. U., kde vykonával v průběhu let několik funkcí. Byl například členem výboru bez funkce, revizorem a také archivářem.³⁸⁸

Kromě všech zmíněných aktivit byl navíc ještě členem Sokolské obce. Pro jeho schopnost nakládání s penězi se účastnil šesti všesokolských sletů jako pokladník odboru hospodářského nebo účetní.³⁸⁹

Tyto schopnosti prokázal již dříve, například jako pokladník své milované A. C. Sparty. Ta měla v roce 1905 tak velkou finanční krizi, že byla na pokraji rozpadu. Díky pečlivé práci Rudolfa Richtera a jeho šikovnosti ve finanční sféře se však během tří let dokázal pražský klub zachránit.³⁹⁰

Zdá se téměř nemožné, že jediná osoba zvládla tolik aktivit, navíc Rudolf Richter byl povoláním vrchním velitelem magistrátu hlavního města. Toto zaměstnání jej také muselo vytěžovat, on si však přes to vždy našel dost času na sport, který byl celý život jeho velkou

³⁸¹ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 61

³⁸² CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 44.

³⁸³ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 62.

³⁸⁴ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 43.

³⁸⁵ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 62.

³⁸⁶ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 44.

³⁸⁷ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 466.

³⁸⁸ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 146.

³⁸⁹ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 62.

³⁹⁰ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 145.

láskou. Naštěstí pro to měla jeho manželka pochopení, a tak se Rudolfu Richterovi navíc podařilo žít ještě v harmonickém manželství.³⁹¹

Rudolf Richter si však zažil i několikrát trápení. Asi nejhorším z nich bylo vystěhování z jeho bytu v Praze. Jelikož byl za první republiky vysokým úředníkem, dostal se do hledáčku socialistického režimu, který jej násilně vystěhoval na jeho chatu do Brunšova u Štěchovic. Zde to sice Rudolf Richter miloval, ale náhle se ocitl mimo hlavní dění. Nehledě na to, že do své chaty musel nastěhovat veškerý svůj majetek a navíc ještě svůj bohatý archiv, který je dnes součástí sbírky Národního muzea.³⁹²

Rudolf Richter byl nepochybně úžasná osobnost, které náš sport vděčí za mnohé.

5.1.2. Hubert Šulák (6. září 1906 – 18. dubna 1977³⁹³)³⁹⁴

Na rozdíl od Rudolfa Richtera, který byl všestranným sportovcem a jeho pole působnosti bylo velmi široké, muž, který jej nahradil ve funkci hlavního organizátora Běchovic, vždy tíhnul k atletice. Jeho disciplínou byl běh na 1500 metrů. Avšak jeho největší vášní byla funkce rozhodčího. Působil jako ústřední instruktor rozhodčích a byl i ústředním rozhodčím. Nechal si ujít jen málokteré závody a jako rozhodčí se jich velmi často účastnil.³⁹⁵

Díky svým kvalitám, rozvaze a schopnosti rozumně a spravedlivě posuzovat některé vypjaté situace, byl rozhodčím dokonce na třech olympijských hrách. Zúčastnil se také mnohých chodeckých mistrovství Evropy.³⁹⁶

Šlo tedy o velmi vytíženého muže. I přes všechny tyto časově náročné funkce a povinnosti si našel čas a postaral se, aby po smrti Rudolfa Richtera závod hladce pokračoval dál. V době jeho „vlády“ se navíc z „Běchovic“ krůček po krůčku stávala masová záležitost. A i když se někdy k jeho osobě a způsobu pořádání závodu ozývala kritika, organizaci vždy nakonec zvládl a zajistil Běchovicím další desetiletí téměř bezproblémové existence. A za to mu patří velký dík.³⁹⁷

5.1.3. Josef Šaman (24. května 1943)³⁹⁸

Byl odchovancem Sokola, a jak sám říká, vždy byl zvyklý pomáhat při organizaci nejrůznějších akcí. Proto neváhal a souhlasil, že vypomůže i s přípravou Běchovic v době, kdy

³⁹¹ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 145.

³⁹² Tamtéž, s. 146.

³⁹³ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 539.

³⁹⁴ Příloha č. 63.

³⁹⁵ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 146

³⁹⁶ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 539.

³⁹⁷ JIRKA, J., *Sto let královny*, s. 147.

³⁹⁸ JIRKA, J., *Kdo byl kdo v české atletice*, Praha 2000, s. 170.

byl ředitelem Václav Fetrle. Po jeho odchodu se sám stal jedním z nejdůležitějších organizátorů a působil i jako ředitel závodu. Počet ročníků, u kterých můžeme nalézt jeho organizátorský podpis je více než třicet pět. Nikdy nebyl vrcholovým sportovcem, ale o sport se živě zajímal. Proto vystudoval FTVS a u sportu již navždy zůstal. Byl členem klubu PSK Olymp, tedy klubu, který Běchovice dlouhá léta pořádal.

U stejného klubu se stal metodikem ještě v době, kdy se klub jmenoval RH Praha. Dnes působí jako vyučující na Vyšší odborné škole tělesné výchovy a sportu Palestře. Kolem Běchovic se stále pohybuje.³⁹⁹

5.2. Slavná jména mezi muži

5.2.1. Jakub Wolf (4. dubna 1877 – 15. června 1946)⁴⁰⁰

Jakub Wolf byl prvním závodníkem, který Běchovice dokázal vyhrát. A to ne jednou, ale dokonce hned třikrát za sebou. Pravdou je, že neměl tak velkou konkurenci. V prvních třech ročnících startovalo šest, pět a opět šest závodníků. V prvních dvou ročnících navíc dva závodníci nedokázali závod dokončit, tudíž byl Jakub první ze čtyř a ze tří. Atletika byla však tehdy teprve v plenkách a trasa Běchovic je náročná i dnes, kdy je k běžcům k dispozici veškerý servis, občerstvení na trati a navíc mají vhodné vybavení. Proto si Jakub Wolf jistě zaslouží za svůj výkon obdiv. Jeho popis svých vlastních začátků může dnes už působit téměř úsměvně. Pravdou zůstává, že to musela být bez pomůcek a možností, které máme dnes, pěkná dřina. Stručný úryvek Wolfových vzpomínek na jeho začátky v Plzni hovoří za vše: *„Drahou byla louka, na které se běhalo do kola, ohraničeného různými součástkami oděvu... Již tenkrát bylo známo, že bez občasného cvičení a trénování ztrácí atlet na výkonnosti, a to bylo podnětem k zavedení cvičných večerů. Jak takový cvičný večer vypadal, by asi dnešní atlet těžko uhodl. Především udělal si jej atlet pro sebe až tenkrát, když měl čas, a obvykle sám, jelikož volného času pro hromadné tréninky bylo málo. Běhávalo se všude, kde se dalo. Po silnicích, na lukách, kolem vody... Zde jsme byli vystaveni posměškům někdy i hrubým zákrokům lidí, kteří v nás viděli polonahé blázny a nemravy, kteří hazardují se zdravím. Často nám rozvěsili po stromech součástky odloženého oděvu, které jsme byli později nuceni schovávat do všelijakých skrýší a kanálů.“* Podmínky tedy nebyly snadné ani pro trénink, proto mají Wolfova vítězství takovou cenu.⁴⁰¹

³⁹⁹ Medailon byl sestaven na základě informací poskytnutým Josefem Šamanem při rozhovoru konaném 28. června 2018 v Nové budově Národního muzea, viz. Příloha č. 1.

⁴⁰⁰ Příloha č. 1 a 27.

⁴⁰¹ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 40.

Původně plzeňský závodník, který přestoupil díky svým úspěchům v roce 1897 do A. C. Sparty běhal i jiné závody než Běchovice a vcelku se mu v nich dařilo. Ve stejném roce, kdy poprvé zvítězil na Běchovicích, také položil rekord na dvě anglické míle, čtyři anglické míle a na pět kilometrů.⁴⁰²

Kromě Běchovic byl svým klubem Jakub Wolf často vysílán na zahraniční závody. A tak se Jakub Wolf v roce 1900 stal mistrem Maďarska a roku 1899 mistrem Rakouska v běhu na pět kilometrů.⁴⁰³

Svoji aktivní závodní kariéru ukončil v roce 1906, kdy mu bylo pouhých 29 let. Na atletiku však i nadále nezanevřel a rád navštěvoval nejrůznější závody a udržoval se v obraze z hlediska dění v naší atletice.⁴⁰⁴

Navíc byl v roce 1927, tedy třicet let od svého triumfu pozván, aby se Běchovic opět zúčastnil. Tentokrát v kategorii starých pánů Běchovice proběhl znovu. Stejně tak se zúčastnil ještě o deset let později, tentokrát však jen jako pozorovatel v novinářském autě.⁴⁰⁵

Roku 1906 začal dokonce trénovat na maraton, jelikož se chtěl v této disciplíně zúčastnit olympijských her. Nakonec se na olympiádu kvůli nedostatkům financí nedostal.⁴⁰⁶

Jakub Wolf byl všestranným sportovcem a kromě atletiky, hrál ještě fotbal za plzeňský klub. Počátky tamního klubu ale byly svízelné a nebyla neobvyklá ani porážka o více než patnáct branek. Jedno utkání však Wolf popisuje následovně: „*Jednou si nás však Slavia pozvala do Prahy, aby nám ukázala, jak se hraje v Praze football. V Plzni byl z toho strach, jak to dopadne, ale přišla dobrá zpráva, neboť Plzeň prohrála jen 3:1. Autorem té jediné plzeňské branky jsem byl já. Hrál jsem krajního záložníka a povedla se mi v té době málo slýchaná věc, totiž goal hlavou.*“

5.2.2. Arnošt Nejedly (22. května 1883–1917)⁴⁰⁷

Arnošt Nejedly⁴⁰⁸ závodil v podobném období jako Jakub Wolf, překonal jeho rekord na tři anglické míle⁴⁰⁹ a původně taktéž začínal ve Spartě. Od roku 1900 však změnil klub a stal se slávistou.⁴¹⁰ V roce 1903 se zúčastnil Běchovic, avšak běžel mimo soutěž. Jednalo se o pověstné handrkování mezi Spartou a Slávií, jak již bylo popsáno výše. Další rok se kluby konečně

⁴⁰² JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 40, s. 38.

⁴⁰³ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 31.

⁴⁰⁴ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 39.

⁴⁰⁵ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 24.

⁴⁰⁶ JANECKÝ, A., ŠULÁK H., *75. Běchovice*, s. 24.

⁴⁰⁷ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 361.

⁴⁰⁸ Příloha č. 5.

⁴⁰⁹ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 34.

⁴¹⁰ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 86.

umoudřily a díky tomu mohl Nejedlý připsat čtyři vítězství v řadě. To bylo více vítězství, než dokázal nasbírat legendární Wolf. Páté vítězství se však již nekonalo. Vyhrát Běchovice pětkrát v řadě se podařilo až Tesáčkovi o téměř osmdesát let později. Čtyři vítězství patří mezi jedny z nejlepších výkonů.⁴¹¹ Při běchovickém běhu skončil ještě třikrát druhý.⁴¹² Kromě Běchovic Nejedlý startoval i v dalších závodech a disciplínách, např. v hodinovce, běhu na 5 kilometrů, 10 kilometrů i 15 kilometrů.

Arnošt Nejedlý byl podle slov svých přátel velkým humoristou, a i když se mu nevedlo vždy dobře, dokázal pobavit každou společnost. Jeho přítel Jan Dobiáš na Nejedlého a jeho atletické začátky vzpomíná vlastními slovy Arnošta Nejedlého: „*Kluci, já vypadal jako papoušek amazonský. Měl jsem červené trenýrky, žluté triko, moje zrzavé vlasy, můj „ksicht“, no já byl jak sirka obléknutá v organtinu*“.

Také Arnošt Nejedlý zanechal svou olympijskou stopu. Neúčastnil se ani jako organizátor, jako Richter, ani jako rozhodčí jako Šulák, nýbrž jako běžec v roce 1906 na Athénských olympijských mezihrách na dvě míle a maraton. Skončil na pěkném 16. místě.⁴¹³ V roce 1908 startoval znovu na olympijských hrách v Londýně. Tentokrát skončil při maratonském běhu na 18. místě.

Na konci své aktivní kariéry se opět vrátil do Sparty.⁴¹⁴ Živil se jako úředník u papírenské firmy. Trpěl finanční nouzí a neměl ani na byt, proto prý jeden čas dokonce přespával v kabinách Sparty.⁴¹⁵ Možná i proto v roce 1913 odešel do Anglie, kde pracoval jako steward na lodi. Zemřel v roce 1917 v Hamburku za ne úplně vyjasněných okolností, neznáme ani přesné datum úmrtí.⁴¹⁶

5.2.3. Karel Nedobitý (13. srpna 1905 – 24. července 1986)⁴¹⁷

Karel Nedobitý⁴¹⁸ dokázal vyhrát Běchovice hned třikrát. Na vítězství potřeboval rozpětí pěti let (1924–1929).⁴¹⁹ Celkové rozpětí, kdy Běchovice běžel, však zahrnují léta 1924 až 1934. V těchto ročnících byl třikrát první, dvakrát druhý a jednou třetí. Vezmeme-li v úvahu, že

⁴¹¹ VITOUŠ, P., *Tesáčkův rekord: popáté!*, in: Mladá fronta, roč. XLII, č. 229, s. 6.

⁴¹² CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 35.

⁴¹³ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 91.

⁴¹⁴ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 361

⁴¹⁵ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 88.

⁴¹⁶ Tamtéž, s. 87.

⁴¹⁷ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 361.

⁴¹⁸ Příloha č. 30.

⁴¹⁹ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Č.K.S. Karlín 1885, Běchovice – Praha 1923–1937.

v ostatních ročnících se vůbec neúčastnil, kdykoliv Karel Nedobitý stál na startu Běchovic, umístil se na jedné z prvních tří pozic..⁴²⁰

Kromě vlastní běžecké kariéry však zanechal Karel Nedobitý především u mládežnických celků v jižních Čechách nesmazatelnou stopu. Karel Nedobitý stál u vzniku jihočeského atletického střediska a věnoval se nejen zmíněnému dorostu, ale také ženské atletice. Stal se dokonce náčelníkem žen ČSAAU.⁴²¹ Na tento post se vypracoval úplně sám, bez pomoci trenéra. S atletikou začínal již v mládí, při studiích v Příbrami. Kromě atletiky se však věnoval dalším sportovním činnostem, byl členem Sokola a mezi jeho zájmy patřil také český skauting.⁴²² Kromě toho měl období, kdy vůbec nezávodil, ale místo atletiky se zabýval fotbalem.

Své největší atletické úspěchy získal v dresu pražské Sparty. Později byl členem SK České Budějovice, kde však došlo k určitým nedorozuměním, a proto se Karel Nedobitý vydal svou vlastní cestou a založil Spartu České Budějovice.⁴²³

Karel Nedobitý patřil k tak úspěšným sportovcům, že byl svým domovským klubem (Spartou) vyslán i na zahraniční závody. Již v roce 1923, tedy v době, kdy mu bylo osmnáct let, běžel závody v Kodani, Göteborgu, Stockholmu nebo Amsterdamu.⁴²⁴

I Karel Nedobitý hrdě reprezentoval svou zemi na olympijských hrách a to v roce 1924 v Paříži a roku 1928 v Amsterdamu.⁴²⁵

Že atletice výhradně zasvětil svůj život, plyne i z toho, že byl ženatý s jednou z jihočeských atletických hvězd, M. Mikešovou.⁴²⁶

5.2.4. Pavel Kantorek (8. února 1930⁴²⁷)⁴²⁸

Byl velmi úspěšným atletem v padesátých a šedesátých letech. Vyrůstal v pražských Vršovcích v přísně evangelické rodině a k běhu a závodění se dostal vlastně náhodou, když šel s kamarádem tajně na závod místo do kostela.⁴²⁹ Během své kariéry několikrát měnil klub. Začínal ve Spartě, pak přešel do Dukly Lipník nad Bečvou a hned o rok později přešel do RH Praha, kde již zůstal. Kromě několika vítězství na Mistrovství ČSR v maratonu vyhrával i další

⁴²⁰ JANECKÝ, A., ŠULÁK H., 75. Běchovice, s. 24.

⁴²¹ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 361

⁴²² CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 38.

⁴²³ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 206.

⁴²⁴ Tamtéž, s. 211.

⁴²⁵ CHRPOVÁ, V., WAIC, M., *Závod Praha – Běchovice*, s. 38.

⁴²⁶ JANECKÝ, A., *Slavné postavy naší atletiky*, s. 206.

⁴²⁷ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 209.

⁴²⁸ Příloha č. 52 a 53.

⁴²⁹ KUBEŠOVÁ, Iva, *MUDr. Pavel Kantorek dnes slaví 88. narozeniny*, dohledatelné z: <https://behejsrdcem.com/clanky/rozhovor-s-pavlem-kantorkem/>, [27. června].

závody, především však byl věrný své královské disciplíně, maratonu.⁴³⁰ Byl také prvním běžcem, který překonal roku 1959 hranici dvou hodin a dvaceti minut. I zde zapracovala náhoda. Pavel Kantorek původně běhal kratší trasy, ale po prodělané tuberkulóze mu byly doporučeny trasy sice delší, ale v mnohem mírnějším tempu. Maraton se jevil jako ideální disciplína.⁴³¹ Běchovice se mu podařilo vyhrát třikrát v rozpětí let 1956–1961⁴³² a kvůli svému vítězství musel narukovat na vojnu. Týden po závodě šel totiž k odvodům, kde mu chtěli kvůli jeho zdravotním komplikacím v minulosti dát modrou knížku (prodělal zmíněnou tuberkulózu, žloutenku, měl problémy se střevy a s průduškami.) Bohužel si někdo z přítomných všiml, že se jedná o vítěze Běchovic z minulého týdne, a proto se mu vojna nevyhnula.⁴³³ Po skončení své závodní kariéry působil na Kubě.⁴³⁴

5.2.5. Josef Tomáš (12. března 1934)⁴³⁵

Josef Tomáš začínal svou atletickou kariéru pod vedením trenéra Šimona ve Vojenské škole J. Žižky z Trocnova, ovšem o rok později přešel do Spartaku Vrchlabí, následně zakotvil v Plzni, kde vydržel pouhé dva roky. Jeho další zastávkou byl Spartak Hradec Králové a zakotvil v TJ Hradec Králové. Změny klubu se mu tedy nevyhýbaly.

Běchovice se mu podařilo vyhrát třikrát mezi lety 1962–1965, dvakrát v dresu Spartaku Hradec Králové a jednou již za TJ Hradec Králové.⁴³⁶

Kromě úspěchů na Běchovicích také reprezentoval Československo na olympijských hrách v roce 1960 (v závodě na deset kilometrů skončil 17.), dále na mistrovstvích Evropy v letech 1962, 1964 a 1966.⁴³⁷

5.2.6. Václav Mládek (18. dubna 1942)⁴³⁸

Také Václav Mládek několikrát na krátko změnil klub, až nakonec zakotvil v roce 1969 v Lovosicích, kde setrval do roku 1982. Specializoval se na vytrvalecké trasy, zvláště maraton.

⁴³⁰ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 209.

⁴³¹ KUBEŠOVÁ, Iva, *MUDr. Pavel Kantorek dnes slaví 88. narozeniny*, dohledatelné z: <https://behejsrdcem.com/clanky/rozhovor-s-pavlem-kantorkem/>, [27. června].

⁴³² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu: Běchovice – Praha).

⁴³³ KUBEŠOVÁ, Iva, *MUDr. Pavel Kantorek dnes slaví 88. narozeniny*, dohledatelné z: <https://behejsrdcem.com/clanky/rozhovor-s-pavlem-kantorkem/>, [27. června].

⁴³⁴ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 210.

⁴³⁵ Tamtéž, s. 549.

⁴³⁶ NM, ATVS, ka. 4–5, bez inv. č. (výsledkové listiny).

⁴³⁷ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 549.

⁴³⁸ JIRKA, J. a kolektiv, *Kdo byl kdo v české atletice*, s. 115.

Běchovice vyhrál třikrát za sebou v letech 1966–1968.⁴³⁹ Kromě těchto úspěchů se účastnil ME 1969, kdy mu však síly nestačily a maratonský závod nedokončil.⁴⁴⁰

5.2.7. Stanislav Hoffman (27. března 1943)⁴⁴¹

Stanislav Hoffman se na konci války narodil do rodiny zapáleného Sokola, proto není divu, že pohyb měl v krvi. Z otcových šlápějí vykročil poměrně záhy a začal se v šestnácti letech věnovat atletice. Začínal na kratších tratích jako je 1500 metrů a získal na evropských halových hrách (předchůdci halového ME) stříbrnou medaili. I po přechodu na delší tratě si vedl velmi dobře. Například v roce 1974 byl na Mistrovství Evropy pátý na 5000 metrech.⁴⁴²

Běchovice vyhrál celkem čtyřikrát v rozmezí let 1970–1977, vždy pod vlajkou Dukly.⁴⁴³ Památný byl jeho souboj v roce 1975, kdy bojoval o prvenství s Vlastimilem Zwiefelhoferem. Tehdy oba běžci dobíhali v podstatě rameno na rameno a výsledný rozdíl byl dokonce menší než jedna vteřina. Pravděpodobně i díky soupeření a „hecování se“ oběma běžci tak mohl vzniknout poslední český rekord Běchovic.⁴⁴⁴

Když došly Stanislavovi Hoffmanovi síly na vlastní závody, stal se u armády trenérem vojenského pětiboje. Následně se věnoval leteckému pětiboji, sestávajícímu ze sedmi disciplín.⁴⁴⁵ Po úrazu při lyžování musel z armády odejít. Kvůli zdravotním komplikacím přestal nakonec i běhat, ještě v roce 2016 se snažil udržovat alespoň procházkami a jízdou na kole.⁴⁴⁶

5.2.8. Vlastimil Zwiefelhofer (20. listopadu 1952)⁴⁴⁷

Také Vlastimil Zwiefelhofer si prošel několikerou změnou klubů, první a poslední však zůstal totožný, jednalo se o TJ Klatovy. Věnoval se především vytrvalostním disciplínám. Československo reprezentoval na ME v roce 1978 v maratonském běhu, na olympijských hrách o dva roky později však maraton nedokončil. Zúčastnil se MS v úctyhodné šňůře let 1979, 1980,

⁴³⁹ NM, ATVS, ka. 5–6, bez inv. č. (výsledkové listiny).

⁴⁴⁰ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 349.

⁴⁴¹ Tamtéž, s. 177.

⁴⁴² PRAŽÁK, Adam, *Legendy českého běhu: Stanislav Hoffman*, dohledatelné z: <https://www.ceskybeh.cz/blog/detail?articleUrl=legendy-ceskeho-behu-stanislav-hoffmann>, [27. června 2018].

⁴⁴³ NM, ATVS, ka. 7–11, bez. inv. č. (výsledkové listiny).

⁴⁴⁴ *Běchovice století*, in: Mladá fronta, roč. XXXI, č. 241, 13. října 1975, s. 6.

⁴⁴⁵ Nejedná se o chybu, jmenuje se to pětiboj, ale disciplín je sedm.

⁴⁴⁶ PRAŽÁK, Adam, *Legendy českého běhu: Stanislav Hoffman*, dohledatelné z: <https://www.ceskybeh.cz/blog/detail?articleUrl=legendy-ceskeho-behu-stanislav-hoffmann>, [27. června 2018].

⁴⁴⁷ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 605.

Příloha č. 71.

1981, 1982. Stal se také nejúspěšnějším běžcem Velké Kunratické, ve které dokázal zvítězit dokonce devětkrát.⁴⁴⁸

Běchovice pokořil čtyřikrát a to v letech 1975–1981 v dresu postupně tří různých klubů Slávia VŠ Praha, RH Praha a VŠ Praha. V roce 1975 vytvořil poslední rekord trati (28:35). V dalších běchovických závodech skončil ještě dvakrát druhý a jednou třetí⁴⁴⁹ Jeho rekord byl pak překonán pouze jednou a to v roce 1996 keňským závodníkem Labanem Chegem, který rekord vylepšil pouze o dvě vteřiny.⁴⁵⁰ Všechno však mohlo dopadnout úplně jinak, Vlastmil se totiž málem nestihl v roce 1975 dostavit na start. Potřeboval ještě kamarádovi předat hřejivou emulzi a málem tak start prošvihnul.⁴⁵¹

5.2.9. Lubomír Tesáček (9. února 1957⁴⁵² – 29. června 2011⁴⁵³)

Lubomíru Tesáčkovi se podařilo také zlomit jeden z Běchovických rekordů. Neměl sice nejrychlejší čas, ale zvítězil dokonce pětkrát v řadě. Tento rekord překonal pak již pouze Robert Štefko, který vyhrál dokonce sedmkrát, nicméně ne v řadě. Lubomír Tesáček je tedy dodnes jediným běžcem (nepočítáme-li ženy), který dokázal vyhrát pětkrát v řadě.⁴⁵⁴

Kromě tohoto rekordu získal ještě titul halového mistra Evropy v roce 1984 a také šest titulů mistra ČSR v hale a sedm na dráze.⁴⁵⁵

Po ukončení své sportovní kariéry se svědomitě staral o stadion pražského Olympu. Také se věnoval mladým běžcům jako trenér. Díky jeho temperamentní povaze mu však žádný běžec, kterého vedl, nevydržel příliš dlouho, většinou ani ne rok. Jeho život ukončila tragická nehoda na Hradčanské, kdy Tesáček přecházel na červenou a srazila jej tramvaj.⁴⁵⁶

⁴⁴⁸ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 605.

⁴⁴⁹ NM, ATVS, ka. 9., bez. inv. č. (výsledkové listiny).

⁴⁵⁰ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [27. června 2018].

⁴⁵¹ Vlastimil Zwiefelhofer, dohledatelné z: <https://www.bechovice-praha.cz/vlastimil-zwiefelhofer>, [27. června 2018].

⁴⁵² JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 546.

⁴⁵³ JAKOUBEK, Jiří, *Pohnuté osudy: Mistr Evropy Tesáček přecházel na červenou, zabila ho tramvaj*, dohledatelné z: https://www.lidovky.cz/tramvaj-jej-poslala-do-atletickeho-nebe-d95-/lide.aspx?c=A160214_193000_lide_ELE, [27. června, 2018].

Příloha č. 71.

⁴⁵⁴ NM, ATVS, ka. 13–15, bez. inv. č. (výsledkové listiny).

⁴⁵⁵ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 546.

⁴⁵⁶ JAKOUBEK, Jiří, *Pohnuté osudy: Mistr Evropy Tesáček přecházel na červenou, zabila ho tramvaj*, dohledatelné z: https://www.lidovky.cz/tramvaj-jej-poslala-do-atletickeho-nebe-d95-/lide.aspx?c=A160214_193000_lide_ELE, [27. června, 2018].

5.2.10. Róbert Štefko (28. května 1968)⁴⁵⁷

Moderní dobu běchovického běhu ovládl slovenský běžec Robert Štefko. Tomu se podařilo zvítězit sedmkrát v rozmezí let 1991–2008.⁴⁵⁸ Tento běžec běhal nejprve za Duklu Bánskou Bystrici, pak reprezentoval pouze svou zemi, tedy Slovensko, a nakonec dokázal vyhrávat i pro AK Kroměříž. Robert Štefko vyhrával mnohé další dálkové běhy, jako například silniční běh Paříž, Mezinárodní maraton míru v Košicích, nebo silniční běh na 25 km v Paříži.⁴⁵⁹ Ačkoliv úplně původně běhal spíše kratší trasy, k maratonským a dalším vytrvaleckým trasám se dostal až kolem roku 1990, kdy poprvé zaběhl Maraton v Košicích.⁴⁶⁰

Dnes se věnuje převážně mladé generaci, které pomáhá dosáhnout lepších výsledků v atletice. Provozuje vlastní Tréninkovou Štefkovu školu.⁴⁶¹

5.3. Slavná jména mezi ženami

5.3.1. Ludmila Melicherová (6. června 1964)⁴⁶²

Byla jednoznačnou hvězdou ve vytrvalostních bězích v osmdesátých letech. Většinu své závodní kariéry závodila za klub PF Bánská Bystrica, pro který dokázala získat dokonce pět vítězství v rozmezí 1982–1988.⁴⁶³ V té době za sebou měla již zahraniční zkušenost. Ludmila Melicherová totiž v pouhých šestnácti letech odjela závodit na Kubu.⁴⁶⁴

Kromě toho reprezentovala ČSSR na ME v roce 1986, na MS 1985, na olympijských hrách v roce 1988, kdy v maratonské disciplíně skončila 45.⁴⁶⁵

Dnes již aktivně nezávodí a žije v Polsku.⁴⁶⁶

5.3.2. Petra Kamínková (19. ledna 1973)⁴⁶⁷

Petra Kamínková, rozená Dražejtlová, si připsala neuvěřitelný počet vítězství běchovického závodu. Dokázala proběhnout cílem jako první dokonce jedenáctkrát v rozmezí

⁴⁵⁷ IAAF, *Róbert Štefko, Athlete profile*, dostupné z: <https://www.iaaf.org/athletes/czech-republic/robert-stefko-9574>, [28. června 2018].

⁴⁵⁸ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. června 2018].

⁴⁵⁹ IAAF, *Róbert Štefko, Athlete profile*, dostupné z: <https://www.iaaf.org/athletes/czech-republic/robert-stefko-9574>, [28. června 2018].

⁴⁶⁰ BEDNÁŘ, Miloš, *Běchovice, tradice, kult i motivace*, Praha 2011, s. 87.

⁴⁶¹ *Sportovní úspěchy*, dohledatelné z: http://robostefko-behej.cz/?page_id=112, [27. června 2018].

⁴⁶² JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 264.

Příloha č. 70 a 73.

⁴⁶³ NM, ATVS, ka. 13–16, bez. inv. č. (výsledkové listiny).

⁴⁶⁴ *Československá olympionička Ludmila Melicherová žije nedaleko Svídníka*, in: Podduklianské novinky, roč. 15, 25. února 2016, s. 4.

⁴⁶⁵ JIRKA, J., POPPER, J., a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, s. 264.

⁴⁶⁶ *Československá olympionička Ludmila Melicherová žije nedaleko Svídníka*, in: Podduklianské novinky, roč. 15, 25. února 2016, s. 4.

⁴⁶⁷ IAAF, *Petra Kamínková, Athlete profile*, dostupné z: <https://www.iaaf.org/athletes/czech-republic/petra-kaminkova-71256>, [28. června 2018].

let 1999–2009, kdy veškerá vítězství zvládla nashromáždit v jedné řadě - třikrát ještě jako Dražajtlová, pak již jako Kamínková.⁴⁶⁸ K tomu navíc ještě přidala tři druhá a čtyři třetí místa. To znamená, že se dokázala na medailových pozicích umístit osmnáctkrát.⁴⁶⁹

Se sportem začínala tehdy Petra Dražajtlová již na základní škole, nejprve se sice věnovala basketbalu, ale atletika nakonec zvítězila. Již v pouhých patnácti letech zaběhla patnáctistovku za 4:38, 20, což byl tenkrát český rekord. Z doby, kdy jí bylo sedmnáct, drží 4. nejlepší čas na 3000 metrů. Od počátku devadesátých let se však začala soustřeďovat spíše na delší běhy.⁴⁷⁰

Kromě Běchovic si Petra Kamínková připsala i některé další úspěchy. Například pětkrát se stala halovou mistryní ČR v běhu na 3000 metrů a desetkrát mistryní ČR v běhu na 10 000 metrů. Petra Kamínková závodí ještě dnes a stále patří mezi úspěšné české běžkyně.⁴⁷¹

⁴⁶⁸ BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/>, [28. června 2018].

⁴⁶⁹ SLAVÍK, Herbert, OSOBA, Michal, *120 let české atletiky*, Český atletický svaz 2016, s. 315.

⁴⁷⁰ BEDNÁŘ, Miloš, *Běchovice*, s. 94.

⁴⁷¹ IAAF, *Petra Kamínková, Athlete profile*, dostupné z: <https://www.iaaf.org/athletes/czech-republic/petra-kaminkova-71256>, [28. června 2018].

6. Grafy

Grafy byly tvořeny v naprosté většině na základě materiálů, které se nacházejí ve sbírkách Národního muzea. Bohužel, pokud jde o záznamy z posledních ročníků, jsou materiály velmi kusovité a není možné vytvořit souvislou řadu dat. Z toho důvodu jsou v těchto letech uvedeny pouze dostupné údaje. Aby grafy nebyly zkreslené (v letech, kdy data chybí, by náhle křivka klesala k nule a výsledná křivka by zcela neodpovídala realitě), jsou vynechány na jedné z os ročníky, kde data chybí. Nejedná se tedy o chybu vynechání roku, ale je to ryze z praktických důvodů. U tří ročníků jsou data přejata z novinových článků. Jedná se o roky 1982⁴⁷², 1983⁴⁷³, 1985⁴⁷⁴ a 1987.⁴⁷⁵ Tyto zdroje jsou zařazovány mezi ostatní spíše sporadicky, při procházení novinových článků se někdy stávalo, že dva různé plátky uváděly různá čísla, proto je jako zdroje nepovažuji za tolik přesné, jako například zápisy Rudolfa Richtera, nebo výsledkové a startovní listiny. Ke každému jednotlivému grafu je připojeno vysvětlení a informace o zdrojích.

6.1. Graf účasti

Při práci s grafem účasti je nutné stanovit, která čísla budou vlastně do statistiky zahrnuta. Při procházení jednotlivých zpětných statistik a publikací se statistickými údaji se často čísla liší. Je to způsobeno tím, že každý autor považoval jiné číslo, za počet účastníků. Někdo považoval za tento údaj počet přihlášek, to je však poněkud nešťastné, protože každý rok přišlo účastníků nakonec méně, než bylo původně přihlášených. Dále je možné spočítat závodníky, kteří se dostavili na start. To už je číslo mnohem přesnější, ale někdy může nastat problém s dochováním této informace. Dalším číslem, které se dá sledovat je počet závodníků, kteří proběhli cílem a závod dokončili. Dalšími důvody, proč mohly vzniknout rozdíly v číslech u různých autorů je také způsob, kdo bude započítáván mezi účastníky. Někdy byla započítávána pouze mistrovská kategorie mužů, jindy k ní mohly být připočítáváni i staří účastníci. Jak přibývaly kategorie, situace se mohla zkomplikovat ještě více. Pro přehlednost a úplnost jsou zde počítány vždy všechny kategorie dohromady. Výjimku mohou tvořit ročníky, kdy staří pánové běželi neoficiálně a nebyli tak zaznamenáni ve startovní listině.

Tato práce uvádí všechna tři čísla a navíc je připojen ještě graf počtu účastníků, kteří se naopak k cílové pásce vůbec nedostali. Grafy rozdělují počty mužů a žen s několika výjimkami,

⁴⁷² Klenot Běchovic, in: Večerní Praha, roč. XXIX, č. 198, 7. října 1983, s. 12.

⁴⁷³ Muži: Tesáček a Melicharová, in: Práce, roč. XXXIX, č. 239, 10. října 1983, s. 6.

⁴⁷⁴ Tesáček vyhrál počtvrté, in: Rudé právo, roč. 66, č. 230, 1. října 1985, s. 7.

⁴⁷⁵ Běžec s č. 556, jeden z 3039, in: Mladá fronta, roč. XLIII, č. 227, 28. září 1987, s. 6.

kdy bylo možné dohledat pouze souhrnné počty mužů i žen dohromady. Tyto rozdíly jsou odlišeny barevně pro přehlednost.

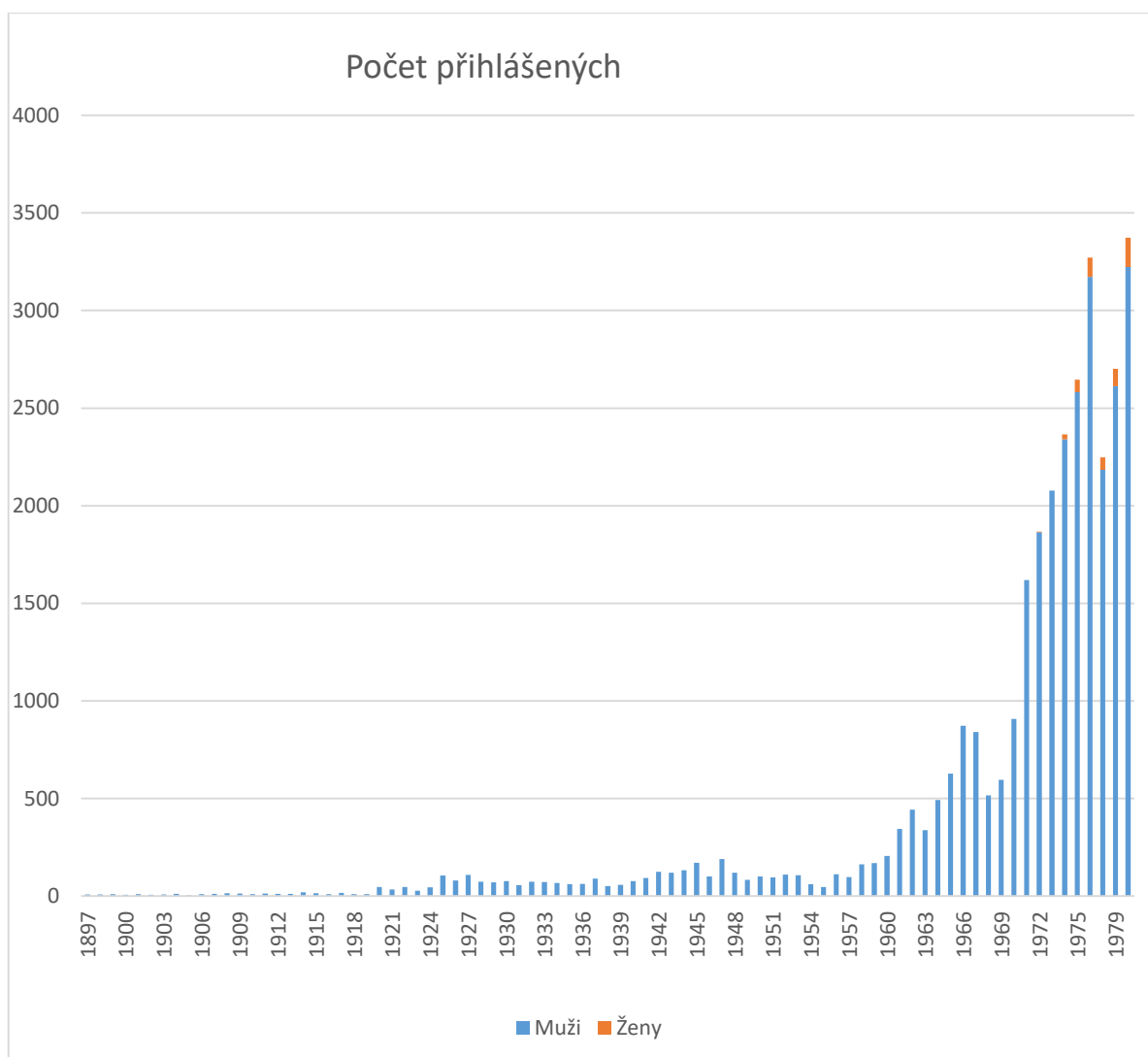
Do roku 1961 včetně jsou data čerpána z pamětní knihy, kterou vedl Rudolf Richter a je uchovávána v Národním muzeu.⁴⁷⁶ Po smrti Rudolfa Richtera bohužel nikdo ve vedení pamětní knihy již dále nepokračoval. Byly však dochovány s velkou pečlivostí další doplňující materiály, jednání ze schůzí, startovní listiny a výsledkové listiny, které často počty účastníků zmiňují.⁴⁷⁷ Tyto materiály byly použity pro sestavení zbytku statistiky s několika drobnými výjimkami, kde byly podkladem novinové články, o kterých bylo referováno již výše.

6.1.1. Počet přihlášek

Počet přihlášených byl sledován do roku 1980. V následujících letech se přestaly přihlášky zasílat do startovní kanceláře a mezi materiály tedy již tyto počty nejsou uváděny. Jak již bylo zmíněno, první část do roku 1961 je zpracována na základě pamětní knihy Rudolfa Richtera. Část druhá je převzata ze startovních listin, které podávaly informace o přihlášených účastnících, a diváci si ji mohli před startem zakoupit. Je tedy možné, že se po předání do tisku ještě někteří účastníci dopřihlásili. Na to však není brán zřetel a čísla zde uvedená odpovídají startovním listinám. Jedinou mezerou v souvislé řadě je rok 1977, ze kterého se nepodařilo dohledat startovní listinu. To, že tento rok na ose chybí, tedy není chyba, ale je to z důvodů zachování autenticity grafu, jak již bylo zmíněno výše.

⁴⁷⁶ NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní kniha běhu Běchovice – Praha).

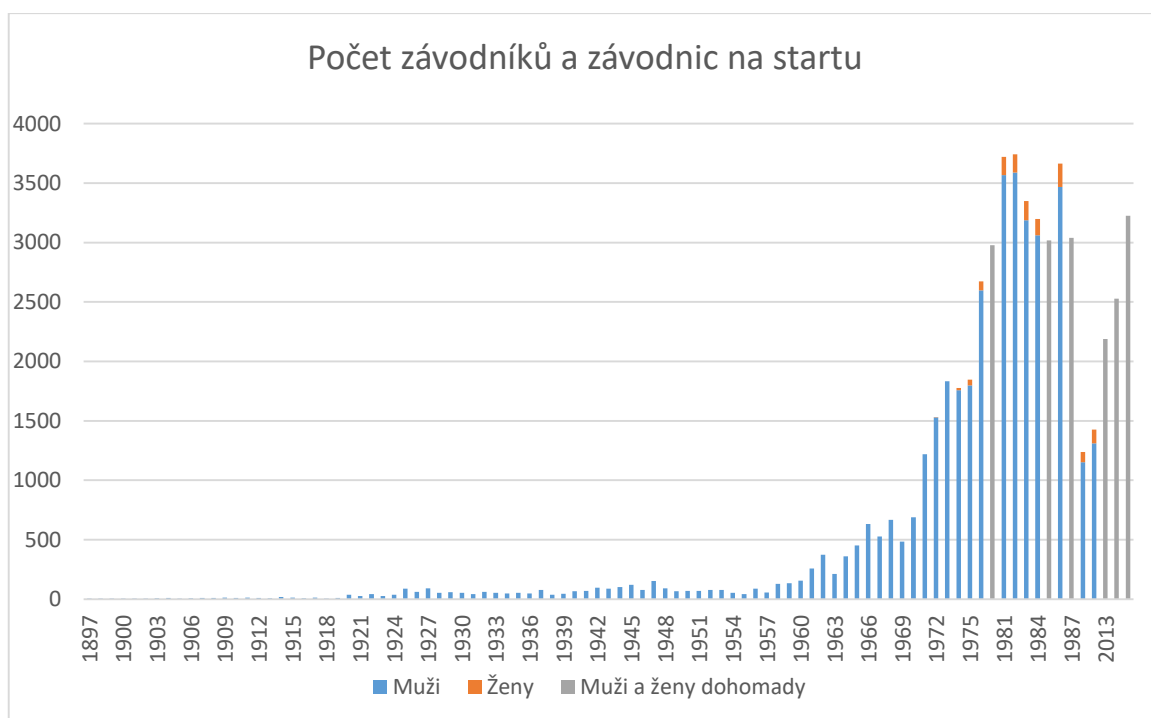
⁴⁷⁷ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 3–7, bez inv. č.

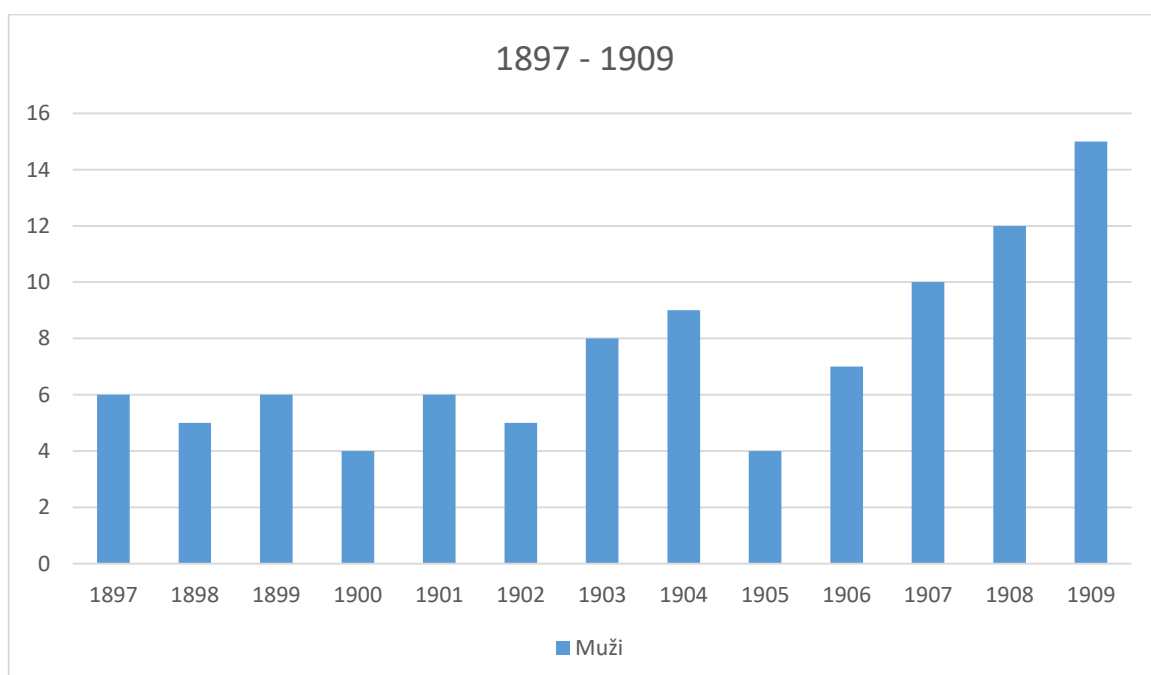
Díky grafu výše můžeme vidět, jak obliba Běchovic postupně stoupala, a největší počty přihlášek gradovaly v sedmdesátých letech. Sedmdesátá a osmdesátá léta lze také označit za období největší slávy Běchovic. Další závěry budou uvedeny až v následující podkapitole, která se věnuje počtu běžců, kteří se skutečně ke startu dostavili. Je to totiž mnohem více vypovídající číslo.

6.1.2. Počet běžců na startu

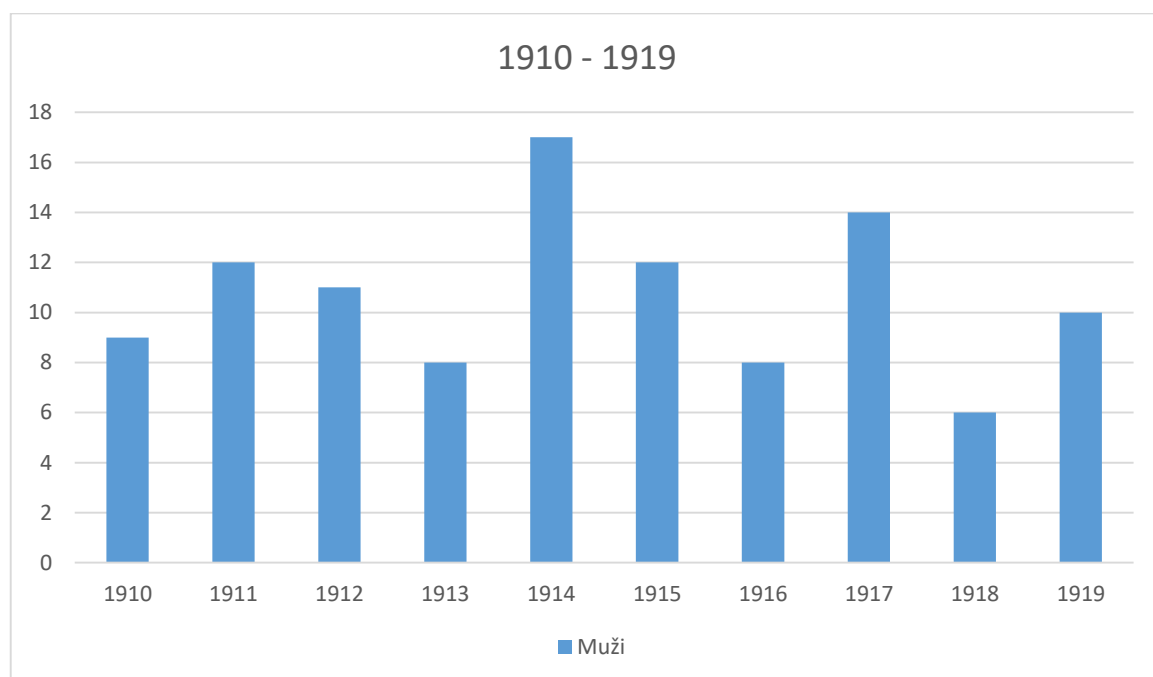
Richterovy zápisky do roku 1961 opět tvoří převážnou část statistiky. Bohužel se v této kategorii často vyskytují mezery. Nedochovaly-li se nám startovní listiny se zakřížkovanými běžci, kterým bylo vydáno číslo, a tudíž se určitě na start dostavili, je někdy problém zjistit tato čísla. Někdy se informace daly objevit ve výsledkových listinách, které obsahovaly shrnutí přihlášených, startujících a těch, co se dostali do cíle. Nebylo to však zvykem pro všechny ročníky. Souvislá řada je tedy do roku 1977 a následují pouze vybrané ročníky.

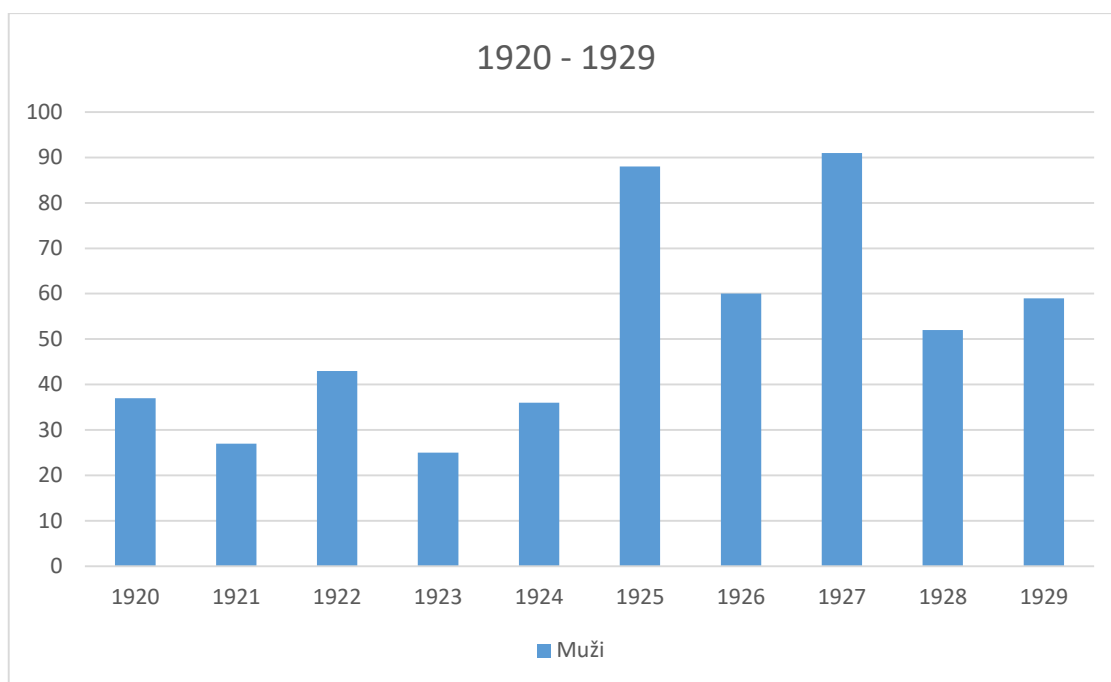
Předchozí tabulka zobrazuje, kolik běžců se dostavilo na start. Je to nejvíce vypovídající statistika, pokud jde o oblíbenost Běchovic. Na celkovém grafu je patrné, že jednoznačně nejslavnějším obdobím Běchovic byla sedmdesátá o osmdesátá léta, ročníky z poslední doby se však těmito čísly opět začínají přibližovat. Jelikož rozdíly v účasti mezi počátkem závodu a zmíněným obdobím jsou obrovské, je nesnadné sledovat vývoj křivky zejména v počátcích běhu. Proto následují grafy, které zobrazují data v jednotlivých desetiletích. Po každém grafu následuje i stručné shrnutí.

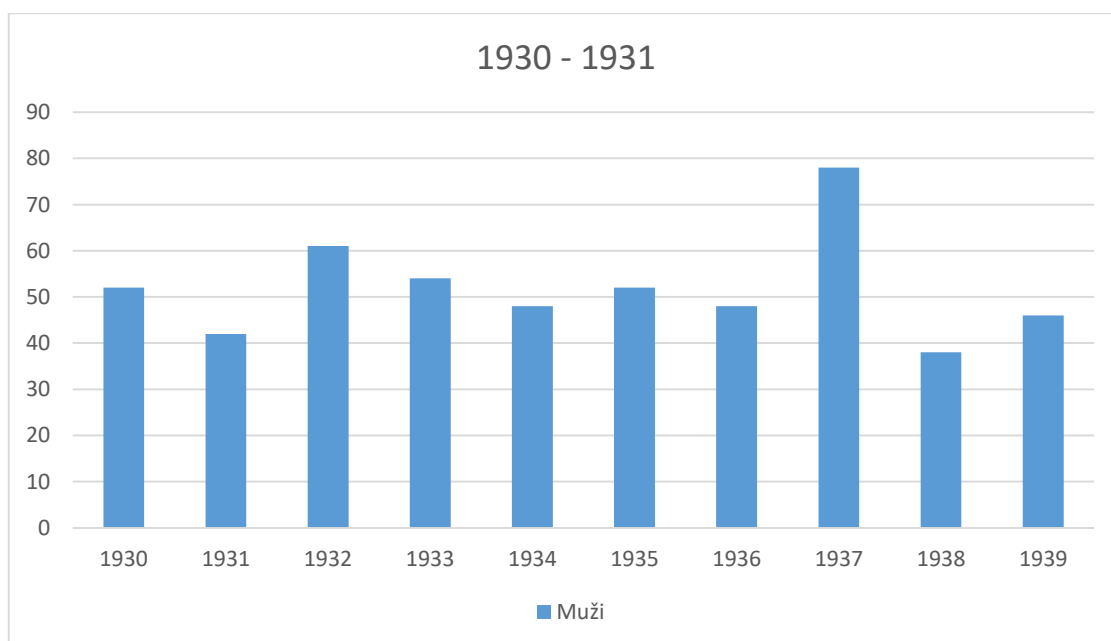
Úplně nejnižší počty běžců dorazily ke startu v počátcích běhu, konkrétně v letech 1900 a 1905, kdy přišli jen čtyři běžci. Běchovice se tenkrát ještě nemohly opřít o svou slavnou tradici, která tolik lákala běžce v letech pozdějších. Navíc oblíbenost běhání nebyla tolik rozšířená, a ačkoliv byli zváni i běžci ze zahraničí, reálně se jich příliš mnoho neúčastnilo. Výjimku tvoří rok 1908, kdy berlínský běžec Paul Nettelbeck dokázal dokonce vyhrát. Navíc v prvních letech ovlivňovalo kvalitu běhu také počasí. Jelikož se startovalo odpoledne, panovalo velké horko, ve kterém se špatně běhalo a mnozí závodníci si start po předchozích špatných zkušenostech mohli klidně i rozmyslet. Několikrát se závody také mohly krýt s jinými závody, třeba i v zahraničí, jako tomu bylo například v roce 1900. Tehdy se nezúčastnil ani vítěz prvních tří závodů Jakub Wolf.

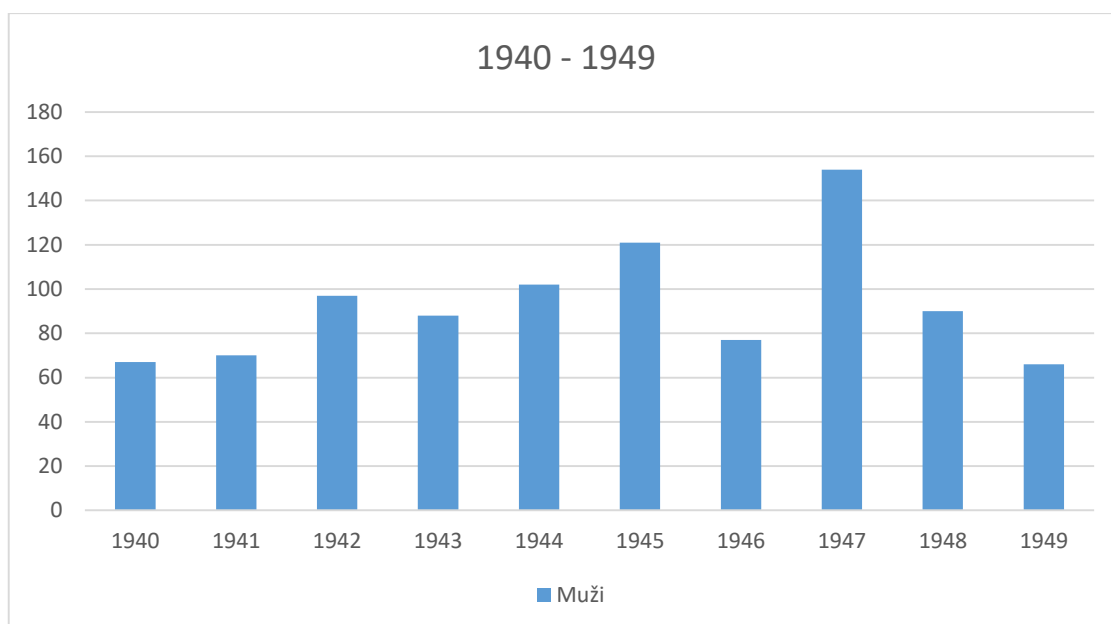
Před první světovou válkou si Běchovice začínaly pomalu ale jistě budovat svoji pozici mezi ostatními běhy. Počty běžců pomalu narůstaly, až v roce 1914 přišlo rekordních 17 běžců. Poté však zasáhla válka a počty opět začaly klesat, v roce 1917 ještě však přišlo 14 běžců, což byl v době války velmi slušný počet. Na to mohlo mít vliv i to, že množství jiných závodů, se v době války nekonalo, a vzhledem k zuřící válce možná lidé rádi zapomněli na svoje starosti a na jedno odpoledne si užili bezstarostného běhu. Nejhorším rokem pro Běchovice byl nepochybně rok 1918, kdy se sešlo pouze šest běžců. Nebyl lékař, nebyla doprovodná vozidla. Dokonce se objevila myšlenka, že pokud to tak půjde dál, Běchovice už nebude možné pořádat. Naštěstí válka skončila a v roce 1919 opět běžců přibýlo.

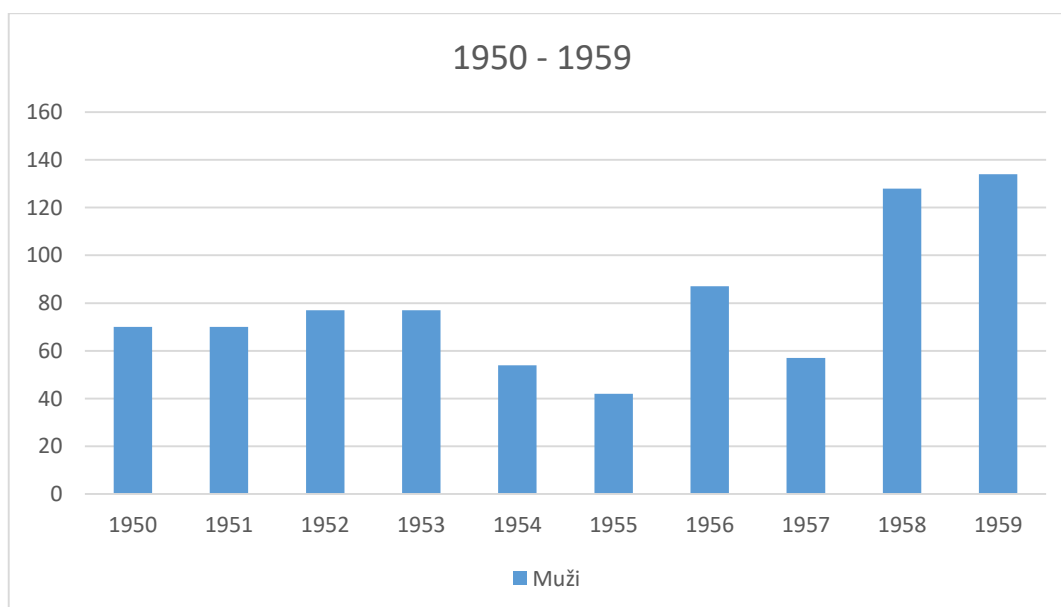
Po válce začal počet sportovců strmě stoupat. Od deseti závodníků v roce 1919 se počet v roce 1927 vyšplhal na úžasných devadesát jedna příchozích. Graf však ukazuje, že to nebylo úplně běžné číslo, ale množství běžců stále ještě poněkud kolísalo. Nicméně dvacátá léta jsou nepochybně léty úspěšnými i pro Běchovice.

Počty ve třicátých letech se již stabilně držely mezi čtyřiceti a osmdesáti závodníky. Běchovice měly již zajištěné svoje místo na slunci. Opíraly se o více než třicetiletou tradici a vyhrát běchovický závod se stalo velkou ctí.

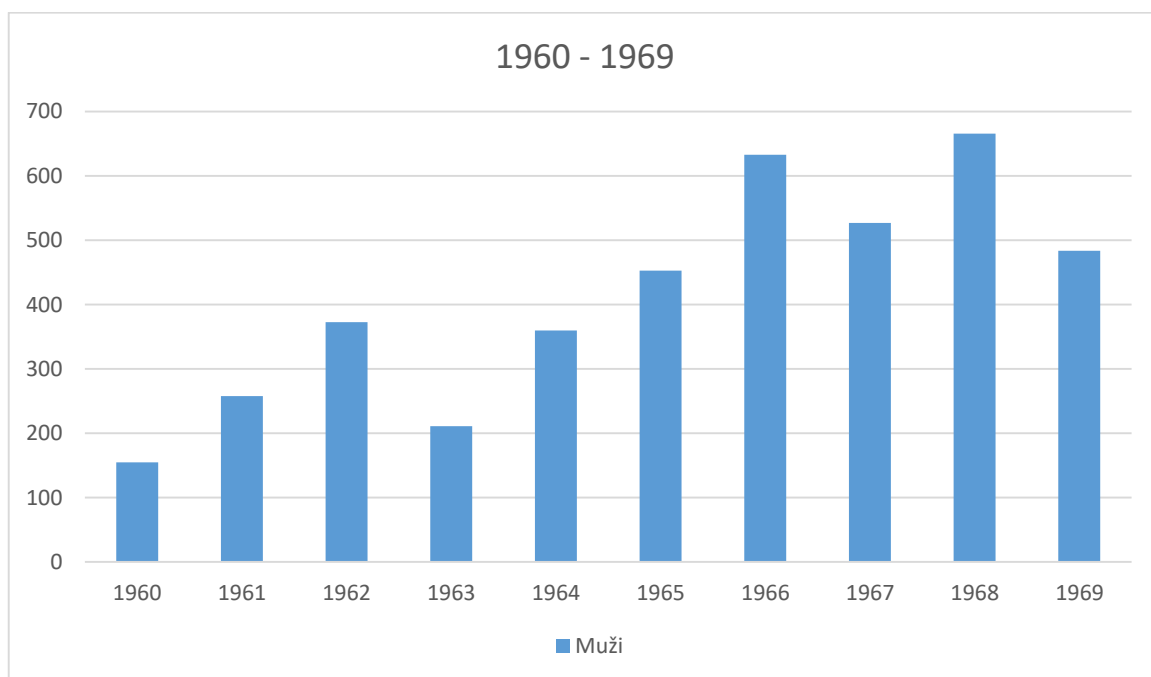

Ani druhá světová válka, ani komunistický převrat nepřerušily slavný závod. Počet startujících postupně narůstal a v roce 1944 poprvé dokonce byla překonána magická hranice stovky účastníků. V tehdy ještě jubilejním ročníku 1947 dorazilo dokonce sto padesát čtyři běžců. Toto období jen předznamenává dobu, kdy se Běchovice staly velmi oblíbenou událostí s masovou účastí.

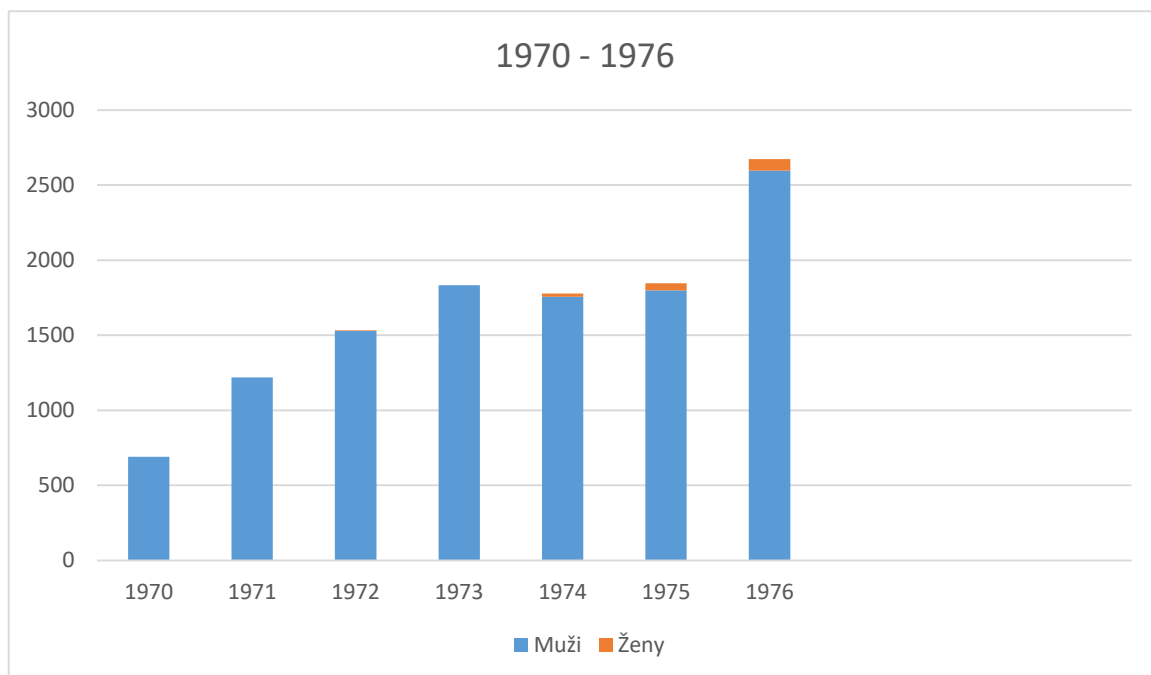

V padesátých letech se počty držely kolem osmdesáti běžců a až v posledních dvou letech se opět dostaly nad stovku. Velký propad přišel v letech 1954 a 1955, kdy bylo přidáno omezení

účasti v závodě. Díky intervencím organizátorů Běchovic však tato omezení byla opět zmírněna, a proto mohly počty závodníků opět utěšeně stoupat.

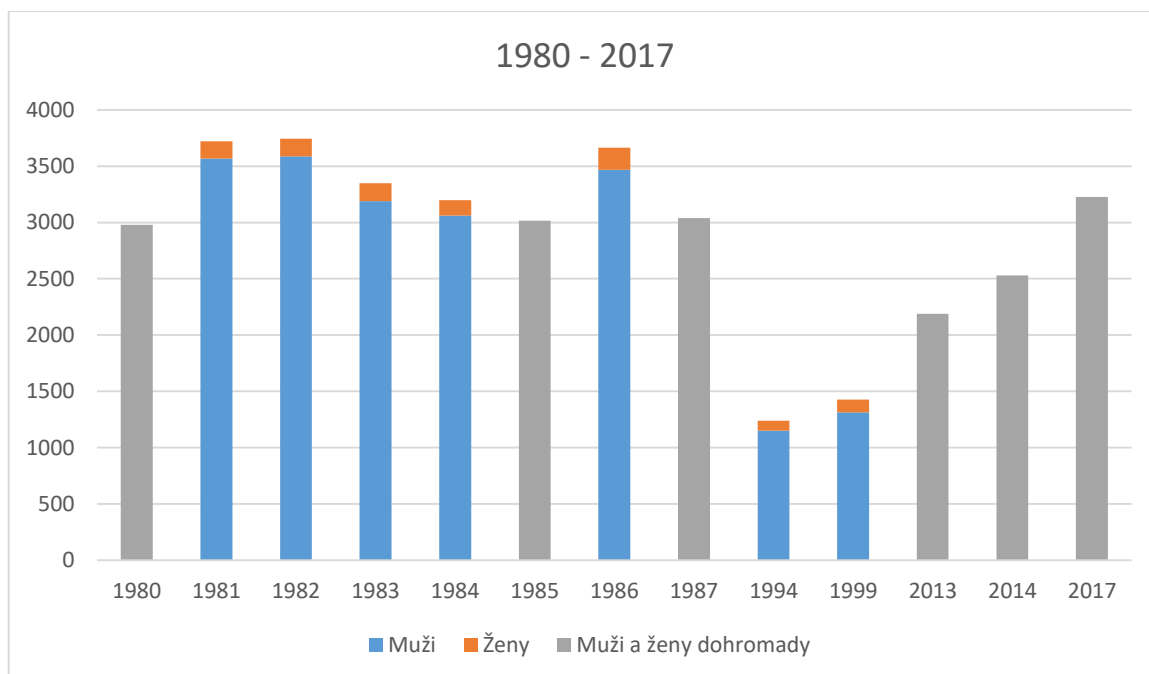

Šedesátá léta předznamenala nejslavnější léta Běchovic. Počty běžců rapidně narůstaly a nebylo výjimkou, že se jich sešlo kolem pěti set.

Sedmdesátá léta jsou prvním obdobím, kdy se směly závodu zúčastnit i ženy. Jak je z grafu patrné, z Běchovic se začala stávat masová záležitost. V roce 1976 se na start postavilo přes

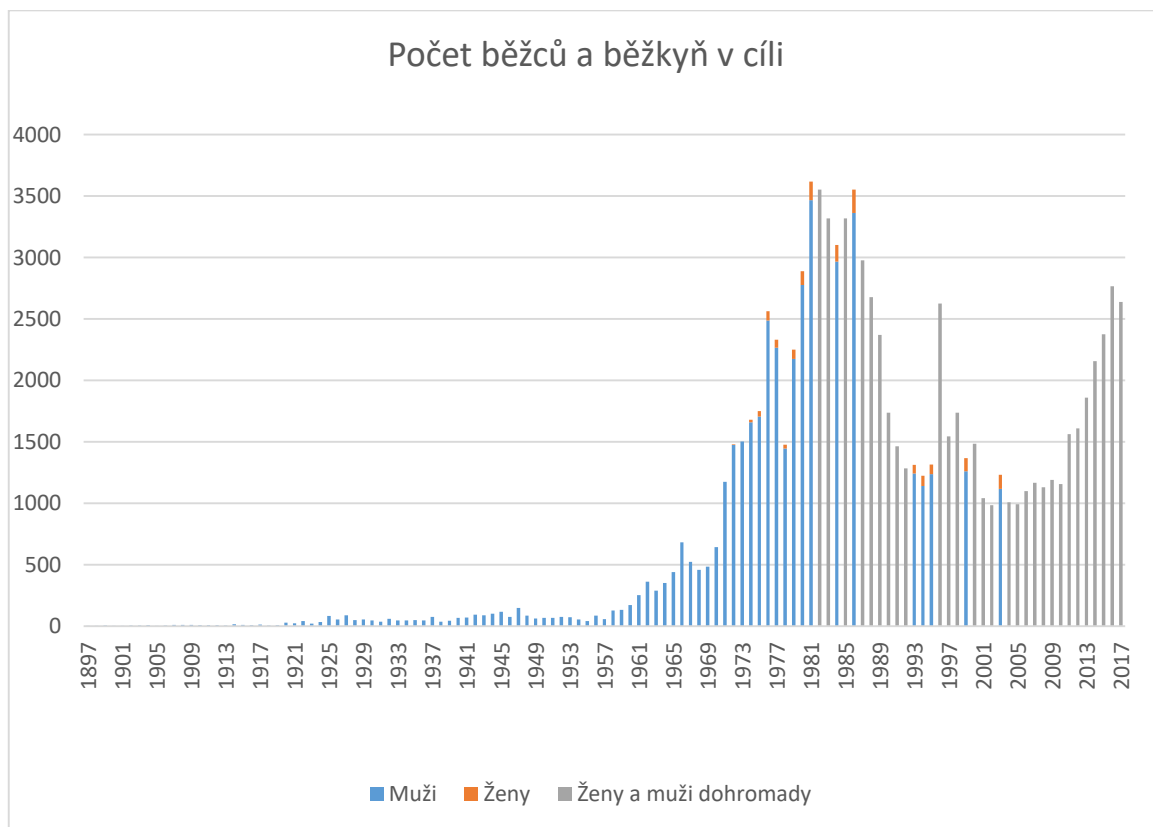
dva a půl tisíce běžců. A předchozí ročníky se obvykle blížily dvěma tisícům. Pro toto období bylo typické, že závodili i běžci, kteří se po zbytek roku věnovali jinému sportu, a přicházelo jich velké množství.

Od osmdesátých let začal znovu nárůst běžců. Počty se přesáhly tři a půl tisíce účastníků. To lze označit za vrchol běchovického závodu. Také počty žen postupně narůstaly, i když ne tak dramaticky. Tento jev lze vysvětlit tím, že se jedná vlastně o pokračování předchozí vzrůstající tendence. Běchovice měly dobrou podporu v médiích, režim jim nekladl do cesty žádné překážky, a proto počet běžců utěšeně narůstal. V devadesátých letech čekal Běchovice rapidní propad pod tisíc pět set běžců a běžkyň. To znamená, že se dostavila méně než polovina běžců oproti minulým rokům. Po roce 2010 se však situace začala pomalu měnit a běžců opět začalo přibývat. Propad devadesátých let (jak je znovu vysvětleno ještě níže) byl pravděpodobně způsoben tím, že ve společnosti náhle převládl pocit, že mnohé akce, které byly za předchozího režimu úspěšné, jsou již přežité, někdy se k nim mohl objevovat i přímo odpor. Než se Běchovice z tohoto období vzpamatovaly, trvalo to právě oněch deset let, než začaly na Běchovice přicházet běžci opět v hojnějším počtu. Navíc jistě zasáhl i soudobý trend zdravého životního stylu, ke kterému běh neodmyslitelně patří. V devadesátých letech také mohlo mít vliv otevření hranic, kdy někteří běžci a zejména hobíci dávali přednost výjezdu za hranice.

6.1.3. Počet běžců v cíli

I tato statistika vychází do roku 1961 z Richterovy statistiky, následně doplňované na základě výsledkové listiny, která byla tištěna po závodě a zájemcům se zasílala přímo domů. Zde jsou uvedeny i přesné časy jednotlivých běžců, součástí jsou mnohdy i další informace, jako je počet závodníků, kteří nedokončili, celkové shrnutí počtu přihlášených, poděkování všem, kdo se na závodě podíleli, ale často i takové detaily, jako jsou informace o počasí ve dni konání. Roky, kdy se výsledková listina nedochovala ve sbírkách Národního muzea, jsou doplněny ze statistik uvedených na oficiálních stránkách Běchovic. Jedná se o ročníky, 1963, 1982–1985, 1987–1992, 1996–1998, 2000–2002 a 2004–2017.⁴⁷⁸ Díky tomu, že nechybí data ani k jednomu z ročníků, se zde jedná o velmi zajímavou statistiku.

Počty běžců a běžkyň v cíli jsou víceméně zrcadlovým odrazem počtu závodníků na startu, jak je uvedeno již výše. Uvedený přehled je však zajímavý v tom, že nám ukazuje i vývoj v průběhu posledních několika desetiletí.

Devadesátá léta znamenala postupný úpadek Běchovic, počty pomalu klesaly, až se ustálily přibližně na jednom a půl tisíci běžců (kromě roku 1996, kdy bylo běžců opět přes dva tisíce –

⁴⁷⁸ Výsledky, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/vysledky>, [23. června 2018].

tehdy se totiž běžel jubilejní stý ročník. (Takové významné jubileum jistě přitáhlo více běžců je pro devadesátá léta typické). Nejhorší časy však nastaly s novým tisíciletím, tehdy spadly počty až pod hranici tisícovky běžců, kde se přibližně počty příštích několik let držely. Od roku 2011 lze opět pozorovat postupný nárůst a v roce 2016 se počty běžců v cíli opět přiblížily třem tisícům.

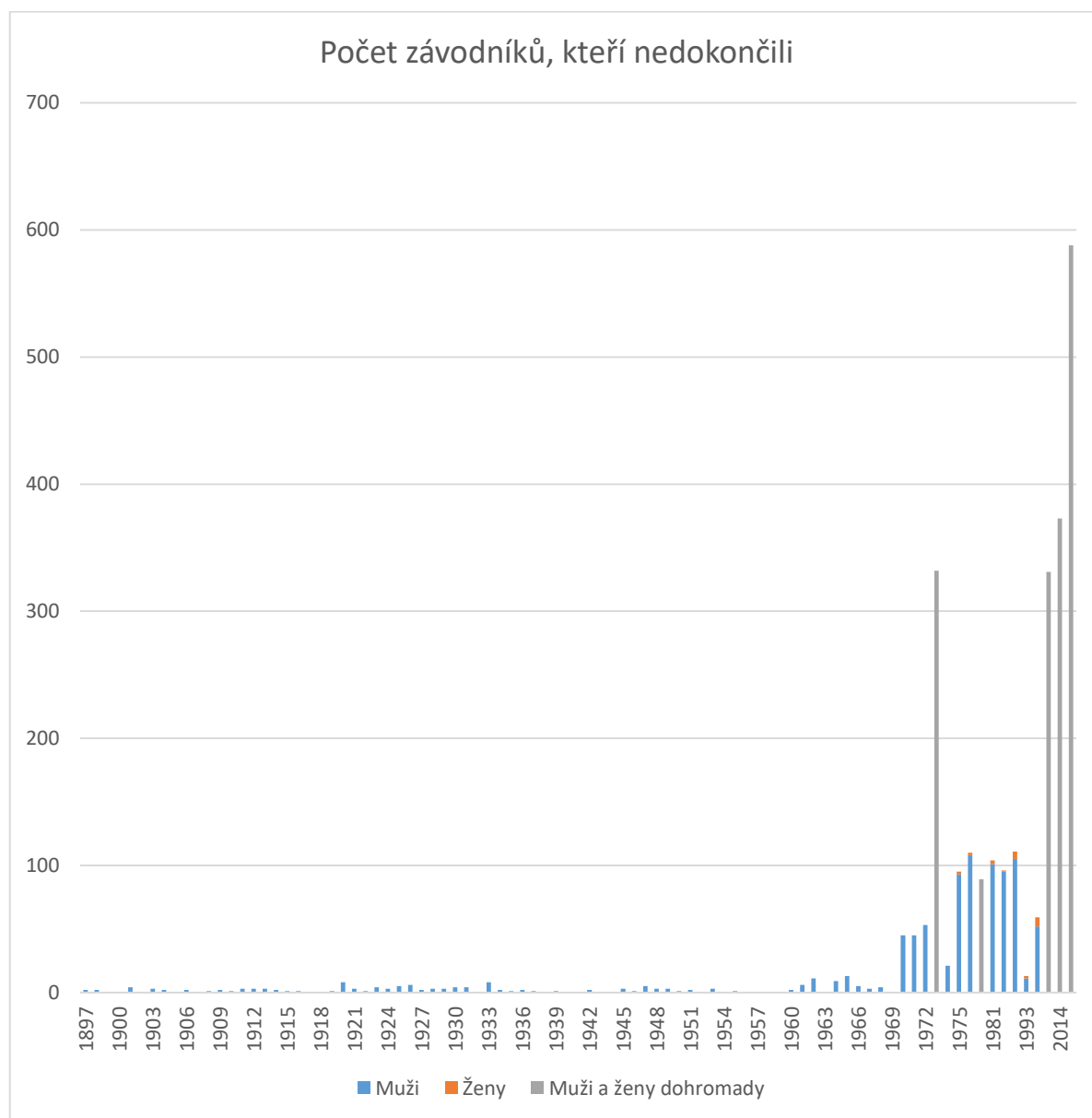
Tento vývoj je nepochybně způsoben tendencemi ve společnosti. V devadesátých letech panoval všeobecný odpor ke všem akcím, které měly za „komunistů“ úspěch, proto chodilo méně závodníků. Aby se Běchovice vzpamatovaly z komunistické pověsti, trvalo to několik let. Dalším uvažovaným důvodem, proč obliba dříve populárních závodů náhle začala v devadesátých letech klesat je to, že se celkově změnil životní styl velké části obyvatelstva. Náhle bylo možné začít podnikat a mnoho lidí se do této činnosti s nadšením vrhalo. Protože to byly často začátky velmi nesnadné, ovlivnilo to množství volného času celých rodin. Svět náhle začal nabízet nepřehledné množství nových možností a na tradiční závod již nezbyl čas. Nadšení a podnikatelský boom začaly kolem přelomu století slábnout a běhání začalo být od nového tisíciletí stále více v kurzu. Po dlouhém dni v práci mnoho lidí zjistilo, že je velmi uvolňující jít si zaběhat. Navíc k tomu běžec potřebuje pouze lepší boty a naopak se nemusí spoléhat na otevírací dobu fitness centra, další osoby, nebo drahé vybavení. Běh se stal relaxačním cvičením zvláště pro všechny ty, kdo nemají dost času, ale hýbat se chtějí.

Rozvoj moderních technologií a sociálních medií měl na tento trend také svůj vliv. Běžec se mohl pochlubit na své sociální síti, že dělá něco přínosného pro svoje tělo a dostávat víceméně pozitivní reakce. A lidé se velmi rádi chlubí. Navíc od nového tisíciletí byly vyvíjeny nejrůznější aplikace pro běhání, které zaznamenávají běžcovu rychlost, vzdálenost, tep a mnoho dalších veličin. Celé měření se pak obvykle dá sdílet a opět získat zpětnou reakci od ostatních. Také online běžecká komunita se vyvíjela, některé výše zmíněné aplikace totiž propojují běžce po celém světě. Lidé si mohou vytvářet běžecké skupiny a dlouhodobě sledovat, kolik toho společně, nebo jednotlivě naběhali, dokonce spolu mohou soutěžit. Všechny tyto faktory se rozvíjely právě v posledních dvou desetiletích, u nás zejména v tom posledním. Proto není takovým překvapením, že davy běžců, kteří třeba i většinu roku běhají jen pro radost, přicházejí opět změřit své síly na tradiční závody. Díky této statistice můžeme očekávat, že tento trend ještě nějakou dobu potrvá a běžců bude na Běchovice stále docházet velké množství.

6.1.4. Počet běžců, kteří vzdali

Tento statistický přehled se řídí stejnými pravidly jako všechny předchozí (tzn. do roku 1961 pamětní kniha Richtera, pak výsledkové listiny). Jak se však zvyšovaly počty běžců, bylo

mnohem těžší sledovat, kdo doběhl do cíle, resp., kdo cílem vůbec nedoběhl. Proto je graf tvořen souvislou řadou do roku 1976 a pak opět již pouze na základě záchytných let.

Statistický přehled poskytuje poměrně zajímavé výsledky. Vzdávání běžců bylo s Běhovicemi spojeno již od jejich počátků. Graf výše sice nenaznačuje v počátcích žádnou dramatickou situaci, ale pokud si uvědomíme, že počty účastníků byly velmi nízké, mohlo se klidně stát, že vzdala více než polovina účastníků. To se ve druhé půlce historie běhu už nikdy nestalo. Nejvíce závodníků vzdalo v roce 1973, možná za to mohla nízká teplota. Toho roku byla průměrná teplota pouze 7,6°C, maxima se vyšplhala k 10°C. Na druhou stranu teplota o rok dříve byla ještě nižší, průměrná denní teplota byla pouze 3,4°C a přesto nevzdalo tolik závodníků. Navíc podmínky byly pro závod ideální. Foukal mírný větřík běžcům do zad, tudíž

bylo počasí, které běžce žene dopředu a pomáhá jim k lepším časům. Počasím tedy nadměrné nedokončování závodu pravděpodobně způsobené nebylo.

Jednou z mých teorií také bylo, že se jedná o statistickou chybu. V tištěné výsledkové listině je však konkrétní věta: „...rekordní počet přihlášek, kterých došlo řediteli závodu 2077. Tento rekord je však znehodnocen tím, že na start se dostavilo pro startovní čísla jen 1834 a cílem proběhlo jen 1502.“ Samozřejmě se mohla vyskytnout chyba při sčítání běžců, kteří si vyzvedli čísla, avšak číslo vzdavších sportovců je třikrát vyšší než obvykle, proto se nezdá příliš pravděpodobné, že by se organizátoři dopustili tak velké chyby ve výsledkové listině. Ani množství startujících náhle navýšení příchozích běžců nijak nevysvětluje. Pokud by byl i mnohem vyšší počet účastníků, bylo by i více závodníků, kteří závod nedokončili logickým. Ročník 1973 byl však účastnicky až druhým nejlepším v sedmdesátých letech. Ani oproti ostatním ročníkům nijak dramaticky nevybočoval.

Zváženo bylo dokonce i to, zda vliv nemohla mít některá ze světových nebo českých událostí. Jediná významná událost, která však připadla na 13. října 1973, je poselství Matky boží z Akity (to prohlašuje, že pokud se lidé nebudou kát, otec svalí strašlivý trest na lidstvo.)⁴⁷⁹ Vliv tohoto poselství na běchovický běh asi však těžko mohl být signifikantní.

Předposledním zvažovaným důvodem, proč náhle tolik běžců vzdalo, je vlastně souběh několika faktorů. V roce 1973 startovalo poměrně velké množství běžců, kteří nebyli profesionálové – běžci, ale často se věnovali úplně jiným sportům, a to zpravidla jen rekreačně. Je tedy možné, že určité množství z nich úplně jednoduše své síly přecenilo. Tomu odpovídá i graf, kdy číslo běžců, kteří nedokončili, o rok později výrazně kleslo, a to dokonce na pouhých 21 běžců. Tedy rozdíl mezi těmito dvěma ročníky je více než tři sta vzdavších běžců. Dává smysl, že množství sportovců, kteří závod v předchozím roce nedokončili, v dalším ročníku vůbec nepodalo přihlášku, jelikož si uvědomili, že závod by pro ně byl příliš velkým soustem. Uvědomíme-li si, že navíc panovalo poměrně chladné počasí, je velmi pravděpodobné, že ke zvýšení tohoto počtu tyto faktory významně přispěly.

Poslední zvažovanou možností je opět statistická chyba, ale spíše v ostatních ročnících. Ve výsledkových listinách, odkud bylo čerpáno, se objevují pod čarou jména závodníků, kteří závod nedokončili, a tedy jim nebyl změřen čas. Avšak u některých, zvláště masovějších skupin závodníků, mohlo velmi často docházet k chybám a někteří závodníci nemuseli být vůbec ve výsledkové listině uvedeni. Pokud by počet závodníků, kteří vzdali, byl vyšší i ve všech ostatních ročnících, nebylo by číslo z roku 1973 o tolik vyšší, a tudíž by do statistik zapadlo.

⁴⁷⁹ SEMÍN, Michal, dostupné z: <https://www.euportal.cz/ShowArticleMobile.aspx?id=14002>, [23. června 2018].

Příčinu, proč toto číslo ze statistiky o tolik vybočuje, však nebylo možné jednoznačně rozhodnout. Možná měl vliv některý z uvedených důvodů, možná měly vliv všechny, nebo zde byl ještě nějaký úplně jiný faktor. Faktem zůstává, že tento ročník prostě ze statistik vybočuje.

Vidíme-li však čísla z posledních let, která se celkem podobají ročníku 1973, možná je celé moje dilema, jak je možné, že jeden ročník o tolik převyšuje ostatní ročníky daného období, úplně zbytečné. Dnes je navíc měření toho, kdo proběhl cílem, mnohem snazší, jelikož závodníci jsou vybaveni čipy, které zaznamenávají, kdo proběhl a kdo ne. Z čehož se dá usuzovat, že dnešní měření by mělo být mnohem přesnější.

6.2. Startovné

Graf, který dokumentuje vývoj startovného, zmiňuje pouze roky, kdy došlo k nějakým změnám (vždy první a poslední rok daného období, kdy byla stejná výše startovného). Z důvodu velkého množství Běhovic by byl graf se všemi ročníky nepřehledný a opisovat stále stejné částky u velkého množství ročníků se zdá poněkud zbytečným. V některých letech existovalo rozmezí vstupného. Tato situace nastala v osmdesátých letech, kdy členové ČSTV platili o 5 Kč méně anebo v novější době, kdy záleží, kdy se zájemce přihlásil - čím dříve, tím levnější startovné. Pro přehlednost grafu je vždy zmiňována nejvyšší částka. Po roce 1990 bohužel chybí podklady o výši startovného pro každý ročník, a proto jsou opět zařazeny pouze dostupné ročníky. I bez uvedení všech ročníků si však lze udělat obrázek o tom, jak se postupně cena zvyšovala. To bylo samozřejmě způsobeno celkovým nárůstem cen a dále také větší oblibou běhu. Porovnáme-li však běhovický běh například se závody seriálu Runczech⁴⁸⁰, jsou Běhovice přibližně o 600 Kč levnější. Na druhou stranu, například seriál Run Tour, který se běží v několika městech u nás, je přibližně o 300 Kč (na své desetikilometrové trase) levnější. Pokud jde o cenu závodu Běhovice, se tedy drží někde ve středu. Jelikož se cena zvedla od počátků do současnosti téměř o 900 Kč/Kčs jsou uvedeny dva grafy. První je souhrnný za celé období, druhý obsahuje pouze záznamy do roku 1989. Takto pojatý graf není zkrácen nárůstem cen po revoluci a lze z něj snáze vyčíst, jak ceny v předchozích letech kolísaly.

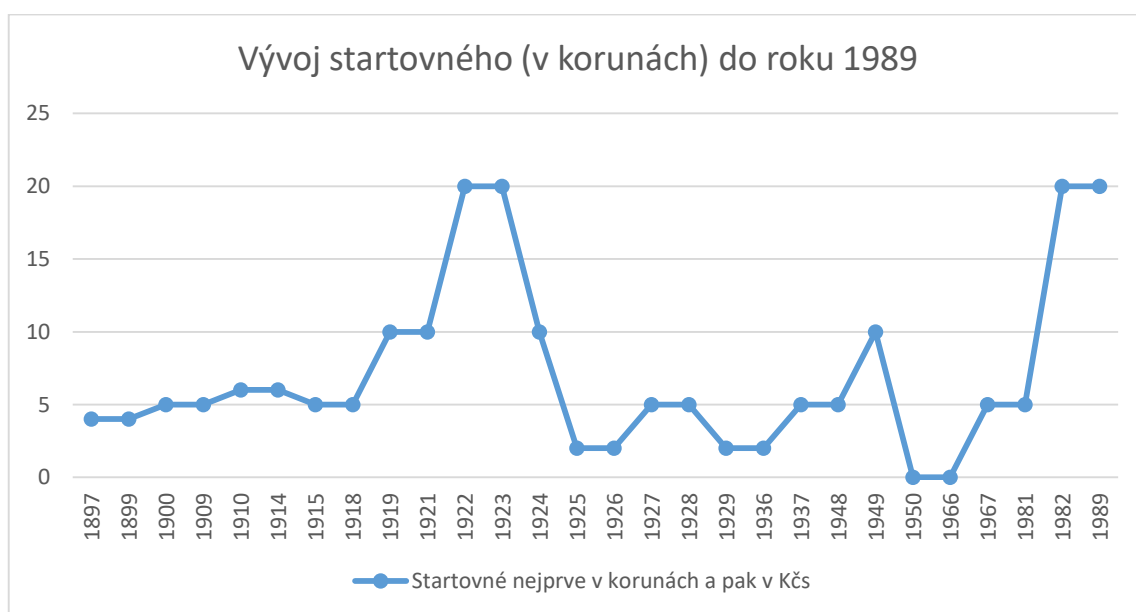
Data jsou čerpána z pamětní knihy Rudolfa Richtera, jejíž součástí jsou propozice k závodu, které vždy zmiňují výši částky, jaká má být poslána spolu s přihláškou.⁴⁸² To platilo do roku 1961. Následující informace jsou také čerpány z propozic, které jsou součástí sbírky Běhovice,

⁴⁸⁰Volkswagen Marathon Praha, dostupné z: <https://www.runczech.com/cs/akce/volkswagen-maratonsky-vikend-2018/zavody/volkswagen-maraton-praha/index.shtml>, [17. června 2018].

Sportisimo ½ Marathon Praha, dostupné z: <https://www.runczech.com/cs/akce/sportisimo-1-2maraton-praha-2017/zavody/sportisimo-1-2maraton-praha/index.shtml>, [17. června 2018].

⁴⁸²NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní knihy běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922, Běhovice – Praha 1938–1947 a Běhovice – Praha).

uložené v Národním muzeu.⁴⁸³ Výše startovního k nejaktuálnějšímu roku 2018, který se teprve bude běžet, je převzatá z oficiálních stránek Běchovického běhu.⁴⁸⁴

Křivka ilustruje vývoj startovního, které je přirozeně navázané na vývoj cen v Československu (předtím v Rakousko – Uhersku), vliv mají také další faktory, jako například válečné události nebo finanční krize. Částka začíná na 4 korunách, ještě v dobách Rakouska-

⁴⁸³ NM, ATVS, bez inv. č., ka. 1–7.

⁴⁸⁴ Propozice závodu, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/propozice-zavodu>, [24. června 2018].

Uherska a v roce 1900 se zvyšuje na 5 K a před první světovou válkou se zvedne ještě o 1 K. To odpovídá hospodářské situaci v Čechách, resp. v celé monarchii, kdy kvůli poklesu cen stříbra se začínala vyostřovat i měnová situace v Rakousku-Uhersku, ústící v roce 1892 v zavedení nové měny – koruny⁴⁸⁵. Pro porovnání toho, jak drahé byly Běchovice ve svých počátcích, je nutné znát výši běžných komodit. Například jeden kilogram mouky stál na přelomu tisíciletí 26 ha⁴⁸⁶, dnes stojí stejné množství mouky 23 Kč.⁴⁸⁷ To znamená téměř stoprocentní nárůst. Cena Běchovic tedy odpovídala přibližně 500 Kč dnes. Vezmeme-li startovné v roce 2018, které činí 500–900 Kč, byla cena prvních Běchovic přibližně srovnatelná s dnešní situací, pokud se závodník přihlásí s patřičným předstihem, tzn. do konce června, kdy činí výše startovného 500 Kč. Závod si ve svých počátcích jistě nemohl dovolit odradit závodníky výší startovného, ale zároveň bylo potřeba financí na zajištění cen a celé organizace závodu, proto byla zvolena v době před válkou cena 4–6 K.

Další nárůst startovného lze zaznamenat v roce 1919, kdy se částka vyšplhala na deset korun. Tento nárůst byl opět motivován možností zaplatit poplatek bez větších problémů na straně jedné a potřebou doplnit pokladnu na straně druhé. Válečná léta se na Běchovicích podepsala, ubylo organizátorů i běžců, přežít válku jednoznačně nebylo snadné. Navíc Československo mělo již v roce 1919 novou československou korunu, která si vedla velmi dobře. Proto si většina běžců mohla bez problémů dovolit poplatek uhradit. Cena v úspěšných „zlatých“ dvacátých letech vylétla až na dvacetikorunu, kde se však udržela pouze dva roky a pak následoval prudký propad na 2 Kč v letech 1925 a 1926. Tento propad se dá vysvětlit například určitou konkurencí, běhů postupně přibývalo, a proto bylo potřeba jim úspěšně konkurovat, na což mělo vliv i snížení ceny. Doklady o tom, proč byla cena tolik snížena, se však nedochovaly. Na konci dvacátých let opět cena stoupla na 5 Kč, ale to už se pomalu blížila finanční krize, která měla vliv i na Běchovice a výše startovného opět klesla na 2 Kč. V době válečné opět cena stoupla na 5 K. Běchovice byly jedny z mála závodů, které se během války konaly, proto nebylo třeba lámat si hlavu s konkurencí. Vyšší startovné však již mohlo být pro některé běžce problém, proto se cena ustálila na přijatelných 5 K. Další nárůst přišel v roce 1949, a to na 10 Kčs. Následovalo šestnáctileté období, kdy se informace o startovném vytratily z propozic (později nazývaných rozpis). Podle jednání na přípravné schůzi organizačního

⁴⁸⁵ *Před korunou, po koruně...*, dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pred-korunou-po-korune/15043>, [23. června 2018].

⁴⁸⁶ *Mzdy a ceny včera a dnes*, dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/mzdy-a-ceny-vcera-a-dnes/>, [23. června 2018].

⁴⁸⁷ Online shop Tesco, dostupné z: <https://nakup.itesco.cz/groceries/cs-CZ/products/2001019300844>, [23. června 2018].

výboru z roku 1967⁴⁸⁸ je velmi pravděpodobné, že do roku 1966 se žádné startovné hradit nemuselo. Na této schůzi se totiž jako jeden z programů řešilo zařazení platby poplatku. V této době se na organizaci podílela ČSTV a také komunistická strana poskytovala svou podporu, proto je možné, že startovné vyžadováno nebylo. Ve druhé půli šedesátých let však počet závodníků neustále narůstal a z Běchovic se pomalu začínala stávat masová záležitost, organizace závodu byla také mnohem náročnější. To byl pravděpodobně jeden z důvodů, proč bylo opět zavedeno startovné. Díky neplacení startovného se Běchovice vyhnuly kolísání cen způsobené bouřlivými finančníckými změnami padesátých let.⁴⁸⁹ Další změna přišla v roce 1982, kdy byl rozdíl, zda běžec byl členem ČSTV či nikoliv a podle toho platil buď 15, nebo 20 Kčs. I když tehdejší ceny byly výrazně nižší, než je tomu dnes (máslo například 10 Kčs a dnes je to kolem 50 Kč).⁴⁹⁰ Uvědomíme –li si také kupní sílu při porovnání tehdejších a dnešních platů, nárůst je téměř o tisíc procent, zjistíme, že cena závodu pro ně tehdy byla o něco vyšší, než je dnešních 900 Kč. Avšak stále se dá říci, že to byla cena celkem příjemná. Není tedy divu, že i po zavedení startovného a jeho následného navýšení na 15–20 Kčs, proudily na Běchovice davy běžců.

Navíc je nutno zamyslet se nad tím, jak moc se změnily Běchovice po stránce organizační. Od několika stovek účastníků v šedesátých letech počty strmě stoupaly a na počátku sedmdesátých let bylo účastníků přes tisícovky, na konci daných let přes dva tisíce a od osmdesátých let již nebylo výjimkou, že přišlo přes tři tisíce běžců. Z toho jasně vyplývá, že se i sama organizace nutně musela proměnit. A to v průběhu celého závodu. Více lidí klade vyšší nároky na zázemí – bylo potřeba zajistit větší prostor pro převlečení závodníků před startem a více sprch v cíli, také počet toalet musel být navýšen, komplikovala se manipulace se zavazadly závodníků, které v této době muselo převézt několik autobusů, také musel být navýšen počet dobrovolníků, rozhodčích a zdravotníků rozmístěných po trati, aby nedošlo k nějaké nehodě. I když v daném období pracovalo velké množství dobrovolníků bez nároku na odměnu, stále byly potřeba finance, aby jim byly například zajištěna trička a všechny ostatní výše zmíněné záležitosti se bez větších financí prostě neobešly. Znovuzavedené startovné mělo tedy jeden prostý důvod, a to vybrat finance, aby se Běchovice mohly i nadále utěšené rozvíjet.

Moderní doba přinesla mnoho změn nejen na poli atletiky a ve vývoji cen. Ani Běchovice nemohly nereagovat na daný vývoj. Dnešní cena Běchovic se tedy pohybuje do 900 Kč, jak již bylo zmíněno dříve a nárůst byl pozvolný, opět respektující inflaci i tendence ve společnosti.

⁴⁸⁸ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 5, bez inv. č.

⁴⁸⁹ ŠOUŠA, Jiří, ŠŮLA, Jaroslav, *Peníze v proměnách moderní doby*, Praha-Pelhřimov 2006, s. 77.

⁴⁹⁰ *Jak se žilo v 80. letech? Za tyhle ceny dnes už nic nekoupíte*, dohledatelné z: <https://globe24.cz/revue/35141-jak-se-zilo-v-80-letech-za-tyhle-ceny-dnes-uz-nic-nekoupite>, [24. června 2018].

Také moderní vymoženosti, jako je platba online přinesly změny do placení startovného, kdo se zaregistruje včas online a peníze zaplatí převodem na účet, může ušetřit až 400 Kč.

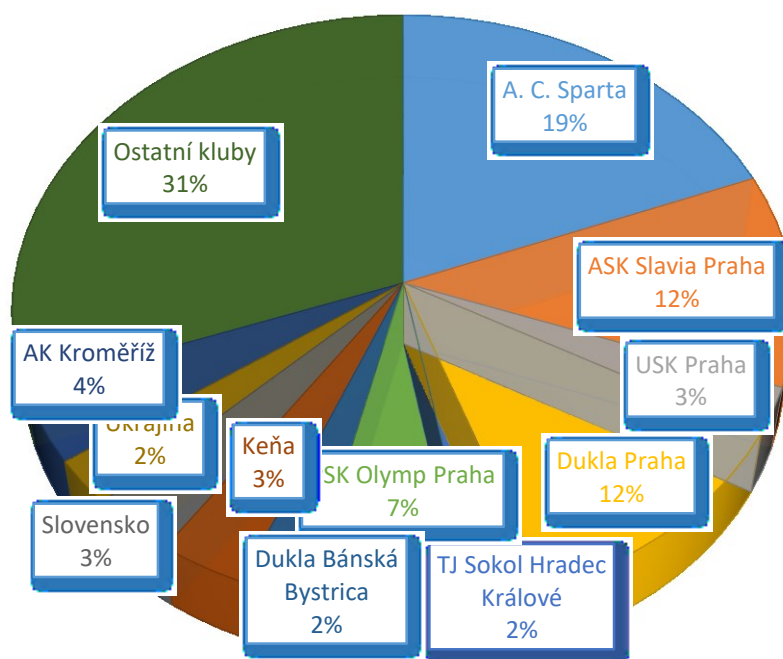
Nárůst cen po revoluci byl také opět ovlivněn organizátorskými těžkostmi. Závod ztratil svoji podporu ze strany vládnoucí strany a bylo nutné shánět finance i někde jinde. V této době do hry začínali vstupovat sponzoři, které však bylo velmi těžké shánět, a tak jich někdy nebylo dost. Zároveň však obliba Běchovic klesala, jak bylo vysvětleno výše, a proto si Běchovice nemohly dovolit odradit další běžce tím, že by výrazně zdražily startovné. To je důvod, proč se tento nárůst projevoval jaksi opatrně a pozvolna.

Běchovický běh a vývoj startovného poměrně přesně kopíruje vývoj finančních možností běžců a zároveň potřebu výdělku na závodech. Je to jeden z doplňujících pramenů, avšak jeho zajímavosti to jistě neubírá na hodnotě.

6.3. Kluby vítězů

Další graf mapuje úspěšnost jednotlivých klubů, respektive, kolikrát jejich svěřenec dokázal závod vyhrát. Data jsou převzata z tabulky vítězů na oficiálních stránkách běchovického běhu. Drobný zádrhel nastává u zahraničních vítězů po roce 1989. V této době totiž nastala možnost nestartovat pod hlavičkou konkrétního klubu. To se týká především zahraničních účastníků, jako byl například Róbert Štefko, nebo současný rekordman Laban Chege z Keni. Namísto klubu, který by mohli tito sportovci reprezentovat, tedy reprezentují svoji zemi. Další komplikací při sestavování grafu bylo nejrůznější přejmenování jednotlivých klubů. Ve výsledném grafu jsou uvedeny dnešní názvy v případě, že klub existuje. Pokud již zanikl, je uveden poslední název před zánikem. Protože vítězných klubů bylo po více než stoletou historii běhu velké množství a mnozí z nich vyhráli pouze jednou nebo dvakrát, graf by se stal nepřehledným. Proto jsou týmy s pouze jedním nebo dvěma vítězstvími sloučeny do jedné kategorie (v kategorii žen jsou sloučeny pouze kluby s jediným vítězstvím). K dispozici jsou grafy zvlášť pro muže i pro ženy.

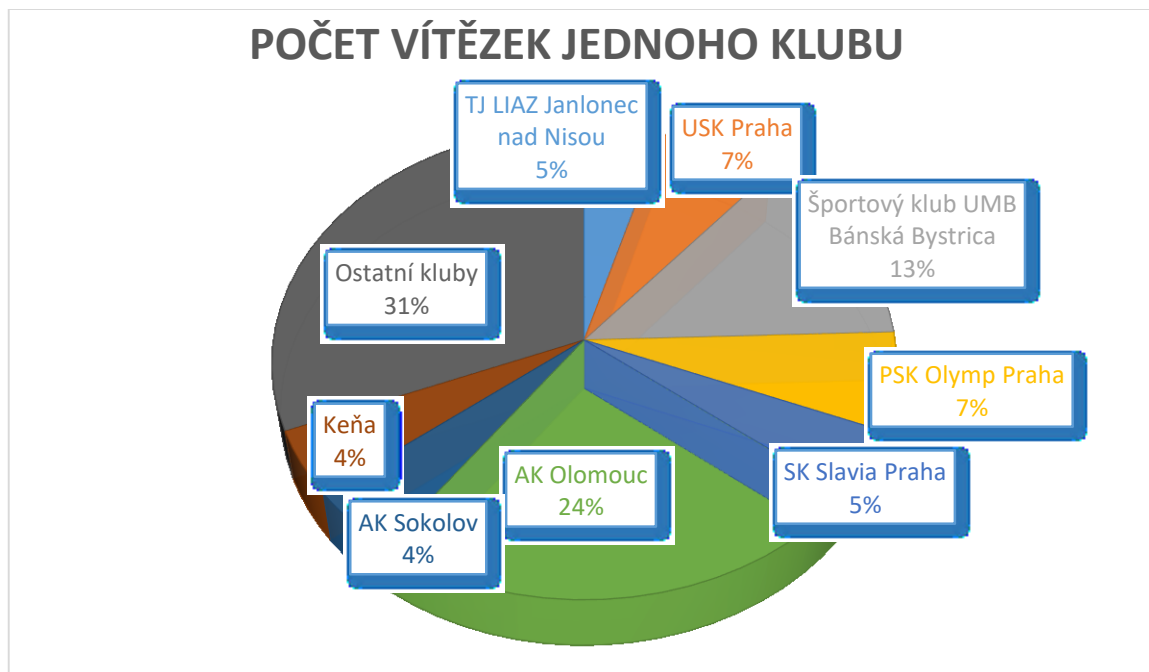
POČET VÍTĚZŮ JEDNOHO KLUBU

Díky grafu výše můžeme pozorovat, v jakém poměru vítězil závodník daného klubu. Největší procenta jsou u klubů, které vyhrály pouze jednou nebo dvakrát. Z toho plyne, že pokud jde o klubovou příslušnost vítězů, jedná se o velice různorodý materiál. Sečteme-li všechny kluby (vynecháme ročníky, kdy vítěz nepatřil do žádného, ale reprezentoval svou zemi), dostaneme úctyhodných 33 klubů. Avšak i přes tuto značnou různorodost zde byly kluby, které byly zapsány na listinu vítězů častěji než jiné. Sem patří především A. C. Sparta a SK Slavia, zvláště pokud se zaměříme na dobu před první světovou válkou. Soupeření těchto dvou klubů bylo pro předválečné období typické. Zejména Sparta dominovala především v počátcích závodu. Pravda je, že v té době ještě nebylo klubů tolik, a proto nebyla konkurence taková. I tak je zajímavé zmínit, že do roku 1929 vyhrál některý spartánský běžec sedmnáctkrát, Slavia se do stejného roku mohla chlubit devíti vítězstvími. Spočítáme-li si, že do roku 1929 (včetně i původně vynechaného ročníku 1902) proběhlo 32 ročníků, vychází nám 26 vítězství na Spartu nebo Slávii. To je jistě úctyhodný výkon. Žádný jiný klub již nikdy tak výjimečnou sérii nikdy neměl. Sparta vyhrála pak ještě šestkrát a Slavia pětkrát.

V období spojeném s komunistickým režimem pak kralovaly již jiné dva kluby, Dukla Praha a PSK Olymp Praha (tehdy ještě jako RH Praha). Dukla dokázala vyslat vítězného běžce na trať čtrnáctkrát a Olymp osmkrát. I tato čísla převyšují několikanásobně úspěchy ostatních klubů v daném období.

V nejnovějším období jsou vítězové rozděleni především mezi reprezentanty bez klubové příslušnosti (zahraniční běžci) a nejvýraznějším českým klubem je AK Kroměříž, jehož závodníkům se podařilo zvítězit v posledním období od roku 1989 pětkrát.

U žen naprosto přesvědčivě dominovaly dva kluby, Športový klub UMB Banská Bystrica a AK Olomouc. Športový klub UMB Banská Bystrica vděčil za své úspěchy jediné běžkyni, Ludmile Melicherové, které se podařilo zvítězit dokonce šestkrát. Olomoucký klub získal jedenáct vítězství díky Petře Kamínkové-Drajzajtlové. Ostatní kluby takových výsledků nedosáhly a tak je množství klubů na listině vítězů poměrně různorodé, dohromady se podařilo zvítězit dvaadvaceti klubům.

6.4. Vliv počasí na vítězný čas daného ročníku

Poslední statistická informace se zabývá tím, jak mohlo ovlivnit počasí čas vítěze. Ze stránek Českého hydrometeorologického ústavu⁴⁹¹ byla získána data o teplotě v den závodu. Graf ukazuje průměrnou denní teplotu, nikoliv přesnou teplotu v momentu, kdy běžci skutečně vyběhli. Teplota byla zaokrouhlována na celé stupně, může se to od reality tedy trochu odlišovat. Z výzkumu však vyplynulo, že mnohem větší vliv než samotná teplota měly na čas vliv povětrnostní podmínky. Rudolf Richter pečlivě zaznamenával údaje o počasí do svých

⁴⁹¹ Český hydrometeorologický ústav, dostupné z: <http://portal.chmi.cz/historicka-data/pocasi/praha-klementinum>, [17. června 2018].

pamětních knih⁴⁹², tato tradice byla později přejata a tyto informace byly tištěny do brožur s výsledky.⁴⁹³ Pokud se nepodařilo dohledat informace ani tam, posloužily jako zdroj novinové články, a to konkrétně u roku 1960⁴⁹⁴, 1971⁴⁹⁵, 1972⁴⁹⁶, 1978⁴⁹⁷ a 1985⁴⁹⁸. Jelikož ani v jednom ze zdrojů nefigurovaly žádné přesné údaje o rychlosti větru, nebo jeho směru (to byl také velmi důležitý faktor – záleželo na tom, zda foukal vítr běžcům do zad anebo naopak), byly informace přepsány do přehledné tabulky a rozříděny do několika kategorií podle toho, jak moc počasí mohlo běžcům pomoci nebo přitížit. Pokud bylo slunečno a vítr váł běžcům do zad, bylo počasí vyhodnoceno jako velmi příznivé, do kategorie příznivé bylo zařazeno takové počasí, kdy nefoukalo, nebo byl pouze slabý větřík. Do třetí kategorie jsem zařadila podmínky, které běžcům úplně nepřály, slabý protivítr, mlha atd. V poslední kategorii je počasí, které bylo nějakým způsobem absolutně nevhodné, foukal silný protivítr, přšelo atd. Jednotlivé kategorie jsou pak barevně odlišené pro snadnější orientaci v grafu.

Tento graf je veden až do roku 1989, kdy nechybí žádné informace o počasí, teplotě, ani běžeckých časech. Po roce 1989 již jsou některé informace pouze torzovité, a proto nejsou tyto roky do statistiky zahrnuty.

⁴⁹² NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., (pamětní knihy běhu: Silniční závod v běhu na 10 km o mistrovství Čech na trati 1897–1922, Běchovice – Praha 1938–1947 a Běchovice – Praha).

⁴⁹³ NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 1–7, bez inv. č.

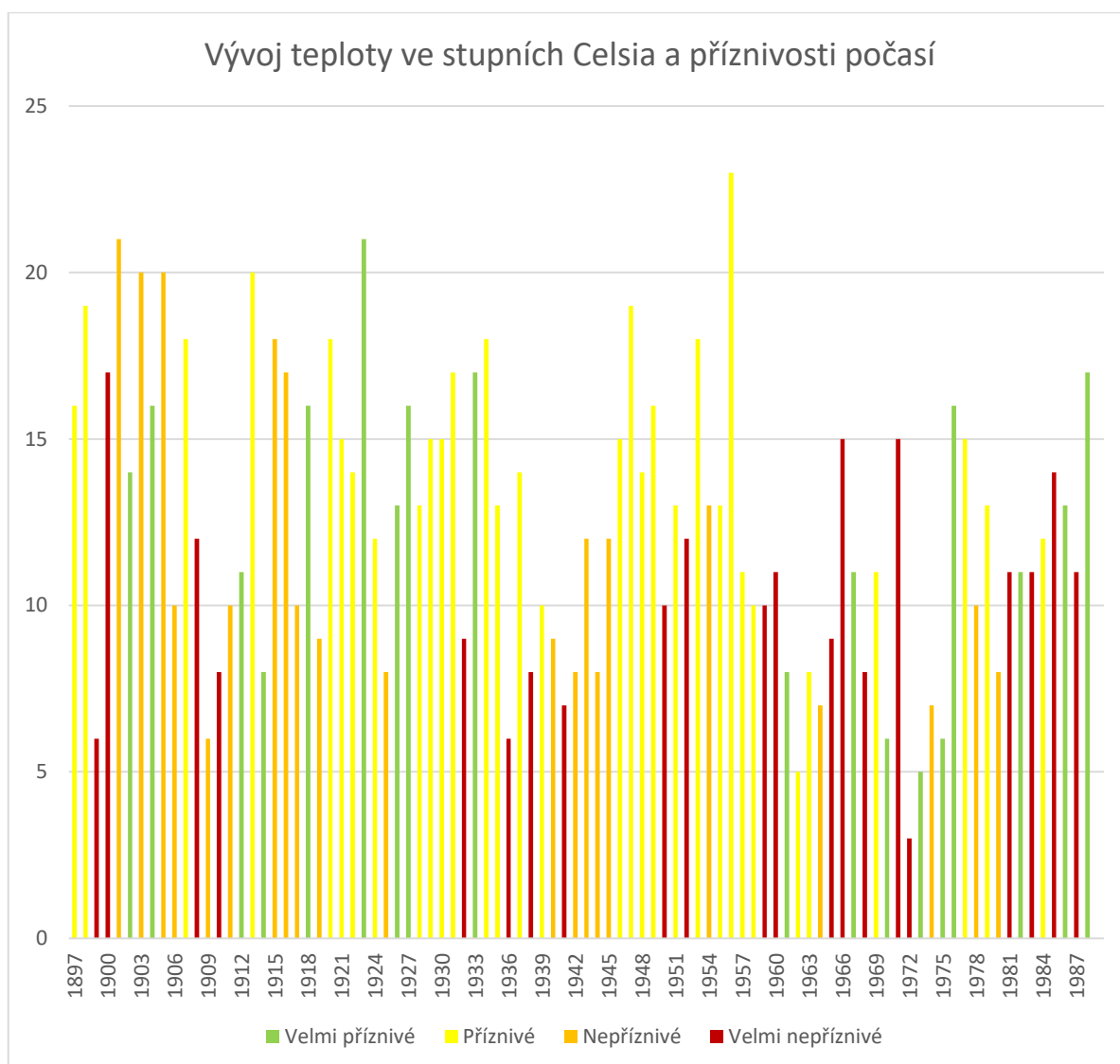
⁴⁹⁴ Na silnici z Běchovic již po 58.! Tomáš odloží lyže?, in: Mladá fronta, roč. XVI, č. 265, s. 6.

⁴⁹⁵ NM, ATVS, sbírka Běchovice, bez inv. č., ka. 7, (novinový výstřižek: *Větrné jubileum*).

⁴⁹⁶ Běchovice ve znamení mládí, in: Večerní slovo, roč. XXVIII, č. 250, s. 6.

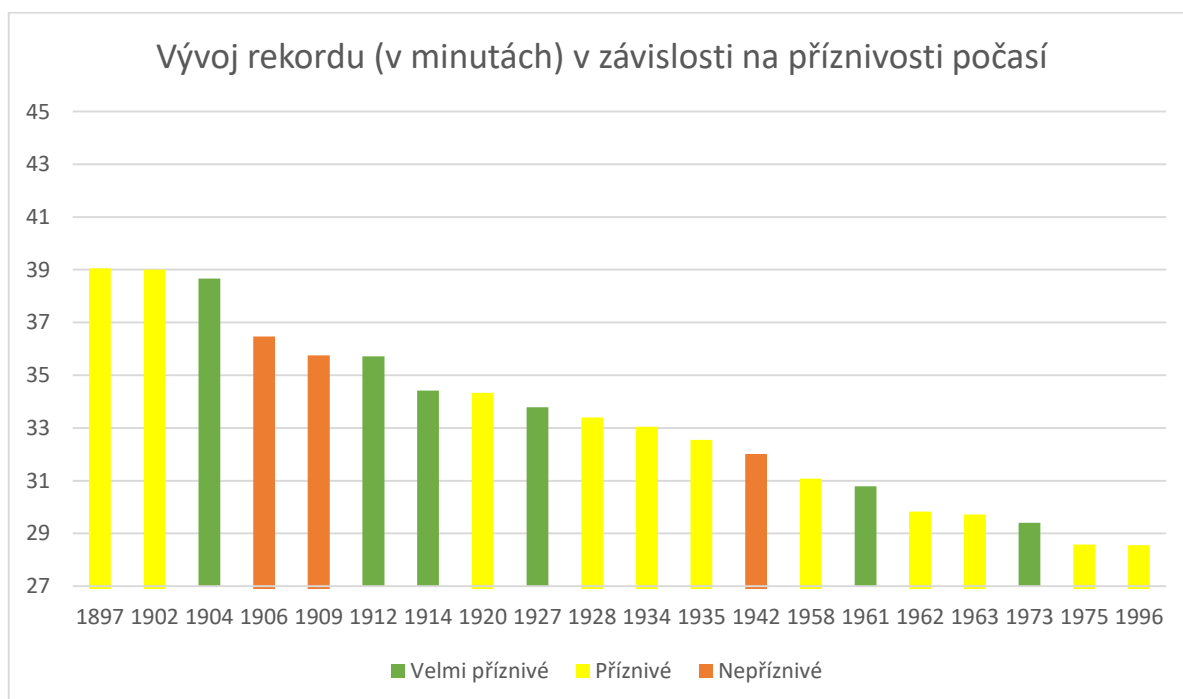
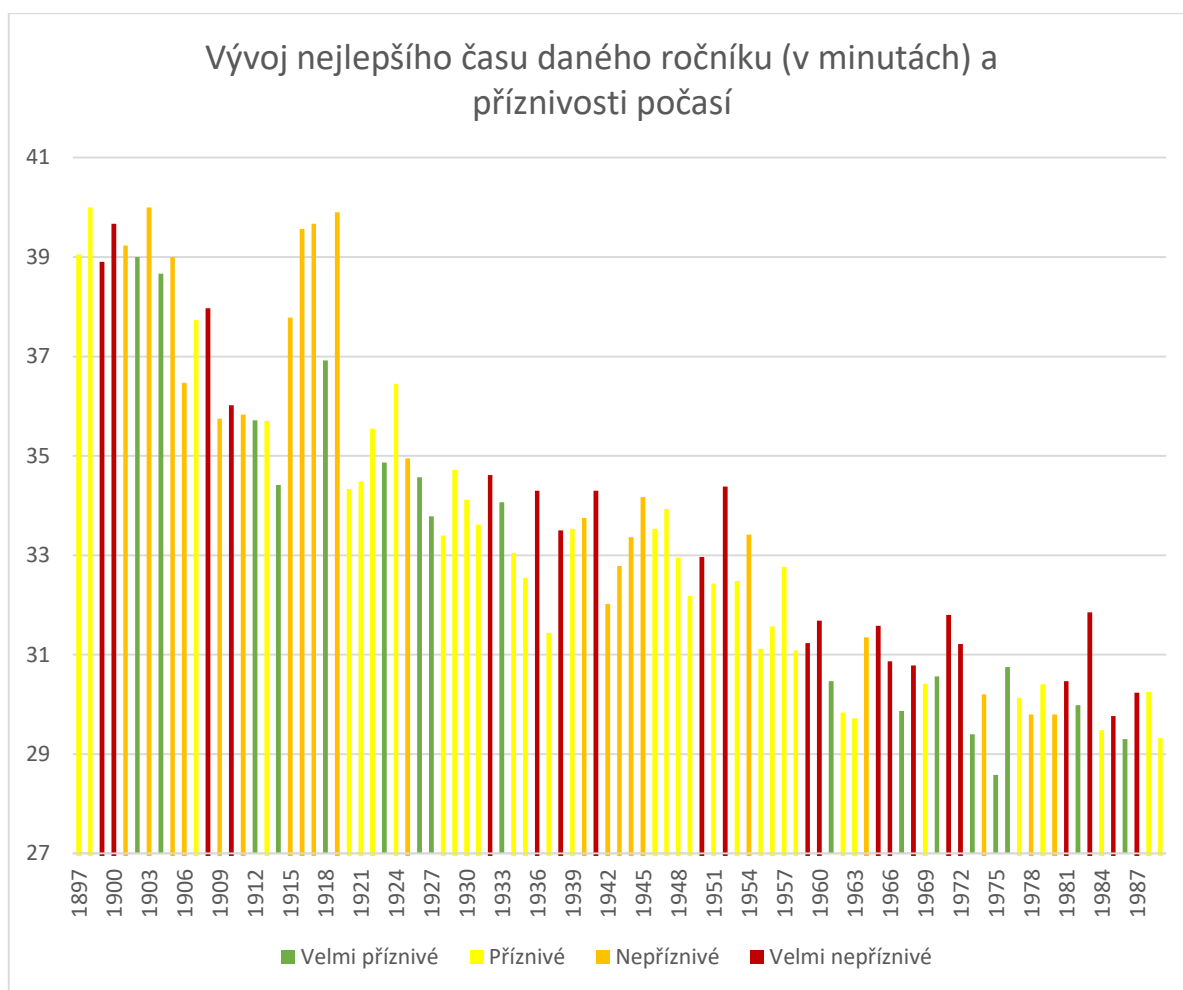
⁴⁹⁷ *Zweifelhofer podruhé*, in: Československý sport, roč. XXVI, 16. 10. 1978, s. 1.

⁴⁹⁸ *Tesáček vyhrál počtvrté*, in: Rudé právo, roč. 66, č. 230, 1. října 1985, s. 7.

Tento graf je zde zařazen především proto, aby se dal porovnat s grafem časů, díky čemuž vyplynulo, jak působila teplota na rychlost běžců. Působení pro běh nepříliš vhodné teploty bylo především v počátečních ročnících, kdy se běhalo odpoledne, a teplo závodníky více sužovalo. Naopak nízké teploty běh nikdy příliš neovlivňovaly, jelikož ten je snazší při nižších teplotách a problémy nastávají až při teplotách blízkých nule a pod nulu se teplota v den pořádání Běhovic nikdy nedostala. Nejnižší teplota byla naměřena roku 1972, kdy kromě velmi nízké teploty navíc ještě foukal ostrý protivítr. Čas navzdory tomu nebyl nejhorší, ale při srovnání s ostatními ročníky sedmdesátých let se neřadil ani k těm nejlepším.

Naopak nejvyšší teplota byla naměřena v roce 1956. Nezdá se však, že by měla vyšší teplota na běžce nějaký dopad. Čas byl přibližně srovnatelný s časy v daném období.

To, že počasí mělo vliv na rychlost běžců, dokumentují předchozí dva grafy. První z nich ukazuje všechny ročníky do roku 1989 s již známým dělením podle příznivosti počasí. Pokud se zaměříme na červeně zobrazené nepříznivé počasí, celkem jasně je znát, že červené sloupce až nápadně často vybočují nad ostatní. Podobné je to s oranžovým nepříznivým počasím. Naopak zelené sloupce bývají výrazně nižší.

Tuto teorii podporuje i druhý graf, kde jsou znázorněny pouze ročníky, kdy padl rekord. Dohromady je to dvacet ročníků, z toho ani jeden nepadl při velmi nepříznivých podmínkách a pouze tři za podmínek nepříznivých. Všechny ostatní rekordy tak byly překonány v roce, kdy velmi anebo alespoň průměrně přálo počasí. Z toho jasně vyplývá, že kromě kondice běžců, která pravděpodobně může za drobné odchylky, počasí mělo naprosto zásadní vliv na vývoj běžeckých časů.

Všechny tyto statistické informace dokreslují události týkající se Běchovického běhu. Díky nim lze také jednoduše a rychle zjistit, co se který rok událo, ať už jde o počet běžců, výši startovního nebo výši teploty ve startovní den. Jsou to doprovodné informace, které nám však umožňují proniknout pod povrch a uvědomit si dílčí záležitosti tak velkého a tradičního závodu, jakými Běchovice nepochybně jsou. Počty závodníků ovlivňovaly do značné míry práci pořadatelů, čím masovější závod byl, tím více starostí s ním bylo. Od toho se mohlo odvíjet i startovní. Vývoje rekordu a počet vítězství je zase statistika, která k Běchovicím prostě patří. Zajímavá je i statistika vlivu počasí. Běchovice se běhají na poměrně náročné trase, a pokud váł vítr špatným směrem, pršelo, nebo bylo jinak nepříznivo, mělo to na čas vždycky vliv. Kdo ví, pokud by se běhalo za stále stejných, ideálních podmínek, rekordu mohlo být dosaženo mnohem častěji než se tak stalo skutečně. Mnozí závodníci si v průběhu let stěžovali, že byli ve vrcholné formě, ale počasí jim nepřálo a tak na rekord nedosáhli a v dalších ročnících už zase třeba forma nebyla dokonale vyladěná. Avšak k Běchovicím tyto strasti neodmyslitelně patřily vždy a možná, že i právě proto je takovou ctí tento závod vyhrát.

7. Závěr

Tak tedy proběhlo 121 ročníků Běchovického běhu. Běhu, který si vždy zakládal na své slavné historii, na tom, že vyhrát je sice čest, ale že běžec se za všech okolností musí držet fair play. Je to přehled více než století historie, kdy organizátoři dělali všechno pro to, aby se závod vůbec mohl uskutečnit. To věru nebylo vždy lehké. Je pozoruhodné, že závod dokázal přežít obě dvě světové války a proplul hladce několika různými státními útvary. Tam můžeme zařadit monarchii, republiku a socialistickou republiku.

A nejen politika házela běhu klacky pod nohy, často úradovalo počasí, nebo přírodní pohromy, jako například povodeň v roce 2002. K tomu všemu si musíme uvědomit, že svět se neustále vyvíjel a měnil před očima. Infrastruktura kolem Prahy byla důsledně budována, silnice se rušily, vznikaly nové a staré vedly trochu jinou cestou. I to je důvod, proč je závod dnes o 13 metrů delší než ve svých počátcích. Můžeme tedy mluvit o štěstí, že podmínky pro běh zůstaly po celou dobu zachovány a největším problémem bylo získat povolení ke konání od představitelů vládnoucího režimu.

Běchovice všechny nástrahy přežily bez ztráty květiny, ačkoliv někdy měly namále. A my dnes na ně můžeme být právem hrdí.

Více než stoletá historie napsala stovky a tisíce příběhů. Tato diplomová práce některé z nich přináší a dovoluje čtenářům nahlédnout pod povrch slavného závodu. Laskavě vypráví úsměvné historky z počátků běhu, kdy nepořádný Hlavsa ztratil programy, někteří běžci se možná nechali popovést na voze, nebo vedoucí běžec musel v cílové rovině brzdit, aby nesrazil opilce, který si to namířil přímo prostředkem dráhy. Ani novější doba není chudá na veselé i smutné historky, nutno však podotknout, že se stále větší profesionalizací sportovců a stále vypilovanější organizaci pořadatelů již nedocházelo a nedochází k těmto úsměvným záležitostem tak často.

Běchovický běh má nepochybně místo v srdci mnoha lidí, kteří vždycky vzpomínají na běh s úsměvem na rtech, ačkoliv se většina z nich shoduje, že je to velice namáhavý závod, kde běžce sužuje tvrdý povrch vozovky a svou daň si vybírá i pověstný „Hrdlořezák“, kde bylo svedeno mnoho pověstných soubojů. Zajímavé je, že ať se podíváte na vzpomínky některého běžce před sto lety, nebo účastníka posledního ročníku, obvykle se všichni shodnou, že je to velmi náročný závod, ale také velmi krásný a je velká čest si jej zaběhnout.

Tato práce pojednává především o tom, jaké Běchovice byly. V původním záměru bylo i to, aby si autorka závod sama zaběhla a dokázala popsat nezapomenutelnou atmosféru běhu. Bohužel tento záměr narušilo zranění kolene, které přišlo před běchovickým závodem v září 2017.

Autorka se však nevzdala a dokonce začala na jaře trénovat, aby si trasu mohla proběhnout alespoň neoficiálně v nějaký jiný den před odevzdáním práce a to i přesto, že byla lékařem odrazována, že běh na asfaltu je naprosto nevhodný pro její typ zranění.

Nakonec však tento záměr uskutečněn být nemohl, resp. bylo od něho upuštěno po rozhovoru s panem Šamanem, který důrazně nedoporučil vydávat se na silnici v kteroukoliv denní dobu kvůli hustému provozu a tedy riziku úrazu.

Je to samozřejmě škoda, ale práce i tak podává zajímavé informace a autorka se při studiu materiálů do běhu tak vžila, že snad dokázala barvitě vystihnout historii běhu Běchovice – Praha i bez osobní zkušenosti.

Seznam pramenů a literatury

Odborná literatura

- SWIERCZEKOVÁ, Lucie, Průvodce po archivních fondech a sbírkách Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu Národního muzea, Praha 2007.
- CHRPOVÁ, Vítězslava, WAIC, Marek, *Závod Praha – Běchovice 1897–1946*, Praha 1997.
- BEDNÁŘ, Josef, *Běchovice, tradice, kult, i motivace*, European Science and Art publishing, 2011.
- JANECKÝ, Alfréd, ŠULÁK, Hubert, *75. Běchovice, pomník naší atletické historie*, Praha 1972.
- JERIE, Miloš, BORO VAN, Václav, *Nestárnoucí Běchovice, 85 let běžeckého závodu*, Praha 1983.
- DOLENSKÝ, Přemysl, *Běchovice, Závod z nejslavnějších*.
- OLIVOVÁ, Věra, *Odvěké kouzlo sportu*, Praha 1989.
- BOURDIEU, Pierre, *Sport and social class*, in: Sport critical concept in Sociology, London 2003.
- JIRKA, Jan, *Sto let královny*, Olomouc 1997.
- SLAVÍK, Herbert, OSOBA, Michal, *120 let české atletiky*, Český atletický svaz 2016.
- ŠOUŠA, Jiří, ŠŮLA, Jaroslav, *Peníze v proměnách moderní doby*, Praha-Pelhřimov 2006.
- JANECKÝ, Alfréd, *Slavné postavy naší atletiky*, Praha 1946.
- KOLÁŘ, František a kol., *Kdo byl kdo, naši olympionici*, Praha, 1999.
- BECKMANN, Otto, *Beckmans Sport lexikon A–Z*, Leipzig 1933.
- DEMETROVIČ, Ernest, CHOUTKA, Miroslav a kol., *Encyklopedie tělesné kultury a – o*, 1988.
- PERÚTKA, Jaromír a kol., *Malá encyklopédia Tělesnej výchovy a sportu*, Bratislava, 1982.
- KNAPÍK, Jiří, FRANC, Martin a kol., *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967*, svazek I., Praha 2011.
- JIRKA, Jan, POPPER, Jan, a kol., *Malá encyklopedie atletiky*, Praha 1990.
- JIRKA, Jan, *Kdo byl kdo v české atletice*, Praha 2000.
- FORMÁNKOVÁ, *Kateřina, Kalokagathia: fenomén tělesné výchovy?*, Praha 2011.
- SCHLOSSAR, STAROWOLSKI, *Ottův slovník naučný*, díl XXIII., Praha 1905.
- BURIAN Michal, WAIC, Marek a kol., *Pod křídly Sokola*, Katalog k výstavě ke 150. výročí založení nejvýznamnější spolkové organizace v našich dějinách, Praha 2012.

Dobový tisk

SLEPIČKOVÁ, Irena, SLEPIČKA, Pavel, *Kde hledat počátky moderního sportu?*, in: Geografické rozhledy, roč. XXI., č. 4.

PETRŮ, Karel, *Jak vznikly „Běchovice“?*, in: Abeceda sportu, II. svazek, 1947.

Silniční mistrovství Čech v běhu na 10 km, in: Národní listy, 8. května 1905, roč. 45, č. 125.

První závod Běchovice: Vzpomínky starého sportovce, in: Národní listy, 7. května 1911, roč. 51, č. 125.

Závod o mistrovství Čech, in: Sportovní obzor, 15. června 1897, roč. 5, č. 5.

Národní politika, 2. června 1901, roč. 19, č. 180.

Mistrovství Čech v silničním běhu na 10 km, in: Sport a hry, 4. května 1904, roč. III., č. 13.

Mistrovství Čech na 10 km, in: Sport a hry, 6. května 1903, roč. II, č. 13.

Mistrovství Čech v silničním běhu na 10 km, in: Sport a hry, 4. května 1904, roč. III, č. 13.

Silniční mistrovství na 10 km. Běchovice – Praha, in: Sport a hry, 5. dubna 1905, roč. IV, č. 9. Národní listy, 9. dubna 1906, roč. 46, č. 98.

Běchovice – Ohrada, in: Národní listy, 8. května, 1907, č. 126.

Mistrovství Čech v běhu silničním na 10 km. Běchovice – Ohrada, in: Národní Politika, 3. května 1909, roč. 27, č. 121.

Běchovice – Ohrada, in: Národní listy, 3. května 1909, roč. 1909, č. 121.

Běchovice, in: Národní politika, 2. května 1910, roč. 28, č. 120.

Český silniční championát – Běchovice – Ohrada, in: Pondělník českého slova, 8. května 1911.

Mistrovství Čech v běhu na 10 kilometrů Běchovice – Ohrada, in: Národní Politika, 8. května 1911, roč. 29, č. 126.

Běchovice, in: Národní Listy, 8. května 1911, roč. 51, č. 126.

Klasický závod, in: Sport a hry, 8. května 1912, roč. XI, č. 20.

Závod v běhu na 10 km. Běchovice – Praha o mistrovství Čech, in: Národní politika, 4. května 1914, roč. 32, č. 121.

Běchovice, in: Právo Lidu, 9. května 1916.

XIX. Běchovice, in: Národní listy, 8. května 1916, roč. 56, č. 127.

Athletika, in: Národní Politika, 7. května 1917, roč. 35, č. 124.

Dvacáté Běchovice, in: Národní listy, 7. května 1917, roč. 57, č. 124.

XXI. Běchovice, in: Národní listy, 7. května 1918, roč. 58, č. 102.

Sportovní věstník – Běchovice, in: Národní listy, 5. května 1919, roč. 59, č. 101.

Běchovice, in: Sportsman, 7. května 1919.

Slavné jubileum Běchovic, in: Národní listy, 8. května 1922, roč. 62, č. 125.

Běchovice 1922, in: *Sportsman*, 10. května 1922.

Běchovický šampionát XXVI., in: *Sportsman*, 9. května 1923, č. 220.

XXVIII. Běchovice, in: *Pondělí*, 4. května 1925.

XXX. Běchovice, in: *Ráno. Pondělník Národních listů*, 16. května 1927, roč. 67, č. 20.

29. Běchovice a 16. vítězství černého „S“, in: *Sparta*, ročník II., č. 19.

XXXIII. Běchovice, in: *Ráno. Pondělník Národních listů*, 2. května 1927, roč. 67, č. 18.

Ing. Hron, V. S., 38. vítězem Běchovic, in: *Národní politika*, 6. května 1935, roč. LIII., č. 125.

Rekordní Běchovice, in: *Lidové noviny*, 7. května 1934.

Jubilejní Běchovice v novém rekordu, in: *Večerník Práva lidu*, roč. 25, č. 102.

Běchovický startér censuruje přihlášky, in: *Polední Národní politika*, 7. května 1938, roč. 56, č. 125.

Běchovice, Pivoňka mistrem ČSR – Krásný úspěch vítkovických železáren, in: *Lidové listy*, 9. května 1938, roč. 78, č. 127.

Sokol Bombík vyhrál 42. Běchovice, in: *Národní Politika polední*, 8. května 1939, roč. 57, č. 128.

Bombík staví domek, chystá svatbu a – vyhrává Běchovice, in: *Národní politika*, 9. května 1939, roč. 57, č. 129.

„Smolař“ Hošek přece vyhrál Běchovice, in: *Národní politika*, 6. května 1940, roč. 58, č. 125.

Neděle ve znamení sportovních úspěchů Moravy, in: *Národní listy*, roč. 1941, č. 18.

Běchovice „věčná událost“, in: *Pražský večer*, 5. května 1943, č. 103.

Pomozte vystavět památník pro slavné Běchovice, in: *Lidová demokracie*, roč. III, č. 93, 20. dubna 1947.

Vítězem nový objev Zabloudil, in: *Svobodné slovo*, roč. III, č. 228, 30. září 1947.

Nepodařené Běchovice, in: *My* 47, č. 40, 4. října 1947.

Šourek ze Sparty vítězem 51. Běchovic, in: *Obrana lidu*, roč. II, č. 227, 28. září 1948.

Překvapení Běchovic – Šourek „S“, in: *Lidová demokracie*, roč. IV, č. 226.

Tradice dodržena: Šourek vyhrál Běchovice, in: *Mladá fronta*, č. 227, 28. září 1948.

Liška vítězem 54. Běchovic, in: *Svobodné slovo*, roč. VI, č. 226, 26. září 1950.

Běchovice do sedmé desítky, in: *Obrana lidu*, roč. XV, č. 239., 2. října 1956.

Ullspergrův husarský kousek na 59. Běchovicích, in: *Svobodné slovo*, roč. XI, č. 227, 21. září 1955.

Slavné 60. Běchovice vyhrál Kantorek, in: *Lidová demokracie*.

Kantorek vítězem 60. ročníku Běchovic, in: *Rudé právo*, roč. 37, č. 274, 1. října 1956.

71. Běchovice: suverénní Mládek, in: *Československý sport*, roč. XV, 23. října 1967.

Rekordní účast i výkony, in: Večerní Praha, roč. VIII, č. 250, 23. října 1961.

Běchovický závod v plném lesku, in: Lidová demokracie, roč. XVII, č. 258, 27. října 1961.

Rekord nevydržel: 1. Tomáš 29:43,4!, in: Československý sport, roč. XI, č. 216, 29. října 1963.

Vítězství Tomášovy taktiky, in: Lidová demokracie, roč. XXI, č. 303, 1. listopadu 1965.

Běchovický rekord Kantorka, in: Svobodné slovo, roč. XVII., číslo 255, 24. října 1961.

Náš rozhovor s vítězem Běchovic V. Mládkem, in: Práce, roč. XXII, č. 263, 24. října 1966.

Nejstarší běžecký závod, in: Svobodné slovo, roč. XVII, č. 256, 25. října 1961.

Před 70 lety se narodily Běchovice, in: Práce, roč. XXII, č. 126, 26. května 1966.

Už také ženy podlehly, in: Pondělní práce, roč. XXVIII, č. 250, 23. října 1972.

Běchovice opět rekordní, in: Rudé právo, roč. 55, č. 243, 14. října 1974.

Běžel poprvé a vyhrál, in: Svoboda, roč. LXXIX, č. 253, 25. října 1970.

Běchovice století, in: Mladá fronta, roč. XXXI, č. 241, 13. října 1975.

Padesátý vítěz Běchovic: Zvoníček, in: Lidová demokracie, roč. XXVIII, č. 250, 23. října 1972.

Běchovice pro zdraví, ne o zdraví, in: Mladá fronta, roč. XXXIII, č. 163, 13. července 1977.

VITOUŠ, Pavel, *Jako loni a předloni: Tesáček*, in: Mladá fronta, roč. XL, č. 232, 1. října 1984.

Běchovické tradice, in: Večerní Praha, roč. XXXI, č. 188, 25. září 1985.

Běchovice opět rekordní, in: Práce, roč. XXXVIII, č. 241, 11. října 1982.

Běžecký svátek, in: Zemědělské noviny, roč. XXXVIII, č. 241, 11. října 1982.

Starších víc než mladších, in: Práce, roč. XL, č. 232, 1. října 1984.

Melicherová už popáté, in: Rudé právo, roč. 69, č. 239, 10. říjen 1988.

Rekordman na Běchovicích, in: Rudé právo, roč. 66, č. 231, 1. Října 1986.

VITOUŠ, P., *Tesáčkův rekord: popáté!*, in: Mladá fronta, roč. XLII, č. 229.

Běchovice století, in: Mladá fronta, roč. XXXI, č. 241, 13. října 1975.

Klenot Běchovic, in: Večerní Praha, roč. XXIX, č. 198, 7. října 1983.

Muži: Tesáček a Melicharová, in: Práce, roč. XXXIX, č. 239, 10. října 1983.

Tesáček vyhrál počtvrté, in: Rudé právo, roč. 66, č. 230, 1. října 1985.

Běžec s č. 556, jeden z 3039, in: Mladá fronta, roč. XLIII, č. 227, 28. září 1987.

Na silnici z Běchovic již po 58.! Tomáš odloží lyže?, in: Mladá fronta, roč. XVI, č. 265.

Běchovice konečně přehlídkou nejlepších, in: Československý sport, č. 214, 28. října 1958.

Běchovice ve znamení mládí, in: Večerní slovo, roč. XXVIII, č. 250.

Zweifelhofer podruhé, in: Československý sport, roč. XXVI, 16. 10. 1978.

Československá olympionička Ludmila Melicherová žije nedaleko Svidníka, in: Podduklianské novinky, roč. 15, 25. února 2016.

Archivní prameny

NM, ATVS, fond Rudolfa Richtera, sign. 7c11 (pamětní knihy závodu Běchovice – Praha).

NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 1–17, bez inv. č.

Elektronické zdroje

BEDNÁŘ, Miloš, *Statistiky*, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/statistiky/> , [27. června 2018].

Český hydrometeorologický ústav, dostupné z: <http://portal.chmi.cz/historicka-data/pocasi/praha-klementinum> , [14. dubna 2018].

DOVALIL, Josef, *Amatérismus a profesionalismus*, dostupné z: http://www.olympic.cz/docs/osmus/amaterismus_a_profesionalismus.pdf , [15. června 2018].

Bohuslav Vrbenský, in: Slovník českých filosofů, kolektiv autorů, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Brno 2018, dostupné z: <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/vrben.html> , [12. května 2018].

In: Bibliografický slovník, Historický ústav Akademie věd, dostupné z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/RICHTER_Rudolf_7.4.1883-15.1.1962 , [15. května 2018], dostupné pouze v elektronické verzi.

KUBEŠOVÁ, Iva, *MUDr. Pavel Kantorek dnes slaví 88. narozeniny*, dohledatelné z: <https://behejsrdcem.com/clanky/rozhovor-s-pavlem-kantorkem/> , [27. června].

PRAŽÁK, Adam, *Legendy českého běhu: Stanislav Hoffman*, dohledatelné z: <https://www.ceskybeh.cz/blog/detail?articleUrl=legendy-ceskeho-behu-stanislav-hoffmann> , [27. června 2018].

Vlastimil Zwiefelhofer, dohledatelné z: <https://www.bechovice-praha.cz/vlastimil-zwiefelhofer> , [27. června 2018].

JAKOUBEK, Jiří, *Pohnuté osudy: Mistr Evropy Tesáček přecházel na červenou, zabila ho tramvaj*, dohledatelné z: https://www.lidovky.cz/tramvaj-jej-poslala-do-atletickeho-nebe-d95-/lide.aspx?c=A160214_193000_lide_ELE , [27. června, 2018].

IAAF, *Róbert Štefko, Athlete profile*, dostupné z: <https://www.iaaf.org/athletes/czech-republic/robert-stefko-9574> , [28. června 2018].

Sportovní úspěchy, dohledatelné z: http://robostefko-behej.cz/?page_id=112 , [27. června 2018].

IAAF, *Petra Kamínková, Athlete profile*, dostupné z: <https://www.iaaf.org/athletes/czech-republic/petra-kaminkova-71256> , [28. června 2018].

Výsledky, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/vysledky> , [23. června 2018].

SEMÍN, Michal, dostupné z: <https://www.euportal.cz/ShowArticleMobile.aspx?id=14002> , [23. června 2018].

Volkswagen Marathon Praha, dostupné z: <https://www.runczech.com/cs/akce/volkswagen-maratonsky-vikend-2018/zavody/volkswagen-maraton-praha/index.shtml> , [17. června 2018].

Sportisimo ½ Marathon Praha, dostupné z: <https://www.runczech.com/cs/akce/sportisimo-1-2maraton-praha-2017/zavody/sportisimo-1-2maraton-praha/index.shtml> , [17. června 2018].

Propozice závodu, dostupné z: <https://www.bechovice-praha.cz/propozice-zavodu> , [24. června 2018].

Před korunou, po koruně..., dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pred-korunou-po-korune/15043> , [23. června 2018].

Mzdy a ceny včera a dnes, dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/mzdy-a-ceny-vcera-a-dnes/> , [23. června 2018].

Online shop Tesco, dostupné z: <https://nakup.itesco.cz/groceries/cs-CZ/products/2001019300844> , [23. června 2018].

Jak se žilo v 80. letech? Za tyhle ceny dnes už nic nekoupíte, dohledatelné z: <https://globe24.cz/revue/35141-jak-se-zilo-v-80-letech-za-tyhle-ceny-dnes-uz-nic-nekoupite> , [24. června 2018].

8. Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s pamětníkem.

Příloha č. 2: Jakub Wolf, vítěz ročníků 1897, 1898, 1899. (H7F 029858)

Příloha č. 3: Matěj Špička, vítěz roku 1900, roku 1899 byl třetí, roku 1904 pátý a roku 1905 druhý. Dlouhá léta se pak účastnil i jako starý pán (H7F 029886)

Příloha č. 4: Antonín Šmucr, vítěz roku 1902, 1903 (H7F 001207)

Příloha č. 5: Arnošt Nejedlý, vítěz ročníků 1904, 1905, 1906, 1907. (H7F 029740)

Příloha č. 6: Běchovice 1907. (H7F 027589)

Příloha č. 7: Paul Nettelbeck, vítěz roku 1908 (H7F 027588)

Příloha č. 8: Paul Nettelbeck, zvítězil v roce 1908. (H7F 001212)

Příloha č. 9: Antonín Dvořák, vítěz Běchovic 1909. (H7F 029894)

Příloha č. 10: František Slavík, vítěz roku 1911, 1913. (H7F 001219)

Příloha č. 11: Běchovice 1913. (H7F 027590)

Příloha č. 12: Běchovice 1914. (H7F 027592)

Příloha č. 13: Novinový výstřižek týkající se Běchovic (*Běchovice*, in: Sport, roč. II, č. 11, 5. května 1914, s. 1)

Příloha č. 14: Běchovice 1914. (H7F 029757)

Příloha č. 15: Běchovice 1915. (H7F 027596)

Příloha č. 16: Protokol ze závodu roku 1915. (NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., pamětní kniha 1897–1922)

Příloha č. 17: Josef Bledý s doprovodem cyklistů, vítěz roku 1915. (H7F 027595)

Příloha č. 18: Podmínky pro start závodníků z roku 1916. (NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., pamětní kniha 1897–1922)

Příloha č. 19: Antonín Kejha, vítěz roku 1918, první zleva. (H7F 059721)

Příloha č. 20: Protokol ze závodu roku 1918. (NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., pamětní kniha 1897–1922)

Příloha č. 21: J. Liehne, vítěz roku 1921, 1922. (H7F 027641)

Příloha č. 22: Startér Rudolf Richter, 1922 (H7F 029851)

Příloha č. 23: Mužstvo Sparty se startérem Richterem před závodem, 1924. (H7F 027643)

Příloha č. 24: Závodníci na startu Běchovic 1924 uctívají černými stužkami zakladatele závodu Josefa Hlavsu. (H7F 018384)

Příloha č. 25: Běchovice 1927. (H7F 029778)

Příloha č. 26: Běchovice 1927. (H7F 018387)

Příloha č. 27: Wolf, Špička, Torl, Dobiáš, ?. Dvořák, Roth, již jako staří páni na jubilejním ručníku 1927 (H7F 029779)

Příloha č. 28: Josef Německý, vítěz roku 1927, 1928. (H7F 029855)

Příloha č. 29: Běchovice 1928. Startér Rudolf Richter svolává závodníky ke startu (H7F 021939)

Příloha č. 30: Karel Nedobitý, vítěz Běchovic 1929. (H7F 001252)

Příloha č. 31: Běchovice 1929. (H7F 029808)

Příloha č. 32: Josef Koščak, vítěz roku 1934. (H7F 001224)

Příloha č. 33: Ludvík Bombík, vítěz roku 1936, 1939. (H7F 029829)

Příloha č. 34: Josef Hušek, vítěz roku 1937. (H7F 001227)

Příloha č. 35: Běchovice 1937, těsně před startem (H7F 018397)

Příloha č. 36: Běchovice 1937. (H7F 018398)

Příloha č. 37: Běchovice 1939. (H7F 029830)

Příloha č. 38: Běchovice 1939. (H7F 029825)

Příloha č. 39: Propozice závodu z doby protektorátu. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 1, bez inv. č.)

Příloha č. 40: Václav Hošek, vítěz Běchovic 1940. (H7F 001225)

Příloha č. 41: Jan Haluza, vítěz roku 1943. (H7F 001230)

Příloha č. 42: Diringer, vítěz roku 1945. (H7F 029854).

Příloha č. 43: Přemysl Dolenský, vítěz Běchovic 1946. (H7F 018871)

Příloha č. 44: Běchovice 1947. (H7F 001343)

Příloha č. 45: Zabloudil předbíhá v těsném souboji Dolenského. Běchovice 1947. (H7F 059725)

Příloha č. 46: Běžci na trati. Běchovice 1947. (H7F 012891)

Příloha č. 47: Vítěz Jaroslav Liška (číslo 69) a druhý Jaroslav Šourek. Běchovice 1950. (H7F 028194)

Příloha č. 48: Běchovice 1950. (H7F 028191)

Příloha č. 49: Přihlížející diváci v Praze na Ohradě, Běchovice 1950.

Příloha č. 50: Startér Rudolf Richter, 1952. (H7F 001351)

Příloha č. 51: Běchovice 1955. (H7F 028162)

Příloha č. 52: Pavel Kantorek, vítěz Běchovic 1956, 1957, 1961 (H7F 028134)

Příloha č. 53: Pavel Kantorek (č. 116), vítěz ročníků, 1956, 1957, 1961. (H7F 059735)

Příloha č. 54: Rudolf Richter při svých posledních Běchovicích. Jeho žena na zadní fotografii připsala: „Poslední obrázek mého drahého manžela 22. října 1961.“ (H7F 027939)

Příloha č. 55: Plánek alternativního cíle v roce 1967, kdy nebylcíl v ulici Koněvova, ale V Domově. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 4, bez inv. č.)

Příloha č. 56: Emil Zátopek při běchovickém závodu v roce 1966. (H7F 029424)

Příloha č. 57: Start Běchovic 1966. (H7F 029423)

Příloha č. 58: Účastnický diplom z roku 1970. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č.)

Příloha č. 59: Přihláška na Běchovice z počátku sedmdesátých let. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č.)

Příloha č. 60: Rozpis (pokyny pro závodníky) z roku 1955 – tři strany. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka 1, bez inv. č.)

Příloha č. 61: Běchovice 1971. (H7F 030267)

Příloha č. 62: Pavel Pěnkava, vítěz roku 1971. (H7F 029378)

Příloha č. 63: H. Šulák a J. Vykoupil u třináctého patníku v Běchovicích. Běchovice 1971. (H7F 029422)

Příloha č. 64: Startovní listina z roku 1975. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 9, bez inv. č.)

Příloha č. 65: Výsledková listina z roku 1975. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 9, bez inv. č.)

Příloha č. 66: Běchovice 1976, vítězka Božena Sudická. (H7F 044230)

Příloha č. 67: Propagační plakát k Běchovicím 1978. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 12, bez inv. č.)

Příloha č. 68: Účastnický diplom z roku 1978. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 12, bez inv. č.)

Příloha č. 69: Šárka Balcarová na Běchovicích 1979. Tento ročník zvítězila. (H7F 058626)

Příloha č. 70: Stupně vítězů kategorie žen na Běchovicích 1983. Na prvním místě se umístila Ludmila Melicherová, druhá skončila Jarmila Urbanová a třetí příčku obsadila Ada Kuchařová. (H7F 064141)

Příloha č. 71: Stupně vítězů závodu mužů v roce 1983. Na prvním místě Lubomír Tesáček, na druhém Pavel Semela a třetí Vlastimil Zwiefelhofer. (H7F 064140)

Příloha č. 72: Propagační plakát k Běchovicím z roku 1984. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 14, bez inv. č.)

Příloha č. 73: Ludmila Melicherová, 1984. (H7F 064348)

Příloha č. 74: Mapa trati uveřejněná v rozpise pro rok 1985. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 14, bez in. č.)

Příloha č. 75: Ivan Uvízl z Rudé hvězdy (dnes PSK Olymp Praha) při závodě v roce 1989. (H7F 073215)

Příloha č. 76: Výsledková listina z roku 1994. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 17., bez inv. č.)

Příloha č. 77: Propozice z roku 2011. ((NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 17., bez inv. č.)

Příloha č. 78: Start běhu v roce 2016. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 17., bez inv. č.)

Zdroje příloh: Příloha č. 1 je rozhovor, který byl uskutečněn v Nové budově Národního muzea dne 28. června 2018 s pamětníkem Josefem Šamanem.

Všechny ostatní přílohy pocházejí ze sbírek Národního muzea. Fotografie, kterých je většina, pochází z Fotoarchivu Oddělení dějin tělesné výchovy a sportu, v závorce za nimi je vždy uvedeno inventární číslo.

Ostatní materiály jsou z Archivu Oddělení tělesné výchovy a sportu a v závorce za nimi je vždy uvedená citace. Všechny přílohy (kromě přílohy č. 1) jsou řazeny chronologicky.

Přílohy:

Příloha č. 1: Rozhovor s pamětníkem.

Rozhovor se mi podařilo udělat s jedním z nejvytrvalejších organizátorů Běchovic, panem Josefem Šamanem, který ochotně slíbil, že se se mnou sejde v kancelářích Nové budovy Národního muzea 28. června 2018 a povypráví mi o svých zkušenostech s organizací tak velkého závodu. Na schůzku dorazil na minutu přesně a snad už to vypovídá, že přesnost a dochvilnost typická pro všechny, kdo chtějí správně uspořádat větší podniky, je mu vlastní. Rozhovor není přepsán přesně podle pravidel orální historie, především proto, že se nám při rozhovoru dařilo občas trochu odbíhat od tématu, a proto by byl článek pro čtenáře náročným a hlavně dlouhým textem. Proto je pouze volně přepsán formou rozhovoru. Celý rozhovor vzniknul na základě jednoho sezení. S tím, že mi pan Šaman dvě chybějící jména, která mu při rozhovoru vypadla z paměti, doplnil ještě následně telefonicky. Otázky, které jsem podávala, jsou tučně, odpovědi pana Šamana běžným písmem. A nyní již k rozhovoru.

Vzpomenete si na své úplně první Běchovice?

Nastupoval jsem jako pěšák. V té chvíli byl ředitelem závodu pan Fetrle a Rudá hvězda dostala Běchovice jako politický úkol. Kvůli velkému počtu běžců bylo nutné nějak organizaci zefektivnit. Předtím měla na starost organizaci ČSTV, které se díky většímu počtu běžců organizace pomalu začínala vymykat z rukou. Podle našeho kronikáře už to dělám třicet pět let. Já sám už bych všechny ročníky ani nespočítal, ale pamatuji se, že jsem byl při mých prvních Běchovicích přiřazen do koridoru, kde se zachytávali závodníci. Tehdy ještě nebyly žádné čipy, místo nich tenkrát byl, jak jsme tomu říkali, tikací hodiny. Ve skutečnosti to byl píchací stroj, u kterého seděl člověk, a jak probíhali jednotliví závodníci, mačkal tlačítko, které zaznamenávalo čas. Podle mě to muselo být velmi nepřesné, zvlášť když přiběhl chumel. A my jsme za tím cílem vytvářeli jakési kornouty, koridory, z provazů, u kterých stáli rozhodčí, kteří si zapisovali čísla lidí, kteří do koridoru doběhli. Když byl koridor naplněný, musely se provazy přehodit a tak stále dokola. Když pak všichni doběhli, rozhodčí si sedli, já sám jsem u toho přímo nebyl, ale vím, že celé odpoledne pak dávali dohromady pořadí a čas. Dodnes žasnu, jak to vůbec mohli dát dohromady. Je pravda, že neexistovaly digitální stopky, takže závodníci museli dát na to, co bylo rozhodcovským sborem rozhodnuto. A pamatuji si, že nebyly ohledně časů žádné protesty. Dnes si každý zároveň měří sám čas a pak mají problémy. Další záležitostí, na kterou si běžci stěžovali v novější době, byla ta, že nejdříve odstartovali lepší sportovci a těm vzadu již běžel čas, než se vůbec dostali ke startu. To jsme odstranili. Dnes se měří úřední

čas, tedy oficiální odstartování závodu a pak individuální čas, který se měří až od chvíle, kdy se dostanou k elektronickému startu a čip je zaznamenán. Rád bych ještě podotknul, že jsme patrně byly jedni z prvních, kdo to tak začal v masovém měřítku používat. Šli jsme od toho tikacího stroje, což nebylo ideální, ale tehdy to dostačovalo, pak jsme zkoušeli kameru. Namířit ji proti závodníkům a chtěli jsme to kontrolovat s koridorem, ale to bylo problematické, hlavně kvůli ohniskové vzdálenosti a na takové množství závodníků to nebylo ještě připravené. A pak jsme si našli firmu v Brně, se kterou jsme dlouhá léta spolupracovali, a Ti už rozdávali čipy, problém byl však v tom, že jsme je od závodníků za cílem museli sbírat. Jenže jak závodníci dobíhají „zjančení“, tak je nevraceli a my museli někdy doplácet. Teď máme také snímací zařízení, ale už jsou zabudované v číse, takže se od nich nemusí nic vybírat. V tomto směru se to tedy velmi zlepšilo.

Tak to byly ty začátky, ale který rok to byl přesně, Vám nepovím, ty roky už se mi slévají dohromady, ale bude to více než 35 let.

To je už opravdu úctyhodná řádka let. Jak se vaše organizování dále vyvíjelo?

Ze začátku jsem nastoupil jako pěšák, takže jsem znal trochu cíl, ale s celou organizací jsem neměl šanci se ještě seznámit. Tehdy jsme spolupracovali s TJ Běchovice a dělali jsme to jako amatéři a na jedné schůzi, když jsem tam byl asi druhý rok, řekl Fetrle: „Já končím a bylo by dobře, kdybys to dělal ty“. Mně se do toho samozřejmě moc nechtělo, protože je to fůra starostí, ale všichni říkali: „My ti pomůžeme“. Takže mi to tak jako spadlo na hlavu. Nějak jsem se v tom začal pomalu orientovat.

Takový malý příklad, tady třeba při rekonstrukci muzea máte takové ty ohrádky a ty tehdy vůbec nebyly. Takže já jsem musel shánět do cílové rovinky asi 200 metrů dlouhá lana, která jsme natáhli mezi stromy, aby se diváci nedostali do dráhy, jelikož ti lezou skoro závodníkům na záda a navíc tam ještě jezdí tramvaj. Rudá hvězda byla tehdy a stále patří pod unii tělovýchovných oddílů policie, proto Běchovice dostali na starosti, protože se myslelo a byla to i pravda, že mají k policii blíž a že by mohli konečně zařídit, aby tam nejezdila auta a tramvaje. S tím byla fůra starostí. V těchto začátcích nám policie velmi pomohla, a pomáhá i teď, dříve dokonce frekventanti z jejich škol stáli po trati jako pořadatelé, to byla úžasná výhoda.

Jak se stalo, že jste poprvé šel pomáhat k trati?

Já jsem vychovaný Sokolem a tam to bylo běžné. Úplně automatické bylo to, že jako dorostenci jsme chodili pomáhat žákům, byl jsem zvyklý jít tam, kde nás bylo třeba. A když mi

Pavel Pěnkava, šéf atletiky a také vítěz Běchovic řekl, abych přišel, tak jsem řekl, že samozřejmě. Tak jsem se k tomu dostal, pak jsem se stal vedoucím oddílu atletiky a už jsem to měl jako povinnost.

Jaký ročník byl nejnáročnější na organizaci?

Kdysi byl boom akce „Běháme pro zdraví“ a tehdy se to tak rozrostlo, že jsme měli přes tři tisíce závodníků a dodneška nechápu, jak jsme to s tím tikacím strojem zvládli. Dnes jsou závodníci mnohem zvykanější, stěžují si, co všechno nebylo. Ale tenkrát to šlo hladce.

Ale třeba přepravit 3000 zavazadel byl problém, vozili jsme to pak v autobusech. Najednou se objevila paní, že nemá batoh, ten však zapadl někde v autobusu a my ho už nenašli, tak jsem s ní musel na policii nahlásit krádež. To byly ale jen takové drobné problémy. Další problém, tehdy za „totáče“, byl problém s tiskárnami. Protože se soudruzi báli, že by se rozmnožovaly letáky, tak bylo tiskáren málo. My jsme výsledky, které rozhodčí zpracovali, dávali do tiskáren. Závod končil v poslední den v září a my jsme ještě v prosinci neměli vytisknuto. To byl jeden z problémů. Dokonce pak jeden běžec psal Štrougalovi, jak je možné, že v prosinci nemá výsledky. I takové byly stížnosti.

Také jsme měli v závodě dvě zajímavé figurky. Pana akademického malíře Kočího, běžel závod asi 60 krát, byl chodec ze Sparty a závod také maloval, například dělal dlouhá léta diplomy a běhal závod v bačkorách. Zúčastnil se ještě 100. ročníku, tehdy již špatně zvedal nohy a my ho museli upozorňovat na každý práh. Na pátém kilometru zakopl a upadl. Než stačil vysvětlit, že mu nic není, zdravotníci jej naložili do sanitky a odvezli. Ten řádl, že kvůli nim nemohl závod dokončit. Jeho věková kategorie byl ještě pan doktor Láska. Toho se zase v televizi ptali, jak to uběhne a on říkal: „No, já si zpívám kalamajka mik mik mik, kalamajka mik mik mik“. To byla velmi raritní dvojice.

Další problém byl se záchody. Dnes Vám jich dovezou, kolik chcete. Ale tenkrát byl problém je sehnat. Jediný pojízdný záchod měli kanalizace na Císařském ostrově, tam jsem si pro něj musel vždycky dojet. Celý ten vůz se záchody měl jednou ohnutý podvozek a nedalo se to zprovoznit. Nakonec nás zachránil předseda národního výboru, který to nakonec celé opravil. Těch záchodů tam bylo jen asi deset, ale stejně nebyly žádné stížnosti. Dnes je stížností spousta, i když je záchodů asi 35 a dokonce blíže ke startu.

Je pravda, že máme problém s prevozem zavazadel. Vyřešit prevoz 2000 závodních batohů je problém, ale ne tak velký, jako to pak vydávat. Já jsem to kdysi dokonce vyřešil tak, že jsem na školním dvoře vytvořil řady a závodníci si podle čísel batoh sami našli. Nebylo to ideální, ale šlo to celkem hladce. Teď se tedy řeší, jak to vyskladnit, ale stále to čeká na vyřešení.

Vyzkoušeli jsme několik systémů a stejně nám to dvakrát nebo třikrát neklaplo ideálně. „Stěžovači“ na to rádi poukazují. Ale slyšel jsem, že na jednom jiném závodě, kde něco převáželi, prostě přijeli se sklápěčkou a sklopili to všechno na jednu hromadu. Takže k tomu jsme zatím ještě nedospěli a doufám, že se to v letošním ročníku konečně vyřeší.

Asi největší problém byl, když v roce 2002 přišla povodeň. Ve Stromovce, kde má PSK Olymp Praha základnu, bylo sedm metrů vody. Já jsem z Holešovic a povodně jsem tam zažil. Když mi volali, že stoupá voda, byl jsem si jistý, že vody nebude více než po kolena, měl jsem pocit, že to tam znám. A ráno mi volali, že je to v prvním patře. Takže jsme přišli o kameru za milion, počítače, nábytek. Bahno bylo všude.

To byl problém, protože jsme přišli o kancelář. Naštěstí nám vyšla vstříc Dukla Praha, kde jsem dostal kancelář, odkud jsme Běchovice zařizovali. No a zvládli jsme to, aniž by to někdo poznal. Tenkrát jsem měl opravdu obavy, jestli to nemáme zrušit, ale díky Dukle se to povedlo.

Tak a teď' na trochu veselejší notu. Vzpomenete si na nějakou perličku, nebo zábavnou historku?

Tehdy v začátcích jsme měli jako sponzora Adidas, ten nám dával věčné ceny. Nějaká dáma najednou přišla, že nedostala cenu. Její manžel na mě dost vystartoval: „Jak je tohle možný, to by se u nás na vesnici nestalo“. Naštěstí tam byl přes ulici prodejní stánek Adidasu. Tam jí ředitel Adidasu vybral mikinu s olympijským motivem, kterou dostala jako náhradu za tričko, ačkoliv cena byla 2000 Kč, dostal jsem ještě od jejího muže vyhubováno.

Jak byste shrnul a zhodnotil léta svého ředitelování?

Já jsem měl spolupracovníka Václava Wintera. Vždycky jsem si kreslil, jak se tomu dnes říká, strom úkolů. Kreslil jsem si tady závod, tady zdravotníky atd. Vždycky před závodem jsem to s ním probíral a on mě vždycky upozornil, pokud jsem na něco zapomněl. To mě vždy uklidňovalo. Ráno už jsme pak nastupovali k závodu, kvůli velkému množství kategorií se startovalo brzy, tak jsme tam museli být už kolem páté ráno a už jsme začínali s přípravami. Ještě jsme třeba stavěli podium, měli jsme tam tesaře, někdy to stavěli už den předem, ale pak jsme to v noci museli hlídat, aby nám to nějaký opilci nezničili. Tak takové radosti to byly. Dneska je to jinak díky tomu, že do toho vstoupil český atletický svaz. Dnes už jen zvednete telefon a řeknete, že potřebujete dovézt třeba záchody. Je to všechno jednodušší i díky čipům, které elektronicky zaznamenávají čas. Přesto se stane, že se v počítačích přehodí nějaké čísílko, ale i to jsme schopni s firmou vykomunikovat a navíc je to minimum případů.

Aniž si to kolikrát závodníci neuvědomují, snažíme se, aby byl závod zajištěn i ze zdravotního hlediska. I na Běchovicích se může stát, že se přihodí nějaký vážný případ. Většinou je to tak, že po celý závod, kromě drobných odřenin a zakopnutí, je všechno v pořádku. Pak přijde Hrdlořežák, který je prudký, tam se ještě šetří, ale pak od Jarova trasa stále ještě trochu stoupá a už jsou tam diváci, takže běžci se vyšťaví, přeženou to tak, že s nimi máme v cíli starosti. Vždycky bývají minimálně dva tři lidi, kteří to přeženou a musí jim být poskytnuta pomoc.

Nelákalo Vás někdy zaběhnout si Běchovice?

Já jim fandím, ale když vidím, jak se někteří z nich chovají a chtějí být oslavováni... Já to беру tak, že si jdu zaběhat. A běhával jsem třeba od Fučíkárny do Stromovky, nebo z Klánovic do Počernic. Takový jogging. To je pro mě to, co by se mělo dělat.

Ona ta trať je velmi náročná. Někde na Ohradě měli cyklisti, kteří s během začínali, základnu. Jedna radiála už byla obsazená chodeckým závodem Praha – Brandýs. A tak sedli na kolo a vybrali trasu pro Běchovice. Ta trať je podle mě velmi náročná. Tehdy tam byla alej, podle historických pramenů, a tak se mohli běžci schovat ve stínu, ale dneska už je to všechno pryč. Je to namáhavý, jednotvárný závod, je to 10 kilometrů a to mě to vždycky odradilo.

Jak je to se zahraniční účastí? Běchovice byly vždy spíše českou záležitostí. Jak je to dnes?

Já jsem se přátelil s jedním hobíkem, emigrantem, který dojížděl do Prahy a ten vždy zval ten jejich klub, kteří to běhali s námi. Pak jsme navázali spolupráci s odborovým sdružením železničářů. Ti pořádají i velké množství mezinárodních akcí. Oni se pravidelně zúčastňují Běchovic a zvou tam i zahraniční závodníky. Na 100. ročník (1996) jsme pozvali dva závodníky, já tomu říkám běžecký cirkus, který běhá po Evropě a hledá závody, kde by si mohli vyběhnout nějaké peníze. Našel se tenkrát nějaký nadšenec, že dá tomu, kdo překoná rekord 100 000 Kč. Laban Chege skutečně rekord asi o dvě vteřiny překonal. Mně se zdá, že to běžel přesně na to, aby dostal ty peníze.

Čeští závodníci byli nejprve ze zahraniční účasti trochu vykolejení. Protože jim nestačili, tak nám někdy trochu nadávali. Já jim říkal, že musí přidat.

Jednou jsem se dokonce rozčílil – novinářská odezva byla „Běchovice byly černé“. Od té doby jsem radši velmi opatrný a již tento cirkus zahraničních běžců nezveme. Navíc s nimi bylo mnoho starostí, ubytování, strava atd. A na to nejsou finance. Někdy se dokonce ještě objevuje otázka, jak moc na tom vyděláváme. Ale peníze jdou opět zpátky do sportu. Část dostanou Běchovice, část atletický oddíl PSK Olymp a část Český atletický svaz. My to neděláme jako

výdělečný podnik, já to vždycky bral jako lidový běh, kde si běžci mohou změřit síly. I když mi to jejich narostlé ego někdy trochu vadí.

Další otázka bude směřovat k tomu, jak moc Vám pomohly výdobytky moderní doby, jako je platba přes internet, online přihlašování atd.?

Organizace závodu se v poslední době i díky vstupu Českého atletického svazu a podpory některých firem profesionalizuje. My jsme to tenkrát dělali velmi amatérsky. První stránky naprogramoval můj syn.

Kdy to tak bylo přibližně?

To bylo po revoluci, začátkem 90. let. On z toho syn byl velmi nadšený. A přišel i na to, že by bylo dobré dělat bezhotovostní platbu. Myslím, že jsme byli jedni z prvních, kdo to používal, ale bohužel jsem nezaznamenal, kdy přesně to bylo.

Jak jste vybírali sponzory?

Ze začátku jsme to dělali amatérsky, jak jsem říkal. Já jsem naháněl sponzory. Ono organizovat a shánět navíc ještě sponzory, je náročné, a tak jsme jich měli pomálu. Pak jsme usoudili, že nelze sedět na dvou židlích a nedá se organizovat a ještě shánět sponzory. A proto jsme byli rádi, že do toho vstoupila Český atletika a.s. tak, že zajišťuje takový ten věnec sponzorů. Je to na jednu stranu výhoda. Na druhou stranu, já jsem si svého času dělal sám i plakáty, a pak jsme se trochu střetávali. Byly požadavky, jak který sponzor má být velký, kdo na jakém místě atd. Dnes už to zvládáme hladce. Občas si vjedeme do vlasů, ale už je to lehké a není problém

Co byste vzkázal běžcům, kteří se chystají na 122. ročník Běhovic, který se bude konat letos v září?

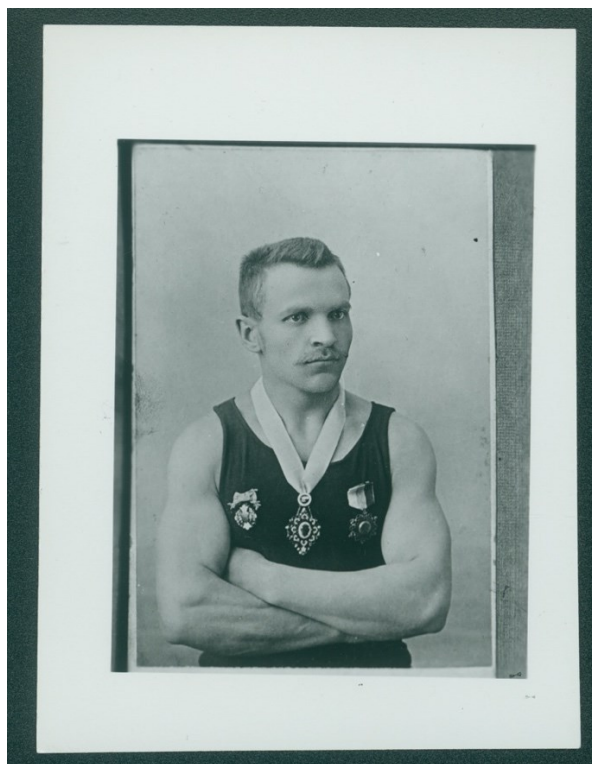
Musí trénovat, bez přípravy to nejde a musejí běžet jen na to, na co mají. Protože jak se zjančí, tak to končí tragédií. I když aspoň dvacet let se žádná nestala. Ať běží hlavně s rozumem.

Panu Šamanovi tímto děkuji za velmi příjemný a také snad pro čtenáře zajímavý rozhovor. Ať žijí Běhovice!

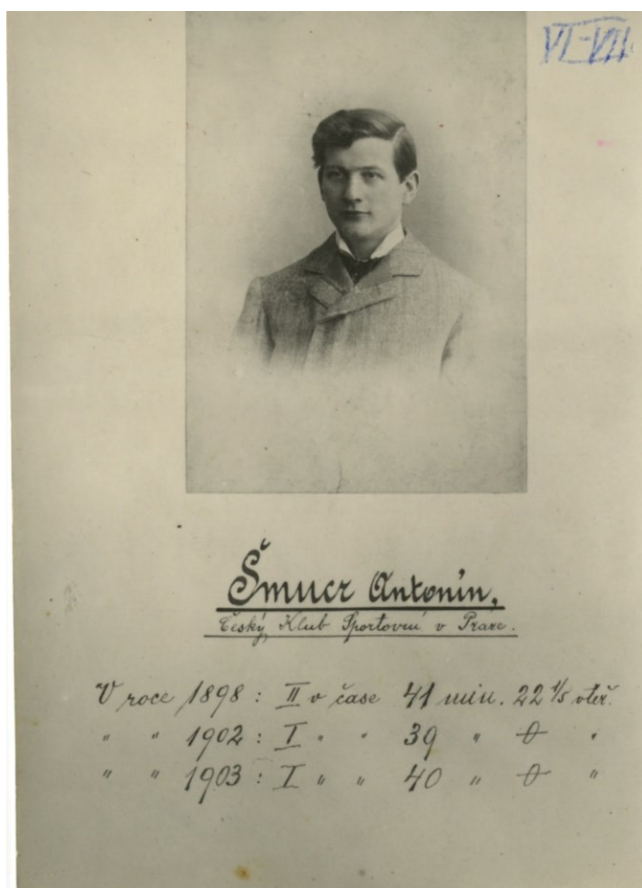
Příloha č. 2: Jakub Wolf, vítěz ročníků 1897, 1898, 1899. (H7F 029858)

Příloha č. 3: Matěj Špička, vítěz roku 1900, roku 1899 byl třetí, roku 1904 pátý a roku 1905 druhý. Dlouhá léta se pak účastnil i jako starý pán. (H7F 029886)

Příloha č. 4: Antonín Šmucr, vítěz roku 1902, 1903. (H7F 001207)

Příloha č. 5: Arnošt Nejedlý, vítěz ročníků 1904, 1905, 1906, 1907. (H7F 029740)

Příloha č. 6: Běchovice 1907. (H7F 027589)

Příloha č. 7: Paul Nettelbeck, vítěz roku 1908. (H7F 027588)

Příloha č. 8: Paul Nettelbeck, zvítězil v roce 1908. (H7F 001212)

Příloha č. 9: Antonín Dvořák, vítěz Běchovic 1909. (H7F 029894)

Příloha č. 10: František Slavík, vítěz roku 1911, 1913. (H7F 001219)

Příloha č. 11: Běchovice 1913. (H7F 027590)

Příloha č. 12: Běchovice 1914. (H7F 027592)

Příloha č. 13: Novinový výstřižek týkající se Běhovic. (*Běhovice*, in: *Sport*, roč. II, č. 11, 5. května 1914, s. 1)

Příloha č. 14: Běhovice 1914. (H7F 029757)

Příloha č. 15: Běchovice 1915. (H7F 027596)

Ke startu se dostavili všichni přihlášení závodníci, vyjma Majera Jos. a Simáčka Ant. ze Sportovního klubu Pedestriánů.

Dozor po trati, jakož i aranzement u cíle obstarali k naprosté spokojenosti závodníci a diváci členové Č. K. S. Karlov 1885.

Při závodě samém panoval mírný protivětr, trochu z levé strany, který svířený prach snášel shned mračno mláčky. Den byl krásný, slunný, teplo po předcházejících chladných skoro mrazích.

Věle dosáhli:

I.	Bledý Josef S. K. Slovic v Praze,	v čase 37 min 47 vteř.
II.	Nazarec Josef Pedestriánský Klub Král Vinohrady	" 39 " 24 ¹ / ₅ "
III.	Kundrák Bedř. S. K. Český, Br. "Praha"	" 40 " 28 ³ / ₅ "
IV.	Ladra Jindř. S. K. Viktoria Žižkov	" 41 " 55 - "
5.	Husák Antonín, A. C. Praha v Praze	" 42 " 49 ³ / ₅ "
6.	Fajt Antonín, Pedestriánský Klub Král Vinohrady	" 43 " 22 ³ / ₅ "
7.	Zamrzla Eugen, Č. K. V. Král Vinohrady	" 44 " 03 - "
8.	Šokorný Frant., S. K. Podolí	" 44 " 35 - "
9.	Zenger Zdeněk, A. C. K. Union Žižkov	"
10.	Lebe Jiri, Pedestriánský Klub Král Vinohrady	"
11.	Novák Otakar, S. K. Viktoria Žižkov	"

Během závodu vzdal se jediný, Kejha Antonín, všichni závodníci ostatní došli k cíli v výborné kondici.

Správnost protokolu potvrdili:

V Praze, dne 2. května 1915

[Signature]

[Signature]

[Signature]
členové míra

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]
č. štěstí a napřívání

[Signature]

[Signature]

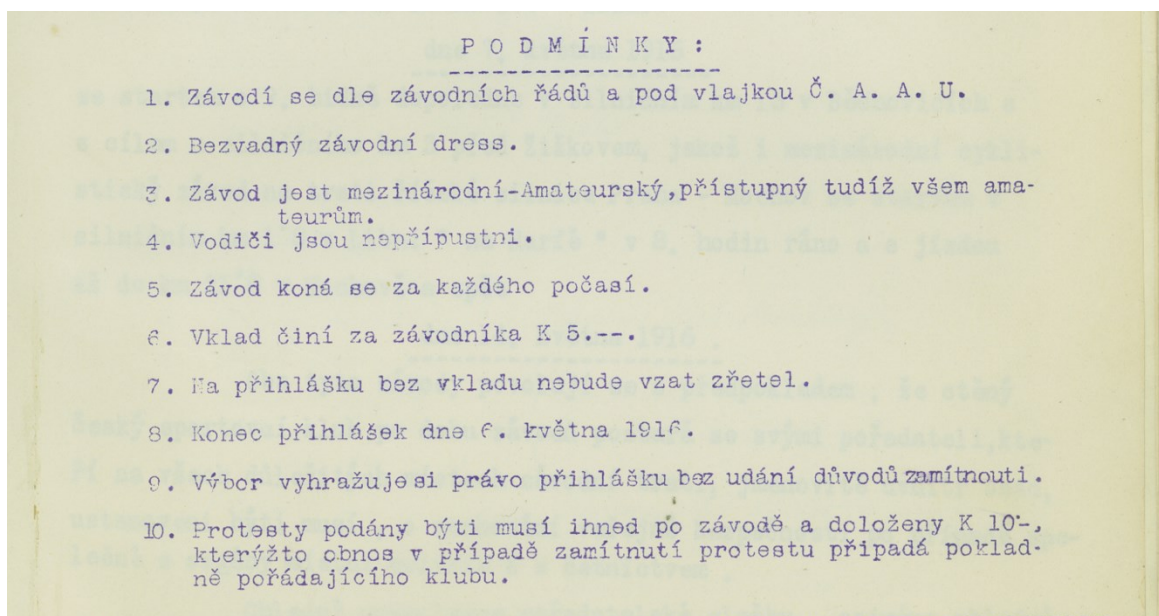
[Signature]

V Karlíně, dne 2. května 1915.

Příloha č. 17: Josef Bledý s doprovodem cyklistů, vítěz roku 1915. (H7F 027595)

Příloha č. 18: Podmínky pro start závodníků z roku 1916. (NM, ATVS, fond Rudolf Richter, sign. 7c11, bez inv. č., pamětní kniha 1897–1922)

Příloha č. 19: Antonín Kejha, vítěz roku 1918, první zleva. (H7F 059721)

Protokol

XXI. silničního závodu v běhu na 10 km o mistrovství české
na trati Bechovice – Praha.

pořádá: Českým Klubem Sportovním Karlin 1885 v neděli dne
5. května 1918, o 9. hod. dopoledne pod vlajkou a zájmy České amat. Atlet. Unie v Praze.

Start byl na značce km 13 v Bechovicích, cíl na značce km 3 před Žižkovem.

Závodní výbor sestával z p. p.:

všechni rozhodčí: p. rada ing. Zdeněk Krutis, bývalý předseda S. K. Slavia v Praze.
čistý sbor soudců: školní rada prof. Dr. Jiří Guth, předseda bývalého Č. O. V.
továrník Karel Morstadt, předseda A. C. Sparta v Praze,
Zdeněk Šafránek, předseda S. K. Viktoria v Žižkově
Rudolf Klásek, předseda S. K. Sníchov v Praze.
architekt Rudolf Schindler, předseda V. S. P. v Praze.
prokurista Bohumil Rudl, čestný člen A. C. Sparta v Praze
velkoobchodník Josef Hlavsa } zakladatelé závodu
továrník Jan Hrazdila }
Augustin Vondrách, předseda Č. K. S. Karlin 1885.
úřední měřicí časů: ing. Josef Zofka

starter: Rudolf Richter
závodní lékař: -/: nebylo možno žádného získati. Všichni na výjezdu!
zapisovatel: Rudolf Richter
poradatelé a cíle: Služba Č. K. S. Karlin 1885, A. C. Sparta a S. K. Sníchov.

Ku závodní přihlášce:

1) Kája Antonín	} S. K. Sníchov v Praze
2) " Jendřich	
3) Sníchovský Bosta	
4) Maxane Josef	} S. K. Viktoria v Žižkově
5) Moravec Sasa	
6) Haviček František	
7) Snapp Josef, Č. K. V. Praze	} A. C. Sparta v Praze
8) Rozmicek Antonín	
9) Mazura Vojtěch	

Příloha č. 21: J. Lichne, vítěz roku 1921, 1922. (H7F 027641)

Příloha č. 22: Startér Rudolf Richter, 1922. (H7F 029851)

Příloha č. 23: Mužstvo Sparty se startérem Richterem před závodem, 1924. (H7F 027643)

Příloha č. 24: Závodníci na startu Běchovic 1924 uctívají černými stužkami zakladatele závodu Josefa Hlavsu. (H7F 018384)

Příloha č. 25: Běchovice 1927. (H7F 029778)

Příloha č. 26: Běchovice 1927. (H7F 018387)

Příloha č. 27: Wolf, Špička, Torl, Dobiáš, ?, Dvořák, Roth, již jako staří páni na jubilejním ručníku 1927. (H7F 029779)

Příloha č. 28: Josef Německý, vítěz roku 1927, 1928. (H7F 029855)

Příloha č. 29: Běchovice 1928. Startér Rudolf Richter svolává závodníky ke startu. (H7F 021939)

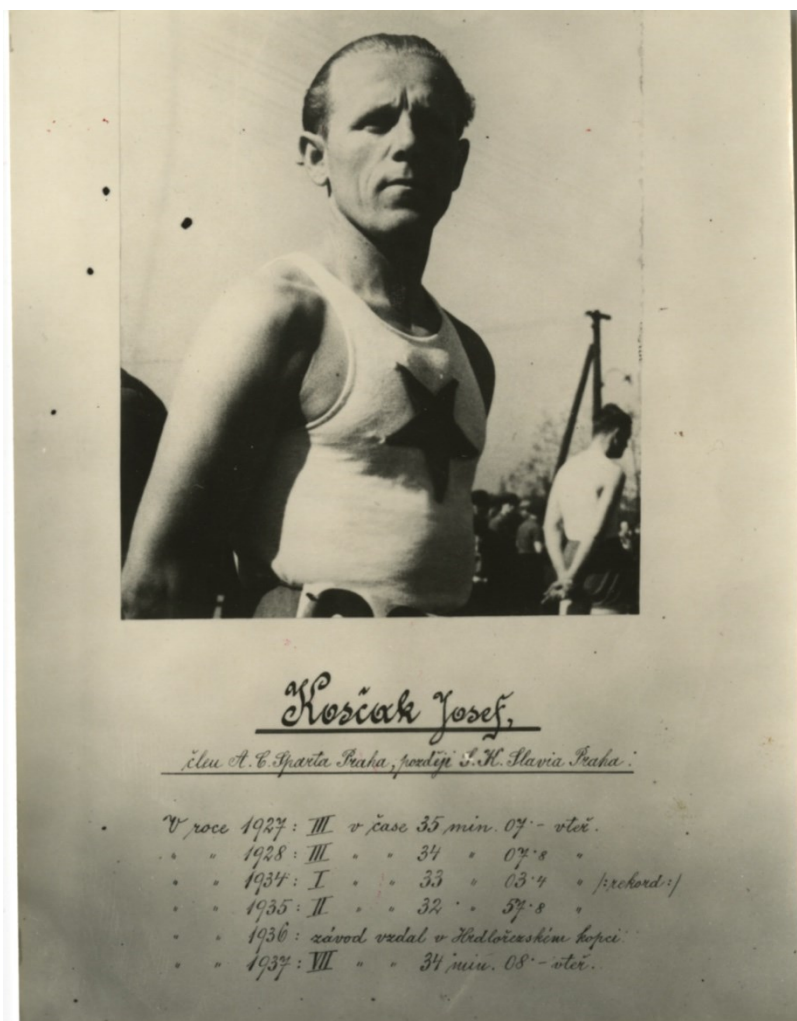
Příloha č. 30: Karel Nedobitý, vítěz Běchovic 1929. (H7F 001252)

Příloha č. 31: Běchovice 1929. (H7F 029808)

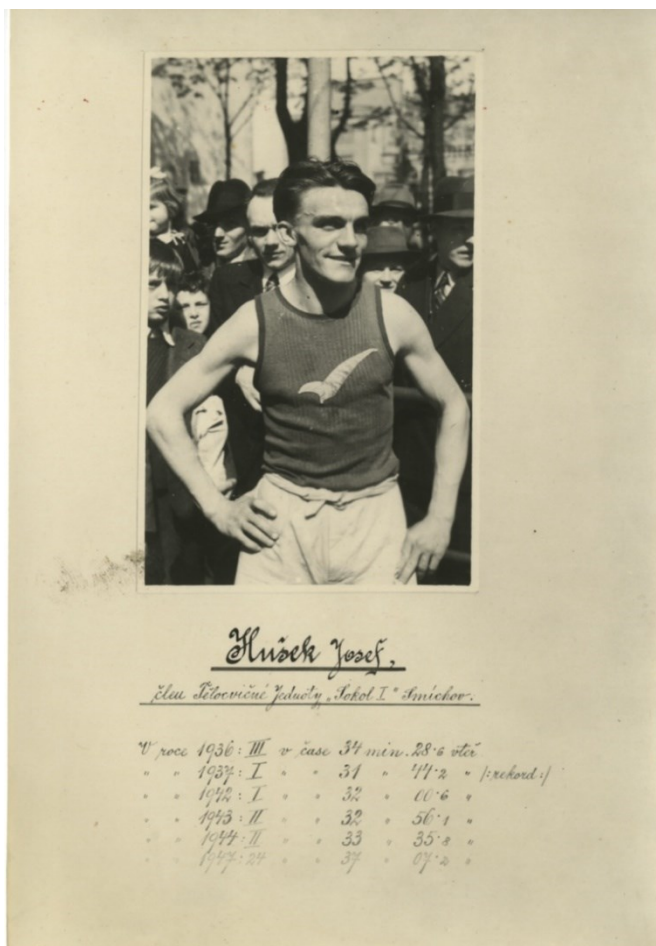
Příloha č. 32: Josef Koščak, vítěz roku 1934. (H7F 001224)

Příloha č. 33: Ludvík Bombík, vítěz roku 1936, 1939. (H7F 029829)

Příloha č. 34: Josef Hušek, vítěz roku 1937. (H7F 001227)

Příloha č. 35: Běchovice 1937, těsně před startem. (H7F 018397)

Příloha č. 36: Běchovice 1937. (H7F 018398)

Příloha č. 37: Běchovice 1939. (H7F 029830)

Příloha č. 38: Běchovice 1939. (H7F 029825)

ČESKÝ KLUB SPORTOVNÍ KARLÍN 1885

Propozice

42. silničního běhu na 10 km na trati
BĚCHOVICE-PRAHA
O MISTROVSTVÍ PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA,

kteř pořádá z pověření Č. A. A. U.
»ČESKÝ KLUB SPORTOVNÍ KARLÍN 1885«

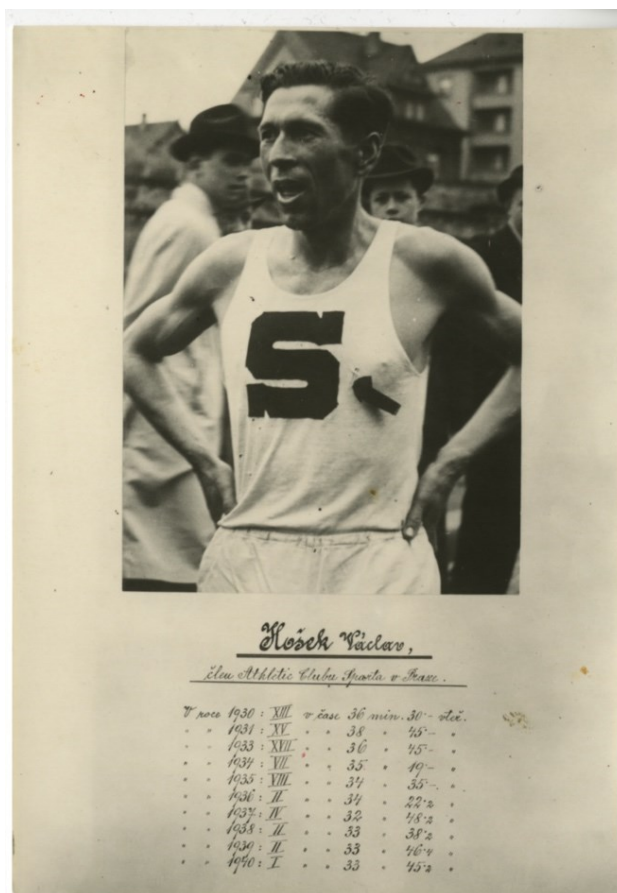
v neděli dne 7. května 1939 o 9. hod. dopolední

1. Závodí se podle řádů a pod vlajkou České Athletické Amatérské Unie v Praze.
2. Mistrovství v běhu silničním Běchovice—Praha jest závodem jak jednotlivců, tak i mužstev. Mužstvo může sestávat nejméně ze tří a nejvíce z pěti členů, z nichž tři jsou klasifikováni. Dokončí-li závod méně než tři závodníci, jest celé mužstvo z klasifikace vyloučeno. Závodu mohou se zúčastniti toliko dospělí závodníci státní příslušnosti Čech a Moravy, pokud jsou v Č. A. A. U. registrováni, dále všichni závodníci lehkootletických ústředí jiných států, pokud jsou státními příslušníky Protektorátu Čechy a Morava. Soutěž jednotlivců boduje se na šesti místech (10, 6, 4, 3, 2, 1) a počítá se do mistrovství spolků. Mistrovský titul může získati jen závodník v Č. A. A. U. řádně registrovaný, pokud je státním příslušníkem Protektorátu.
3. Přihlášky jen na úředních tiskopisech, opatřené podpisy funkcionářů a razítkem spolku přijímá nejpозději do 3. května (včetně) Rudolf Richter, Praha XIX-Dejvice, čp. 585, Wucherlova 14.
4. Vklad za jednotlivého závodníka činí K 5.— a musí být zaslán zároveň s přihláškou. Přihlášky nedoložené vkladem nebudou vzaty v úvahu. Vklad se v žádném případě nevrací. Nedostaví-li se přihlášený ke startu, zaplatí vklad dvojnásobný.
5. Ceny: První tři závodníci obdrží plakety a první tři družstva obdrží diplomy Č. A. A. U. Vítězům: jednotlivci i družstvu přísluší mimo toho titul: mistr Protektorátu Čechy a Morava v běhu silničním pro rok 1939. Ceny budou odevzdány po skončení mistrovství v listopadu. V případě překonání stávajícího rekordu obdrží vítěz kromě uvedených cen ještě zvláštní rekordní medaili. (Držitelem rekordu je Josef Hušek časem 31 min. 44.2 vteř.)
6. Protest proti průběhu a výsledku závodu nutno podati rozhodčímu nejdéle deset minut po ukončení závodu a doložiti jej protestním poplatkem K 10.—, který při zamítnutí protestu připadá Č. A. A. U.
7. Start závodu je přesně v 9 hodin v Běchovicích na značce km 13.
8. Cíl je v Praze (v Žižkově) na značce km 3.
9. Popis tratě: Bezprostředně po startu v obci Běchovicích je mírný, asi 300 metrů dlouhý sklon, pak rovina. Na 7 km se silnice snižuje prudkým svahem (vrch Tábor) cca 500 m, pak ihned zase značné stoupání až do 1 km před cílem (vrch Hrdlořezy) a odtud pak již povlnný sklon až k cíli v Žižkově. Celá trať vede asfaltovou silnicí, poslední km je dlážděný.
10. Upozornění pro závodníky: Každý startující je povinen vykáhati se u startu registrační legitimací. Závodníci zahraniční legitimací svého klubu a dokladem o státní příslušnosti CM. Startující se důtklivě žádají, aby si vzali s sebou ke startu tlumok nebo kufřík, opatřený adresou a číslem, totožným s jeho číslem závodním. Do tlumoku nebo kufříku složí si své šaty. Jen takto opatřené šatstvo bude pořádacím klubem přijímáno k převezení k cíli.

V Praze-Karlíně, 28. března 1939.

VÝBOR ČKS. KARLÍN 1885

Příloha č. 40: Václav Hošek, vítěz Běchovic 1940. (H7F 001225)

Příloha č. 41: Jan Haluza, vítěz roku 1943. (H7F 001230)

Příloha č. 42: Diringer, vítěz roku 1945. (H7F 029854).

Příloha č. 43: Přemysl Dolenský, vítěz Běchovic 1946. (H7F 018871)

Příloha č. 44: Běchovice 1947. (H7F 001343)

Příloha č. 45: Zabloudil předbíhá v těsném souboji Dolenského. Běchovice 1947. (H7F 059725)

Příloha č. 46: Běžci na trati. Běchovice 1947. (H7F 012891)

Příloha č. 47: Vítěz Jaroslav Liška (číslo 69) a druhý Jaroslav Šourek. Běchovice 1950. (H7F 028194)

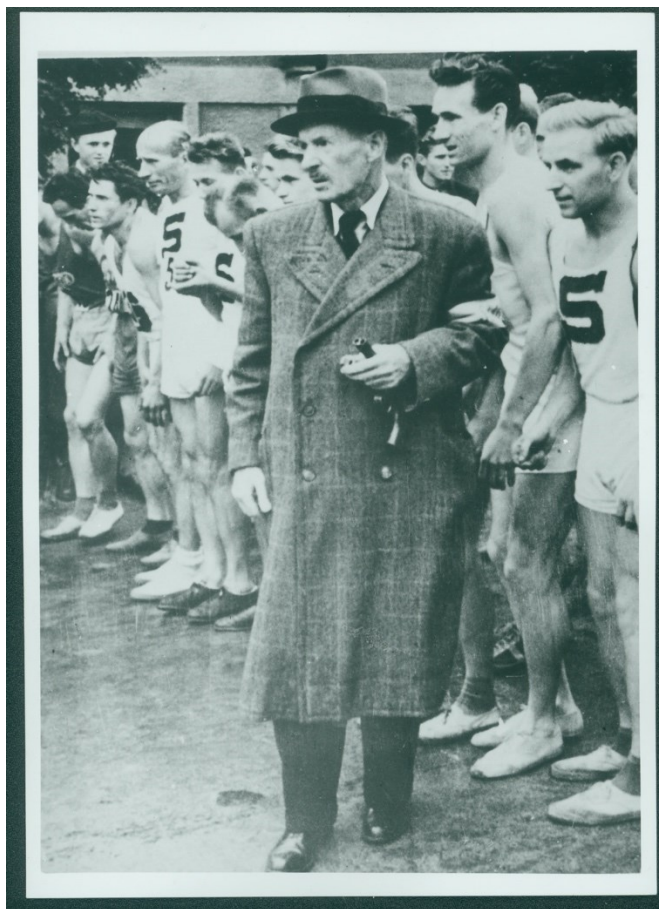
Příloha č. 48: Běchovice 1950. (H7F 028191)

Příloha č. 49: Přihlížející diváci v Praze na Ohradě, Běchovice 1950. (H7F 028172)

Příloha č. 50: Startér Rudolf Richter, 1952. (H7F 001351)

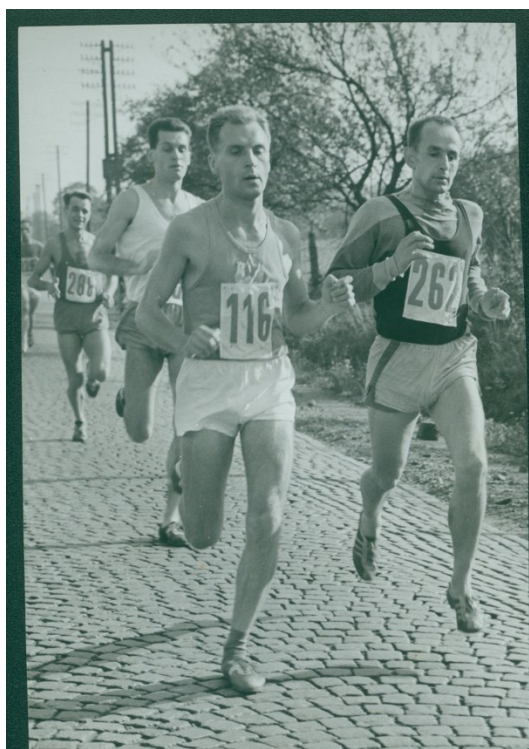
Příloha č. 51: Běchovice 1955. (H7F 028162)

Příloha č. 52: Pavel Kantorek, vítěz Běchovic 1956, 1957, 1961. (H7F 028134)

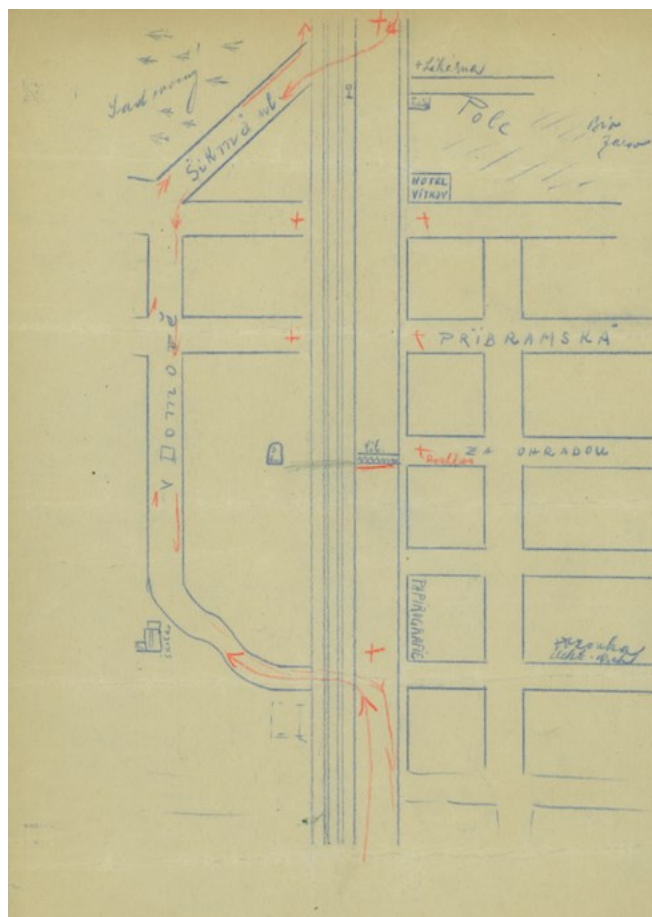
Příloha č. 53: Pavel Kantorek (č. 116), vítěz ročníků, 1956, 1957, 1961. (H7F 059735)

Příloha č. 54: Rudolf Richter při svých posledních Běhovicích. Jeho žena na zadní fotografii připsala: „Poslední obrázek mého drahého manžela 22. října 1961.“ (H7F 027939)

Příloha č. 55: Plánek alternativního cíle v roce 1967, kdy nebyl cíl v ulici Koněvova, ale V Domově. (NM, ATVS, sbírka Běhovice, ka. 4, bez inv. č.)

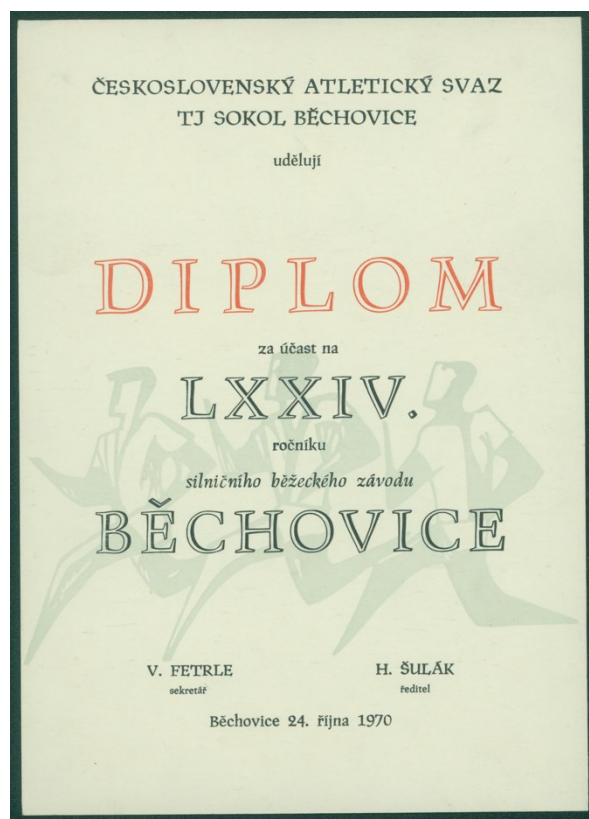
Příloha č. 56: Emil Zátopek při běchovickém závodu v roce 1966. (H7F 029424)

Příloha č. 57: Start Běchovic 1966. (H7F 029423)

Příloha č. 58: Účastnický diplom z roku 1970. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č.)

Příloha č. 59: Přihláška na Běchovice z počátku sedmdesátých let. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 7, bez inv. č.)

Start. číslo	Docílený čas	Umístění

ZÁVAZNÁ PŘIHLÁŠKA K ZÁVODU NA 10 km

BĚCHOVICE-PRAHA

Jméno a příjmení _____

Adresa _____ PSČ _____

Datum nar. _____ Kolikátý start na „B“ _____

TJ _____

Kategorie příchodí _____ let - mistrovská*)

Přihlášku vyplňte úplně bez zkratk a čitelně!

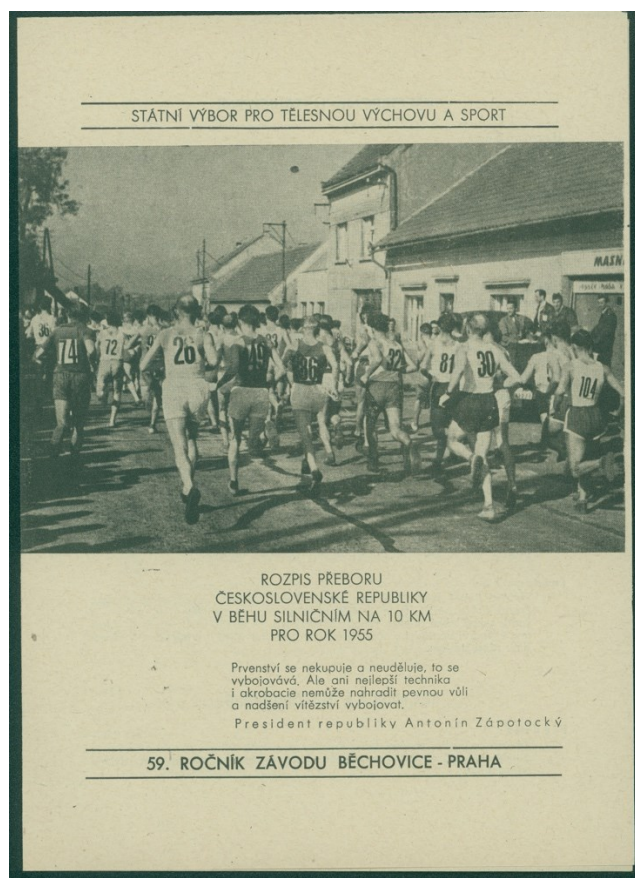
Potvrzujeme, že výše uvedený závodník má platnou lékařskou prohlídku.

.....

podpis závodníka razítko a podpis TJ

*) Nehodící se škrtněte

Příloha č. 60: Rozpis (pokyny pro závodníky) z roku 1955 – tři strany. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka 1, bez inv. č.)

VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ:

Uspořádání:
Z pověření Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport provede Městský výbor pro tělesnou výchovu a sport v Písezi.

Technické provedení:
Tělovýchovná jednotka Spartak - Dukla Praha-Karlín.

Datum:
Neděle dne 25. září 1955 v 10 hodin dopoledne.

Místo:
Start je v obci Běchovicích na značce km 13 a cíl je na značce km 3 v Praze na Žižkově.

Přihlášky:
Zasílají se na adresu Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport, Praha II, Na poříčí 12 a v oписe na Městský výbor pro tělesnou výchovu a sport, sekce lehké atletiky, Praha I, Plátněská 19, tel. 23-18-41. Na přihlášce nutno uvést příjmení a křestní jméno závodníka, příslušnost k jednotě, stupeň výkon, třídu, orgán, který ji udělil a kdy.

Ubytování:
Ubytování si zajišťuje každý závodník nebo jednotka sama.

Úhrada:
Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport hraje dvacíti nejlépe se umístěným mimopražským závodníkům skutečné výlohy za lůžné III, třídní osobního vstupu, přes 50 km III, třídní rychlíku, noční a stravné podle směrnice SVTVS. Účastníci jsou povinni použít všech možných slev a úhrad, jim bude propočteno na místě na podkladě předložených dokladů.

Informace:
Podává Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport - sekce lehké atletiky, Praha II, Na poříčí 12, tel. 244295 a Městský výbor pro tělesnou výchovu a sport, sekce lehké atletiky Praha I, Plátněská 19, tel. 23-18-41. Poslední informace obdrží účastníci v síle Místního národního výboru v Běchovicích 1 hodinu před startem.

TECHNICKÁ USTANOVENÍ:

Předpis:
Závodí se podle pravidel lehké atletiky a směrnic tohoto rozpisu. Přebor je soutěží jednotlivců a tříčlenných krajských družstev s jedním nebo dvěma náhradníky.

Startují:
Závodníci s kvalifikací nejméně III, výkonostní třídy, a dále bez jakéhokoli omezení sportovci starší 41 let. Závodníci se prokážou klasifikačním průkazem sportovce nebo potvrzením příslušného VTVS, že závodník po splnění všech podmínek jednotné sportovní klasifikace požádá o udělení výkon. třídy. Bez těchto dokladů nemůže závodník startovat.

Poznámka: Tříčlenná družstva s nevíce dvěma náhradníky musí být závažně přihlášená příslušným krajským výborem tělesné výchovy a sportu jako krajské družstvo, nebo ÚDA nebo oddílem reprezentantů RH, jako družstva ozbrojených sil. Dodatečné změny v přihláškách nejsou přípustné.

Podmínka účasti:
Povinností každého závodníka je před startem se prokázat platným členským průkazem své DSO (armády) se záznamem z tělovýchovné lékařské poradny o schopnosti k tréninku a závodění ne starším jednoho roku. Každý závodník je povinen hlásit se nejméně 15 minut před startem zapsateli. Nedostaví-li se včas, bude škrtnut ze startovní listiny.

Závodní trať:
Bezprostředně po startu v obci Běchovicích je mírný 300 m dlouhý sklon, pak rovina. Na 7 km se silnice snižuje prudkým svahem - vrch Tábor - pak následuje ihned značné stoupání na vrch Hrdlořezy až do 1 km před cílem, odkud je již mírný sklon až do cíle. Celá trať vede asfaltovou silnicí, poslední dva km je dlažba.

Zahájení a zakončení:
Zahájení bude provedeno na místě startu v Běchovicích společným nástupem všech závodníků a činovníků v 10 hodin. Stejným způsobem bude provedeno i ukončení závodu v cíli na Žižkově ve 12 hodin současně s vyhlášením přeborníka ČSR a celkových výsledků.

Titul a ceny:
Vítěz v soutěži jednotlivců získává titul přeborníka ČSR v běhu silničním na 10 km pro rok 1955, obdrží přebornický odznak, plakety a diplom. Vítězné družstvo získává titul přeborníka ČSR v soutěži družstev a každý člen 3členného družstva obdrží přebornický odznak, plakety a diplom. Závodníci na II. a III. místě a členové družstev na II. a III. místě obdrží plakety.

Přeborník ČSR 1954:
Koller Jiří, Ústřední dům armády Praha, časem 33 min., 24,6 vteřin.
Družstvo Královéhradecký časem 1 hod. 44 min. 02,8 vteřin.

Traťový rekord:
Hušek Josef, Sokol Smíchov I časem 31:44,2 min. z roku 1937.

Bodování:
V soutěži družstev vítězí družstvo jehož první tři členové budou mít nejníže součet časů, dosažených v závodu. Při stejném součtu časů vítězí družstvo, jehož poslední člen se umístí nejlépe vítězi.

Poznámka: Dosažené výsledky zapíše vrch, rozhodčí závodníkům do jejich klasifikačních průkazů nebo evidenčních listů za účelem obnovy nebo přiznání vyšší výkon, tříd podle jednotné sportovní klasifikace z r. 1954.

Námítky:

Lze podat písemně nejpozději 15 minut po skončení závodu vrchníkovi podle pravidel lehké atletiky a směrnic Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport pro sportovní soutěže na rok 1955.

Upozornění:

Každý závodník se musí řídit přesně pokyny pořadatelů a musí mít upevněno číslo na prsou od startu až do cíle. Startovní čísla se přidělují přihlášeným závodníkům hodinu před startem v Běchovicích. Hodnocení přeboru bude provedeno za účasti všech závodníků a činovníků ve škole na Pražáče ihned po skončení přeboru. Každý závodník musí mít vlastní zavazadlo na přepravu svého obleku.

Po příkladu sovětské fyskultury k dalšímu rozvoji tělesné výchovy a sportu v ČSR!

V Praze dne 21. července 1955

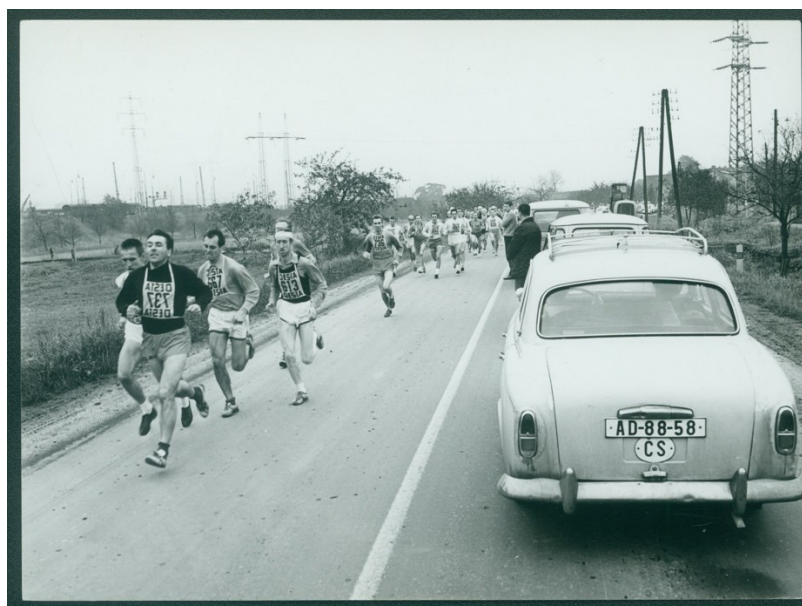
ZA STÁTNÍ VÝBOR PRO TĚLESNOU VÝCHOVU A SPORT:

EMANUEL BOSÁK v. r.,
vedoucí sportovního odboru

ZA MASOVOST — ZA REKORDY!

Seř 08 - 6232

Příloha č. 61: Běchovice 1971. (H7F 030267)

Příloha č. 62: Pavel Pěnkava, vítěz roku 1971. (H7F 029378)

Příloha č. 63: H. Šulák a J. Vykoupil u třináctého patníku v Běchovicích. Běchovice 1971. (H7F 029422)

VÝBOR ATLETICKÉHO SVAZU ÚV ČSTV

79. ročník „Běchovic“

1897-1975

STARTOVNÍ LISTINA

mistrovství ČSSR v silničním běhu na 10 km na tradiční trati Běchovice - Praha
neděle 12. října 1975

start na 13 km v Praze 9 - Běchovicích - cíl v Praze 3, Žižkově, Na Ohradě.

Časový pořad startů:

1) 8,30 hod.	kategorie 19 - 21 let	st. čísla	1 - 600
2) 9,10 "	" 22 - 25 "	"	1 - 700
3) 9,40 "	" 26 - 29 "	"	1 - 700
4) 10,10 "	" 30 - 39 "	"	1 - 600
5) " "	" 40 - 49 "	"	701 - 999
5) 10,40 "	" 50 - 59 "	"	701 - 999
	" 60 - a více "	"	501 - 550
6) 11,00 ?	" ženy "	"	901 - 999
7) 11,30 "	" mistrovská "	"	701 - 900

Časový pořad musí být přesně dodržen - na nikoho nelze čekat ! Každý startující si dá svršky do zavazadla, opatří svým číslem a uloží do autobusu, který bude připraven pro každou kategorii u startu v Běchovicích a odjíždí 5 minut před odstartováním. Zavazadlo si každý vyzvedne u cíle ZDŠ na Žižkově.

Vedoucí činovníci:

Hubert Šulák ředitel závodu
Václav Fetrle sekretář závodu
Emil Bleha - Tomy Karas vrchní rozhodčí - sbor rozhodčích MV Praha
Jan Popper a Jiří Hetfleiš hlasatelé
zdravotní službu zajišťuje zdravotní komise VAS ČÚV ČSTV
Přípravy obětavě zajišťovali dobrovolní pracovníci TJ So Běchovice. Ladislav Skala, František Mírovský, Josef Béna, Miloš Mynář, Jaroslav Vít, Mírko Gráf.
Velikou podporu věnují každoročně ss. SVÚSS a VPZ Běchovice, ZDŠ Běchovice a ZDŠ Praha 3 - Na Pražačce. Díky všem - Hubert Šulák.
Ceny přislíbili věnovat: prim. hl.m. Prahy dr. Z. Zúška, ÚV SSM, ONV Praha 9 a Praha 3, Rudé Právo, Čs. sport, nakl. Olympia, orgány ČSTV, MNV Běchovice a další.

Přečtěte si důležitá upozornění v obsahu této Startovní listiny!

VÝBOR ATLETICKÉHO SVAZU ÚV ČSTV

79. ročník „Běchovic“

1897-1975

VÝSLEDKOVÁ LISTINA

REKORDNÍ 79. ROČNÍK "BĚCHOVIC"

Letošní ročník "Běchovic" byl důstojnou součástí oslav 30. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou, na které měli účast nejen atleti a ostatní čs. sportovci, ale i široká veřejnost. Ve slavné kronice závodu bude trvale zaznamenáno, že díky velké podpoře, která se dostává naší tělovýchově od KSČ a vlády, získává závod na popularitě i významu, jakých si nejstarší, každoročně pořádaný běžecký závod v Evropě zaslouhuje.

V neděli 12. října 1975 dopoledne od 8,30 hod. do 12,00 hod. se konal 79. ročník tohoto slavného, tradičního závodu v běhu silničním na 10 km v devíti kategoriích. Ideální počasí, teplota kolem 10°C, oblačno, příznivý vítr, dobrý stav silnice a vzorně řízený silniční provoz - na takové příznivé podmínky čekali závodníci několik let. Lze je přirovnat k roku 1937, kdy vítěz J. Hušek vytvořil traťový rekord, který byl lepší čs. rekordu na 10 km a byl překonán až za 18 let. Letos měly všechny kategorie silný vítr v zádech, který pomohl vítězi Vl. Zwiefelhoferovi po velkém boji s favoritem St. Hoffmanem vytvořit nový traťový rekord, zdá se, že opět na několik let.

Bylo však docíleno i jiných rekordů, v kategorii žen dokončilo závod 45 závodnic z 63 přihlášených a vítězka Š. Balcarová dosáhla též rekordního času, který je o 1 minutu lepší než čas vítěze z roku 1919 V. Rotta.

Výborných časů dosáhli i vítězové kategorií veteránů: V. Waishäutzel, P. Dolenský, I. Ullsperger i ostatní vítězové v kategoriích příchozích.

Neradostný je však letošní rekord v počtu těch, kteří se přihlásili k závodu a na start nepřišli. Přihlášeno bylo celkem 2582 závodníků, závod dokončilo 1844, obě čísla jsou rekordní a nedokončilo 95. Dokazuje to, že 643 přihlášených se ke startu nedostavilo. Organizátoři závodu opět pro ně vynaložili mnoho zbytečné práce i finančních nákladů (noclehy, občerstvení, diplomy atd.). V jubilejním 80. ročníku v příštím roce by se tento rekord neměl opakovat z úcty k tradici "Běchovic".

K úspěšnému průběhu rekordního 79. ročníku Běchovic přispěli také dárci čestných cen: prim. hl. m. Prahy dr. Z. Zúška, ÚV SSM, předs. ČMZ. M. Jarošová, předs. ČÚV ČSTV dr. M. Hlaváček, místopředs. ÚV ČSTV dr. R. Dušek, předs. MV ČSTV F. Záděra, redakce: Rudé Právo, Vlasta, Čs. sport, naklad. Olympia, řed. Sport-turistu, MNV Běchovice a další, kterým patří díky.

Uznání i díky si zaslouží všichni, kdož se podíleli na přípravách i provedení závodu, zejména soudruzi z Vývojové a provozní základny výzkumných ústavů v Běchovicích, ředitelství ZDŠ v Běchovicích a v Praze 3, Na Pražačce, denní tisk i ostatní sdělovací prostředky a další jednotliví dobrovolní pracovníci, které nelze všechny vyjmenovat.

Hubert Šulák, ředitel závodu

Příloha č. 66: Běchovice 1976, vítězka Božena Sudická. (H7F 044230)

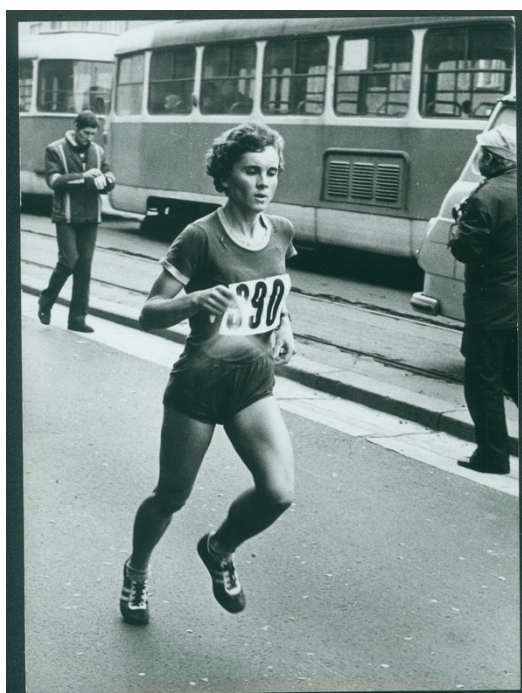
Příloha č. 67: Propagační plakát k Běchovicím 1978. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 12, bez inv. č.)

Příloha č. 68: Účastnický diplom z roku 1978. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 12, bez inv. č.)

Příloha č. 69: Šárka Balcarová na Běchovicích 1979. Tento ročník zvítězila. (H7F 058626)

Příloha č. 70: Stupně vítězů kategorie žen na Běchovicích 1983. Na prvním místě se umístila Ludmila Melicherová, druhá skončila Jarmila Urbanová a třetí příčku obsadila Ada Kuchařová. (H7F 064141)

Příloha č. 71: Stupně vítězů závodu mužů v roce 1983. Na prvním místě Lubomír Tesáček, na druhém Pavel Semela a třetí Vlastimil Zwiefelhofer. (H7F 064140)

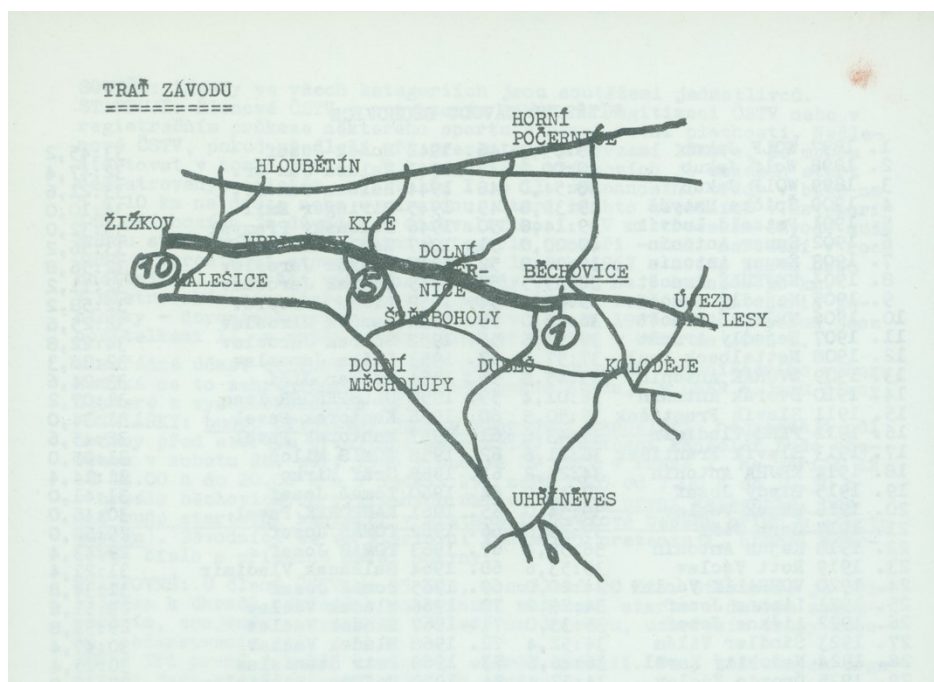
Příloha č. 72: Propagační plakát k Běchovicím z roku 1984. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 14, bez inv. č.)

Příloha č. 73: Ludmila Melicherová, 1984. (H7F 064348)

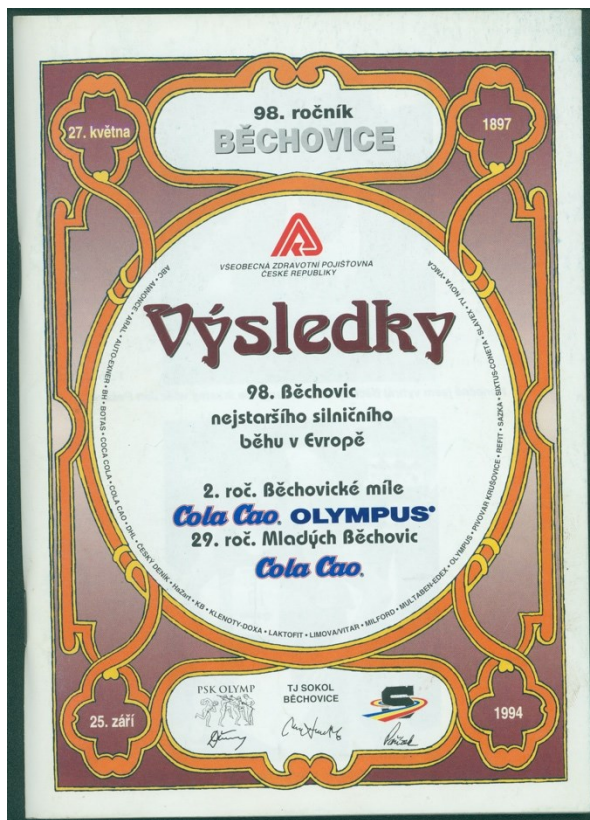
Příloha č. 74: Mapa trati uveřejněná v rozpisu pro rok 1985. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 14, bez in. č.)

Příloha č. 75: Ivan Uvízl z Rudé hvězdy (dnes PSK Olymp Praha) při závodě v roce 1989. (H7F 073215)

č.)

Příloha č. 77: Propozice z roku 2011. ((NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 17., bez inv. č.)

Příloha č. 78: Start běhu v roce 2016. (NM, ATVS, sbírka Běchovice, ka. 17., bez inv. č.)

